T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA AYIPLI İFA VE SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Rabia ÖZSOY

Ankara-2019

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA AYIPLI İFA VE SONUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

Rabia ÖZSOY

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Süleyman YILMAZ

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA AYIPLI İFA VE SONUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Süleyman YILMAZ

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	İmzası
1- Doç. Dr. Süleyman YILMAZ	
2- Doç. Dr. Mehmet KILIÇ	
3- Dr. Öğr. Üyesi Vekili Umut ERKAN	Umut Erkan
4-	
5-	

Tez Savunması Tarihi

03/07/2019

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Süleyman YILMAZ danışmanlığında hazırladığım "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları (Ankara.2019) " adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:
Adı-Soyadı ve İmza

Rabia ÖZSOY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
KISALTMALAR ..... **v**
GİRİŞ **1**
1. KONUNUN TAKDİMİ 1
2. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI 2

BİRİNCİ BÖLÜM
TÜKETİCİ HAREKETİNİN TARİHÇESİ VE TÜKETİCİ KAVRAMI
I. TÜKETİCİ HAREKETİNİN TARİHÇESİ 4
A. Genel Olarak 4
B. Amerika Birleşik Devletlerindeki Gelişmeler 6
C. Avrupa Birliği'ndeki Gelişmeler 8
D. Türkiye'deki Gelişmeler 10
1. Cumhuriyet Öncesi Dönem 10
2. Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmeler 12
II. TÜKETİCİ KAVRAMI 15
A. Tanımı 15
B. Unsurları 19
1. Gerçek veya Tüzel Kişi Olma 19
2. Ticari veya Mesleki Amaçla Hareket Etme 24
3. Hareket Etme 29
III. TÜKETİCİ İŞLEMİ KAVRAMI 30

İKİNCİ BÖLÜM
AYIPLI MAL İFASINDA SATICININ AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCU
I. AYIPLI MAL KAVRAMI 37
A. Ayıplı Mal Kavramı ve Çeşitleri 37
1. Ayıp Kavramı 37
2. Mal Tanımı 39
3. Ayıplı Mal Tanımı 42
4. Ayıp Çeşitleri 44
a. Maddi Ayıp 45
b. Hukuki Ayıp 46

c. Ekonomik Ayıp 48
5. Ayıplı İfa Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması 49
a. Ayıplı İfa ve Aliud İfa Ayrımı 49
b. Ayıplı İfa ve Eksik veya Fazla İfa Ayrımı 53
B. Ayıp Karinesi 56
1. Genel Olarak 56
2. Ambalaj, Etiket, Tanıtma ve Kullanma Kılavuzunda Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması 57
3. Reklam, İnternet Portalı ve İlanlarda Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması 61
4. Satıcı Tarafından Bildirilen veya Teknik Düzenlemesinde Tespit Edilen Niteliğe Aykırılıklar 64
5. Muadili Olan Malların Kullanım Amacını Karşılamaması 65
C. Karineden Kurtuluş 66
II. AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCU 67
A. Ayıba Karşı Tekeffül Borcunun Hukuki Mahiyeti 67
B. Ayıba Karşı Tekeffül Borcunun Şartları 69
1. Mal İfasının Gerçekleşmesi 69
2. Satılan Malın Ayıplı Olması 71
a. Genel Olarak 71
b. Zikir ve Vaat Edilen Niteliklerin Yokluğu 71
c. Lüzumlu Vasıfların Eksikliği 75
d. Montaj Hataları ve Malın Kararlaştırılan Sürede Teslim Edilmemesi 79
e. Ayıbın Önemli Olmasına Gerek Olmaması 84
f. Ayıbın Olması Gereken An 86
g. Ayıbın Görünür Olmaması 89
3. Muayene ve İhbar Külfetinin Şart Olmaktan Çıkması 91
III. AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCUNU SINIRLANDIRAN KAYITLAR 99
IV. GARANTİLİ MALLARIN AYIPLI ÇIKMASINDA SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞU 102
A. Genel Olarak 102
B. Zorunlu Garanti Belgeleri 104
1. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu ve İçeriği 104
2. Garanti Belgesinin Tüketiciye Sağladığı Haklar 106
3. Garanti Belgesi ile Satılması Zorunlu Olan Mallar 110
C. Zorunlu Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği 111

1. Genel Olarak 111
2. Tüketicinin Seçimlik Haklarına Etkisi 112
3. Zamanaşımına Etkisi 115
D. İhtiyari Garanti Belgesi 118
E. Servis Sunma Zorunluluğu 122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYIPLI İFA NEDENİYLE TÜKETİCİNİN SAHİP OLDUĞU HAKLAR

I. GENEL OLARAK 126
II. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ 129
III. SEÇİMLİK HAKLARIN SINIRLARI 134
A. Genel Olarak 134
B. Haklı Sebepler 135
C. Değer Noksanının Satış Bedeline Çok Yakın Olması 138
D. Satıcının Teklifi 139
E. Malın Alıcının Fiili ile Telef Olması 140
F. Malın Temliki 142
G. Malın Biçimini Değiştirme 143
H. Birden Ziyade Şeyin Birlikte Satımı ve Eklentiler 144
IV. SEÇİMLİK HAKLARIN KULLANILMA ZAMANI 145
A. Genel Olarak 145
B. Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı 146
C. Zamanaşımı Süresinin Durması ve Kesilmesi 148
D. Tarafların Sözleşme ile Zamanaşımı Süresini Değiştirmesi 150
E. Satıcının Ağır Kusur veya Hilesinin Zamanaşımına Etkisi 153
F. Tüketicinin Seçimlik Haklarını Zamanaşımı Süresi İçinde Kullanamamasının Hükmü ve Tüketicinin Sürekli Def'i Hakkı 156
V. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI 159
A. Sözleşmeden Dönme Hakkı 159
1. Satıcının Borçları 163
a. Genel Olarak 163
b. Satış Bedelini Faiziyle Birlikte Geri Verme Borcu 163
c. Tüketici Tarafından Mala Yapılan Masrafların ve Yargılama Giderlerinin Ödenmesi Borcu 164
d. Tüketicinin Uğradığı Zararların Tazmini 165

2. Tüketicinin Borçları ... 166
a. Genel Olarak ... 166
b. Satım Konusu Malı Geri Verme Borcu ... 167
c. Satılandan Elde Ettiği Semereleri Geri Verme Borcu ... 168
B. Satış Bedelinin İndirilmesi ... 170
1. İndirim Miktarının Tespiti ... 173
a. Mutlak Metot ... 173
b. Tazminat Metodu ... 174
c. Nispi Metot ... 175
2. Satış Bedelinden İndirim Talep Edilmesi Halinde Ayrıca Tazminat Talep Edilip Edilemeyeceği Sorunu ... 177
C. Ayıpsız Benzeriyle Değiştirme ... 178
D. Ücretsiz Onarım Talep Hakkı ... 183
E. Tazminat Talep Hakkı ... 187
VI. İSPAT YÜKÜ ... 191
VII. TÜKETİCİ HAKLARININ YARIŞMASI ... 194
A. Genel Olarak ... 194
B. Yanılma ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi ... 194
C. Aldatma ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi ... 196
D. Kötü İfa ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi ... 197
SONUÇ ... 199
KAYNAKÇA ... 205
ÖZET ... 226
ABSTRACT ... 227

KISALTMALAR

AB. : Avrupa Birliği

ABD. : Amerika Birleşik Devletleri

AT. : Avrupa Topluluğu

AÜHFD. : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

AÜSBED. : Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

b. : bent

BAM. : Bölge Adliye Mahkemesi

BATİDER. : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

bkz. : bakınız

BK. : 818 sayılı Borçlar Kanunu

BÜSBD. : Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

c. : cümle

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Der. : Derleyen

dp. : dipnot

DEÜHFD. : Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

E. : Esas

EABD. : Ege Akademik Bakış Dergisi

f. : fıkra

GBY : Garanti Belgesi Yönetmeliği

GÜESEFD. : Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi

GÜHFD. : Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

HD. : Hukuk Dairesi

HGK. : Hukuk Genel Kurulu

HHFD. **:** Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi

HMK. **:** 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HMUK. **:** 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İBD. **:** İstanbul Barosu Dergisi

İÜHFD. **:** İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

İÜHFM. **:** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

İÜMHAD. **:** İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi

K. **:** Karar

KBÇHD. **:** Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi

LHD. **:** Legal Hukuk Dergisi

m. **:** madde

MUSBD. **:** Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi

MÜHFHAD. **:** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmalar Dergisi

s. **:** sayfa

S. **:** Sayı

SÜHFD. **:** Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

T. **:** Tarih

TAAD. **:** Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

TBB. **:** Türkiye Barolar Birliği

TBBD. **:** Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK. **:** 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

THD. **:** Terazi Hukuk Dergisi

TKHK. **:**Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

TKKY **:** Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği

TMK. **:** 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TRHTUY **:** Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği

TTK. **:** 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

vb. **:** ve benzeri

vd. **:** ve devamı

Y. **:** Yıl

Yarg. **:** Yargıtay

YÜHFD. **:** Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Yön. **:** Yönetmelik

GİRİŞ

1. KONUNUN TAKDİMİ

Tüketici ve tüketicinin korunması kavramları Türk hukukunda son yıllarda büyük bir önem kazanmıştır. Söz konusu kavramlar, Türk hukukunda son yirmi yıldır önem kazanıp yasal düzenlemeler yapılsa da bu kavramlar çok köklü bir geçmişe sahiptir. 1995 yılında 4077 sayılı TKHK ile satıcılar karşısında zayıf konumda olan tüketicilerin korunması adına ilk yasal düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

Tüketicinin doğrudan korunması amacıyla 08.03.1995 tarihinde yürürlüğe giren 4077 sayılı TKHK kabul edilmiştir. Ancak, sosyal ve ekonomik alandaki gelişmeler karşısında 4077 sayılı TKHK'nın yetersiz kalması, TTK ve TBK'ya uyum sağlanması ve AB direktiflerine uyum sağlanması gibi nedenler 6502 sayılı Kanun'un hazırlanmasını etkilemiştir. 6502 sayılı TKHK 28.11.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış ve yayımlandığı tarihten 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir.

"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları" başlıklı bu çalışmada, ayıplı mallar ve satıcının ayıptan sorumluluğu ile tüketicinin sahip olduğu haklar incelenmiştir. Söz konusu inceleme yapılırken, mülga 4077 sayılı TKHK, 6098 sayılı TBK, 6102 sayılı TTK ve 1999/44 sayılı AB Yönergesindeki hükümler dikkate alınmıştır. Ayrıca, bu çalışma, açıklamaların daha kolay kavranması adına Yargıtay kararları ile desteklenmiştir.

Tez çalışması, giriş, üç ana bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Birinci bölümde, tüketici hareketinin tarihçesi, tüketici kavramının tanımı ve unsurları ile tüketici işlemi kavramı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, ayıp kavramı, ayıplı mal tanımı, ayıp çeşitleri ile ayıplı ifa kavramının benzer kavramlarla karşılaştırılmasına ve 6502 sayılı TKHK m.8' de ayıp sayılan hallere değinilmiştir. Bunların yanı sıra, satıcının ayıba karşı tekeffül borcu,

tekeffül borcunun hukuki mahiyeti, şartları, tekeffül borcunu sınırlandıran kayıtlar ile garantili malların ayıplı çıkması halinde satıcının ayıptan sorumluluğu kapsamında zorunlu garanti belgesi ve ihtiyari garanti belgesi kavramları incelenmiştir. Aynı zamanda, satın alınan malın kullanım ömrü boyunca verilmesi gereken servis sunma hizmetine de bu bölümde değinilmiştir.

Son olarak üçüncü bölümde, ayıplı ifa nedeniyle tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar, bu hakların hukuki niteliği, sınırları, kullanılma zamanı ve ispat yükünün kimde olduğu incelenmiştir. Ayrıca, tüketicinin zararlarını tazmin edebilmesi için tazminat talep etme hakkı ile hakların yarışması konuları da bu bölümde incelenmiştir.

Ayıplı mal ifasına yönelik bu çalışmada, öğretide tartışmalı olan konular üzerinde durularak, Yargıtay'ın benimsediği görüş ile kendi kanaatimize yer verilmek suretiyle tartışmalar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın sonuç bölümünde, ayrıntılı olarak ele aldığımız konular özetlenmeye çalışılmış ve çalışma esnasında varılan sonuçlara değinilerek, söz konusu çalışmamız sonlandırılmıştır.

2. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Çalışmamızda, sadece 6502 sayılı TKHK m. 8-12 hükümlerinde düzenlenen ayıplı mal ifası sebebiyle satıcının sorumluluğu ve tüketiciye tanınan seçimlik haklar incelenmiştir. Bu çalışmada, 6502 sayılı TKHK hükümlerinin, 4077 sayılı TKHK, 6098 sayılı TBK ve 1999/44 sayılı AB Yönergesinde yer alan ayıplı mallara ilişkin hükümleri ile kıyaslanarak incelenmesi söz konusudur. Ayrıca, yeri geldikçe 6102 sayılı TTK ve 4721 sayılı TMK hükümleri ile ilgili yönetmelik hükümlerine de değinilmiştir.

Çalışmamızın konusunu sadece ayıplı mallar ve buna bağlı olarak satıcının ayıba karşı tekeffül borcu oluşturmaktadır. Çalışmamızda, ayıplı hizmet kavramına yönelik herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ HAREKETİNİN TARİHÇESİ VE TÜKETİCİ KAVRAMI

I. TÜKETİCİ HAREKETİNİN TARİHÇESİ

A. Genel Olarak

Tüketici ve tüketicinin korunması kavramı, 19. yüzyılda ortaya çıkmış gibi görünse de, bu kavrama Babil, Sümer ve eski Yunan gibi çok eski dönemlerde de rastlanmaktadır[1].

Ortaçağ'da pazar ekonomisi dönemi başlamadan önce insanlar kendi ürettikleri malı tüketmekte ve ihtiyaç duydukları malı değiş-tokuş etmek suretiyle karşılamaktaydı. Ortaçağ'da mal bolluğu ve çeşitliliği söz konusu olmadığından tüketiciler kimden ne mal aldığını bilir ve aldıkları malı rahatlıkla inceleyerek alışverişlerini yapardı.[2] Ancak bu dönemin ilerleyen zamanlarında gıda maddelerindeki hile ve sahtekârlıkların

---

[1] **BAYKAN**, Renan, Tüketici Hukuku Mevzuata İlişkin Yorum- Eleştiri-Öneri, İstanbul Ticaret Odası Yayın No:2005/41, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul 2005, s.24; **AKİPEK**, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999, s.79,80; **ALTINER YOLCU,** Fatma Zeynep*, "Tüketicinin Korunması Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Bu Gelişimin Türk Hukukuna Yansıması",* MÜHFHAD, C.24,S.2,Y.2018,s.1112; **TİRYAKİ,** Betül, Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007, s. 21,22; **TUNÇ,** Süleyman*, "Türkiye'de Tüketici Haklarının Gelişimi ve Hak Arama Yolu Olarak İnternet",* Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi, C. 1,S. 2, Y. 2015, s. 72

[2] **AKİPEK**, Mukayese, s. 80; **GÖLE**, Celal, Ticaret Hukuku Açısından Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması, Ankara, 1983, s.5-7; **ALTINER YOLCU**, s.1112

artmasıyla birlikte, toplum sağlığını tehdit eden durumlar karşısında tedbir alma ihtiyacı kaçınılmaz olmuştur[3].

İnsanlar kendi ihtiyaçlarını üretmekteyken, sanayileşme ile birlikte seri üretime geçilmiş ve piyasada mal bolluğu yaşanmıştır[4]. Piyasadaki mal bolluğu ve çeşitliliği, teknolojik ilerlemeler, ürün ya da hizmet sunanlarla hızlı ve rahatlıkla iletişim kurabilme gibi nedenler insanların tüketim ihtiyacını önemli ölçüde artırmıştır[5] . İnsanlar, piyasada rahatlıkla ulaşabildiği mal çeşitliliğini gördükçe tüketimi araç olmaktan çıkarıp[6] , amaç haline getirmişlerdir. Bu çerçevede, tüketmek için tüketme eğilimine[7] kapılarak tüketimi araç olmaktan ziyade amaç haline getiren günümüz toplumu, *" tüketim toplumu [8]"* olarak ifade edilmektedir.

---

[3] **BAYKAN**, s. 24. Bu tedbirlerden en ilginci, Fransa'da 1481 yılında XI' inci Louis'in hilekarları cezalandırmak amacıyla yayımladığı fermandır ki; bu fermana göre, süte su karıştırdığı tespit edilen satıcıların ağızlarına bir doktor veya berber tarafından ölüm tehlikesi belirene kadar huni ile süt dökülmesi öngörülmüştür.; **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ**, Tüketici Hareketi, Tüketici Hakları, Tüketici Bilinci, Kanun, Yönetmelikler, Tebliğler, Yayın No:3, Ankara 1998, s. 14 Örneğin, Avustralya'da bayat süt satanlar kendi sütlerini içmeye mahkum edilmiştir. Fransa'da da halk kendisine bozuk yumurta satan kişiye o yumurtaları satana atmaya izinliydi. Benzer bir örneği de Osmanlı Döneminde ki Ahilik ve lonca sisteminde görebiliriz. Bu dönemde de kaliteli pabuç imal etmeyen satıcının bağlı olduğu esnaf teşkilatı, imalatçının kalitesiz imalat yaptığını pabucu dama atmak suretiyle tüketiciye bildirirdi.

[4] **BAYKAN,** s.24,25

[5] **AKİPEK,** Şebnem, *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları",* AÜHFD, C.52, S.3, Y.2003, s.103

[6] **ASLAN**, İ. Yılmaz, 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Baskı 5, Bursa 2015, s.1

[7] **ASLAN**, s.1

[8] Ayrıntılı bilgi için bkz. **POLATOĞLU,** Muhammed, *"Tüketim Toplumu ve Hukuk İlişkileri",* Genç Hukukçular Hukuk Okumaları,s.419-527, https://docplayer.biz.tr/4987703-Tuketim-toplumu-ve-hukuk-dliskileri.html(Erişim Tarihi: 15.10.2018); **POROY,** Reha, *"Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Hukuk Sorunları",* Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s.516 vd.

Halen gelişim halinde olan Tüketici Hukuku'nun temeli, 1962 yılında ABD başkanlarından John F. Kennedy'nin yaptığı konuşmada, tüketicilerin de vazgeçilmez temel haklarının olduğunu ifade etmesiyle atılmıştır[9].

Kennedy'nin konuşmasıyla birlikte ilk kez tüketici hakları devletçe tanınmıştır. İlerleyen zamanda da tüketiciyi korumaya yönelik hukuki düzenlemeler gelişmeye devam etmiştir. Bu çalışmada, gelişmelere öncülük eden ABD ve Avrupa Birliğindeki gelişmelerden kısaca bahsedilerek, tüketicinin korunmasına ilişkin Türkiye'de kat edilen yol ve gelişmelere değinilecektir.

B. Amerika Birleşik Devletlerindeki Gelişmeler

Tüketicinin korunması hareketi ile ilgili modern anlamda ilk belirtiler ABD'de görülmeye başlanmıştır[10]. İlk tüketici birliği 1891'de New York'ta kurulmuştur.

ABD'de yiyecek ve ilaç sektöründe sağlığa zararlı maddelerin kullanılması ve bunların basına yansıması sonucunda[11], çeşitli kanunlar yürürlüğe girmiştir[12]. Ancak, bu

---

[9] Bu haklar; güvenlik hakkı, bilgi edinme hakkı, seçme hakkı ve temsil edilme hakkından oluşmaktadır. **ASLAN**,s.35; **AKAN**, Perran, Tüketici ve Tüketicinin Korunması , 1995, s.1-2; Haklarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **GÖLE,** s.13-22; **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ,** s. 17; **ALTINER YOLCU**, s.1115; **CENGİZ,** Emrah, Tüketicinin Korunması- 4822 Sayılı Kanun İle Değişik 4077 Sayılı Kanun ve Yargı Kararları, 1. Baskı, İstanbul 2007, s. 2 vd.; **TİRYAKİ,** s. 22

[10] **GÖLE,** s.22; **AKİPEK,** Mukayese, s. 84

[11] 1900'lü yılların başında kimyager Dr. Harvey Wiley'in gıda maddelerinde taze görünüm sağlamak için sağlığa zararlı maddeler kullanıldığına ilişkin gazetelerde çıkan rapor ve makaleleri ilk kez tüketicilerin tepki göstermesine yol açmıştır. Bu tepkiler ABD başkanı Roosevelt'in dikkatini çekmiştir.(**AKİPEK,** Mukayese,s.85) ; **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ,** s. 16

[12] 19. yy da ABD'de çıkartılan kanunlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **AKİPEK**, Mukayese , s.84-92; **ASLAN**, s.36-42; **AYDOĞDU**, Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2015, s.1,2; **DEMİR**, Mehmet, Kapıdan İşlemlerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara 2001, s. 19 vd.

kanunlarda tüketiciyi korumaktan ziyade, doğrudan doğruya kamunun korunması görüşü hâkimdir[13].

Birinci Dünya Savaşından sonra, piyasadaki mal bolluğu ve çeşitliliği artış göstermiş ve satıcılar mallarını cazip kılarak satış oranlarını artırmak için aldatıcı reklamlara[14] başvurmuşlardır. Bu aldatıcı reklamlar nedeniyle tüketiciler, kaliteli ve ucuz sandıkları malları hem daha yüksek fiyata hem de daha düşük kaliteye satın alarak zarar görmüşlerdir.

Bu dönemde tüketicinin korunması hareketi daha çok yazılan kitaplarla gündeme gelmiştir. Bu kitapların en önemlisi, 1927 yılında, iktisatçı Frank J. Schlink ve makine mühendisi arkadaşı Stuart Chase'in birlikte kaleme aldıkları Paranızın Değeri (Your Money's Worth) isimli kitap, Amerikalı tüketicileri alışverişe sevk eden reklamların arkasındaki gerçeklikleri kamuoyunun gözü önüne sererek, tüketicilerin korunmaları gerektiği konusunda kamuoyunu bilinçlendirmiştir[15]. Schlink ve Chase 1929 yılında Tüketiciler Araştırma Birliği'ni kurmuşlardır. Birlik tarafından çıkarılan *"Tüketici Bülteni"* isimli dergi, tüketicilerin piyasadaki mal ve hizmetler konusunda aydınlatılmasını amaçlamaktadır[16].

ABD'de tüketici haklarının gelişimi başkan Kennedy'nin mesajı[17] ve tüketici haklarının savunucusu olan avukat Ralph Nader'ın[18] çabaları sonucunda hızla gelişmeye başlamış ve tüketiciyi korumaya yönelik kanunlar yürürlüğe girmiştir.

---

[13] **GÖLE**, s.23

[14] **GÖLE**, s. 33 vd.

[15] **GÖLE,** s.23; **AKİPEK**, Mukayese, s. 86-87;**TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ**, s. 16

[16] **GÖLE**,s.23; **AKİPEK**, Mukayese, s. 86,87; **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ**, s. 16,17

[17] Başkan John F. Kennedy'nin 15 Mart 1962 tarihinde tüketici hakları ve tüketicilerin korunması gerekliliğine dikkat çeken konuşması sonucunda tüketici hakları ilk kez devletçe tanınmıştır. Bu sebeple 15 Mart Dünya Tüketiciler Günü olarak kutlanmaktadır.

C. Avrupa Birliği'ndeki Gelişmeler

Avrupa Topluluğu, Maastricht Anlaşması[19] ile *"Avrupa Birliği"* ismini almıştır. Ayrıca, Maastricht Anlaşması ile yapılan değişiklikler neticesinde Topluluk Kurucu Antlaşması'na, ilk kez tüketicinin korunmasına yönelik maddeler eklenmiştir[20].

Avrupa Topluluğu'nda tüketicinin korunması hususu 1972 Paris toplantısından sonra ele alınmaya başlanmıştır[21]. Paris toplantısında amaçlanan hedefler doğrultusunda 1973 yılında "Tüketici Danışma Komitesi[22]" kurulmuştur.

---

[18] Tüketici haklarının koruyucu lideri olan avukat Ralph Nader özellikle otomotiv sektörü ile ilgilenmiş ve *"Hiçbir Süratle Güvenli Değil*" (Unsafe At Any Speed) kitabı ile otomobillerdeki yapım bozukluklarını incelemiştir. Amerikan otomobil sanayisini, bilerek tehlikeli araçlar üretmekle suçlayan Nader, özellikle General Motors firmasının Corvair marka otomobilini hedef alıyordu. Nader'a göre, tasarımı yüzünden kazalara yol açan bu otomobil son derece tehlikeliydi. Nader, General Motors gibi firmalarla hukuki yollarla mücadele etmiştir. Ralph Nader bilerek tehlikeli araç üreten firmalara karşı açmış olduğu tazminat davalarını kazanmıştır. Ralph Nader'ın bu çabası ile 1962 yılında, *"Ulusal Güvenlik Ve Motorlu Araç Güvenliği Kanunu"* çıkarılmıştır. (https://www.amerikaninsesi.com/a/a-17-2007-11-29-voa21-88083252/859408.html Erişim Tarihi: 16.10.2018); **GÖLE,** s. 24,25; **AKİPEK,** Mukayese, s.89

[19] Maastricht Anlaşması 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

[20] 3(s) maddesi, "Tüketicinin korunmasının güçlendirilmesi"; 129(a) maddesi 1/b bendi; Tüketicinin sağlığını , güvenliğini ve ekonomik çıkarlarını korumak ve uygun şekilde bilgilendirilmesini sağlamak amacı ile üye devletlerin sürdürdükleri politikayı destekleyen ve tamamlayan özel faaliyetler yolu ile tüketicinin yüksek bir seviyede korunmasının gerçekleştirilmesine katkıda bulunulur.; Tüketici Hukuku'nun Avrupa Birliği'ndeki gelişmeleri ve kanunlaştırma hareketleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **DÖNMEZ,** Zeynep, *"Avrupa Birliğinde Tüketici Hukuku Alanında Kanunlaştırma Hareketleri ve Tüketicinin Korunması Modelleri"*, MÜHF HAD., Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y.2016, s.953-968

[21] **ASLAN**, s. 43,44; **CENGİZ**, s. 14

[22] Tüketici Danışma Komitesi; Tüketici Birlikleri Avrupa Bürosu, Avrupa Topluluğu Aile Örgütleri Komitesi, Avrupa Topluluğu Tüketici Kooperatifleri Kuruluşu ve Avrupa İşçi Sendikaları

Avrupa Birliği, tüketicilerin korunmasına yönelik çeşitli programlar yayımlamıştır[23]. *"Tüketiciyi Koruma Ön Programı"* yahut da *"Birinci Tüketiciyi Koruma Programı"* olarak adlandırılan programların birincisi 1975-1979 yılları arasında geçerli olmuştur. Birinci programın hemen arkasından 1981-1986 yıllarını kapsayan beş yıllık ikinci program hazırlanmıştır. Tüketicilerin beş temel hakka sahip oldukları hem Birinci Tüketiciyi Koruma Programı hem de İkinci Tüketiciyi Koruma Programında açıkça kabul edilmiştir.[24] İki programla da hedeflenen amaçlara ulaşılamamış ve bu programlar çeşitli nedenlerle başarısızlıkla sonuçlanmıştır[25]. Ancak, bu dönemde ilk kez tamamen tüketici sorunlarına odaklı bir toplantı yapılmıştır. Söz konusu toplantıda, her iki programında hedeflenen amaçlar için yeterli olmadığı saptandıktan sonra; başta ayıplı mallar olmak üzere çeşitli Direktif veya Direktif önerileri kabul edilmiştir[26].

İlk iki programın başarısızlıkla sonuçlanması üzerine 1989-1992 yıllarını kapsayan *"Tüketiciyi Koruma Programına Yeni Hız Kazandıran Üçüncü Program"* kapsamında tüketici hakları yeniden gözden geçirilmiştir. Bu program kapsamında tüketicilerin temsil edilmesi, bilgilendirilmesi, güvenliği ve uzlaşması gibi konular ele alınmıştır. Bu süreçteki en önemli husus Maastricht Antlaşmasıdır. Bu antlaşma ile

---

Konfederasyonu olmak üzere dört organizasyonun bir araya gelmesiyle kurulmuştur. **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ**, s. 24,25; **CENGİZ,** s. 14

[23] **DENİZ,** Bahar Yeşim, *"Avrupa Birliği Tüketici Hukuku İle Türk Tüketici Hukukunun Bazı Yönlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi",* TAAD.,Y.4, S.12, Ocak 2013, s.239-254

[24]Beş temel hak; sağlık ve güvenliğin korunması hakkı, ekonomik çıkarların korunması hakkı, zararın tazmin edilmesini isteme hakkı, aydınlatma ve eğitilme hakkı ve temsil edilme hakkıdır. Bu haklarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **GÖLE,** s. 26,27; **ASLAN**, s.44,45; **AKİPEK**, Mukayese, s.99,100, **AYDOĞDU**, s. 2; **TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ,** s.24-30

[25] Programların başarısızlıkla sonuçlanmasının altında yatan çeşitli nedenlerle ilgili ayrıntı bilgi için bkz. **ASLAN,** s. 44-46; **AKİPEK,** Mukayese, s.100,101

[26] **AKİPEK,** Mukayese, s.101

Topluluğun kurucu antlaşmasına ilk kez tüketicinin korunmasına yönelik maddeler eklenmiştir[27].

Maastricht Antlaşmasından sonra 1993-1995 yıllarını kapsayan "İkinci Üç Yıllık Eylem Planı" hazırlamıştır. Komisyon yaptığı çalışmalar neticesinde birtakım eksiklikler tespit etmiştir[28]. Bu programla, tespit edilen eksiklikleri tamamlamak, tüketicilere sahip oldukları haklar hakkında bilgi vermek ve çıkan sorunları kendilerinin çözebilmesi için onlara yol göstermek amaçlanmıştır[29].

Avrupa Birliği'nde tüketiciyi korumaya yönelik direktif, yönerge[30], tavsiye ve karar gibi çeşitli çalışmalar yapılmış ve halen de yapılmaya devam etmektedir.

D. Türkiye'deki Gelişmeler

1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, doğrudan tüketicileri koruyan kanuni düzenlemeler bulunmamaktaydı. Ancak, bu dönemde yer alan bazı uygulamalar ile günümüz uygulamaları karşılaştırıldığında tüketicileri korumaya yönelik birbirine benzer bir yapının varlığı göze çarpmaktadır[31].

---

[27] **DÖNMEZ**, s. 956

[28] **ASLAN,** s. 47 .Komisyon, bir önceki programa rağmen, halen iç pazarın, tam olarak sağlanamadığını, sınırlar ötesi ödeme garantilerinde ve etiketleme ile ilgili küçük anlaşmazlıklar noktasında adli mercilere başvuru güçlüklerinin varlığını ve tüketiciye yönelik etiketleme konusunda hala yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu tespit etmiştir

[29] Ayrıntılı bilgi için bkz. **ASLAN**, s. 47,48; **AKİPEK**, Mukayese, s. 103-106

[30] Çeşitli tavsiye ve yönerge örnekleri için bkz. **AYDOĞDU**, s. 6-9

[31] **KARAKOCALI**, Ahmet/ **KURŞUN**, Ali Suphi, Tüketici Hukuku (6502 Sayılı Kanun ve İlgili Yönetmeliklere Göre), Bası 1, Eylül 2015, s. 4; **AKİPEK,** Mukayese, s. 107; **TUNÇ,** s. 72

Cumhuriyet Öncesi Dönemde, zayıf konumdaki tüketiciyi korumak için üçlü bir sistem bulunmaktaydı. "*Bu üçlü sistem aşağıda belirtildiği şekilde oluşmaktadır*[32]:

1. Kadılar ve İhtisap Ağalarının[33] *(Belediye başkanının) temsil ettikleri Devlet,*

2. Esnaf Örgütleri (Ahilik[34]*, lonca ve gedik gibi mesleki kuruluşlar*[35]*)*

3. Tüketici temsilcisi durumundaki şehrin ileri gelenleri(özellikle yaşlılar)."

Osmanlı İmparatorluğu döneminde esnaf ve sanatkârların uyması gereken birtakım çalışma ilkeleri bulunurdu. Esnaf ve sanatkârların bu ilkelere riayet edip etmediği İhtisap Ağaları veya Kadı Naipleri tarafından denetlenirdi. Devletin, nizamları yani çalışma ilkelerini ve bu ilkelere uyulmadığı takdirde verilecek cezaları belirlemesi, modern anlamda tüketicinin korunmasına oldukça yakın bir sistem benimsendiğine işarettir[36].

Çalışma ilkelerini düzenleyen nizamnamelerin en önemlilerinden bir tanesi Sultan II. Bayezid zamanında yayımlanan *"Kanunname-i İhtisabı Bursa"* yani Bursa

---

[32] **AYDOĞDU**, s. 9,10 (aynen aktarma)

[33] İhtisap ağalığı, günümüzdeki belediyelere ve zabıta örgütüne benzeyen bir kurumdur. **AKİPEK,** Mukayese, s. 109

[34] Ahilik, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yaşayan halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını iyi insan meziyetlerini esas alarak düzenleyen bir örgütlenmedir. Ahilikle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. (https://www.turkcebilgi.com/ahilik, Erişim Tarihi: 17.10.2018) Ahilik, lonca gibi meslek kuruluşları günümüzdeki meslek odaları ile benzerlik göstermektedir.; **AKİPEK,** Mukayese, s. 108; **ÖZDEMİR**, Recep, Tarihte Tüketici Haklarına Yönelik Yapılan İlk Kanun: "Kanunname-i İhtisabı Bursa" MUSBD, S.4, Y.2, Güz 2017, s.2-4

[35] Lonca ve gedik gibi mesleki kuruluşların temeli ahilikten gelmektedir. Lonca ve gediklerle ilgili bilgi için bkz. **GÜNGÖR,** Tevfik, Ahiliğin Uzantısı Loncalar ve Gedikler,(https://www.dunya.com/kose-yazisi/ahiligin-uzantisi-loncalar-ve-gedikler/17714 , Erişim Tarihi: 04.02.2019); **AKİPEK,** Mukayese, s. 108,109; **GÖLE**, s. 7-10

[36] **AKİPEK**, Mukayese, s. 109; **CENGİZ,** s. 20

Belediye Kanunu'dur. Bu nizamname ile tekstil ürünlerinden, sanayi ve hayvan ürünlerine kadar birçok ürünün ayrı ayrı özellikleri belirtilmiş ve satışa konulacak birçok ürünün fiyat ve kalite noktasında standardı belirlenmiştir[37]. Sultan II. Bayezid zamanında Bursa Nizamnamesi dışında İstanbul ve Edirne gibi önemli nizamnameler de yürürlüğe girmiştir. Bu nizamnamelere göre uyulması gereken kurallar sayılmış ve idareciler tarafından kurallara riayet edilip edilmediği titizlikle takip edilmiştir.

Devletin bu dönemde tüketiciyi korumak için aldığı önlemlerden bir tanesi de narhlardır[38]. Devlet, kâr oranını narh koyma usulü ile belirliyor ve bu belirlemeyi yaparken tüketicilerin alım gücüne dikkat ediyordu[39].

2. Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmeler

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü ve savaşın meydana getirdiği ağır yıkım gibi nedenlerden ötürü devlet, tüketici konusunu uzun bir süre gündemine alamamıştır.

---

[37] **BAYRAKTAROĞLU**, Necdet, Türklerde Standart ve Kaliteye Verilen Önem ve Sultan II. Bayezid'in Kanunname-i İhtisabı Bursa Fermanı, (http://www.kirmizilar.com/tr/index.php/guncel-yazilar3/3217-turklerde-standart-ve-kaliteye-verilen-onem-ve-sultan-ii-bayezid-in-kanunname-i-ihtisabi-bursa-fermani, Erişim Tarihi: 17.10.2018); Sultan II. Bayezid zamanında yayımlanan Kanunname-i İhtisabı Bursa, Türk Standartları Enstitüsü'nün ilk yazılı belgesidir. **AYDIN YANAR**, Ayşem / **ARLI**, Mustafa, "Kanunname-i İhtisabı Bursa'nın Dokuma Kumaşlar ve Giysiler Açısından Değerlendirilmesi", GÜESEFD, S.28, Y.2012, s. 60-68; **ÖZDEMİR**, s.5 vd.; Bursa, İstanbul ve Edirne nizamnamelerinden tüketici hakları ile ilgili maddeler için bkz. **CENGİZ,** s. 20-22

[38] Narh: Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmî makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat olarak tanımlanmıştır. (http://www.tdk.gov.tr/ , Erişim Tarihi: 17.10.2018) ; **ARSLAN,** Hüseyin, İslam'da Tüketici Hakları, Ankara, 1994, s. 48-83 İslamiyet zamanında da kamu yararı, zulümden kaçınma ve adaletin tesisi gibi nedenlerin gerektirdiği durumda narh konulabileceği bilinmektedir.; **AKİPEK,** Mukayese, s. 110

[39] **AKİPEK,** Mukayese, s. 110

Ancak, bu dönemde de, asıl amacı kamu düzenini korumak olan fakat tüketicilerin de dolaylı olarak korunduğu bazı kanunlar çıkarılmıştır[40].

1970 yılında Türk Standartlar Enstitüsü ve Ticaret Bakanlığı tarafından tüketicinin korunmasını bilimsel anlamda ele alan bir seminer düzenlenmiştir[41]. 15 Kasım 1971 tarihinde ise " Tüketicinin Korunması İçin Ticaret Konusu Mal ve Hizmetlerle İlgili Faaliyetlerin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı" hükümetçe TBMM'ye sevk edilmiş, ancak yasama dönemi içerisinde gündeme alınıp benimsenmediğinden bu tasarı değerini yitirmiştir[42].

1982 Anayasası'nda *"Tüketicilerin Korunması"* kenar başlıklı bir maddeye yer verilerek, hükümet tarafından zayıf konumdaki tüketicileri korumak adına önemli bir adım atılmıştır. Anayasa'nın 172. maddesine göre, *"devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder."* Bu süreçte, tüketicilerin doğrudan korunması amacıyla 08.03.1995 tarihinde yürürlüğe giren 4077 sayılı TKHK[43] kabul edilmiştir. 4077 sayılı Kanun teknik yönden eksik bulunarak eleştiri[44] oklarına maruz kalsa da tüketicilerin korunmasını içeren ilk derli

---

[40]1928 tarihli İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu ve 1936 tarihli Endüstriyel Mamulatın Maliyet ve Satış Fiyatlarının Kontrolü ve Tespiti Hakkında Kanun gibi, bu dönemde çıkartılan diğer kanunlar için bkz. **GÖLE**, s. 28; **ASLAN,** s. 62; **AKİPEK**, Mukayese, s. 110,111

[41] **GÖLE,** s. 28; **AKİPEK**, Mukayese, s.111

[42] **GÖLE,** s.28,29; **AKİPEK,** Mukayese, s.111,112; **TANDOĞAN,** Haluk, *"İç ve Dış Ticaretin Düzenlenmesine İlişkin Kanun Tasarısı İle Ticarette Dürüstlüğün Korunması Hakkında Kanun Tasarısının Tüketicinin Korunması Açısından İncelenmesi",* BATİDER, C.10,S.4,Y. 1980,s.10

[43] 4077 Sayılı TKHK 08.03.1995 tarihinde 22221 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[44] **SEROZAN,** Rona, "*Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi",* Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi, C. 15, S. 173/4, Mayıs 1996, s.579. Yazar, Kanun'u içi boş çıktığı, Borçlar Kanunu'nu yinelemekten öte gidemediği ve Avrupa Birliği Yönergelerinde yer alan hükümleri göz ardı ettiği gerekçeleriyle eleştirmektedir.

toplu kanun olması yönüyle önemliydi[45]. Ancak, sosyal ve ekonomik alanda yaşanan gelişmeler ve AB mevzuatındaki değişiklikler doğrultusunda iç hukukla uyum sağlanması gerekliliği 4077 sayılı TKHK, 14.3.2003 tarihli 4822 sayılı Kanun'la değişikliğe uğraması gerekliliğini doğurmuştur[46].

4822 sayılı Kanun kapsamında tüketicilerin korunması için yenilikler[47] yapılmış ancak bunlar zamanla yeterli olmamıştır. TTK'u ve TBK'una uyum sağlanması, uygulamada karşılaşılan sorunlara 4077 sayılı Kanun'un yetersiz kalması, AB Direktiflerine tam uyumun sağlanması, gelişen hukuk sistemimizde yeni satış türlerinin ortaya çıkması, 4077 sayılı Kanun'da ele alınan cezaların hakkaniyete uygun olmaması ve hukuk sistemimizde tüketiciyi bilgilendirme anlayışının önem kazanması gibi nedenler 6502 sayılı Kanun'un hazırlanmasını etkilemiştir[48]. 6502 sayılı Tüketicilerin

[45] **AYDOĞDU,** Murat, *"6502 Sayılı Tüketicilerin Korunması Hakkındaki Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz",* DEÜHFD, C.15, S. 2,Y. 2013, s.3; **TUNÇ,** s. 74

[46] **ÇAĞLAYAN,** Hasan Can, *"Ayıplı Hizmetten Sorumluluk ve Seçimlik Haklar"*, Ulusal Hakemli Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y.2016, s.352

[47] 4822 Sayılı Kanun'un getirdiği yeniliklerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **CEYLAN,** Ebru, *"4822 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdiği Yeni Düzenlemeler"* GÜHFD, Y.1,S.2,s.267-295 ; Avrupa Birliği'nin on üç Direktifi ile uyum sağlamak amacıyla sekiz temel tüketici hakkı (temel gereksinimlerin giderilmesi, güvenlik ve güven duyma, mal ve hizmetlerin serbestçe seçilmesi, bilgi edinme, eğitilme, tazmin edilme, sesini duyurma, sağlıklı bir çevreye sahip olma) göz önüne alınarak 4822 sayılı Kanun ile 4077 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmıştır. **CEYLAN,** s. 267

[48] Ayrıntılı bilgi için bkz. **AYDOĞDU**, s. 42-43

Korunması Hakkında Kanun[49] 28.11.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış ve yayımlandığı tarihten 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir[50].

II. TÜKETİCİ KAVRAMI

A. Tanımı

4077 sayılı TKHK'da, *"tüketici, bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak, nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişi"* şeklinde tanımlanmıştır.

4822 sayılı Kanun ile sağlanan değişiklikten sonra 4077 sayılı TKHK'nın 3/e maddesine göre; *"tüketici, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişidir."*

6502 sayılı TKHK'un 3/k maddesine göre, *"tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişidir."*

4077 sayılı TKHK[51] kapsamında tüketici tanımında kullanılan *"edinen, kullanan veya yararlanan"* ibareleri çıkarılmış ve 6502 sayılı TKHK'a *" hareket eden"* ibaresi eklenmiştir[52].

---

[49] Bu çalışmada, 6502 sayılı TKHK olarak kısaltılmıştır.

[50] **EROĞLU,** Şükran, *"6502 Sayılı Yasa Tüketiciyi Koruyacak Mı?",* İstanbul Barosu Dergisi, C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014, s.15-18 Yazar, 6502 sayılı TKHK'u, açık ve net ifadeler içermediği, tüketici açısından sakıncalı hükümleri barındırdığı gerekçesiyle eleştirir. Kanun'un tamamına bakıldığında bazı maddelerde tüketici korunmaya çalışılmışsa da, maddelerin tamamı ele alındığında korumanın gerçekleşmediği görülür.

[51] 4077 sayılı TKHK ifadesi, 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonraki durumu ifade etmektedir.

[52] **ASLAN,** s. 3, Yazar'a göre bu değişikliğin amacı, tüketicinin sözleşme yapılmadan önce veya yapıldıktan sonra korunması gerekliliğinden kaynaklanmaktadır.

25 Mayıs 1999 tarihli Tüketici Malları Satım Sözleşmeleri ve İlgili Garantilerin Bazı Yönleri Hakkında 1999/44 AT Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi[53], AB 2008/48 CE Yönergesi, Alman Hukuku, İsviçre Hukuku ve Fransız Hukuku'nda yalnızca gerçek kişiler tüketici olarak kabul edilmiştir[54]. Ancak, Türk hukuk sisteminde, tüzel kişiler de tüketici olarak kabul edilmiştir.

Uygulamada ve doktrinde birden fazla tüketici tanımı mevcuttur[55]. En basit tanımıyla "*tüketici, mal ve hizmeti satın alıp kullanan, tüketen kimsedir*[56]*."*

---

[53] 1999/44 sayılı AB Yönergesi olarak kısaltılmıştır.

[54] **İNAL,** H. Tamer, 6502 Sayılı TKHK'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Baskı, Ankara 2014, s.66,67; **KAHVECİ,** Nalan, Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Ankara 2014, s.91; **POROY,** s. 524; **DENİZ,** s. 245,246

[55] Tüketici tanımları için bkz. **OZANOĞLU**, Hasan Seçkin, *"Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi",* Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın Nu: 352, Ankara 1999,s.6 Yazar, *tüketiciyi elde ettiği mal ya da hizmeti yeniden piyasaya sürmeyen kişi* olarak tanımlamaktadır.; **BAYKAN,** s.38.Yazar, tüketici tanım önerisinde bulunurken Fransa'daki Tüketim Hukuku Yeniden Yapılandırma Komisyonu'nca önerilen *" Tüketici; mesleki olmayan amaçlarla mal ve hizmet sağlayan ya da kullanan gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisidir." tanımının daha doğru olduğunu düşünerek benimsemiştir.;* **OZANOĞLU,** Hasan Seçkin, *"Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı(Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)",* Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 665 vd.; **ASLAN,** *s. 2* Yazar'a göre, tüketici, sözleşmenin alelade iki tarafından biri değildir. Tüketici, sözleşmede iradesini serbestçe oluşturamayan ve çeşitli şekillerde iradesi sakatlanan ve bunun farkında olmayan kişidir.; **YAVUZ**, Cevdet, Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, İstanbul 1989, s. 3. Yazar'a göre, *tüketici, mesleki olmayan, kişisel ihtiyaçları için bir mal ya da hizmet sağlama sözleşmesinde taraf olan kişidir*.; **DEMİR,** s. 39,40; **BAHTİYAR**, Mehmet/ **BİÇER,** Levent, *"Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi",* MÜHFHAD , Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y. 2001, s.399-408; **KUNTALP,** Erden, *"Finansal Kiralama Kanunu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketim ve Yatırım Malı Ayrımı",* Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998,s. 301 vd.; **POROY,** s. 522 vd.; **ÖZEL,** Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, 6502 Sayılı Kanuna ve Güncel

Tüketici ile tüketim arasındaki bağlantıdan yola çıkarak tüketicinin tüketimi gerçekleştiren kişi olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim, İngiltere'de oluşturulan Malony Komisyonu'nda da *tüketici; kendi özel ihtiyacı doğrultusunda mal alan, bir hizmetten yararlanan kişi* olarak tanımlanmıştır[57].

Tüketici ve tüketim olgusu arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik 3 tür sistemden bahsedilir.

Sübjektif sistem, tüketici kavramını ön planda tutmakta ve bir nevi "Tüketici kimdir?" sorusuna cevap aramaktadır[58]. Bu sistem çerçevesinde yapılan tüketici

---

Yönetmeliklere Göre Yeniden Hazırlanmış 4. Baskı, Ankara 2018, s. 53 vd; **TUNÇ**, s. 72; **GÜNGÖR,** Gülin: Milletlerarası Özel Hukukta Tüketicinin Korunması, Ankara 2000, s. 27 vd.; **İKİZLER,** Metin, *" Tüketici İle İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş ve Öneriler",* MÜHFHAD, C.22, S.3, Y.2016, s. 1338 vd. Yazar, satıcı ile ilk tüketici arasındaki tüketici işleminin art etkisi gereği ilk tüketici ile satım sözleşmesi yapan sonraki tüketicinin de tüketici kapsamına sokularak 6502 sayılı TKHK kapsamındaki korumadan yararlandırılması gerektiğini ifade etmektedir.; **PETEK,** Hasan, *"Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması",* DEÜHFD, C. 15, Özel Sayı 2013; s. 976,977; **DOĞAN,** Vahit, *" Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti",* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. M. Şakir Berki'ye Armağan, C.5, S.1-2,s.155-158; **ERDOĞAN,** İhsan, *" Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması",* GÜHFD,C. I, S. 2, Y.1997, s.54; **İNAL,** s. 66 vd.; **TUTUMLU,** Mehmet Akif, *" Tüketici Davaları Bakımından Tüketici Kavramı",* KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, Y.2016, s. 181 vd.; Yarg.13 HD., E. 2015/10155, K. 2015/19267, T.11.06.2015; Yarg. HGK., E.2017/1982, K. 2018/1752, T.22.11.2018 Yargıtay kararları için bkz. (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 17.03.2019)

[56] (http://www.tdk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 23.10.2018)

[57] **AKİPEK,** Mukayese, s. 63,64

[58] **DEMİR**, s.39 Yazar'a göre, " Tüketici kimdir?" sorusuna cevap aramaktan ziyade, kimlerin hangi durumda özel olarak hukuksal korunmaya ihtiyaç duyduğu sorununun doktriner açıklığa kavuşturulması gereklidir.; **POROY,** s. 521

tanımlarının üzerinde durulan esas nokta, bir mal veya hizmetin tamamen özel amaçla yani mesleki ve ticari olmayan amaçla kullanılması ve yararlanılması olmuştur[59].

Objektif sistemin temelinde ise, tüketici sözleşmeleri yer alır[60]. Bu sistemi açıklamak için öncelikle tüketici sözleşmesinin konusu olan tüketilen kavramı açıklığa kavuşturulmalıdır. Zira tüketilen kavramının kapsamına ne tür mal ve hizmetlerin gireceği hususu tüketici sözleşmeleri açısından önem arz eder[61]. Bu sistem için önemli bir diğer kriter ise, tüketici sözleşmesinin, hangi koşullar altında, nerelerde, hangi durumda ve hangi amaçla[62] yapıldığına dikkat etmek gerekir[63]. Zira, tüketici sözleşmesinde amaç, taraflardan yalnızca birinin özel ihtiyacını gidermeye yönelik olmalıdır.

Karma sistemde[64] hem tüketici hem de tüketici sözleşmeleri bir uyum içerisinde yer alır. Tüketicinin yeterli korumasını sağlamak için bu uyum göz ardı edilmemeli ve tüketici ile tüketici sözleşmelerini esas alan bir kanun oluşturulmalıdır.

4077 sayılı TKHK gibi 6502 sayılı TKHK'da tüketici kavramını esas alarak sübjektif sistemi benimsemekte[65] ve tüketiciyi dar ve hukuki anlamda tanımlamaktadır[66].

---

[59] **DEMİR,** s. 39-41; **ASLAN,** s. 71

[60] **POROY,** s. 521

[61] **ASLAN,** s. 72. Yazar, ekmeğin bir tüketim malı olduğunu ancak bunu satın alan lokantacının yaptığı işlemin tüketici sözleşmesi olamayacağını ifade etmektedir.; **POROY,** s. 521

[62] **AYDOĞDU,** s. 41. Yazar, objektif sistemde tüketicinin hangi amaçla davrandığının bir önemi olmadığını savunmaktadır.

[63] **DEMİR**, s.41-43

[64] **DEMİR,** s. 44; **ASLAN,** s. 72; **POROY,** s. 526 Yazar , sübjektif sistemin ağır bastığı karma sistemi önermektedir.

[65] **ASLAN,** s.72,73; **AYDOĞDU,** s. 41; . **DEMİR**, s. 44-45. Yazar, TKHK da adından da anlaşılacağı üzere sübjektif sistemin ağırlıklı olduğu fakat objektif sistemin de belli durumlarda göz ardı edilmediği kendine özgü pozitif bir sistemin var olduğunu kabul etmektedir.

B. Unsurları

6502 sayılı TKHK'un 3/k hükmünde, *"tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanır.

Tanımdan da anlaşıldığı üzere, tüketici sayılabilmek için *" gerçek veya tüzel kişi olma", "ticari veya mesleki olmayan amaç"* ve *"hareket etme"* unsurlarının bir arada olması gerekir.

1. Gerçek veya Tüzel Kişi Olma

6502 sayılı TKHK'da gerçek kişilerle birlikte tüzel kişiler de[67] tüketici kabul edilmiştir. 6502 sayılı TKHK Tasarısı'nda tüketici tanımında sadece gerçek kişiler yer

---

[66] Dar ve hukuki anlamda tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçla ya da özel ihtiyacı için sözleşme yapan gerçek veya tüzel kişidir.

Geniş ve hukuki anlamda tüketici ise, ticari veya mesleki faaliyeti ya da özel ihtiyacı için sözleşme yapan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. **AYDOĞDU**, s. 59

[67] Gerçek kişi ve tüzel kişi kavramları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **AKINTÜRK**, Turgut/ **ATEŞ**, Derya, Medeni Hukuk, 24. Baskı, 2018, s.107-221; **HELVACI,** Serap/ **ERLÜLE,** Fulya, Medeni Hukuk, 5. Bası, 2018, s.55-140; **OĞUZMAN,** M. Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 10. Bası, İstanbul 2010, s. 12 vd.; **HATEMİ**, Hüseyin/ **KALKAN OĞUZTÜRK**, Burcu, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler), İstanbul 2013, 1 vd.; **SEROZAN,** Rona, Medeni Hukuk- Kişiler Hukuku, Bası 4, İstanbul, 2013,s.415 vd.

almaktaydı[68]. Ancak, Kanunun yasalaşması aşamasında gerçek kişilerle birlikte tüzel kişiler de tanıma dâhil edilmiştir[69].

1999/44 AT sayılı Tüketim Malları Yönergesi, AB 2008/48CE Yönergesi, Alman Hukuku, İsviçre Hukuku, Hollanda Tüketici Kredisi Kanunları ve Fransız Hukuku'nda yalnızca gerçek kişiler tüketici olarak kabul edilmiştir[70]. Fakat Belçika ve İspanya Kanunları tüzel kişileri de tüketici tanımına dâhil etmiştir[71].

6502 sayılı TKHK'da gerçek kişiler gibi tüzel kişilerde tüketici sayılmaktadır. 6502 sayılı TKHK, Avrupa Topluluğu direktiflerine uygun hazırlanırken direktiflerdeki düzenlemenin aksine, tüzel kişiler de tüketici tanımına dâhil edilmiştir[72]. Mülga 4077 sayılı TKHK'da da tüzel kişilerde tüketici kabul edilmekteydi.

---

[68] **YILDIRIM**, Abdulkerim, *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler*", GÜHFD, C. XVII, S. 1-2, Y.2013, s.1022; **KARA,** İlhan, Tüketici Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2015, s. 56

[69] **AKÇAAL**, Mehmet/ **UYUMAZ**, Alper, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Hükümlerine (m. 1-16) İlişkin Bir İnceleme"*, İÜHFD, C. 4, S.2, Y. 2013,s.244; **DERYAL**, Yahya/ **KORKMAZ**, Yakup, Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Yeni Kanuna Göre Yeniden Yazılmış ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2015, s.55; **KAHVECİ**, s. 92

[70] **İNAL,** s.66,67; **KAHVECİ**, s. 91; **KARAKOCALI/KURŞUN**, s.21; **ZEVKLİLER**, Aydın/ **ÖZEL,** Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Birinci Baskı, Kasım 2016, s. 91; **KUNTALP,** s. 305,306

[71] **DERYAL/KORKMAZ,** s. 55; **KARAKOCALI/ KURŞUN,** s. 21 dp.58; **POROY,** s. 524; **İLHAN,** Cengiz, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerh, Ankara 2006, s. 20

[72] **TAŞKIN,** Mustafa, *"Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı",* Ankara Barosu Dergisi., S.1, Y.1997, s. 37. Taşkın, tüketici tanımı yapılırken kanun koyucunun bu ayrımı unutmuş olması ihtimalinin düşünülemeyeceğini, bu durumun kanun koyucu tarafından bilinçli olarak tasarladığını ileri sürmektedir. Aynı zamanda, TKHK'un tüzel kişileri hatta ticari ortaklıkları tüketici kabul etmesinin yerinde olduğu kanaatindedir. ; **KARAKOCALI/ KURŞUN**, s.25 Bu konuda kanun koyucuların tüzel kişileri tüketici kabul ederken tüzel kişi tacirlerin durumunun TTK hükümlerine göre değerlendirilmesini istediğini zira, TTK hükümleri göz ardı edilerek bir kanaat belirlemenin mümkün olmadığını ileri sürmektedir

Gerçek kişilerin tüketici sayılmasında herhangi bir belirsizlik yoktur. Nitekim AB Yönergesi ve yabancı hukuk sistemlerinde de gerçek kişiler tüketici kabul edilmektedir. Ancak gerçek kişi aynı zamanda tacir[73] olursa tüketicilik vasfı nasıl olacak sorusu karşımıza çıkmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'na göre, tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, TTK m. 19/1'de gerçek kişi tacirin borçlarının ticari olması hükmüne istisna getirilmiştir. Bu istisnaya göre, *"gerçek kişi tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesi ile ilgili olmadığını karşı tarafa açıkça bildirir veya somut olayın özelliklerine göre durumun işin ticari sayılmasına elverişli olmaması hallerinde borç ticari borç olmaktan çıkıp adi borç sayılır* [74]." Bu kapsamda gerçek kişi tacir, özel amaçla bir malı satın alırsa tüketici sayılacağından, 6502 sayılı TKHK'un korumasından faydalanır[75].

6502 sayılı TKHK'da tüzel kişilerin de tıpkı gerçek kişiler gibi tüketici sayılacağı kabul edilmiştir[76]. Kanundaki bu düzenleme ile dernek, vakıf gibi tüzel

---

[73] 6102 Sayılı TTK m. 12/1, "*Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir."* ;**ARKAN,** Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Baskı, Ankara 2018, s.121 vd.; **BOZER,** Ali/ **GÖLE,** Celal, Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2018, s. 71 vd.

[74] **ÜLGEN,** Hüseyin/ **HELVACI**, Mehmet/ **KENDİGELEN**, Abuzer/ **KAYA,** Arslan/ **NOMER ERTAN,** Füsun, Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş Dördüncü Basıdan Beşinci Tıpkı Bası, İstanbul 2015, s.63-66; **AYHAN,** Rıza/ **ÇAĞLAR,** Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, Tamamen Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, Ankara 2017, s.20; **ARKAN,** Ticari İşletme, s.74

[75] **BATTAL**, Ahmet*, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı",* Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998,s. 321-322, 332: **ARKAN,** Ticari İşletme, s. 74; **KAHVECİ,** s. 93,94

[76] **İNAL**, s.80. Yazar, teşkilatlanmış ve alanında uzman kişilerin çalıştığı tüzel kişilerin, iktisadi açıdan korumadan yararlanmalarının doğru olmadığını ve tüketici kavramının ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket eden gerçek kişiyi ifade etmesinin daha doğru olduğunu düşünmektedir. Tüzel kişilerin 4077 sayılı Kanun'da olduğu gibi 6502 sayılı TKHK'da da tüketici olarak kabul edilmesini eleştirmektedir.

kişilerin de tıpkı gerçek kişiler gibi, ticari veya mesleki faaliyet dışında satım konusu malları kullanmak ve bunlardan yararlanmak için satın almaları halinde, korunmaya ihtiyaç duydukları için bu düzenleme yerindedir[77]. Örneğin, bir derneğin toplantılarda kullanmak için sandalye, masa kiralaması, dernek binasının ısıtılması için kömür alınması gibi durumlarda dernekleri tüketici saymak yerindedir.

Şirketlerin tüzel kişiliği noktasında tartışmalar mevcuttur. Öğretide haklı olarak bazı yazarlar, tüzel kişi tacir olan şirketlerin tüm borçlarının TTK m.19/1 hükmüne göre ticari olacağını ve bu nedenle de tüketici sayılamayacakları görüşünü savunmaktadır[78]. Tüzel kişi tacirlerin adi alanı yoktur, her türlü işlemi ticari sayılır[79]. Nitekim, TTK m. 19/1 hükmündeki istisna sadece gerçek kişi tacirler için geçerlidir.

Bazı yazarlar da gerçek kişilerin yararlandığı korumadan ticari veya mesleki amaç gütmeksizin sadece tüketim amacıyla hareket eden şirketlerin de tüketici sayılarak

---

[77] **TAŞKIN,** s.34 ; **CEYLAN,** Ebru, *"Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri",* TBBD, S. 79, Y.2008, s.50; **YÜCER AKTÜRK**, İpek, "Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı", GÜHFD, C. XX, S.2, Y. 2016, s.103-128; **ÇABRİ,** Sezer, 6502 Sayılı Kanun' Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2016, s. 56; **KUNTALP,** s. 307-308; **BATTAL**, s. 323-329, 331; **POROY**, s. 524

[78]**ASLAN,** s. 7,8. Yazar, ticaret şirketlerinin her türlü harcamalarını maliyetlerine atabildiklerini böylelikle de ödedikleri bedelin geri dönüşümünü sağlayabildiklerini ifade etmektedir. Tüketici işlemlerinde böyle bir geri dönüş mümkün değildir.; **ARKAN,** Ticari İşletme, s.74; **ARKAN**, Sabih, *"Tüketici Kredileri",* BATIDER, C.18, S.1-2, Y. 1995, s.36,**KUNTALP,** s.306-307; **İLHAN,** s. 20 vd.; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s.92; **KAHVECİ,** s. 93; **CEYLAN**, Tüketici Kredileri, s.50; **YENİCE,** Özge, *" Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği",* Legal Hukuk Dergisi, S. 156, Y. 2015, s. 71-86; **ZEVKLİLER**, Aydın/ **AYDOĞDU,** Murat, Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Bası, Ankara 2004, s. 81; **ŞAHİNİZ,** C. Salih, Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu, Ankara 2008, s. 23-26; **KARA,** Tüketici, s. 58 Yazara göre, tüketici tanımında geçen tüzelkişi ifadesinden anlaşılması gereken kâr amacı gütmeyen dernek, vakıf veya tüketici örgütleridir.; **TUTUMLU,** Tüketici, s.189

[79] **ÜLGEN/ HELVACI/KENDİGELEN/KAYA/NOMER ERTAN**, s. 65; **ARKAN,** Ticari İşletme, s.66

yararlanması gerektiği görüşündedir[80]. Örneğin, kereste alım-satım işiyle uğraşan tacirin işyerinde tüketim amacıyla yiyecek içecek satın almasında, ticari nitelikte bir satım sözleşmesinden değil, tüketim amacıyla yapılmış bir sözleşmeden söz edilir[81].

Öğretideki hâkim görüş ve Yargıtay, tüzel kişi tacirlerin tüketici sayılamayacağını kabul etmektedir[82]. Ancak Yargıtay'ın eski tarihli bir kararında nihai

---

[80]**TAŞKIN** ,s.36; **BATTAL,** s. 329-332; **POROY,** s. 524; **AYHAN/ÇAĞLAR,** s. 21;**YÜCER AKTÜRK,** Tüzelkişi, s. 103-128 Aktürk'e göre, "TKHK'un tüketici kavramını tanımlarken ticari işten değil, ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etme kavramına yer verildiğini bu nedenle de asıl cevaplanması gereken sorunun her ticari işin ticari veya mesleki amaç taşıyıp taşımadığı olduğudur. Bu değerlendirmeler sonucunda tüzel kişi tacirler özellikle de tartışma konusu olan şirketler ticari veya mesleki amaç dışında hareket ettikleri takdirde tüketici sayılacaklar ve TKHK hükümlerinden yararlanacaklardır görüşünü savunmaktadır.; **ÇABRİ,** s. 59

[81] **TAŞKIN**, s. 36 Yazar, kereste alım-satımı ile uğraşan bir tacirin işyerinin aydınlatılması için elektrik döşetmesi, işyerine çay- kahve makinası alması veya yiyecek alması halinde, ticari nitelikte bir satım sözleşmesinden değil, tüketim amacıyla yapılmış bir sözleşmeden söz edileceğini ileri sürmektedir.

[82] *"Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak gerçek kişi olan bir tacir, yaptığı iş ve işlemin veya aldığı hizmetin ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya muamele fiil veya işleminin ticari sayılmasına halin icabı, müsait bulunmadığı takdirde, bu işlemlerden doğan borç adi, yani özel sayılacaktır. (TTK. md. 21) Tüzel kişi tacirin barınma, gıda, giyinme ve aile gibi özel insani ihtiyaçları olmadığı için bunların hakiki şahıslar gibi adi borç ilişkileri alanı olmadığı kabul edilir. Hele somut olayda olduğu gibi ticaret şirketleri bir ticari işletme işletmiyor olsalar dahi TTK. 18/1 madde gereğince kanunen tacirdirler. Doğrudan ticari amaçla yada işletmenin iç ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla olup olmadığına bakılmaksızın bütün hukuki ilişkileri ticari faaliyet kapsamında olup özel hayatlarına ilişkin bir işlem söz konusu olamayacaktır. Tacir olmanın nimetine göre külfeti de mevcuttur. TTK. 20-25 inci maddelerinde tacir sıfatına bağlanan yerine göre "hak" yerine göre külfet" niteliği arz eden hukuki sonuçlar düzenlenmiştir. Bunların en önemlilerinden biri basiretli iş adamı gibi davranma zorunluluğudur (TTK. 20/II). Tacirin, ticari işletmesiyle ilgili tüm faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi davranması gerekir. Bu cümleden olarak ticari işletmesiyle ilgili sözleşmeleri yaparken ve bu sözleşmelerden doğan borçlarını yerine getirirken basiretli bir iş adamı gibi davranmak zorundadır. O nedenle tüketiciler için düzenlenen yasa hükümleri kapsamına alınmazlar."* Yargıtay HGK., E.2000/ 19-

tüketimde bulunan tüzel kişi tacirlerin de tüketici sayılarak koruma kapsamına dâhil edilmeleri gerektiği yönünde kararı da mevcuttur[83].

2. Ticari veya Mesleki Amaçla Hareket Etme

6502 sayılı TKHK m. 3/k hükmündeki tüketici tanımının unsurlarından birisini de *"ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etme"* kavramı oluşturur. Bu durumda tüketici, özel bir amacın gerçekleştirilmesi için hareket eden kişidir[84]. Ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etme kavramı, tüketicinin amacına göre belirlenir[85].

1255, K.2000/1249, T.11.10.2000; Aynı görüşte kararlar için bkz. Yarg. 19. HD. E. 2001/1782, K.2001/5240, T.05.07.2001; Yarg. 11. HD. E. 1997/8979, K. 1997/9841, T. 29.12.1997 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 25.10.2018); Yarg. HGK, E. 2011/19-500, K. 2011-550, T. 21.09.2011 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 14.03.2019)

[83] *"Tamamen kendisine özgü etkin, kısa ve ekonomik bir prosedür içinde tüketicinin hakkına kısa yoldan kavuşmasını amaçlayan kanunun, işletmesinin tüketim ihtiyacı kadar (lastik, temizlik eldiveni, temizlik malzemesi, kırılan kapı kilidinin yenisi, soğutma cihazı vs. gibi) malı almak suretiyle nihai tüketimde bulunan bir tüzel kişi taciri, korumanın kapsamı dışında bıraktığı düşünülemez. Kaldı ki hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın nihai tüketici olan gerçek kişi tacirler koruma kapsamında iken tüzel kişi tacirlerin koruma kapsamı dışında bırakılmaları Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil edebilir.*
Bu durumda davacı şirketin, aracı özel amaçla satın alıp, nihai olarak yararlandığı anlaşıldığından mahkemece davanın 4077 Sayılı Yasa hükümleri uyarınca değerlendirilmesi gerekirken, genel hükümlere göre değerlendirilmesi ve harca tabi tutulması doğru değil ise de; davanın tüketici mahkemesine açıldığı ve mahkemenin tüketici mahkemesi sıfatını da taşımakta bulunduğu gözetilip, HUMK.nun 438/7-son maddesi gereğince sonucu itibarı ile doğru olan hükmün düzeltilerek onanması gerekmiştir." Yarg. 19 HD. E. 1999/3932, K. 1999/4621, T.06.07.1999; (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 25.10.2015)

[84] **OZANOĞLU,** Hasan Seçkin, *"Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulama Alanı)",* AÜHFD, Y. 2001, C. 50, S. I, s.59; **OZANOĞLU,** Kişi, s. 677-679 Bağımsız kazandırıcı faaliyet ölçütü ticari veya mesleki faaliyetin yürütülmesi kavramı ile örtüşmektedir.

4077 sayılı TKHK'un ilk halinde, *"özel amaçla*[86] *satın alarak nihai olarak kullanan"* kavramı kullanılmıştır. Değişiklikten sonra 4077 sayılı TKHK'da tüketici tanımı yapılırken *"ticari veya mesleki olmayan amaç"* ifadesi tercih edilmiştir. Ticari veya mesleki olmayan amaç ifadesi, 6502 sayılı TKHK'da düzenlenen tüketici tanımında da tercih edilmiştir.

Ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket eden gerçek veya tüzel kişiye tüketici denir[87]. Ticari veya mesleki olmayan amaçla bir malı kullanma veya o maldan yararlanmadan maksat, alınan bu malın başka bir malın hammaddesi ya da yarı mamul maddesi olarak kullanılmaması yahut da herhangi bir şekilde ticari hayata geri

---

[85] **ASLAN,** s.4; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 51; **AYDOĞDU**, s.61; **KARAKOCALI/KURŞUN**, s. 26; **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmesi, s. 77 vd.; **OZANOĞLU,** Kişi, s. 671vd.

[86] Özel amaç kavramı ile kastedilenin ne olduğu yönünde bkz. **AYDOĞDU,** s. 61. Yazar, özel amaç kavramının ticari veya mesleki olmayan amaç kavramını ifade ettiği kanısındadır. **CEYLAN,** s. 270. Özel amaç kavramının yeni düzenlemeyle daha açık ifade edildiğini, nihai olarak kullanan tüketen kavramının da özel amaç kavramını açıklamada yardımcı bir ölçüt olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca , "nihai" kelimesinin malı edinen kişinin bizzat kullanmasını pekiştiren bir ifade olduğu için cümlede yer verilmesi gerektiği kanaatindedir.; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s.94. Özel amaçla kullanma, bir malın aşınması, biçim değiştirmesi, azalması, değerini kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır.; **BAHTİYAR/BİÇER**, s. 412 Özel amaç ile kastedilen bireysel kullanımdır. *"Özel"* sözcüğü *"kamusal"* sözcüğünün değil, ticari veya mesleki amaç sözcüklerinin zıttı olarak kullanılmaktadır.; **KUNTALP,** s. 302-304 "*Özel amaç*" ile *"bireysel gereksinim*" ifade edilmektedir. Kanundaki *"özel"* kelimesi *"ticari"* kelimesinin karşıtıdır.; **TİRYAKİ**, s. 29. *"Özel amaç"* kavramı *"ticari amaç"* kavramının zıttı olarak kullanılmaktadır.

[87] *"Somut olayda; davanın açıldığı 26.06.2014 tarihi itibariyle 6502 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği, davacının ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmesi nedeniyle tüketici, dava konusu taşıma işleminin de tüketici işlemi sayıldığı, yukarıda belirtilen yasa hükümleri uyarınca davaya bakma hususunda tüketici mahkemelerinin görevli olduğu hususu gözetilerek görevsizlik nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken işin esasının incelenip yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir."* Yarg. 11. HD. E.2016/5957, K. 2018/32, T.15.01.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 26.10.2018)

dönmemesini ifade eder[88]. Tüketimden bahsedebilmek için, bir malı satın almak üzere para harcayan kişiye, harcanan paranın geri dönmemesi önem arz etmektedir[89]. Örneğin, lokantada kullanmak üzere yiyecek içecek alınması durumunda işletme sahibi tüketici sıfatını haiz değildir. Zira, bu durumda satın alınan mal işletmede işlenerek tekrar satılmaktadır.

Öğretide, bir işletme sahibinin bizzat işletmesinde kullanmak fakat, aynen ya da işlemek suretiyle tekrar satmamak üzere satın aldığı mallar bakımından tüketici sayılması gerektiğini savunan bazı yazarlar bulunmaktadır[90]. Bu görüş kapsamında, işletme sahibi fabrikasını ısıtmak için akaryakıt alıyorsa tüketici sayılır. Öğretide haklı olarak savunulan bir diğer görüş ise, bir kişinin ticari işletmesi ile ilgili olan her işlemi ticari ve mesleki amaçlıdır[91]. Bu görüş kapsamında da işletme sahibi fabrikasını ısıtmak için akaryakıt alıyorsa tüketici sayılmaz.

Ticari veya mesleki olmayan amaç, gerçek kişiler bakımından şahsi veya ailevi ihtiyaçlarını karşılamak için yahut da birine hediye almak için yapılan harcamalar şeklinde karşımıza çıkabilir[92]. Tüzel kişiler bakımından ise, tüzel kişiliğin olağan

---

[88] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s.94; **ASLAN,** s. 4; **KAHVECİ**, s.92; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 51; **KARAKOCALI/KURŞUN**, s. 27

[89] **ASLAN**, s.4; Fide satın alan davacının satmak amacıyla çiçek yetiştirdiği için tüketici sayılmadığına dair Yarg. 13 HD. 14.06.1999 tarih 3176-4810 sayılı kararı için bkz. **KADIOĞLU,** Kamil*, "4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da 4822 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklikler Hakkında İnceleme*", TBBD, S. 55, Y. 2004,s.298 dp. 1

[90] **TAŞKIN,** s. 36; **YÜCER AKTÜRK**, Tüzelkişi, s. 103-128

[91] **ASLAN**, s.4-8; **ARKAN**, s.36, **CEYLAN**, Tüketici Kredileri, s. 50; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 92-94; **KAHVECİ**, s. 92,93

[92] **DERYAL/KORKMAZ**, s. 51; **KARAKOCALI/KURŞUN**, s. 27; **AYDOĞDU**, s. 61; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 77,78; **OZANOĞLU**, Kişi, s. 671

ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan işlemlerin ticari veya mesleki olmayan amaçla yapıldığı kabul edilmektedir[93].

Öğretide bazı yazarlar, bir işverene bağımlı halde çalışan ve yaptığı işte kullanmak maksadıyla mal satın alan kişinin de, tüketici sayılacağını ileri sürmektedir[94]. Örneğin, bir şirketin özel şoförü olan kimsenin şirket aracına akaryakıt alması durumunda tüketici sayılacağı düşünülmektedir. Bazı yazarlar ise, bu gibi durumlarda alınan malın, satın alan kişinin yararlanma ve kullanma amacını taşımadığını, bağımlı çalışan kişinin temsil yetkisine dayanarak, işletme hesabına sözleşme yaptığını ve yapılan işlemin tüketici işlemi sayılamayacağını ileri sürmektedir[95]. Kanaatimizce, bağımlı çalışan işçi satın alma işlemini, mesleki faaliyeti kapsamında yaptığından tüketici sayılmaz.

6502 sayılı TKHK'da *"ticari veya mesleki[96]"* amaçtan bahsedilmiş lakin zirai amaçtan söz edilmemiştir. Öğretideki bazı yazarlar[97], Kanunun açıkça, *"ticari veya mesleki olmayan amaç"* kavramından bahsettiğini, bu sebeple, *"zirai"* amaçlı mal alımının tüketici sayılmayı engellemeyeceğini ileri sürmektedir. Ancak, aynı zamanda

---

[93] **DOĞAN**, Tüketici, s. 158 ; **TAŞKIN,** s. 6 vd.

[94] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 94-95; **OZANOĞLU,** Kişi, s. 677. Bağımlı mesleki faaliyet yürütenlerin tüketici sayılabileceğini ifade eder.; **KAHVECİ**, s. 94. Alman Medeni Kanunu'na göre, bağımlı bir mesleki amaç için çalışan işçi tüketici sayılırken, Avrupa Birliği Yönergelerine mesleki amaç kapsamında yapılan herhangi bir ilişki tüketici vasfını ortadan kaldırmaktadır.

[95] **ASLAN**, s. 6; **KARAKOCALI/KURŞUN**, s. 28, **BAHTİYAR/BİÇER**, s. 413; Aksi görüş için bkz. **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 94,95

[96] *"Somut olayda; davacının çiftçi olduğu pancar söküm makinesini mesleki amaçla kullanmak istediği anlaşıldığından taraflar arasındaki davada davacının bu hukuki işlem içerisinde tüketici konumunda olmadığı, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tüketici işlemi olmadığının kabulü gerekir."* Yargıtay 13. HD. E.2015/25090, K. 2017/6296, T.24.05.2017 https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ (Erişim Tarihi: 26.10.2018)

[97] **ASLAN,** s. 6; **BAHTİYAR/BİÇER,** s. 413

zirai mal alımında da mesleki veya ticari amaçlı olup olmadığına bakılması gerektiğini ileri sürmektedirler[98].

Bir malın karma amaçla edinilmiş olması durumunda yani bir malın hem ticari veya mesleki amaçla hem de özel amaçla edinilmiş olması durumunda kişinin tüketici sıfatını haiz olup olmayacağı tartışılmaktadır. Bir görüşe göre, karma amaçla satın alınan bir malın muhasebe kayıtları bakımından bölünmesi mümkün olmadığından bu gibi durumlarda 6502 sayılı TKHK hükümleri değil, genel hükümler uygulanır[99]. Diğer bir görüşe göre, satın alınan malın ağırlıklı kullanım tarzından hareket ederek bir karar vermek gerekir[100]. Yargıtay'ın karma amaçlı mal alımında TKHK hükümlerinin uygulanamayacağı yönünde kararı bulunmaktadır[101].

---

[98] **ASLAN**, s. 6; **BAHTİYAR/BİÇER**, s. 413; **ÇABRİ**, s. 60, dp. 129 Yazara göre, zirai olarak yürütülen faaliyette de, kazanç elde edildiği için , zirai faaliyetleri de ticari ve mesleki faaliyetler kapsamında saymak gerekir. Ancak kişi, zirai faaliyeti bireysel ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla yapıyorsa, tüketici sayılır.

[99] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 95; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 52; **ZEVKLİLER/ AYDOĞDU**, s. 84

[100] **KAHVECİ**, s. 94; **OZANOĞLU,** Kişi, s. 682. Sözleşmenin muhtevasında hangi amacın ağırlıklı olduğuna bakılarak sonuca varmak gerekir. **AYDOĞDU**, s. 62-63. Her somut olaya göre alınan malın ticari olmayan kısımları, ticari olan kısmından ayrılabiliyorsa ona göre değerlendirme yapılmalıdır. Ayrımın yapılabildiği hallerde ticari olmayan kısım için TKHK hükümleri uygulanacaktır. Ayrım yapmanın mümkün olmadığı durumlarda da TMK m.2 dürüstlük kuralı gereğince hangi kısım ekonomik bakımdan ağır basıyorsa ona göre genel hükümlerin mi yoksa TKHK hükümlerinin mi uygulanacağına karar verilmelidir.. ; **ÇABRİ,** s. 64-65. Bir malın karma amaçlı edinilmesi halinde, zayıf konumdaki tüketiciyi korumak maksadıyla, yapılan hukuki işlemin TKHK kapsamında sayılması gerekir. Ancak ticari veya mesleki amaçla kullanım özel kullanımdan ağır basarsa, hukuki işleme genel hükümlerin uygulanması gerekir.

[101] *"Davacı anonim ortaklık, tüzel kişilik adına bir taşıt almıştır. Aracın trafik belgesinde, "H.Oto", yani hususi (özel) oto yazılı bulunmaktadır. Aracın sahibi ticari ortaklık olmasına ve faturanın da, bu ticari ortaklık adına düzenlenmesi nedeniyle, bu araç özel değil, ticari bir araçtır. Yasalara aykırı düzenlenen bu belgenin, özel araç yönünden uygulanması söz konusu değildir. Bir ticari ortaklığın kendi adına araç*

3. Hareket Etme

4077 sayılı TKHK'nın 3/e maddesine göre,*"tüketici, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişidir."*

6502 sayılı TKHK'nın 3/k maddesine göre,*" tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişidir."*

6502 sayılı TKHK'da tüketici tanımından, *"bir mal veya hizmeti"* ile *"edinen, kullanan veya yararlanan"* ifadeleri çıkarılmış, bunun yerine *"hareket eden"* ifadesi eklenmiştir. Kanun koyucu, *"hareket eden"* ifadesini tüketici tanımına ekleyerek tüketici kapsamını genişletmiştir[102].Hareket etme kavramıyla tüketici sadece sözleşme yaptığı anda değil, sözleşme yapmadan önce ve sözleşme yaptıktan sonra da korunmaktadır[103].

---

alması ve bu aracı ticari ortaklığın işlerinde kullanması ve bazen de özel nitelikte kullanması, işlemin niteliğini değiştirmez. Aksi halin düşünülmesi, hem vergi yasaları ve hem de ortaklık bilançosu bakımından karışıklıklar yaratacak nitelikte taşımaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde 4077 sayılı Yasanın uygulanması söz konusu değildir. O halde mahkemece, ticari nitelik taşıyan uyuşmazlığın tüketici mahkemesi sıfatıyla incelenmesi ve karara bağlanması yasaya aykırıdır." Yargıtay 11. HD. E. 1997/1815, K. 1997/5112, T.26.06.1997 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 26.10.2018); **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 95

[102] **ASLAN**, s. 8,9. Bu ifadenin eklenmesi hakkında kanun gerekçesinde bir sebep gösterilmese de yazara göre, bu durum Kanun'un sistematiğindeki tanım ve kapsam arasındaki uyumu sağlamak içindir.; **ASLAN,** Bayram, Tüketicinin Onarım Hakkı, 1. Baskı, Ankara 2018, s.10

[103] **ASLAN**, s.8,9. Hareket etme kavramı, bir mal veya hizmeti edinen, kullanan ve yararlanan kavramlarıyla birlikte, bunlara yönelik sözleşme öncesi ve sonrasında tüketicinin haklı olarak bekleyeceği çeşitli hizmetleri ve uygulamaları da alma gibi birçok unsuru kapsadığı kabul edilmektedir. Bu sebeple bu kavramın tercih edilmesinin tüketici tanımını daraltmaktan ziyade genişlettiği aşikardır.; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 60,61; **ASLAN,** Onarım, s.10

III. TÜKETİCİ İŞLEMİ KAVRAMI

4077 sayılı TKHK m.3/h hükmünde, *"tüketici işlemi, mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlem"* olarak tanımlanmıştır. 6502 sayılı TKHK m. 3/l'de, *"tüketici işlemi, mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem"* olarak tanımlanır.

6502 sayılı TKHK'un tüketici işlemi kavramını, 4077 sayılı TKHK'a göre daha kapsamlı bir şekilde ele aldığı görülmektedir. 6502 sayılı TKHK'a, *"kamu tüzel kişileri"* kavramı eklenmiştir[104]. Ayrıca, 6502 sayılı TKHK, 4077 sayılı TKHK zamanında uygulamada tereddütlere sebep olan sözleşme türlerini tek tek sayarak bunların da tüketici işlemi sayılacağını kabul etmiş ve uygulamadaki tereddütleri ortadan kaldırmıştır[105]. Madde metnine bakıldığında, tüketici işleminin sayılan sözleşme

---

[104] **ASLAN,** s. 9. Eski Kanun'da satıcı ve sağlayıcı tanımının kamu tüzel kişilerini de içerdiğini bu nedenle Yeni Kanun'un ayrıca kamu tüzel kişileri kavramını kanun metnine eklemesinin bir yenilik getirdiğini düşünmemektedir.

[105] *" 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3/e maddesinde tüketici "bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre yasa, hazır bir malı veya hizmeti satın alarak onu günlük yaşamında kullanan veya tüketen kişiyi korumaktadır. Başka bir deyişle yasada dar kapsamlı mal ve hizmet ilişkileri olağan tüketim işleri kapsama alınmıştır. BK.nun 355. maddesinde ise istisna (eser) bir akittir ki onunla bir taraf (müteahhit) diğer tarafın (iş sahibi) vermeyi taahhüt ettiği semen mukabilinde bir şey imalini iltizam eder, hükmünü içermektedir. Eser sözleşmesinin bu tanımı ile somut olay karşılaştırıldığında, sözleşmenin konusunun saten krinkıl ve güneşlik perde imali işi olup eser sözleşmesinin unsurlarını taşıdığı ortadadır. ... Somut olayda olduğu gibi istisna (eser) sözleşmesinden*

türleri ile sınırlı olmadığı açıktır. Çünkü, kanun koyucunun madde metnindeki *" ve benzeri"* ifadesinden yeni sözleşme türlerinin de tüketici işlemi sayılabileceği açıkça anlaşılır. Kanun koyucu sınırlı bir sayma yolunu benimseyerek tüketici işlemi kavramını daraltmamıştır.

6502 sayılı TKHK m. 3/l hükmünde *"... her türlü sözleşme ve hukuki işlem..."* kavramı birlikte yer alır. Hukuki işlem kavramı, sözleşme kavramını da kapsayan geniş bir ifadedir. Bu nedenle madde metninde hem sözleşme hem de hukuki işlem kavramına yer verilmesinden ziyade, sadece hukuki işlem kavramının kullanılması yerinde olurdu[106]. Öğretide bazı yazarlar, "*işlem"* kavramının tek taraflılığı ifade ettiğini, bu nedenle de tüketici işlemi kavramı yerine tüketici sözleşmesi kavramının kullanılmasının daha uygun olacağını ileri sürmektedir[107].

6502 sayılı TKHK kapsamındaki en önemli yeniliklerden birisi de tüketici işlemi kavramının kapsamının genişletilmesidir[108]. Tüketici işlemi, *"... eser, taşıma, simsarlık, sigorta vekalet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil her türlü sözleşme ve hukuki*

---

doğan ilişkilerde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerinin uygulanması olanaklı değildir. Nitekim aynı husus Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 26.2.2003 gün ve 2003/15-127 E. 2003/102 K. sayılı kararında da belirtilmiştir." Yargıtay 15. HD. E.2004/4151, K. 2005/740, T. 15.02.2005 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi :29.10.2018); **ASLAN**, s.25, dp. 57; 6502 sayılı Kanun ile eser sözleşmesinin tüketici sözleşmesi olup olmadığı yönündeki belirsizlik ortadan kalkmıştır. ; Yarg. 15 HD., E. 2016/5176, K. 2018/209, T. 24.01.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi :15.11.2018)

[106] **AKÇAAL/UYUMAZ**, s. 248; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 62, dp.45; **ÇABRİ,** s. 16 Sözleşme hukuki işlem kavramına dahil olduğundan tanımın, *"... benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere her türlü hukuki işlemi ifade eder ."* şeklinde olması gerektiğini ileri sürer.

[107] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 78; **ZEVKLİLER/ AYDOĞDU,** s. 72-73; **BAHTİYAR/BİÇER,** s. 397; **GÜMÜŞ,** Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2014, s.9; Çalışmamızda da tüketici işlemi kavramı yerine tüketici sözleşmesi kavramı tercih edilmiştir.

[108] **AYDOĞDU,** Makale, s.6

işlem" olarak tanımlanmıştır. Tanıma göre, kanunda sayılsın yahut sayılmasın bütün sözleşmeler 6502 sayılı TKHK ile koruma kapsamına girdiği gibi, Türk Ticaret Kanunu'nda[109] düzenlenen sözleşme tipleri de koruma kapsamına girmektedir[110]. Bu kapsamda doktorun hastasını tedavi etmesi yani tedavi sözleşmesi[111], eser sözleşmesi,

[109] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 83. Taraflardan birinin tüketici olması halinde her türlü sözleşmeye 6502Sayılı Kanun'un uygulanacağı kanaatindedir.; **ZEVKLİLER/ AYDOĞDU,** s. 74-75; Aksi kanaatte görüş için bkz. **İLHAN**,s.9. 4077 Sayılı Yasanın tanımları bu yasanın uygulanmasına özgüdür ve bununla sınırlıdır, tanımları genişletemeyiz. Aksi halde, ticari işlemler hariç, sözleşmeler hukuku kapsamına giren işlemlerin hemen hemen tamamına yakınının bir tüketici işlemi olarak ele alınması ve bu yasanın kapsamında değerlendirilmesi gerekirdi. ; **SAAT,** Dursun, *"Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü",* MÜHFHAD, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y. 2016, s.2455 Yazar, tüketici işlemi kavramının bu kadar geniş tanımlanarak sırf bir tarafın tüketici olması nedeniyle kendine has kuralları olan sözleşmelerin özellikle de sigorta sözleşmelerinin sadece Tüketici Kanunu'nun koruma kapsamına dahil etmenin doğru olmadığı kanaatindedir.

[110] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 80-81; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 62-63; **OZANOĞLU**, Kişi, s. 665 Kanun'un maddi anlamda uygulanma alanının belirlenmesi bakımından hukuki işlemin niteliğinden çok işleme taraf olan tüketici esas alınır.; Arabuluculuk sözleşmesinde arabulucunun görevi devlet yargısını destekleyici bir faaliyet olduğundan tüketici işlemi sayılmamıştır. Arabuluculuk hizmetinin tüketici işlemi sayılmadığına yönelik kararlar için bkz. Ankara BAM., E. 2018/847, K.2018/1049, T.18.05.2018 (http://www.kazanci.com, 15.03.2019)

[111] *"Davacılar, davalılar tarafından gerekli tedavinin uygulanmaması nedeniyle çocuklarının vefat ettiğini ileri sürerek manevi tazminat istemiyle eldeki davayı açmışlardır. Davacılar ile davalılar arasında vekil-müvekkil ilişkisi mevcut olup, davadaki talepler vekillerin vekalet görevini ifada özen borcuna aykırı davrandıkları iddiasına dayalı bulunmakla, uyuşmazlığa vekalet hükümleri uygulanmalı ve doğal olarak, uyuşmazlığın da bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir. Hemen belirtmek gerekir ki, taraflar arasında tedavi hizmetine ilişkin vekalet sözleşmesi vardır. 6502 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine göre taraflardan birinin tüketici olduğu vekalet sözleşmelerine ilişkin uyuşmazlıkların da tüketici mahkemesinde görülmesi zorunludur. Vekalet sözleşmesi ise 28.5.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı yasa kapsamına alınmıştır. Ne var ki, 6502 sayılı yasanın geçici*

vekâlet sözleşmesi[112], sigorta sözleşmeleri[113], taşıma sözleşmeleri, cep telefonu aboneliği gibi sözleşmeler de Kanunun koruma kapsamına dâhil edilmiştir.

6502 sayılı TKHK kapsamında tüketici işlemi kavramı tanımlanırken, tüketicinin taraf olduğu her türlü hukuki işlem ve sözleşmeler koruma kapsamına dâhil

---

1.maddesinde "bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davalar açıldıkları mahkemede görülmeye devam eder" hükmü bulunmakta olup, eldeki dava 6502 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden önce 24.6.2011 tarihinde açılmış bulunduğundan taraflar arasındaki hukuki ilişkinin dava tarihinde yürürlükte olan 4822 sayılı yasa ile değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Hal böyle olunca, mahkemece işin esasına girilerek sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir" Yarg. 13. HD. E. 2018/2224, K. 2018/7159, T.21.06.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 29.10.2018)

[112] *"6502 sayılı yasanın 87. maddesi doğrultusunda 28.5.2014 tarihinde yürürlüğe giren aynı yasanın 3/L maddesinde vekalet akdinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda Tüketici Yasasının uygulanması gerekmekte olup, bu nedenle vekalet ilişkisinden doğan uyuşmazlığında Tüketici Mahkemesinde görülmesi zorunludur. Ne var ki, 6502 sayılı yasanın geçici 1. maddesinde "bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davalar açıldıkları mahkemede görülmeye devam eder" hükmü bulunmakta olup, eldeki dava 6502 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden önce 13.9.2013 tarihinde açılmış bulunduğundan eldeki davaya genel mahkemede bakılması gerekir*." Yarg. 13. HD. ,E. 2014/30305, K. 2014/35473, T.13.11.2014 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 06.02.2019)

[113] Ayrıntılı bilgi için bkz. **SAAT**, s. 2453-2471; *"Somut olayda, davacılar, murisi ile davalı arasında imzalanmış olan hayat sigortasından kaynaklanan alacağın tahsilini talep etmiş olup, dava tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 3, 73/1 ve 83/2 maddeleri uyarınca sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan davalara bakma görevinin tüketici mahkemelerine ait olduğu nazara alındığında uyuşmazlığın tüketici mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekir."* Yarg. 20. HD., E. 2015/14498, K. 2015/12180, T. 03.12.2015 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 06.02.2018)

edilmiştir. Bu durumda tüketicinin taraf olduğu haksız fiillerin TKHK'nın koruma kapsamına dâhil edilmediği açıktır[114].

Konuya açıklık sağlamak adına tüketici sözleşmesinin ne olduğunu tanımlamak ve unsurlarından bahsetmekte fayda vardır.

Satıcı/ sağlayıcı ile tüketiciler arasında yapılan bütün sözleşmeler tüketici sözleşmesi kapsamındadır[115]. Tüketici sözleşmesi kapsamında, tüketici bir bedel karşılığında satıcıdan kişisel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik mal satın alır[116].

---

[114] *"Bir hukuki işlemin 4077 sayılı Yasa kapsamında kaldığının kabul edilmesi için yasanın amacı içerisinde yukarıda tanımları verilen taraflar arasında mal ve hizmet satışına ilişkin bir hukuki işlemin olması gerekir. Davalı idare tarafından 7.4.2001 tarihinde tespit edilerek kaçak elektrik tutanağı tutulduğu, buna istinaden yapılan tahakkuka karşı bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Taraflar arasındaki ihtilafın temelinde davacının abonesi bulunduğu evde kaçak elektrik kullanılmasından doğan haksız fiil nedeniyle yapılan tahakkukun iptali istenmektedir. Davanın esasını oluşturan haksız fiilin, Tüketicinin Korunması Hakkındaki 4077 sayılı yasanın öngördüğü mal ve hizmet satışlarından hiç birisine uymadığı dolayısıyla bu yasa kapsamında olmadığı açık ve belirgindir. Öyle olunca temelinde haksız fiil yatan bu davanın B.K. hükümlerine göre genel mahkemede görülmesi gerekir. Bu nedenle davaya bakmaya tüketici mahkemesi değil, genel mahkeme yetkilidir."* Yargıtay 13. HD., E. 2004/17713, K. 2005/6304, T.12.04.2005 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 29.10.2018)

[115] Tüketici sözleşmesi tanımları için bkz. **OZANOĞLU**, s. 14 Tüketici sözleşmesi, girişimciler ile tüketiciler arasında gerçekleştirilen ve girişimcilerin kendi işletmesel faaliyetleri çerçevesinde tüketicilerin nihai olarak özel ihtiyaçlarını karşılamak için bir malın teminini ya da hizmetin sağlanmasını, tüketicilerin ise bir bedel ödemeyi yükümlendikleri sözleşmedir. ; Ayrıntılı bilgi için bkz. **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s. 55-90; **DEMİR,** s. 53,54. Tüketici sözleşmesi, girişimciyi, yürüttüğü mesleki, ticari veya sanatsal bir faaliyete özgü işletme çerçevesinde, tüketicinin özel tüketim amaçları için belirlenmiş olan maddi veya kişisel edimi belli bir ivaz karşılığında yerine getirmekle yükümlü tutan, borç doğurucu nitelikteki her türlü sözleşmeye denir.; **KARA,** Tüketici, s.59; **ÖZEL** ,s. 57 vd.

[116] **ÇABRİ,** s. 22. Yazar, tüketici işleminin belirlenmesinde tüketicinin sadece mal veya hizmet edinmesini değil, mal veya hizmeti elden çıkarmasının da dikkate alınması gerektiğini ileri sürmektedir.

Tüketici sözleşmesi karşılıklı borç doğuran bir sözleşmedir. Yani, bir sözleşmede tüketici niteliğini haiz olmayan tarafın edimi, bir mal veya hizmet sunulması iken, buna karşılık tüketicinin de parayla ölçülebilir bir bedel ödemeyi taahhüt etmesi gerekir. Bu durumda bağışlama gibi tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde 6502 sayılı TKHK hükümleri değil, genel hükümler uygulama alanı bulur. Ancak, mükellefiyetli bağışlamaların tüketici sözleşmesi olduğu ve 6502 sayılı TKHK hükümlerinin uygulanacağı kabul edilir[117]. Ayrıca, tüketici mal ve hizmeti özel kullanımı için yahut da tüketimi için kiralayabileceği gibi satın da alabilir[118].

6502 sayılı TKHK m. 3/h hükmünde*, "mal, alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları"* ifade eder. Taşınmazlar, genel olarak yatırım malı kapsamında ele alındıkları için TKHK kapsamı dışında tutulmaktadır[119].

Tüketicinin, Kanun'un sağladığı korumaya sadece mal veya hizmet edinirken değil, malı elden çıkarırken de ihtiyacı olduğu kanaatindedir.

[117] **ASLAN**, s. 21; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 79; **OZANOĞLU,** Tüketici Sözleşmeleri, s. 70-71 Bağışlama sözleşmesinin tamamen tüketici sözleşmelerinin dışında bırakılmaması gerektiği, somut olayın koşullarına göre, müteşebbisin sorumluluğunu sözleşme ivazsız olduğu ölçüde daha dar değerlendirmek gerektiği kanaatindedir.

[118] **ASLAN,** s. 23; **OZANOĞLU,** Tüketici Sözleşmeleri, s. 66 ; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 85. Yazara göre, kira sözleşmeleri tüketici sözleşmelerinden sayılmamaktadır. Çünkü, kira sözleşmesinde kiracı, kiralanan malı tekrar iade etmek zorundadır. Bu durumda nihai tüketimden bahsedilemeyeceği için kira sözleşmeleri tüketici sözleşmelerinden sayılmamaktadır. ; **ZEVKLİLER/ AYDOĞDU,** s. 78

[119] **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s. 68 Yazar, günümüzde tüketicilerin piyasayı dengeleyici unsur olarak görüldüğünü, bu nedenle de ticari veya mesleki olmayan amaçla taşınmaz alan bir kişinin de tüketici olarak değerlendirilebileceği kanaatindedir.; Yatırım malı tüketim malı ayrımı için bkz. **KUNTALP,** s. 298 -300 Ayrım malı satın alan kişinin tahsis amacına göre yapılır.

Son olarak, tüketici sözleşmesinde taraflardan biri muhakkak tüketici olmalıdır. Sözleşmenin diğer tarafı olan satıcı veya sağlayıcının esnaf, tacir yahut da serbest meslek erbabı olmasının bir önem yoktur[120].

[120] **DERYAL/KORKMAZ**, s. 65-66; **BAHTİYAR/BİÇER**, s. 410; **OZANOĞLU,** Tüketici Sözleşmeleri, s. 81

İKİNCİ BÖLÜM

AYIPLI MAL İFASINDA SATICININ AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCU

I. AYIPLI MAL KAVRAMI

A. Ayıplı Mal Kavramı ve Çeşitleri

1. Ayıp Kavramı

Ayıplı mal ifa eden satıcının sorumluluğu ile ilgili hukuki düzenlemeler Türk Borçlar Kanunu 219 vd. maddelerinde düzenlenir. Ancak, gelişen ve değişen piyasa şartlarında zayıf durumda olan tüketicinin korunması için hazırlanan Tüketici Kanunu'nda da ayıplı mal kavramı ele alınarak, satıcının ayıba karşı tekeffül borcu düzenlenmiştir. Bu durumda, konusunu mal ve hizmet satışının oluşturduğu tüketici sözleşmelerinde, 6502 sayılı TKHK m.8 vd. hükümleri uygulanır. Ancak, 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince, TBK m. 219 vd. hükümleri de göz ardı edilmemelidir.

Ayıp kavramı en genel tanımıyla, satım konusu malda ortaya çıkan ve tüketicinin o maldan gerektiği gibi yararlanmasını engelleyen eksiklik veya aksaklıklardır[121]. Bir başka ifadeyle ayıp kavramı, satıcının tüketiciye vaat ettiği veya tüketicinin de dürüstlük kuralı gereği satılanda bulunmasını beklediği vasfın bulunmamasıdır[122].

---

[121] **ZEVKLİLER/ AYDOĞDU,** s.104; **ZEVKLİLER,** Aydın/ **HAVUTÇU,** Ayşe, Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2007, s. 107; **DERYAL/ KORKMAZ,** s. 90; **AYDOĞDU.** Murat/ **KAHVECİ**, Nalan, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bası, Ankara 2017, s. 137

[122] **ARAL**, Fahrettin/**AYRANCI,** Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 11. Baskı, Ankara 2018, s.117; Ayıp kavramı ile ilgili farklı tanımlar için bkz. **GÜMÜŞ,**

Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt I, 3. Bası, İstanbul 2013, s.68. Ayıp, satılanın sahip olması gereken niteliklerinden olumsuz yönde sapmasını yani nitelik eksikliğini ifade eder. ; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 84; **EREN,** Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2018, s 102 vd.. Ayıp, satılan şeyde satıcının bildirdiği bir nitelikle dürüstlük kuralına göre satılanda bulunması gereken bir niteliğin mevcut olmamasıdır.; **TANDOĞAN,** Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş Beşinci Basım'dan Altıncı Tıpkı Basım, C. I/1, İstanbul 2008,s. 163; **FEYZİOĞLU,** Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku İkinci Kısım Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. I, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul 1980,s.247 vd.; **YAVUZ,** Cevdet/**ACAR,** Faruk/**ÖZEN,** Burak, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı, İstanbul, 2018, s. 71 vd.; **İNCEOĞLU**, Murat, *"Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu"*, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı (Makaleler-Tartışmalar), (Der. İnceoğlu, Murat), 1. Baskı, İstanbul, 2015, s. 157 Satım hukukunda ayıp, satıcının, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin malda bulunmaması ya da sözleşmede öngörülen kullanım amacı bakımından malın değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya azaltan eksiklikler ve bozukluklardır.; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 150; **ASLAN**, s. 116; **DERYAL/ KORKMAZ**, s. 90-91; **KAHVECİ**, s. 5-6; **ZEVKLİLER,** Aydın/ **GÖKYAYLA,** Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 18. Bası, Ankara 2018, s.113;**TUNÇOMAĞ,** Kenan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Üzerinde Çalışılmış 3. Bası, İstanbul 1977, s. 118 vd.; **EDİS,** Seyfullah, Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963, s. 8; **YAVUZ,** Cevdet, Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, İstanbul 1989, s. 11-19; **ARBEK,** Ömer, Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005, s. 158-163; **ATAMER,** Yeşim M., *"Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri"* Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XXIV., S.1'den ayrı Bası, Y.2007, s. 83-85 ; **HAVUTÇU,** Ayşe, Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005, s. 25-28; ; **ZEVKLİLER**, Aydın/ **HAVUTÇU,** Ayşe, Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2007 s.107; **ATAMER,** Yeşim M./ **İNCEOĞLU,** Murat, Satım Sözleşmesinde Tüketicinin Seçimlik Hakları ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyumu Sorunu, İstanbul 2012, s. 9 vd.; **GÜNAY,** Cevdet İlhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler- Özel Borç İlişkileri, Ankara 2016, s. 156 vd.; **BİLGİN,** Melek Yüce, *"Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları",* Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, MÜHFHAD, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 2011, s.381;

Türk Borçlar Kanunu ve 6502 sayılı TKHK ayıp kavramı bakımından birbiriyle örtüşen bir tanım yapmaktadır.

2. Mal Tanımı

6502 sayılı TKHK m. 3/h'ye göre *" mal: alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları"* ifade eder[123]. 4077 sayılı TKHK'da düzenlenen mal tanımı, 6502 sayılı TKHK'da da aynen kabul görmüştür.

ASLAN, Onarım, s.76 vd.; **İLHAN,** s. 27 vd.; **TİRYAKİ,** s. 66 vd.; **ÖZBİLEN,** Arif Barış, *"İsteğe Bağlı Açık Artırma Yoluyla Yapılan Satışlarda Müzayede Evlerinin Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Ayıptan ve Zapttan Doğan Sorumluluğu ve Bu Sorumluluğu Ortadan Kaldıran Anlaşmalar",* MÜHFHAD, C. 22, S. 2, Y.2016, s.283 vd.; **KIZILAY,** Aygül*," Türk Borçlar Kanunu ile Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Hükümleri Çerçevesinde Satış Sözleşmesinde Ayıptan Sorumlulukta Alıcının Seçtiği Hakkın Sonradan Değiştirilebilirliği Sorunu",* HHFD, 7(2), Y. 2017, s.196 vd**.; SEROZAN,** Eleştiri, s. 587; **OLGAÇ,** Senai, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Madde 182-371), C. 3, Ankara 1977, s. 142 ; **HATEMİ,** Hüseyin/ **SEROZAN**, Rona/ **ARPACI,** Abdülkadir: Borçlar Hukuku Özel Hüküm, İstanbul 1992, s. 86 vd.; **AYHAN**, Hilal Lale, *"Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu",* GÜHFD, C.XV, S. 2, Y. 2011, s.4 vd.; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR,** Burcu G., *"Tüketicinin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini",* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 67, S. 3, Y. 2018, s.498 vd.; **ÇABRİ,** Sezer: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Kiraya Verenin Ayıptan Sorumluluğu, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 88 vd.; **ÖZDEMİR**, Hayrunnisa: Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara 2013, s. 89 vd.; **DOĞAN,** Gül, *"Satıcının Ayıplı Mallardan Sağlayıcının Ayıplı Hizmetlerden Sorumluluğu"* YÜHFD, C.5, S.1, Y. 2008, s.187

[123] **İLHAN**, s. 14-16. Yazar, mal tanımın geniş ve tüketim hukuku bakımından yanıltıcı olduğu görüşündedir. Mal yerine ürün kavramının esas alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Bir malın tüketici sözleşmesine konu olabilmesi için alışverişe konu olması gerekir. Öğretide bir görüşe göre[124], alışverişe konu olma kavramı, ticarete konu olma kavramının tam tersidir. Zira, tüketici ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket ettiğinde ticaret konusu bir eşyanın varlığından söz edilemez. Başka bir görüşe göre[125], tüketicinin özel amaçla ya da ticari amaçla hareket etmesinin sadece tüketici sıfatını haiz olup olmaması açısından önem arz ettiği, mal tanımı bakımından tüketicinin amacının önem arz etmediği yönündedir. Bu görüşe göre, alışverişe konu olma kavramından, maddi veya gayri-maddi eşyanın, parasal bir değere karşılık gelmesi ve malvarlığı içerisinde yer alması ifade edilmektedir. Kanaatimizce ikinci görüş daha yerindedir.

Öğretideki bazı yazarlar, kişinin vücut bütünlüğüne dâhil olan unsurların vücuttan ayrıldıktan sonra tüketici sözleşmesinin konusunu oluşturabileceğini, ileri sürmektedir[126]. Örneğin, kişi saçlarından peruk yaptırırsa, satım konusu olan peruk

[124] **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 100-101; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 91

[125] **ÇABRİ,** s. 41; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 26-27; **AYDOĞDU,** s. 65. Yazar, mal tanımının oldukça geniş tutulduğunu ve piyasada ekonomik anlamda iktisadi varlığı olan her türlü unsurun Kanun kapsamına girmesinin amaçlandığını ileri sürmektedir.; **KUNTALP,** s.300-301Ticaret konusu eşya ile kastedilen bir ticari faaliyete konu olabilen eşyadır. Başka bir deyişle, bir elden diğer ele geçmeyi sağlayan dağıtıcı faaliyete konu olan eşya, ticaret konusudur.

[126] **GÜMÜŞ,** s. 28. Yazar, vücuttan ayrılıp bağımsız hale gelen saç, diş ve kan gibi unsurların tüketici sözleşmesinin konusunu oluşturabileceğini ileri sürmektedir. Aksi kanaatte görüş için bkz. **ÇABRİ,** s. 41. Yazar, vücuttan ayrılıp bağımsız hale gelen her unsurun tüketici sözleşmesine konu olamayacağını ileri sürmektedir. Bu kapsamda vücuttan ayrıldıktan sonra bağımsız hale gelen kan ve organların tüketici sözleşmesinin konusunu oluşturamayacağını savunmaktadır. Ancak gelişen teknoloji ile laboratuvar ortamında yapay organlar üretilmektedir. Yapay organların satın alınmasına ilişkin sözlemeler tüketici sözleşmesi kapsamında sayılıp TKHK uygulanacaktır.

TKHK kapsamında ele alınır. Ancak, vücuttan ayrıldıktan sonra bağımsız hale gelen kan ve organlar tüketici sözleşmesinin konusunu oluşturmaz[127].

6502 sayılı TKHK m. 3/h hükmünde düzenlenen mal kavramı tanımındaki, *" ve benzeri"* ifadesinden de anlaşılacağı üzere gayri maddi mallar örnekleme şeklinde sayılmıştır. Gayri maddi malların, TKHK m. 3/h kapsamında sayılması için bir eşya üzerinde somutlaşması gerekmez[128]. Ayrıca, hüküm kapsamına sadece konut ve tatil amaçlı taşınmazlar dâhil edilmiştir[129]. Kanun koyucu, tüketici sözleşmesinin yapıldığı sırada satım konusu taşınmazın üzerinde inşa edilmiş veya inşa edilmesi borçlanılmış konut veya tatil amaçlı konutun bulunmasını aramaktadır[130]. Zira, kişi kendisi konut yaptırmak amacıyla bir taşınmaz satın alırsa yaptığı sözleşme, tüketici sözleşmesi kapsamında değerlendirilmez. Hükümden de anlaşıldığı üzere, tüketici sözleşmelerinin konusunu genel olarak taşınır mallar oluşturur.

---

[127] **ÇABRİ,** s. 41

[128] **ÇABRİ,** s. 43,44 Örneğin, internetten satın alınan bir virüs programı da gayri maddi maldır. Gayri maddi malların TKHK m. 3/h kapsamına dahil edilmesi için cismani bir varlığa bürünmesi şart değildir.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 28,29 Yazara göre, gayri maddi malların TKHK m. 3/h kapsamında sayılması için bir eşya üzerinde somutlaşması yani cismani bir varlığa bürünmesi gerekmektedir. Örneğin CD, DVD gibi araçların TKHK uyarınca mal kapsamında sayıldığını ancak, tiyatro, konser gibi fikir eserlerinin sunumun hizmet kavramı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir.

[129] **OZANOĞLU,** Tüketici Sözleşmeleri, s. 67-69. Taşınmazlar yatırım malı kapsamında ele alındıkları için kanun kapsamı dışında tutulmuştur .Yazar, günümüzde tüketicilerin piyasayı dengeleyici unsur olarak görüldüğünü, bu nedenle de ticari veya mesleki olmayan amaçla taşınmaz alan bir kişinin de tüketici olarak değerlendirilebileceği kanaatindedir.; **ÇABRİ,** s. 42. Avrupa Birliği Direktifleri'nde taşınmazlar tüketici işleminin konusunu oluşturmaz.

[130] **ÇABRİ**, s. 43 Örneğin, ön ödemeli konut satışı sözleşmeleri, henüz inşaat başlamamış olsa bile TKHK kapsamında tüketici işlemidir.

3. Ayıplı Mal Tanımı

6502 sayılı TKHK m.8'de, *"ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan mal"* şeklinde tanımlanır.

4077 sayılı TKHK'da ayıplı mal kavramı ve ayıplı hizmet kavramı ayrı maddelerde ele alınmıştır. Kanun koyucu, 6502 sayılı TKHK'da ayıplı mal (m. 8-12) ve ayıplı hizmet(m.13-16) kavramlarını ayrı maddelerde düzenleme yolunu tercih etmiştir. Yeni Kanun ile eski kanun arasında konu bakımından esaslı bir farklılık bulunmamakla birlikte madde sayılarındaki artış kanun koyucunun, konuyu daha sistematik ve anlaşılır hükümler ile ele alma isteğinden kaynaklanır[131].

4077 sayılı TKHK m. 4'te ayıplı mal kavramı tanımında *"nitelik veya niteliği etkileyen nicelik"* eksikliklerinin ayıp sayılacağı düzenlenmiş ancak, 6502 sayılı TKHK m. 8/2'de sadece *"nitelik"* eksiklikleri ayıp kapsamına dâhil edilmiştir. Öğretide bazı yazarlar, TBK. m. 219 f. 1'de de "*niteliği etkileyen niceliğe aykırılık hallerinin"* ayıp olarak nitelendirildiğini bu maddenin kıyasen TKHK m. 8 'de düzenlenen ayıp kavramında da uygulanması gerektiğini ileri sürer.[132].

TBK ve 6502 sayılı TKHK'da düzenlenen ayıplı mal kavramı birbiriyle örtüşmektedir. Zira TBK'da düzenlenen zikir ve vaat edilen vasıflarda ayıp halini, 6502 sayılı TKHK m. 8'deki *"taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmama" ve "ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını*

[131] **ATAMER**, Yeşim M./ **BAŞ,** Ece, *" Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk"*, İBD., C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014, s.19; **ÇABRİ,** s. 168,169;

[132] **AYDOĞDU,** s. 114; **ÇABRİ,** s. 171

taşımamama" hususları karşılar. Borçlar Kanunu'nda lüzumlu vasıflarda ayıp olarak ifade edilen ayıp şeklini, 6502 sayılı TKHK, *"objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımama", "muadili olan malların kullanım amacını karşılamama" ve " teknik düzenlenmesinde tespit edilen niteliğe aykırılık"* ifadeleri ile açıklar[133].

6502 sayılı TKHK'un yürürlüğe girmesindeki temel nedenlerden biri, 4077 sayılı Kanun'un, AB Hukuku ile uyumlu olmamasıdır. 6502 sayılı TKHK, AB Hukuku ve yönergeleri ile uyum sağlamak için çıkarılmıştır. Bu kapsamda, ayıplı mal kavramına ilişkin, 6502 sayılı TKHK ve 1999/44 sayılı AB Yönergesinde yer alan düzenlemeler birlikte değerlendirilmelidir.

6502 sayılı TKHK 'da ayıplı mal kavramı tanımlanırken, ayıplı malın sözleşmeye aykırı mal olduğu ifadesine yer verilir. Tanımda, açıkça ayıplı malın sözleşmeye aykırı mal olduğu ifadesine yer verilerek öğretideki ayıptan doğan sorumluluğun sözleşmeden mi yoksa yasal bir garantiden mi kaynaklandığı sorunu sözleşme lehine çözüme kavuşturulmuştur[134].

---

[133] **ASLAN**, s. 117-120; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 151-153; **AYDOĞDU/ KAHVECİ,** s. 137-138; **AYDOĞDU**, s. 121-124; **İNCEOĞLU,** s. 157,158; **ARAL/AYRANCI,** s. 119-123

[134] Türk hukukundaki hakim görüş ayıplı ifanın sözleşmeye aykırılığın bir türü olduğuna dair bkz. **ARAL,** s. 111; **ATAMER/BAŞ**, s. 22 ; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, Necip, Güven Nazariyesi Karşısında Borç Sözleşmelerinde Hata Kavramı, İstanbul 1968, s. 68 dp. 84; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 29; **EDİS,** s. 23 **ŞAHİNİZ**, s.28-29; **ARAL/AYRANCI**, s.117 ; **EREN,** s. 101-102 ; **SEROZAN,** s. 287 vd.; **HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI**, s. 88; Ayıba karşı tekeffül borcunu izah görüşler için bkz**. EDİS,** s. 22-28; **YAVUZ,** s. 19 vd.; **YILDIRIM,** s. 1035 vd.; **HAVUTÇU,** Ayşe*, " İfa Engelleri ve İfa Engellerine Bağlanan Hukuki Sonuçlar",* Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, MÜHFHAD, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 2011, s. 320 vd.; **AYHAN**, s. 6; **ÇABRİ,** Kira, s.57

1999/44 sayılı AB Yönergesi ve 6502 sayılı TKHK birlikte değerlendirildiğinde yeni kanunun yönerge ile uyumlu olduğu görülür[135]. Ayrıca, 6502 sayılı TKHK, 1999/44 sayılı AB Yönergesine uyum çerçevesinde malın gereği gibi monte edilmemesini de sözleşmeye aykırı ifa kapsamına almıştır.

4. Ayıp Çeşitleri

6502 sayılı TKHK m. 8 f.2, 4077 sayılı TKHK m. 4'te olduğu gibi ayıp kavramını kategorilere ayırır. 1999/44 sayılı AB Yönergesinde ayıp kavramı kategorilere ayrılmamıştır[136]. 6502 sayılı TKHK'da ayıp kavramı, maddi, hukuki veya ekonomik ayıp olmak üzere üç çeşittir.

4077 sayılı TKHK m. 4 hükmünde açıkça, *" maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikleri içeren malların"* ayıplı mal olacağı hükmüne yer verilmiştir. 4077 sayılı Kanun'daki ayıp çeşitleri, aynen 6502 sayılı TKHK'da m. 8 f.2'de de kabul edilir. Ayıp çeşitlerine, TBK m. 219/1'de de açıkça yer verilir[137]. Bu hüküm ile, Tüketici Kanunu'na paralel bir düzenleme yapılarak satıcının, satım konusu malda maddi, hukuki ya da ekonomik ayıp bulunması halinde de sorumlu olacağı hususu açıkça kaleme alınmıştır.

---

[135] **ATAMER /BAŞ,** s.22,-23. 6502 sayılı TKHK m. 8 sübjektif ayıp ve objektif ayıp ayrımına AB Hukuku'nda olduğu gibi açık ve anlaşılır biçimde yer verilmediği gerekçesi ile eleştirmektedir. Ayrıca, TKHK m. 8 f. 1'de sübjektif ayıp sayılabilecek hallerden sadece örnek ve modele uygun olmama kavramı ön plana çıkarıldığı, lakin bu durumun günlük hayatta tüketicinin karşısına çıkmasının yok denecek kadar az olduğu gerekçeleriyle düzenlemeyi eleştirmektedir. ; Aynı gerekçeler ile yapılan eleştiri için bkz. **ATAMER/ İNCEOĞLU,** s. 42 vd.

[136] **ATAMER/BAŞ**, s.26 Söz konusu ayrım uygulanacak yaptırımlar açısından fark yaratmamaktadır.; **ATAMER/İNCEOĞLU**, s. 44

[137] Eski Borçlar Kanunu m. 194 hükmünde ayıp çeşitleri bakımından açık bir hüküm yer almamakla birlikte, öğreti ve Yargıtay tarafından bu ayrım kabul edilmekteydi. **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 141; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 156; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 108

a. Maddi Ayıp

Maddi ayıp, bir malın fiziki, kimyasal, fonksiyonel ve yapısal özellikleri ile ilgili nitelik eksiklikleridir[138]. Bu kapsamda bir malda bulunan kırık, çatlak, çürük, sökük, bozuk ve leke gibi durumlar maddi ayıp kapsamındadır. Ayrıca, çeşit borçlarında taraflar satım konusu malın kalitesi hakkında konuşmamışlarsa satıcı orta kalitenin altında bir mal teslim edemez; eğer, orta kalitenin altında bir mal teslim ederse burada da maddi ayıp söz konusudur[139].Yargıtay kararlarına bakıldığında, maddi ayıp hallerine, tohumun bozuk olması[140], fayansların çatlaması ve ufalanması[141], portakalların çürük

---

[138] **DERYAL/KORKMAZ**, s. 93; Çeşitli maddi ayıp tanımı için bkz. **YAVUZ,** Nihat, Ayıplı İfa, 5. Baskı, Ankara 2016 s.43; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 141; **ARAL/AYRANCI**, s. 118,119; **ASLAN,** s.122; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 156;**EREN**, s. 104,105; **GÜMÜŞ,** s. 72; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 116,117 ; **EDİS**, s. 13,14;**TUNÇOMAĞ**,s. 119; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 90; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 61; **ŞAHİNİZ,** s. 47,48; **KAHVECİ**, s. 9,10; **ZEVKLİLER/ HAVUTÇU,** s. 108; **ATAMER/İNCEOĞLU,** s. 44; **ATAMER/BAŞ,** s. 26; **ÇABRİ,** s. 185

[139] **ASLAN**, s. 123; **TUNÇOMAĞ,** s. 119; **EDİS**, s. 13-14; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.70; **ŞAHİNİZ**, s. 48; **ATAMER/BAŞ**, s. 26; **ARAL,** Fahrettin: Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa, Ankara 2011,s. 113

[140] "*Dava konusu karpuz fidelerinin gelişmeyip çürümeye başlaması üzerine davacılar mahkeme aracılığı ile tespit yaptırmış, tespit dosyalarında alınan bilirkişi raporlarının tebliği ile dava konusu zararın karpuz fidelerindeki bakteriyel hastalıktan ileri geldiği öğrenilerek eldeki tohumların ayıplı olmasından kaynaklı açılan davaya "örnek* olarak bkz. Yargıtay 13. HD. E. 2013/1592, K. 2013/1980, T. 31.01.2013; Aynı yönde karar için bkz. Yarg. 13 HD. E.2014/36592, K. 2015/29225, T. 08.10.2015 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

[141] *" Fayanslarda meydana gelen çatlama ve ufalanma nedeni ile dosya temyiz edilmiştir. Fayanslardaki çatlama binanın esnemesinden kaynaklı ise bu durumda satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun olmadığı ancak, fabrika hatasından kaynaklı ufalanmalar ayıplı mal satışı niteliğinde olduğundan satıcının sorumluluğunun olduğuna yönelik karar"* için bkz. Yarg. 13. HD.E. 1998/2273, K. 1998/3034, T. 13.04.1998 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

çıkması, mobilyanın çökmesi ve buzdolabı kapısının kapanmaması gibi örnekler verilebilir.

b. Hukuki Ayıp

Hukuki ayıp, tüketicinin satılandan yararlanmasını ya da satılan üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kamu hukukundan doğan sınırlandırmalardır[142]. Örneğin, satış esnasında malın hacizli bulunması[143] ve başkasına ait bir markanın haksız yere kullanılarak piyasaya sürülmesi gibi durumlarda hukuki ayıp[144] söz konusudur. Burada karşılaşılacak en önemli sorun, hangi durumların hukuki ayıp, hangi durumların da zapt

[142]Hukuki ayıp tanımları için bkz. **ARAL/AYRANCI**, s. 119; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 157; **ASLAN,** s. 123; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 145; **YAVUZ,** Ayıplı İfa, s. 44; **GÜMÜŞ,** s. 72-73; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s.117 ; **EDİS**, s. 14-17;**TUNÇOMAĞ**,s. 121,123; **GÜMÜŞ**, Tüketici, s. 90-91; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 62; **ŞAHİNİZ**, s. 48-49; **KAHVECİ**, s. 11-12; **ATAMER/BAŞ,** s. 26; **DERYAL/KORKMAZ,** s. 94; **ZEVKLİLER/ HAVUTÇU,** s. 108-109; **ATAMER/İNCEOĞLU,** s. 44; **EREN,** s. 105-106; **ÇABRİ,** s. 185,186; **ÜNALAN,** Ayşe, *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4. Maddesi: Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Kavramları",* Tüketicinin Korunması Semineri (Editör: CEYLAN, Ebru), Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2007, s.41; Hukuki ayıp ve örnekleri için bkz. **TANDOĞAN,** s. 168-172

[143] Yargıtay 13. HD. E. 1985/451, K. 1985/1794, T. 18.03.1985; Yargıtay 13. HD. E.1983/8440, K.1984/168, T. 17.01.1984; Yargıtay 13. HD. E. 2001/7856, K.2001/9445, T. 22.10.2001 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 01.11.2018); Aksi kanaatte görüş için bkz. **TANDOĞAN,** s. 171 Yazar, satım aksi esnasında satım konusunun hacizli olması halinde hukuki ayıp değil zapta karşı tekeffül hükümlerinin uygulanması gerektiği görüşündedir.

[144] Yanlış şasi numarası vurulan otomobilin şasisine el konulması da hukuki ayıba örnektir. Yargıtay 13. HD. E. 1984/7744, K. 1985/119, T. 14. 01. 1985; Aracın şasi numarasının değiştirilmiş olduğuna yönelik karar için bkz. Yargıtay 13. HD. E. 2015/39076, K.2017/12079, T. 05.12.2017 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

teşkil edeceğinin tespiti noktasındadır.[145]. Zira zapt ve hukuki ayıp kavramları birbirinden farklı olmakla birlikte, özel hukuktan doğan üstün hak iddiasıyla ortaya çıkan zapt durumunda[146], TBK m. 214 vd. hükümlerde düzenlenen satıcının zapta karşı tekeffül sorumluluğuna gidilir. Yargıtay 13. HD., E. 1985 /451, K. 1985/1794, T. 18.03.1985 kararına göre, satılan bir malın üzerinde haciz olması nedeniyle mala el konulması zapt kapsamında ele alınsa da, bir malın satım sırasında hacizli olması kamu hukukundan doğan bir sınırlama olduğu için hukuki ayıp teşkil eder[147]. Yargıtay'ın sonraki tarihli kararlarında satım konusu mala haciz sebebiyle el konulması durumunda,

[145] **KAHVECİ,** s. 11, dp.18. Alman Hukuku'nda hukuki ayıp kavramı daha geniş ele alınmıştır. Zira, Alman Hukuku'nda hukuki ayıp kavramı, zapt kavramını da kapsamaktadır.; **ATAMER,** Eleştiri, s. 81 dp.1'deki yazarlar.; **AYDOĞDU,** s.129. Hukuk sistemimiz 1999/44 AB Yönergesini esas almakta ve yönergede CISG sözleşmesinin mehazını oluşturmaktadır. CISG sözleşmesinde olduğu gibi zapt durumunun sözleşmeye aykırılık kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürer.; **YÜCER AKTÜRK,** İpek*, " Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan sorumluluğu",* Ankara Barosu Dergisi, S.2015/1, s.214. CISG m. 41 ve 42' de hukuki ayıp kavramı ayrıca düzenlenmiş ve ayıp ile zapttan doğan sorumluluk hali yekneseklaştırılmıştır.

[146] TBK. m. 214 f. 1'e göre, *" Satış sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamı veya bir kısmı bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınırsa satıcı, bundan dolayı alıcıya karşı sorumlu olur." ;* Zapta ilişkin açıklamalar için bkz. **GÜMÜŞ,** s.53-63; **ARAL/AYRANCI,** s.107-115; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s.141-147; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 63; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.125-136 ; **TANDOĞAN,** Özel, s.158-162; **TUNÇOMAĞ,** s. 206 vd.; **ARSLANLI,** Halil, Ticari Bey, I. Cilt, 4. Bası, İstanbul 1955,s. 249-258

[147] **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 142; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 157 ; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 117; **KAHVECİ**, s. 12; Aksi görüş için bkz. **ASLAN,** s.123. Malın üzerinde haciz olması durumunda hukuki ayıptan değil, zapt hükümlerinin uygulanmasından söz edilir. ; **TANDOĞAN,** Özel, s.171,172. Yazar bu kararda da, satıcının trafik kaydını naklettirememesi halini hukuki ayıp olarak değil, ifanın kusurlu imkansızlığı olarak değerlendirilmesi kanaatindedir.

malın hukuki ayıplı olduğuna, bu sebeple de satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun söz konusu olduğuna hükmedilmiştir[148].

c. Ekonomik Ayıp

Ekonomik ayıp, satım konusu şeyin ekonomik niteliklerindeki eksikliklerdir[149]. Bu durumda, aracın reklam yahut kullanım kılavuzunda belirtilenden daha fazla yakıt tüketmesi[150], protezin mekanik yetersizlik sebebiyle verimli çalışmaması[151], koyun sütü yerine düşük dereceli inek sütü teslimi[152] gibi durumlar ekonomik ayıplara örnek gösterilebilir[153].

---

[148] Yarg. 13. HD. , E. 2001/7856, K. 2001/9445, T.22.10.2001(https://www.sinerjimevzuat.com.tr ,Erişim Tarihi: 08.02.2019)

[149] Ekonomik ayıplara ilişkin açıklamalar için bkz. **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s. 44; **ASLAN,** s. 124; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 157; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 141, **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 109; **GÜMÜŞ,** s. 73,74; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s.117; **EDİS**, s. 17,18; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 91; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 61,62; **ŞAHİNİZ,** s. 48; **KAHVECİ,** s. 10,11; **ARAL/AYRANCI,** s. 119; **ATAMER/BAŞ,** s. 26; **DERYAL/KORKMAZ,** s. 94,95; **ZEVKLİLER/ HAVUTÇU,** s. 108; **ATAMER/İNCEOĞLU,** s. 44,45; **EREN,** s. 105; **ÇABRİ,** s. 186,187; **ÜNALAN**, s. 41; **BİLGİN,** s. 385,386. Yazar, ekonomik ayıbın, maddi veya hukuki ayıp kavramından bağımsız bir kavram olmadığı kanaatindedir.

[150] Yargıtay HGK E. 2003/13-622, K. 2003/622, T. 05.11.2003 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

[151] Yargıtay 13. HD. E.2001/123, K. 2001/2521, T. 16.03.2001 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

[152] Yargıtay 13. HD. E. 1987/4785, K. 1987/5503, T.12.11.1987 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 01.11.2018)

5. Ayıplı İfa Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

a. Ayıplı İfa ve Aliud İfa Ayrımı

Ayıplı ifa, satılan malın satıcı tarafından vaat edilen veya malın satın alınmasındaki amaç doğrultusunda o malda bulunması gereken lüzumlu vasıfları taşımamasıdır[154]. Tanımdan da anlaşıldığı üzere somut bir olayda ayıplı ifadan söz edebilmek için, sözleşmeyle kararlaştırılan malın teslim edilmesi ancak bu malın satıcı tarafından zikir ve vaat edilen özellikleri yahut da satın alınan malda bulunması gereken lüzumlu vasıfların eksik olması gerekir. Aliud ifa(yanlış ifa) ise, satıcının alıcıya/ tüketiciye sözleşmede kararlaştırılanın dışında bir şey teslim etmesidir[155].

Ayıplı ifa ve aliud ifa[156] ayrımı uygulanacak hükümlerin belirlenmesi açısından önem arz eder[157]. Zira, ayıplı ifa durumunda sözleşmeyle kararlaştırılan bir malın ayıplı

---

[154] **ARAL**, Fahrettin: Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa, Ankara 2011, s. 112

[155] **ACEMOĞLU,** Kevork, *"Aliud" ve Federal Mahkemenin "Aliud" Konusundaki Tutumu Üzerine",* İÜMHAD, C.6, S.9, Y. 1972, s.19; **KAHVECİ**, s. 39; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 155; **GÜMÜŞ,** s. 71; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 142; **EREN**, s. 133; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s. 40; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 74; **ARAL/AYRANCI**, s. 117,118**; İNAL,** s. 1052 **ZEVKLİLER/HAVUTÇU**, s. 109;**DERYAL/KORKMAZ,** s. 97; **TUNÇOMAĞ,** s. 120; **EDİS**, s. 11; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 47; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s. 117,118; **ŞAHİNİZ**, s. 32**; ÖZBİLEN**, s. 291; **HATEMİ/SEROZAN/ARPACI**, s. 94,95

[156] Aliud ifa hakkındaki görüşler için bkz. **ACEMOĞLU**, s. 20,21; **İNAL,** s. 1056,1057

[157]**AYDOĞDU,** s. 126-130, 135,136; **AYDOĞDU,** Makale, s. 31,32. Yazar, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 1999/44 Sayılı AB Yönergesini esas aldığını ve bu yönergenin de CISG sisteminin mehazını oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ayıplı ifa kavramı sözleşmeye aykırı ifa olarak düzenlenmiş ve tüketici sözleşmelerinde aliud ifa'nın sözleşmeye aykırı ifa ile eşdeğer sayılan ayıplı ifanın içinde değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.; **KAHVECİ,** s. 47 Alman Hukukunda da reform ile aliud ifa, ayıplı ifa kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır.

olarak teslimi söz konusu olduğundan ayıp hükümleri uygulanır. Aliud ifa halinde ise, sözleşmede kararlaştırılan şeyden başka bir şey teslim edildiğinden, hiç ifa etmeme durumu söz konusudur ve TBK m. 112 ve devamında düzenlenen borcun ifa edilmemesi hükümleri uygulanır[158]. Aliud ifa halinde, tüketici aynen ifa talebinde bulunabileceği gibi borçlunun temerrüdüne yönelik hükümlere de dayanabilir. Görüldüğü üzere, aliud ifa halinde ayıba karşı tekeffül hükümleri uygulanmaz.

Parça satımında taraflarca bireysel olarak karar verilip somutlaştırılan bir mal teslim edilmişse, bu teslim edilen mal zikir ve vaat edilen veya lüzumlu vasıfları haiz olmasa bile ifa gerçekleşmiştir[159]. Bu durumda ayıba karşı tekeffül hükümleri uygulanır. Bu konuyla ilgili İsviçre Federal Mahkemesi'nin Van Gogh tablosuna yönelik bir kararı mevcuttur. Bu karar, *" davacı, davalının bir bankanın kasa dairesinde sakladığı ve kendisine gösterdiği tablolar arasından Van Gogh tablosunu satın almıştır. Somut olayda satın alınan ve teslim alınan tablo aynıdır. Satım sözleşmesi ifa edilmiştir, aliud*

[158] Viyana Satım Sözleşmesi m. 35 kapsamına Borçlar Kanunu'nda düzenlenen ayıp hükümleri dışında aliud ifanın da girdiği yönünde açıklamalar için bkz. ; **YÜCER AKTÜRK,** CISG , s.214 ; Viyana Konvansiyonu'nun Türk Hukukundan tamamen farklı olarak aliud ifayı da ayıplı ifa kavramı içine aldığı yönünde: **ACAR,** Hakan, *"1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına İlişkin Viyana Konvansiyonu'nda Ayıba Karşı Tekeffül",* SÜHFD, C. 15, S. 2, Y. 2007, s.28-30; **ÖZBİLEN,** s. 291

[159] Öğretideki hâkim görüşe göre, parça satışlarında aliud ifa kavramına yer verilmemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ**, s. 40,41; **GÜMÜŞ**, s. 71; **EREN,** s. 103; **ARAL/AYRANCI**, s.117, 118; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 48,49; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 73-74 ve s. 73-74 dp. 98; **EDİS,** s. 12; **ŞAHİNİZ,** s. 33,34; **ÖZDEMİR,** CISG, s. 107; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ACEMOĞLU,** s.29. Yazar, İsviçre Federal Mahkemesi ve öğretideki hakim görüşün aksine aliud ifanın parça borçlarında daha önemli olduğunu, zira istenilen şey bir parça borcu olduğundan aynen ifa istemi reddedilen alıcının korunması için aliud ifaya parça borçlarında da yer verilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

ifa söz konusu değildir" şeklindedir[160]. İsviçre Federal Mahkemesi kararına göre taraflar arasında bireysel olarak somutlaştırılan bir mal teslim edilmiştir. Karara göre, taraflar arasında kararlaştırılan bir malın teslim edildiği durumda, söz konusu malın sahte ya da gerçek olması önem arz etmemektedir. Bu durumda önemli olan, taraflarca kararlaştırılan mal ile teslim edilen mal arasındaki dış benzerliktir[161].

Çeşit satımında, teslim edilen mal sözleşmede kararlaştırılan cinse ait özelliklerin tamamını karşılamıyorsa, aliud (yanlış) ifa söz konusudur.[162]

Çeşit satımında, aliud ifa ya da ayıplı ifa hükümlerinden hangisinin uygulanacağı hususu doktrinde tartışmalıdır[163]. Bir görüşe göre, aliud ifa ve ayıplı ifayı birbirinden ayırmak güç olduğundan ayıptan sorumluluk hükümleri uygulanmalıdır[164]. Zira, 6502 sayılı TKHK 1999/44 sayılı AB Yönergesi ve yönergenin mehazı CISG sisteminden etkilenerek ayıplı ifayı sözleşmeye aykırı ifa olarak kabul etmektedir. Sözleşmeye aykırılık kapsamında değerlendirilen aliud ifa tüketici sözleşmelerinde ayıplı ifa kabul edilir[165]. Yargıtay yeni tarihli kararlarında aliud ifayı da ayıplı ifa kapsamında değerlendirmektedir[166]. Diğer bir görüşe göre, aliud ifa ve ayıplı ifa

---

[160] **ACEMOĞLU,** s.21,22; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 48; İsviçre Federal Mahkemesi kararının isabetli olmadığını ileri sürülmesi ve eleştirileri için bkz. **ACEMOĞLU**, s.19-29 ; **İNAL**, s. 1055

[161] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 47,48**; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 73; **EDİS**, s. 12; **ÖZDEMİR,** CISG, s. 106

[162] **KAHVECİ,** s. 41; **GÜMÜŞ,** s. 71,72; **ŞAHİNİZ,** s. 35; **İNAL,** s. 1060

[163] Doktrindeki tartışmanın daha ayrıntılı incelenmesi için bkz. **KAHVECİ**, s. 42-46; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 50-52; **ŞAHİNİZ,** s. 35-42

[164] Bu görüşü savunan yazarlar için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 50 dp. 27; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s.155 Yazar, bir ifanın ayıplı ifa mı aliud ifa mı olduğu yönünde bir şüphe bulunursa tüketicinin tercihine değer vermek gerektiği kanaatindedir.

[165] **AYDOĞDU,** s. 126-128

[166] Yarg. HGK E. 2017/603, K. 2018/404, T.28.02.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim Tarihi: 04.07.2019) *"...Borçlar hukuku anlamında sözleşmeye aykırılık, borçlunun sorumlu olduğu ifa imkânsızlığı ile borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi (kötü ifa, geç ifa, eksik ifa, aliud vb.) kavramlarını içine almaktadır ve 29.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin*

hükümleri farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Aliud ifa ya da ayıplı ifa hükümlerinden hangisinin uygulanacağı tespit edilirken dikkat edilmesi gereken sözleşmede kararlaştırılan malın teslim edilip edilmediğidir. Bu nedenle çeşit satımında sözleşmede kararlaştırılan mal teslim edilmediyse aliud ifa hükümleri ve buna bağlanan hukuki sonuçlar uygulanmalıdır. Yargıtay'ın bu görüşü destekleyen eski tarihli kararları mevcuttur.[167].

Tüketici, aliud ifayı bilerek teslim almış ve kullanmışsa bu durumda ifa yerine geçen edim söz konusudur ve malın ayıplı çıkması halinde ayıba karşı tekeffül hükümleri uygulama alanı bulur[168].

Korunması Hakkında Kanun'un 8'inci maddesinin birinci fıkrasında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 123-126'ncı maddeleri hükümleri ile iç içe geçer şekilde, ayıplı mal sözleşmeye aykırı mal olarak nitelendirilmiştir."

[167] **KAHVECİ,** s. 44,45; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 52; **ŞAHİNİZ,** s. 40 *"Çeşidiyle belirlenen bir menkulün satımında sözleşmelerin çeşidini belirlemek için sözleşmede öngördükleri vasıflardan biri teslim edilen şeyde bulunmazsa artık ayıplı teslim değil satılandan başka bir şeyin teslimi söz konusu olur. Kaldı ki davacı vekili davalının 1987 modeli diye 1986 model otomobil teslim ettiği ve bu durumun satılandan başka bir şeyin teslimi"* oluşturduğu yönünde *karar* için bkz. Yargıtay 11. HD. E. 1988/9372, K. 1990/1085, T. 20.02.1990 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 02.11.2018) "*Aynı kararda İsviçre Federal Mahkemesi benzer bir olayda "bir çeşit borcunun ifasından o çeşidi belirleyen her unsurun teslim edilen şeyde mevcut olması gerektiğini, bu unsurlardan biri dahi eksikse o şeyin üzerinde uyuşulan şey değil başka bir şey olduğu" gerekçesiyle satımı sözleşen 1964 modeli Jaguar otomobili yerine 1963 model Jaguar teslimi halinde de aliud ifanın söz konusu olduğu yönünde bir kararından bahsedilmiştir*."; **ACEMOĞLU,** s. 19-29. İsviçre Federal Mahkemesi de sadece çeşit borçları için aliud ifayı kabul etmektedir.

[168] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 155,156; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 108; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 143; **AYDOĞDU,** s. 136; **TUNÇOMAĞ,** s. 121;

b. Ayıplı İfa ve Eksik veya Fazla İfa Ayrımı

Eksik ifa, bir malın hacim, çap, yüzölçümü ve ağırlık bakımından eksik olmasıdır[169]. Eksik veya fazla ifa kural olarak ayıplı ifa değildir[170]. Miktar eksikliği ancak niteliği etkileyen nicelik eksikliği olduğu takdirde ayıplı ifa sayılır[171]. TBK m.219/1'de açıkça *" nitelik veya niteliği etkileyen niceliğe aykırı olan"* eksikliklerin ayıplı ifa kapsamında sayılacağı düzenlenir. 4077 sayılı TKHK'nın ilk halinde ayıp tanımı yapılırken, sadece *"niceliğe aykırı olan"* ifadesine yer verilmesi miktar eksikliklerinin ayıplı ifa sayılacağı kanaatini uyandırırken, değişiklik sonrasında 4077 sayılı TKHK*" nitelik ve/ veya niceliğe aykırı olan"* ifadesine yer vermiştir[172]. 6502 sayılı TKHK m. 8'de ise sadece *"niteliğe aykırı olan"* ifadesine yer vermeyi tercih eder. Ancak, 6502 sayılı TKHK özel kanun olduğundan hükümlerde eksiklik olması halinde m.83 atfı gereğince, genel kanun niteliğindeki TBK hükümleri uygulanır. Bu sebeple,

---

[169] **ASLAN**, s 125; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 95; **EDİS,** s. 9,10;

[170] **EDİS,** s. 9; **TUNÇOMAĞ**, s. 120; **ŞAHİNİZ**, s. 42; **ARAL/AYRANCI,** s.118; Aksi kanaatte görüş için bkz. **AYDOĞDU,** s. 133-135; **AYDOĞDU,** Makale, s. 31,32; Yazar, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 1999/44 Sayılı AB Yönergesini ve yönergenin mehazı CISG sistemini benimsediğinden, sözleşmeye aykırılık kapsamında değerlendirilen eksik veya fazla ifanın tüketici sözleşmelerinde de ayıplı ifa sayılacağını ileri sürmektedir. ; **KAHVECİ,** s. 47 Alman Hukukunda da reform ile eksik ifa ayıplı ifa kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır.

[171] **ASLAN**, s. 124,125; **ZEVKLİLER / HAVUTÇU,** s. 109; **ARAL/AYRANCI,** s. 118; **GÜMÜŞ,** s.70; **KAHVECİ,** s. 46; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA**, s. 118; **ŞAHİNİZ,** s. 42,43; **TUNÇOMAĞ**, s. 120; **EDİS,** s. 9-11; **KAHVECİ**, s. 46; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 52 vd.; **DERYAL/KORKMAZ,** s. 95,96; **BİLGİN**, s. 384. Belli durumlarda miktar eksikliğinin ayıplı ifa kabul edileceği doktrinde kabul edilse de, yazara göre bu durum ayrı bir ayıp formu değildir. Yazarın kanaati, niteliği etkileyen nicelik eksikliklerinin satıcının alıcıya bildirdiği özelliğin satılanda bulunmaması veya olması gereken hususlara ilişkin ayıplardan başka bir şey olmadığı yönündedir.

[172] Bu ifadenin daha isabetli olduğu yönünde **CEYLAN**, s. 274,275; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 107

TBK m. 219/1'de yer verilen *"nitelik veya niteliği etkileyen niceliğe aykırı olan"* eksikliklerin ayıp sayılacağına ilişkin hüküm tüketici sözleşmelerinde de uygulanır[173].

Kural olarak miktar eksikliğinin ayıplı ifa sayılmadığı ve satıcının TBK m. 112 gereğince borcunu gereği gibi ifa etmemesinden kaynaklı olarak tazminat sorumluluğu doğacağı bilinmektedir. Ayrıca, eksik ifa, TBK m. 84 kapsamında kısmi ifa teşkil etmektedir. Tüketici ya da alıcı kısmi ifayı kabul ederse ifa edilmeyen kısım için talepte bulunabilir. Ancak, kısmi ifanın kabul edilmemesi halinde borçlunun temerrüdü hükümleri uygulanır. Bu kapsamda satıcı, 10 kg pirinç verecekken 8 kg pirinç vermişse burada eksik ifa söz konusudur, ayıplı ifaya ilişkin hükümler burada uygulanmaz. Fazla ifa durumunda da tüketici yahut alıcının fazlalığı iadesi ile sorun çözüme kavuşturulur.

Miktardaki eksiklik veya fazlalık niteliği de etkilemesi halinde ayıp hükümleri uygulanır. Örneğin, bir halıda 200 örgü bulunması gerekirken 180 örgü bulunması veya bir duvarı kaplaması için ölçüleri verilmiş dolabın duvarı kaplamaması hallerinde miktar eksikliklerinin niteliği de etkilediği aşikârdır. Bu gibi durumlarda ayıplı ifaya ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.

Eksik ifa- ayıplı ifa ayrımı uygulamada en çok projesinde, taslağında, reklam ve ilanlarında sosyal tesis bulunan siteden bir daire alınması ve sitede söz konusu sosyal tesislerin bulunmaması yahut da sözleşmede belirtilenden daha küçük olması halinde karşımıza çıkmaktadır[174]. Projeye aykırı olarak sosyal tesislerin hiç yapılmaması ya da gereğinden küçük yapılması ve taşınmazın yüzölçümünün sözleşmede kararlaştırılandan

---

[173] **DERYAL/KORKMAZ**, s. 95,96; **ASLAN**, 124,125

[174] **İNCEOĞLU**, s. 163,164; **ÖZÇELİK**, Ş. Barış, "*6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taşınmazlarda Ayıptan Sorumluluk",* AÜHFD, C.64, S.4,Y.2015, s.1168-1170; **ÖZ,** Turgut*, "Konut ve Tatil Amaçlı Taşınmaz Satımında Şekil Sorunu Ve Ayıplı İfa Eksik İfa Ayrımı"*, 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", (Der. TOKBAŞ, Hakan/ ÜÇIŞIK, Fehim) Ankara 2013, s. 526-543

daha küçük olması halinde ayıplı ifa söz konusudur[175]. Yargıtay'ın bu gibi durumlarda farklı kararları bulunmaktadır[176].

[175] **ÖZÇELİK,** s. 1168. Broşür, ilan ve tanıtım gibi vasıtalarla bildirilen ancak resmi sözleşmede yer almayan eksikliklere de ayıplı ifa hükümlerinin uygulanacağını ileri sürmektedir.

[176] Bu gibi durumların ayıplı ifa sayılacağına yönelik kararlar için bkz. *"Dava, satış esnasında sunulan projede ve tanıtımlarda belirtilen, ancak bunlara uygun olarak yapılmayan veya eksik yapılan işler nedeni ile davacının satın aldığı dairede oluşan değer kaybının ödetilmesi istemine ilişkindir. Eldeki davada, davacının ileri sürdüğü hususlar □eksik ifa□ değil, □açık ayıp□ niteliğindedir. Yasal süresi içerisinde bu açık ayıplar, davalılara bildirilmediğine göre, davanın süresinde açılmadığı anlaşılmaktadır."* Yargıtay HGK., E. 2015/13-1581, K. 2015/2792, T. 04.12.2015 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 02.11.2018) ; Yarg. 13. HD.E. 2018/2700, K. 2018/8166, T.20.09.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 09.02.2019) ; Yarg. 13. HD. E. 2016/14175, K. 2018/7339, T. 26.06.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 09.02.2019) Bu gibi durumların eksik ifa sayılacağına yönelik kararlar için bkz.

"Mahkemece, sosyal tesislerin TOKİ'ye ait taşınmaz üzerine yapılmış olması, açık ayıp olarak nitelendirilip, davacının konutu teslim aldıktan sonra 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun ve BK. 198. maddesinde öngörülen sürelerde davalılara yapılmış ayıp veya eksik işler ihbarı bulunmadığından davanın reddine karar verilmişse de, dava konusu olayda 4077 sayılı yasada düzenlenen ayıplı ifa değil eksik ifa söz konusu olup, 4077 sayılı Yasanın 30. maddesine göre, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre uyuşmazlığın çözümü gerekli olduğundan, sözleşmeden kaynaklanan edimin ifasındaki dava konusu eksiklikler nedeniyle davacının 10 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde satıcının sorumluluğuna gidebileceği kabul edilmelidir." Yargıtay 13 HD. E. 2010/572, K.2010/13235, T. 14.10.2010 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 09.02.2019) ; Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay HGK. E. 2011/13-350, K. 2011/700, T. 23.11.2011 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 09.02.2019) ; **İNCEOĞLU**, s. 164. Yazar, Yargıtay'ın eksik ifa görüşünü savunmasının zamanaşımı kaynaklı olduğunu ve bu görüşü devam ettireceği kanaatindedir . Zira, eksik ifa durumunda genel zamanaşımı süresi olan 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanırken, ayıplı ifa durumunda 2 yıllık zamanaşımı süresi uygulanır.

Taşınmazın tarafların kararlaştırdıkları yüzölçümüne sahip olmaması durumunda yani, 100 metrekare ev için anlaşmaları ancak teslim edilen evin 80 metrekare olması durumunda da niteliği etkileyen nicelik eksikliği yani ayıplı ifa söz konusudur[177].

B. Ayıp Karinesi

1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK m. 8. f.2'de ayıp teşkil edecek birtakım kriterler sayılmıştır. Bu kriterlerden bir veya birkaçının varlığı o mal veya hizmetin ayıplı olduğuna karine teşkil eder. 6502 sayılı TKHK'un m. 8/2 hükmüne göre, *"Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir."*

[177] **İNCEOĞLU,** s.165; **ÖZÇELİK,** s. 1168,1169; **EDİS,** s 10; . Yargıtay 13 HD, E. 2013/15540, K. 2014/12779,T. 22.04.2014 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr ,Erişim Tarihi: 09.02.2019) ; Yarg. 13 HD., E. 2015/37369 , K. 2017/2501, T. 27.02.2017(https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 09.02.2019) ; Yargıtay'ın yüzölçümü eksikliğini eksik ifa değerlendirdiği yönündeki karar için bkz. Yargıtay 15. HD. E. 2008/1942, K.2008/4021, T. 17.0.2008 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 09.02.2019)

2. Ambalaj, Etiket, Tanıtma ve Kullanma Kılavuzunda Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması

Satıcılar karşısında hem ekonomik hem de bilgi ve tecrübe yönünden zayıf konumda olan tüketicilerin korunmaları gerekmektedir. Tüketiciler alışveriş yaparken kaliteli ve ekonomik olan bir malı rahatlıkla seçebilmeli, malın kalitesi konusunda olduğu kadar fiyatı konusunda da bilgilendirilmelidir[178]. Günümüzde tüketiciler bir malın fiyatını genellikle etiket ya da fiyat listesi aracılığıyla öğrenmektedir. Etiketler ürünlerle ilgili önemli bilgileri içerisinde barındırdığından son yıllarda tüketicilerin etiketleri inceleme duyarlılıklarının arttığı gözlemlenmiştir[179].

6502 sayılı TKHK m. 54'de tüketicileri aydınlatmak adına fiyat etiketinde bulunması gereken hususlar açıkça sayılır. Bu hüküm, *"Perakende satışa arz edilen malların veya ambalajlarının yahut kaplarının üzerine kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde tüketicinin ödeyeceği tüm vergiler dâhil satış fiyatı ve birim fiyatını gösteren, üretim yeri ve ayırıcı özelliklerini içeren etiket konulması; etiket konulması mümkün olmayan hâllerde aynı bilgileri kapsayan listelerin görülebilecek şekilde uygun yerlere asılması zorunludur. Hizmetlerin tarife ve fiyatlarını gösteren listeler de bu madde hükmüne göre düzenlenerek asılır."* şeklinde düzenlenmiştir.

---

[178] **AKAN,** s. 11

[179] **ÖZGÜL**, Engin/ **AKSULU**, İkbal, *"Ambalajlı Gıda Ürünlerinde Tüketicilerin Etiket Duyarlılığındaki Değişimler",* EABD, C.6, S. 1, Y. 2006, s. 1-9. "Tüketicilerin bir ürünü satın alırken etiket veya ambalaj üzerindeki bilgilerin satın alma durumlarına yansıyıp yansımadığı hususu araştırılmaktadır. Bu amaçla 1995 döneminde yapılan araştırma, kapsam, içerik ve yöntem açısından özelliği korunarak 2005 yılında tekrarlanmıştır. Her iki araştırmada da araştırma alanı, İzmir ilinde süpermarketlerden alışveriş yapan tüketiciler olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırma sonunda 10 yıllık süreçte tüketicilerin etiket ve ambalaj inceleme noktasında bilinçli oldukları ve geçen süre içerisinde etiket ve ambalaj inceleme duyarlılıklarının ciddi biçimde arttığı tespit edilmiştir".

6502 sayılı TKHK m. 54'e paralel düzenlenen Fiyat Etiketi Yönetmeliği[180] yürürlüğe girmiştir. Fiyat Etiketi Yönetmeliği m. 4/c 'de, *"etiket: bir malın tüm vergiler dâhil satış fiyatı, birim fiyatı, üretim yeri ile ayırıcı özellikleri hakkında tüketicileri bilgilendirmek üzere kullanılan çeşitli boyut ve şekillerdeki fiyat etiketini"* ifade eder. Aynı Yönetmeliğin 9. maddesinde etiket, tarife ve fiyat listelerinin biçim ve kapsamının nasıl olması gerektiği detaylıca düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm, *"Etiketlerin üzerindeki rakam ve harflerin; okunabilir, düzgün, eksiksiz, gerçeğe uygun, yeterli büyüklükte ve başka rakam, kelime ve işaretlerle karışıklığa sebebiyet vermeyecek şekilde olması, yanıltıcı ve aldatıcı bilgiler içermemesi zorunludur. Etiketlerin tüketiciler tarafından kolaylıkla görülebilecek, okunabilecek ve hangi mala ait olduğu açıkça belli olacak şekilde konulması gerekir"* şeklindedir.

6502 sayılı TKHK m. 54/2 'de, *"etiket, tarife ve fiyat listelerinde belirtilen fiyat ile kasa fiyatı arasında fark olması durumunda tüketici lehine olan fiyat uygulanır."* Bu hükümle tüketicilerin yanıltılması engellenmeye çalışılmıştır[181].

6502 sayılı TKHK m. 54/5'e göre, *"indirimli satışlara ilişkin süre ve diğer uygulama usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."*

Fiyat Etiketi Yönetmeliği m. 5'e göre, *"malın üretim yeri, ayırıcı özelliği, tüm vergiler dahil satış fiyatı, birim fiyatı[182] ve ithal edilmiş mallarda malın üretildiği ülke adının Türkçe yazılması zorunludur. Cam, naylon, karton, kâğıt ve bunlara benzer maddelerden oluşan kutu, kova, şişe, kavanoz, poşet, torba ve benzeri ambalajlar içinde tüketiciye satılan malların etiketlerinde; satış fiyatları ile birim fiyatlarının aynı boyut ve renkte kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde yazılması zorunludur. Perakende satışa arz edilen malların veya ambalajlarının yahut kaplarının üzerine kolaylıkla*

[180] Fiyat Etiketi Yönetmeliği 28.06.2014 tarihinde 29044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

[181] **AYDOĞDU,** s. 94

[182] Tüketicilerin korunması açısından gerekli olan birim fiyat uygulaması için bkz. **AKAN**, s. 10-17

görülebilir ve okunabilir şekilde tüketicinin ödeyeceği tüm vergiler dâhil satış fiyatı ve birim fiyatını gösteren, üretim yeri ve ayırıcı özelliklerini içeren etiket konulması; etiket konulması mümkün olmayan hâllerde aynı bilgileri kapsayan listelerin kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde uygun yerlere asılması zorunludur." Bu maddeyle birlikte etiket konulması zorunlu olan malların, ticaret konusu olması ve perakende satışa sunulması gerekir[183]. Bu kapsamda tüketicinin satın aldığı mal, yönetmelik gereği etiket, tarife ve fiyat listesinde bulundurması gereken zorunlu unsurları bulundurmuyorsa ya da tüketiciyi yanıltmaya yönelik ifadeler bulunduruyorsa o mal ayıplı sayılır[184].

6502 sayılı TKHK'nın 55. maddesine göre, *"tüketicinin kullanımına sunulan malların tanıtım, kullanım, kurulum, bakım ve basit onarımına ilişkin Türkçe tanıtma ve kullanma kılavuzuyla, gerektiğinde uluslararası sembol ve işaretleri kapsayan etiketle satışa sunulması zorunludur. Malın güvenli kullanımına ilişkin hususların malın üzerinde yer alması hâlinde yazılı ve sesli ifadelerin Türkçe olması zorunludur. Malların ilgili teknik düzenlemesi uyarınca kişinin sağlığı ile çevreye zararlı veya tehlikeli olabilmesi durumunda, bu malın güvenli kullanılabilmesi için malın üzerine veya tanıtma ve kullanma kılavuzuna bu durumla ilgili açıklayıcı bilgi ve uyarılar açıkça görülecek ve okunacak şekilde konulur veya yazılır."* 6502 sayılı TKHK m. 55'e paralel düzenlenen Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği[185] yürürlüğe girmiştir.

[183] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 383

[184] **DERYAL/ KORKMAZ,** s. 96. Yazar, etikette bulunması gereken unsurların bulunmaması veya usulüne uygun bir etiket konulmaması durumunun bir malı ayıplı saymaya yetmeyeceğini ancak malın kullanılabilirliği ve ekonomik değerinin azaldığı hallerin ayıp olarak kabul edilebileceği kanaatindedir.

[185] Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği 13.06.2014 tarihinde 29029 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca bu çalışmada TKKY olarak kısaltılmıştır.

TKKY m. 5'e göre[186], "*Tüketicinin kullanımına sunulan malların Türkçe tanıtma ve kullanma kılavuzuyla* satılması *zorunludur. Tanıtma ve kullanma kılavuzu açık, sade, anlaşılabilir bir dilde ve okunabilir şekilde düzenlenir ve kâğıt üzerinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir. Tanıtma ve kullanma kılavuzunun kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye sunulması halinde bu bilgiler ayrıca üretici veya ithalatçının internet sitesinde de yer alır. Üretici veya ithalatçının internet sitesinin bulunmaması durumunda ya da tüketicinin talep etmesi halinde tanıtma ve kullanma kılavuzu, herhangi bir ücret talep edilmeksizin ayrıca kâğıt üzerinde tüketiciye verilir. Tanıtma ve kullanma kılavuzu, malın özelliğine ve tüketiciye sunuluş biçimine göre malın veya ambalajının üzerine yazılabilir veya eklenebilir. Malın kullanıcı ara yüzünde yer alan yazılı, sesli ve görüntülü ifadelerin Türkçe olması zorunludur."* 6502 sayılı TKHK m. 55/4 ve TKKY m. 8'e göre; *"Türkçe tanıtma ve kullanma kılavuzlarının hazırlanması sorumluluğu üretici ve ithalatçıya; tüketiciye verilmesi ve teslim edildiğinin ispat sorumluluğu ise satıcıya aittir."*

TKKY'de, tanıtma ve kullanma kılavuzu düzenlenmesi zorunlu olan ve olmayan mallar ile kılavuzun içermesi gereken bilgiler açıkça düzenlenir. Bu kapsamda tanıtma ve kullanma kılavuzu verilmesi zorunlu bir mal için kılavuz verilmemişse, kılavuz gerekli bilgileri tam ve eksiksiz içermiyorsa veya kılavuzda yer alan bir veya birden fazla özelliğin satın alınan malda bulunmaması ayıp teşkil eder.

---

[186] *" Somut olayda davacının, davalıdan satın aldığı ithal halının halı yıkama makinesi ile yıkanmasının ardından keçeleştiği, bu keçeleşmenin, halının yıkanabilir olmaması yanında düşük kaliteli bir ürün olmasından da kaynaklanmaktadır. İthal olup, garanti belgesi düzenlenecek sanayi malları listesinde yer alan ve Türkçe kullanım kılavuzu ve tanıtım belgesi de taşıması gereken davaya konu halının kullanımı sonucunda ortaya çıkan ayıbından satıcı sorumludur."* Yargıtay HGK. E. 2002/13-755, K.2002/783, T.09.10.2002(https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

Ambalajda meydana gelen, sıyrık, yırtık veya renk solması gibi durumlar bir malın ayıplı olduğunu göstermez. Önemli olan ambalajdaki kusur ve bozukluğun, malın ekonomik değerini azaltması[187] veya dayanaklılığını etkilemesidir[188].

3. Reklam, İnternet Portalı ve İlanlarda Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması

Piyasadaki mal bolluğu ve çeşitliliğinin artmasıyla birlikte satıcıların ürünlerini pazarlama ve gelir elde etme çabaları başlamıştır. Bir ürün ne kadar çok kitleye ulaşır ve tüketicinin zihninde yer ederse pazarlanma olasılığı o kadar yüksektir. Satıcıların, mal ve hizmeti geniş bir kitleye ulaştırma ve bilgi vermek için en çok kullandığı yöntem reklamdır. Zira, reklamın temel işlevi ürünle ilgili bilgiyi tüketiciye ulaştırmaktır[189]. Reklamlar, her ne kadar satıcının bir malı tanıtma gayesinden çıkmış gibi görünse de tüketicilere, mal ve hizmetleri daha iyi tanıma, karşılaştırma ve seçme olanağı yarattığı için bugün de en etkili yöntemlerden biri olarak varlığını sürdürür[190].

Reklam hakkında birçok tanımlama yoluna gidilmiştir. Ancak bu tanımların en basiti, bir malın, hizmetin veya fikrin dergi, gazete, radyo ve televizyon vb. vasıtalarla

---

[187] **DERYAL/ KORKMAZ**, s. 96; **TUNÇOMAĞ,** s. 119,120. Satılan ambalaj içinde verilecek ise. Sözleşmeye aykırı ambalaj da, bu ambalaj satım gücünü etkiliyorsa, bu durumda bir bozukluk sayılmalıdır.; **OLGAÇ,** s. 145 Yazar, ambalajın satılan malın mütemmim cüz'ü sayılması halinde, ambalajdaki ayıbın satılan şeyin de ayıplı sayılacağına delalet ettiği kanaatindedir. Dikiş ve yazı makinelerinin kapaklarında olduğu gibi.; **ARSLANLI,** s. 274 Ambalaj vasıf mahiyetinde ise, ambalajdaki kusur ayıp sayılır.

[188] **KAHVECİ,** s. 10; **ÇABRİ**, s. 173; **TANDOĞAN,** Özel, s. 167

[189] **ÖNCEL TAŞKIRAN**, Nurdan/ **BOLAT**, Nursel, *"Reklam ve Algı İlişkisi: Reklam Metinlerinin Alımlanmasında Duyu Organlarının İşlevleri Hakkında Bir İnceleme",* BÜSBD, C.6 S.1 Y.2013 s. 51

[190] **AKAN**, s. 18

tüketicilere tanıtılmasıdır[191]. 6502 Sayılı TKHK m. 61'de ticari reklamın tanımı yapılır. Bu hükme göre, *"ticari reklam, ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurulardır."* Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği[192] m. 4/n hükmünde de aynı tanım yer almaktadır.

Reklamın şeklinden reklam verenin kim olduğu anlaşılmalıdır[193]. Yoksa reklamın ulaşması gereken hedef kitleden istenen dönüş sağlanmaz. Ayrıca reklamın muhatabı tüketicilerdir. Bu kapsamda satıcının, bir veya birden fazla tüketiciye bir malı karşılıklı tanıtması ve satması reklam olarak nitelendirilemez[194].

TRHTUY m.5'te reklam hazırlanırken dikkat edilmesi gereken temel ilkelere detaylıca yer verilmiştir. Yönetmeliğin 5 ve 7. maddeleri ile 6502 sayılı TKHK m. 61 f. 2 birlikte değerlendirildiğinde, *"reklamların genel ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına ve kamu sağlığına uygun doğru ve dürüst olması"* gerekir. 6502 sayılı TKHK m. 61/3'e göre, *"tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici, kamu sağlığını bozucu, hastaları, yaşlıları, çocukları ve engellileri istismar edici ticari reklam yapılamaz."* Yönetmelik m. 22 ve 6502 Sayılı TKHK m. 61/4'e

---

[191] Çeşitli reklam tanımları için bkz. **ÖNCEL TAŞKRAN/ BOLAT**, s.3 ; **ÖZDEMİR,** Hayrunnisa, *"Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması"* , AÜHFD, C. 53 S.3 Y.2004, s 65 vd.; **ASLAN,** s.259 vd.

[192] Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği 10.01.2015 tarihinde 29232 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, bu çalışmada TRHTUY olarak kısaltılmıştır.

[193] **ASLAN**, s. 261; **GÖLE**, s. 36; **ÖZDEMİR,** Reklam, s 68

[194] **GÖLE**, s. 37

göre, *"her türlü iletişim aracında sesli, yazılı ve görsel olarak örtülü reklam yapılması yasaktır."*

Satıcıların yaptıkları reklamlar, yanlış, yanıltıcı olabileceği gibi eksik bilgi içeren veyahut da hitap ettiği tüketici kitlesini aldatmaya yönelik olabilir[195]. Bu durumda aldatıcı reklamdan bahsedilir. 6502 sayılı TKHK'da aldatıcı reklamın tanımına yer verilmediği gibi Yönetmelikte de tanım yapılmamıştır.

Yanlış reklamlarında aldatıcı olduğu bilinmekle birlikte, bariz abartılı olan ve reklamda anlatılmak istenen şeyin var olduğuna kimsenin inanmayacağı reklamların aldatıcı olduğundan bahsedilemez[196]. Ancak yanlış bilgi verilerek tüketicinin satın alma kararı etkileniyorsa bu durumda aldatıcı reklam söz konusudur[197]. Ayrıca, yapılan reklam tüketici açısından gerekli tüm bilgileri yani gerçeği bir bütün olarak göstermediği için de yanıltıcıdır[198].

Tüketiciye sunulan mallara ilişkin reklam, ilan veya internet portalındaki açıklamaların yanlış veya yanıltıcı olmaması gerekir. Zira, reklam, ilan veya internet portalında belirtilen nitelikler, satın alınan malda bulunmuyorsa ayıplı ifa söz konusudur[199]. Örneğin; internet sitesine üç kapaklı, çekmeceli ve 120 cm* 40cm* 200h

---

[195] **KARAKOCALI/ KURŞUN**, s. 206; Aldatıcı reklam tanım ve unsurları için bkz. **ÖZDEMİR,** Reklam, s. 71 vd.

[196] **ASLAN,** s. 266; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 89; **ATAMER/BAŞ**, s. 24;**ATAMER/ İNCEOĞLU,** s. 44; **KAHVECİ**, s.18

[197] **ÖZDEMİR**, Reklam, s.72

[198] **AKAN**, s. 22

[199] *"…Toki'nin malı olduğunu, diğer ortak yaşam alanları, parkurlar ve peyzajlı yeşil alanların fiili durumu itibarıyla çevre duvarı ve güvenliğinin olmaması sebebiyle kamuya açık hale dönüştüğünü, kompleks içinde Soyak Olimpiakent isimli bir okul yapılacağı belirtilmiş olmasına rağmen projeden bağımsız bir okul yapıldığını, davalıların taahhütlerini yerine getirmemeleri nedeniyle satın aldığı taşınmazın değerinin düştüğünü, davalıların yaptıkları reklam ve tanıtımlarla kendisini kasten yanılttıklarını ve ayıplı mal sattıklarını ileri sürerek, ağır kusur ve hile ile gizlenen ve %50 nispetinde*

ölçülerinde beyaz renk bir giysi dolabı ilanı verilmiş ve bu kapsamda satın alınan mal internet sitesindeki ebatlarda teslim edilmemişse yine aldatıcı reklam söz konusudur. Bu kapsamda satıcının ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumluluğu söz konusudur.

4. Satıcı Tarafından Bildirilen veya Teknik Düzenlemesinde Tespit Edilen Niteliğe Aykırılıklar

Satıcı, sözleşme akdinin öncesinde veya akit sırasında satışa sunduğu malda belirli niteliklerin var olduğunu vaat edebilir. Bazı durumlarda sözleşme akdi kurulduktan sonra da nitelik vaadi söz konusudur[200]. Satıcı, nitelik vaadini, sözlü veya yazılı yapabileceği gibi, malın etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda veya reklamlarda satım konusu mala ilişkin özellikleri göstermek suretiyle de yapabilir[201]. Ancak, reklam amacıyla yapılan övgüler, Borçlar Hukuku anlamında nitelik vaadi sayılmaz[202].

6502 sayılı TKHK m. 3/j hükmünde, " *teknik düzenlemenin, 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunda[203] yer alan tanımı"* ifade ettiği düzenlenmiştir. 4703 sayılı Kanun'un m. 3/j hükmünde teknik düzenleme kavramı tanımlanır. Bu hükme göre, *"teknik düzenleme, bir ürünün, ilgili idarî hükümler de dahil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim*

---

değer kaybına sebep olan ayıp ve eksikliklerin davalılar tarafından müştereken ve müteselsilen giderilmesine, bunun mümkün olmaması halinde ise fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 1.000,00 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle davalılardan müşterek ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir." Yargıtay HGK. E. 2011/ 13-458, K. 2011/656, T. 02.11.2011 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 16.11.2018)

[200] **KAHVECİ**, s.14

[201] **ASLAN** ,s. 131

[202] **GÜMÜŞ**, s. 81; **EREN,** s. 137; **KARAKOCALI/ KURŞUN**, s. 53; **KAHVECİ,** s.16

[203] 24459 Sayı 11.07.2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemeyi ifade eder." Piyasaya sürülecek malın 4703 sayılı Kanundaki teknik düzenlemeye uygun olması zorunludur. Bu kapsamda satıcı teknik düzenlemesine uygun olmayan mal satarsa bu mal ayıplı sayılır ve satıcı ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olur.

5. Muadili Olan Malların Kullanım Amacını Karşılamaması

Muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan ifadesinden anlaşılması gereken lüzumlu vasıfların eksikliğidir. Yani, satıcı tarafından ayrıca bildirilmesine gerek olmayan zaten dürüstlük kuralı gereğince o malda bulunması gereken nitelikler kastedilir. Mudili olan mal ile kast edilen aynı teknolojiye sahip rakip mallardır[204]. 6502 sayılı TKHK m. 8/2'ye göre, *" tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler de ayıp sayılır[205]." "Makul olarak bekleme"* ifadesi ile, ortalama bir tüketicinin beklentisi dikkate alınmaktadır[206].

---

[204] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 90. Muadililik ilişkisi dikkatli kurulmalıdır. Örneğin, IOS işletim sistemini kullanan bir cep telefonu , android işletim sistemini kullanan bir cep telefonunun muadili sayılmaz.; **ATAMER/BAŞ,** s. 25

[205] **ASLAN,** s. 117. Aslan, hem 4077 sayılı TKHK'da hem de 6502 sayılı TKHK'da, kişinin "maldan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran" ifadelerine yer verildiğini ve burada gereksiz vurgu yapıldığını ifade ederek kanun hükmündeki ifadeyi eleştirir . Zira, bir maldan beklenen faydanın azalması ayıp kapsamında değerlendiriliyorsa, malın ortadan kalkması hayli hayli ayıp kapsamında değerlendirilir. Bu ifadeye, TBK m. 219 f. 1'de de yer verilmiştir.

[206] **ASLAN**, s. 119

Makul olarak bekleme ifadesine, TBK m. 219 hükmünde yer verilmemiştir TBK m. 219 f. 2 hükmüne göre, satıcı lüzumlu vasıflardaki eksikliğin varlığını bilmese dahi sorumludur.

C. Karineden Kurtuluş

6502 sayılı TKHK m. 9 f. 2'de, satıcının hangi durumlarda reklam açıklamalarından sorumlu olmadığı düzenlenmektedir. 6502 sayılı TKHK m. 9 f. 2'ye göre, *"satıcı, kendisinden kaynaklanmayan reklam yoluyla yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini veya yapılan açıklamanın içeriğinin satış sözleşmesinin akdi anında düzeltilmiş olduğunu veya satış sözleşmesi kurulma kararının bu açıklama ile nedensellik bağı içinde olmadığını ispatladığı takdirde açıklamanın içeriği ile bağlı olmaz."* Bu hüküm, sadece satıcı için kurtuluş kanıtı getirmektedir[207].

Ayıplı mallara ilişkin satıcıyı sorumluluktan kurtarmaya yönelik m. 9 f. 2 hükmü, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 2/4 dikkate alınmak suretiyle düzenlenmiştir[208]. 6502 sayılı Kanun'un m. 9 f. 2 hükmü, 1999/44 sayılı AB Yönergesini esas alarak düzenlenmişse de, hükümde sayılan hallerden birini ispatlayan

---

[207] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 94,95. Yazar, reklamla yapılan bir açıklamanın düzeltilmesinde değişen reklamın türü, yayınlandığı ortam ve yayınlanma sıklığı bakımından değiştirilen reklamla eşdeğer olması gerektiğini ileri sürmektedir.

[208] 1999/44 Sayılı Yönergenin 2. maddesi için bkz. **ATAMER/BAŞ**, s. 21 ; **ATAMER,** Eleştiri**,** s. 85; Hükmün gerekçesine göre, "Reklam veya ilân yoluyla yapılan açıklamalara aykırı mal teslim edilmesi halinde bir ayıbın varlığının kabul edilmesinin nedeni, bu açıklamalarda yer alan taahhütlerin taraflarca bilindiği ve dolayısıyla bunların sözleşme içeriği olduğudur. Ancak nadiren de olsa, satıcının, mala ilişkin olarak örneğin üretici tarafından yapılan reklamlardan fiilen haberdar olmaması ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyecek olması ihtimali vardır. İşte bu hallerde satıcının ilgili taahhütlerle bağlı tutulması uygun olmayacaktır. Kuşkusuz bu durumda ispat yükü satıcıdadır."

satıcıyı sorumluluktan kurtaran bu düzenlemenin tüketiciyi mağdur etmesi muhtemeldir[209]. 6502 sayılı TKHK, bu hükümle 1999/44 sayılı AB Yönergesine uyum sağlasa da, 4077 sayılı TKHK'ya göre tüketici aleyhine bir düzenleme getirmiştir.

II. AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCU

A. Ayıba Karşı Tekeffül Borcunun Hukuki Mahiyeti

Ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda tekeffül teorisi ve ifa teorisi olmak üzere iki teori bulunmaktadır[210].

Tekeffül teorisine göre[211], parça satışında satıcının yükümlülüğü, tarafların üzerinde anlaştığı malın mülkiyetini alıcıya geçirmektir[212]. Bu teoriye göre, satıcının yükümlülüğü tarafların üzerinde anlaştığı malı tüketiciye teslim etmektir. Teslim edilen malın ayıplı veya ayıpsız olması önem arz etmez. Bu sebeple, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu sözleşmeden kaynaklı değil, kanundan kaynaklı bir garanti sorumluluğudur.

İfa teorisine göre[213], parça ya da çeşit satımı ayrımı yapılmaksızın, satıcının yükümlülüğü ayıpsız bir mal teslim etmektir. Bu teoriye göre, alıcı ayıplı mal teslimini

---

[209] **AKÇAAL/ UYUMAZ**, s. 259; **YILDIRIM**, s. 1036,1037

[210] Ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun hukuki niteliği konusunda Türk Hukukunda üzerinde en çok durulan görüşlere değinilmekle yetinilmiştir. Diğer görüşler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 19-31; **EDİS**, s. 22-28

[211] Görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ**, s. 31-33; **EREN**, s. 131; **GÜMÜŞ**, s.64; **EDİS,** s. 25-28; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 21,22; ; **ARBEK,** s. 49

[212] **KAHVECİ**, s. 31

[213] Ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ**, s. 33-35; **EREN**, s. 131; **GÜMÜŞ**, s. 63; **EDİS,** s. 129-130; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 22-24, s. 50 vd.; **ŞAHİNİZ**, s.28,29; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,** s.60 vd.; **ARBEK**, s. 76 vd.; **ÖZEL,** Çağlar, *"Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan*

kabul etmek zorunda değildir. Ayıplı mal teslimini reddeden alıcı, satıcıya karşı genel hükümlere başvurur. Satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğundan bahsedebilmek için geçerli bir ifa söz konusu olmalıdır. Doktrinde hâkim görüş haline gelen ifa teorisiyle birlikte, ayıba karşı tekeffül sorumluluğunda alıcıya sözleşmeden dönme ve bedel indirimi haklarının yanı sıra değiştirme ve onarım hakkı da tanınmıştır[214].

Ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun sözleşmeden mi yoksa yasal garantiden mi kaynaklandığı sorunu açıklanmaya çalışılırken, 6502 sayılı TKHK ayıplı mal sözleşmeye aykırı maldır ifadesine yer vererek bu tartışmayı sözleşme lehine çözüme kavuşturmuştur.

TBK m. 219 f.2'ye göre, *"satıcı, bu ayıpların varlığını bilmese bile onlardan sorumludur."* Aynı tarz düzenlemeye 4077 sayılı TKHK m. 4'te de rastlanır. 4077 sayılı TKHK m. 4'te, "*satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi durumunun satıcının sorumluluğunu kaldırmayacağı"* hükmüne yer verilerek Borçlar Kanunu ile benzer bir düzenleme kaleme alınmıştır. Bu kapsamda ayıptan doğan sorumluluk kusurdan bağımsız bir sorumluluk halidir[215]. 6502 sayılı TKHK, 4077 sayılı TKHK gibi satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi durumunun satıcının sorumluluğunu kaldırmayacağı ilişkin bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bunun yerine, 6502 sayılı TKHK m. 9 f. 2 ile satıcıya, belirli hallerde sorumluluktan kurtulmasını sağlayan kurtuluş kanıtı sunma imkânı tanınmıştır.

Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000,s.782,783

[214] **KAHVECİ**, s. 34

[215] **EREN,** s. 130; **ASLAN,** s. 126; **KAHVECİ,** s. 38; **EDİS**, s.20,21; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 33,34; **YILDIRIM**, Mesafe, s.301

Satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu, akıbeti asıl borca bağlı olan fer'i bir borçtur[216]. Ayrıca, ayıba karşı tekeffül borcu, teslim borcunun hem tamamlayıcısı hem de sonucu niteliğindedir[217]

B. Ayıba Karşı Tekeffül Borcunun Şartları

1. Mal İfasının Gerçekleşmesi

İfa[218] , borcu sona erdiren sebeplerden bir tanesidir. Kural olarak satıcı, malın ifasını gerçekleştirerek borcundan kurtulur. 6502 sayılı TKHK'ya göre, tüketici işlemine konu olabilecek mal, TMK ve TBK'da öngörülen geçerlilik şartlarına uygun ifa edilmelidir[219].

---

[216] **ASLAN,** s. 126; **ERDOĞAN**, s.55; **ÖZEL**, s.111 ; **EDİS,** s. 20. Yazar'a göre, asıl borç, ezcümle, tecdit, ibra, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi ve takas gibi ifadan başka sebeplerle sona ererse, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu da sona erer. ; **YILDIRIM,** Mesafe, s. 302 **; AYHAN**, s. 6

[217] **İNAL,** s. 973; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.32; **EDİS,**s.19,20; **ÇABRİ,** s. 182; **TANDOĞAN,** s. 163; **AYAN,** Nurşen, *"Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu",* SÜHFD, C.15, S. 1, Y. 2007, s.15; **AYHAN**, s. 6; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 72

[218]İfa ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **CANSEL**, Erol/ **ÖZEL**, Çağlar, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2017, s. 231 vd. İfa, borçlanılan şeyin tam ve doğru şekilde yerine getirilmesidir.; **GÜNAY**, s. 99 vd.; **NOMER,** Halûk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 15.Bası, İstanbul 2017, s.293 vd.; **HATEMİ,** Hüseyin/**GÖKYAYLA**, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Bası, İstanbul 2017, s. 225 vd**.; REİSOĞLU,** Safa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, İstanbul 2006, s. 247 vd.; **FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1977,s. 3 vd.; **TUNÇOMAĞ,** Kenan: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, Üzerinde Çalışılmış ve Geliştirilmiş 6. Bası, İstanbul 1976, s. 663 vd.; **ARSEBÜK**, Esat: Borçlar Hukuku, C. I/II, 3. Basım, Ankara 1950,s. 647 vd.

[219] **ASLAN**, s. 127

Satıcının, ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olması için satın alınan malın teslimi gerekir. Satıcının teslim borcunun ifası, mülkiyeti devir borcunu gerektirdiğinden, malın teslimi ile ayıba karşı tekeffül hükümleri uygulanabilir hale gelir[220]. Mülkiyetin devri taşınır mallarda zilyetliğin devri, taşınmazlarda tescil[221] ile geçmektedir. Taşınır mallarda zilyetliğin devri, hükmen teslim, kısa elden teslim, eşyayı temsil eden bir senedin teslimi şeklinde de gerçekleşebilir[222]. Örneğin, satıcı malın mülkiyetini zilyetliğin havalesi yoluyla alıcıya devretmişse, bu durumda alıcı malik olmuş ancak satıcı teslim borcunu ifa etmemiştir. Bu gibi durumlarda, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu ancak alıcının satılana dolaysız zilyet olduğu andan itibaren doğar[223]. Öğretide bazı yazarlar, satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun teslim ile başlayacağını bu nedenle de TBK m. 219-231 hükümlerinde geçen ve zilyetliğin devri anlamında kullanılan *"devir"* kavramlarının *"teslim"* olarak anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir[224]. 6502 sayılı TKHK m.8 vd. haklı olarak *"teslim"* ibaresi kullanılmaktadır; zira teslim gerçekleşmeden tüketici malın ayıplı olup olmadığını anlayamaz.

---

[220] **GÜMÜŞ**, s. 67

[221] Tescil ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **OĞUZMAN**, M. Kemal/ **SELİÇİ,** Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, Eşya Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017, s.197 vd. ; **SİRMEN,** A. Lale, Eşya Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2018, s.172 vd.; **GÜRSOY,** Kemal T./ **EREN,** Fikret/ **CANSEL/** Erol, Türk Eşya Hukuku, Ankara 1978, s. 253 vd.

[222] Zilyetlik ve zilyetliğin devri çeşitleri için bkz. **OĞUZMAN / SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR**, s.45 vd.; **SİRMEN,** s.39 vd.; **GÜRSOY/ EREN/ CANSEL,** s. 76 vd.

[223] **GÜMÜŞ,** s. 68

[224] **GÜMÜŞ**, s. 67, **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 45,46, **ŞAHİNİZ,** s. 31; Karşıt görüş için bkz. **EDİS,** s. 47-49. Asli borçların ifası maksadıyla bir şeyin devredilmesi geniş manada yorumlanmalıdır. Teslim dışındaki diğer zilyetliğin devri türleri de satıcının ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olması için yeterlidir.; **BİLGİN,** s. 389

Satıcının ayıp hükümlerinden sorumlu olması ve tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi için satım konusu borcun ifası gerekir. 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince ifa yeri ve zamanı, TBK'da düzenlenen genel hükümlere göre belirlenir.

Satıcının ifa borcunu, ifa yerine geçen bir edimle[225] sona erdirmesi halinde de ayıp teşkil eden bir durumla karşılaşıldığında tüketici ayıba karşı tekeffül hükümlerine başvurabilir.

2. Satılan Malın Ayıplı Olması

a. Genel Olarak

Tüketicinin satın almış olduğu malın ayıplı olması halinde 6502 sayılı TKHK'da tüketiciye tanınmış olan seçimlik haklar mevcuttur. Satım konusu malda, zikir ve vaat edilen vasıfların bulunmaması ve lüzumlu vasıfların yokluğu durumları ayıp teşkil etmektedir. Aynı zamanda, 6502 sayılı TKHK m. 8/3'e göre, tüketiciye malın zamanında teslim edilmemesi, teslim sırasında montaj hatası veya tüketicinin montajı kendi yapacağı hallerde montaj talimatının eksik ya da hatalı verilmesi de ayıp kavramı içinde değerlendirilmiştir.

b. Zikir ve Vaat Edilen Niteliklerin Yokluğu

Nitelik, bir şeyi diğerlerinden ayırmaya yarayan, satılan malın değerini, kullanıma elverişliliğini etkileyen hususlardır[226].

---

[225] **NOMER,** s.295 Yapılan sözleşme ile borçlanılan edimden tamamen farklı bir edimin ifa olarak kabulüne ifa yerine geçen eda denilir.; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s.234; **REİSOĞLU,** s.253,254; **FEYZİOĞLU**, Genel, s. 11-14; **TUNÇOMAĞ,** Genel, s. 718; **ARSEBÜK**, s.661-665

Satıcının, ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olması için, bildirdiği niteliklerin tüketicinin malı satın almasında etkili olması gerekir[227]. Bir başka deyişle, satıcının, satım konusu mala ilişkin bildirdiği nitelikler tüketicinin satım sözleşmesi yapmasında etkili olmalıdır. Satıcının niteliğe ilişkin vaatleri, bir niteliğin var olduğuna ilişkin olabileceği gibi, olumsuz bir özelliğin bulunmadığına ilişkin de olabilir[228].

Nitelik bildiriminin hukuki niteliği noktasında üç farklı görüş[229] bulunmaktadır. Birinci görüşe göre, satıcının nitelik bildirimi sözleşmesel bir sorumluluktur[230]. Bu görüşe göre satıcının nitelik bildiriminde bulunması yani malın belirli nitelikleri haiz olup olmadığını taahhüt etmesi tüketicinin de bu taahhüdü kabul etmesi gerekir. İkinci görüşe göre[231], vasıf bildirimi tek taraflı hukuki işlem niteliğindedir. Yani, satıcı veya sağlayıcının vasıf bildiriminde bulunması yeterli olup, alıcının kabul iradesini ihtiyaç duyulmamaktadır. Üçüncü görüşe göre, vasıf bildirimi tasavvur veya bilgi açıklaması olarak kabul edilir. Federal Mahkeme ve öğretideki hâkim görüş vasıf bildiriminin tasavvur açıklaması olduğunu ve nitelik vaadinden kaynaklanan sorumluluğun sözleşmeden değil kanundan kaynaklanan bir sorumluluk olduğunu kabul etmektedir[232].

---

[226] **ÖZEL**, s. 112; **KAHVECİ,** s. 9**; EREN,** s. 106; **ARAL/AYRANCI**, s. 119 vd.; **ŞAHİNİZ,** s. 52 vd.; **ÇABRİ,** s. 174; **YAVUZ,** Ayıplı İfa, s. 42; **ÖZEL**, Ayıp, s. 783; **TANDOĞAN,** s. 164**, OLGAÇ**, s. 143

[227] **ÖZEL**, s. 112; **ASLAN,** s. 131; **EREN**, s. 107; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 67; **ÖZBİLEN,** s. 285

[228] **KAHVECİ**, s. 15; **ŞAHİNİZ,** s. 52; **ARAL/AYRANCI,** s. 119; **TANDOĞAN,** s. 165;**ÇABRİ**, s. 174; **ASLAN,** Onarım, s.90

[229] Görüşler için bkz. **KAHVECİ,** s. 21;**ARAL/AYRANCI,** s. 122; **EREN,** s. 137,138; **ASLAN,** s. 131; **GÜMÜŞ**, s. 81; **EDİS,** s. 50-54; **ŞAHİNİZ,** s. 53,54; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 27-31

[230] Görüşü savunan yazarlar için bkz. **EDİS,** s. 50 dp. 11,12; **KAHVECİ,** s. 21 dp.53

[231] Görüşü savunan yazarlar için, bkz. **KAHVECİ,** s. 21 dp. 54; **EDİS,** s.51 dp. 13

[232] **ARAL/AYRANCI**, s. 119-120; **TANDOĞAN,** Özel,s. 165 vd.; **ÖZEL**, s. 113; **KAHVECİ,** s. 21; **EDİS,** s; 51; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 145; **ŞAHİNİZ**, s. 54; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 28-29; **EREN**, s. 106; **ASLAN,** Onarım, s. 91,92; **ÖZDEMİR,** CISG, s. 128,129; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 81

Satıcı tarafından, açık veya zımni nitelik vaadinde bulunulabileceği gibi, nitelik vaadinin yazılı veya sözlü yapılmasında da sakınca bulunmamaktadır[233]. Nitelik vaadi, sözleşmenin kurulmasından önce veya sözleşmenin kurulması sırasında yapılır, ancak bazı durumlarda sözleşmenin kurulmasından sonra da nitelik vaadinde bulunulabileceği kabul edilmektedir[234].

Öğretide, nitelik vaadinin geçerliliğine ilişkin iki görüş mevcuttur[235]. Birinci görüşe göre, nitelik vaadinin geçerliliğinden söz edebilmek için, nitelik vaadi ile tüketicinin satın alma kararı arasında illiyet bağı bulunmalıdır[236]. İkinci görüşe göre[237], nitelik vaadinin geçerliliği dürüstlük kuralı çerçevesinde açıklanmaktadır. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, tüketici, satıcı tarafından bildirilen nitelikleri dürüstlük kuralı çerçevesinde nitelik vaadi olarak anlamakta haklı ise burada geçerli bir nitelik vaadi söz konusudur.

TBK ve 6502 sayılı TKHK'da düzenlenen ayıplı mal kavramı birbiriyle örtüşmektedir. Zira TBK'da düzenlenen zikir ve vaat edilen vasıflarda ayıp halini, 6502 sayılı TKHK m. 8'deki, *"taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmama",* "*ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet*

---

[233] **EREN,** s. 107 vd.; **KAHVECİ,** s. 14; **TUNÇOMAĞ,** s. 148-150; **TANDOĞAN**, s. 166; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.77; **ŞAHİNİZ**, s.52; **ARAL/ AYRANCI**, s. 120; **EDİS,** s. 51,52; **ASLAN,** Onarım, s.90; **ÖZBİLEN,** s. 284; **HATEMİ/SEROZAN/ARPACI**, s.96

[234] **KAHVECİ**, s. 14; **ARAL/AYRANCI**, s. 121. Vasıf bildirimi normal şartlarda sözleşmenin kurulmasından önce veya kurulurken yapılır; bununla beraber, güven teorisine göre kurulmuş bir satış sözleşmesinin tamamlanması olarak nitelendirilebildiği takdirde, sonradan da yapılabilir.; **ŞAHİNİZ,** s. 53; **ÖZDEMİR,** CISG, s. 136. Sözleşme yapıldıktan sonra verilen vaatlerin alıcının sözleme yapmasında herhangi bir etkisi olmayacağından bu vaatlerin dikkate alınmasına gerek yoktur.

[235] Görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ**, s. 15,16

[236] **ŞAHİNİZ,** s. 57; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.76 vd.

[237] **KAHVECİ,** s. 15,16

portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımamama[238]" gibi hususlar karşılar.

Satıcının mal satışını artırmak için yaptığı bildiri, tanıtım, övgü ve reklam amaçlı sözcükler TBK m. 219 f. 1 kapsamında nitelik vaadi olarak kabul edilmemektedir[239]. Bu gibi durumda nitelik vaadini, reklam amaçlı kuru övgülerden ayırt etmek için güven teorisine göre yorum ve değerlendirme yoluna başvurmak gerekir[240]. Ancak, 6502 sayılı TKHK m. 8'deki düzenlemeye göre, satıcı, reklam ve ilanlarda yer alan özelliklerden sorumludur. Bu özellikler, nitelik vaadi kabul edilir. 6502 Sayılı TKHK m. 61/6 hükmüne göre, *"reklam verenler ticari reklamlarında yer alan iddiaların doğruluğunu ispatla yükümlüdür."* Ayrıca satıcı, "*tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici ticari reklam yapamaz*."(6502 sayılı TKHK m. 61/3) Sonuç olarak satıcı, reklamın gerçekliğini ispatlayamazsa nitelik vaadinden sorumludur;

---

[238] *"Hükme esas alınan bilirkişi raporunda tespit edilen; proje alanının ve mevcut yeşil alanın taahhüt edilenden küçük olması, projede var olacağı ilan ve taahhüt edilen kapalı yüzme havuzu, bir okul ve bir kreş, bina bodrum katında deponun hiç yapılmamış olmasının, yeterli miktarda ağaç dikilmemesinin, gölet, biri özel olmak üzere iki okul, voleybol, basketbol ve futbol sahaları, tenis kortu, misafir otoparkı, dini tesis ve alışveriş merkezinin konut maliklerinin mülkiyet hakkının bulunmadığı parseller/yeşil alanlar üzerine yapılmasının davacının satın aldığı bağımsız bölümün ekonomik değerini düşüren açık ayıp olduğu"* yönünde karar için bkz. Yarg. 13. HD. E.2015/24283, K. 2016/17515, T. 29.09.2016 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 16.11.2018); **YILDIRIM,** Mesafe, s. 303. Yazar, reklam ve ilanlarda yer alan niteliklerin bulunmaması halinde meydana gelen ayıbın nitelik vadi sayılmasını isabetli bulmaktadır.

[239] **EREN,** s. 107; **GÜMÜŞ**, s. 81; **ARAL/AYRANCI,** s.120; **KAHVECİ**,s.18; **ATAMER,** Eleştiri, s. 84 dp. 5; **ÇABRİ,** s. 175; **TANDOĞAN**, s.166; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 81

[240] **ARAL/AYRANCI**, s. 122; **GÜMÜŞ,** s. 81

yani reklamda bildirilen nitelikler ciddi olmasa dahi nitelik vaadinden satıcı sorumlu olur[241].

Satım sözleşmesinin konusu şekle bağlı olsa dahi, nitelik vaadi hukuki niteliği itibariyle öğretide tasavvur açıklaması olarak kabul edildiğinden herhangi bir şekle bağlılık söz konusu değildir[242].

Yapılan açıklamalar kapsamında satıcının tüketiciye bildirdiği niteliklerden bir veya bir kaçının satın alınan malda bulunmaması halinde ayıplı ifanın varlığı söz konusudur. Bu durumda satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna gidilir.

c. Lüzumlu Vasıfların Eksikliği

Satıcının herhangi bir nitelik vaadinde bulunmasına gerek olmaksızın, malın standardında tespit edilen ve malda bulunması gerektiği halde bulunmayan ve bulunmadığı hallerde tüketicinin beklediği faydayı azaltan veya ortadan kaldıran ayıplardır[243]. Öğretide, ticari doğruluk gereği satılan malın, lüzumlu vasıfları haiz

---

[241] **AYDOĞDU,** s.122, 123; **AYDOĞDU/ KAHVECİ**, s. 144,145; Karşı görüş için bkz. **İNCEOĞLU**, s. 159-160; **ATAMER/BAŞ,** s. 24; **ÇABRİ**, s.175; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 89. Temelinde abartı yer alan reklamların nitelik bildirimi sayılamayacağı yönündeki yaklaşım tüketici hukuku bakımından da önemlidir.; **ATAMER/ İNCEOĞLU,** s. 43-44

[242] **ASLAN,** s. 131; **KAHVECİ,** s. 22; **ÖZEL**, s. 113; **EREN**, s. 108; **ŞAHİNİZ,** s. 54; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 29; **ASLAN,** Onarım, s.92 ; Ancak, TBK m. 220'ye göre, hayvan satışında satıcı yazılı olarak üstlenmedikçe veya ağır kusuru olmadıkça ayıptan sorumlu olmaz.

[243] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 152; **AYDOĞDU,** s. 124;**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 116; **EREN**, s. 109-110.Herkesin mahiyeti icabı satılan şeyde, anlaşmaya gerek olmaksızın dürüstlük kuralı gereğince bulunması gereken, beklenen nitelikler vardır. Bunlara, *" beklenen nitelikler"* veya *"bulunması gereken nitelikler"* denir.; **EDİS**, s. 57; **ŞAHİNİZ**, s. 45; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 67vd.; **KAHVECİ**, s. 23; **ARAL/AYRANCI,** s. 122; **ASLAN,** s. 133; **TANDOĞAN,** s.167

olması gerektiği ileri sürülür[244]. Örneğin; elektrikli su kaynatıcısının suyu kaynatmaması, satın alınan halı için kullanma kılavuzunun Türkçe tercümesiyle verilmemesi nedeniyle ilk yıkamada keçeleşerek kullanılamaz hale gelmesi[245] ve satılan kömürün toprak ve taşla karışık olması[246] halleri lüzumlu vasıflardaki eksikliğe örnek gösterilebilir.

TBK m.219 f.1'de, *"satıcı, malın kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından"* da sorumlu tutulmuştur. 6502 sayılı TKHK'da da, *"muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren malların ayıplı"* sayılacağı düzenlenir. Türk Borçlar Kanunu'nun aksine, 6502 sayılı TKHK'da tüketicinin satım konusu maldan beklediği faydaları önemli ölçüde azaltan ibaresine yer verilmemiştir. 6502 sayılı TKHK'nın ayıplı mallara ilişkin düzenlemesinde Borçlar Kanunu'nun aksine değer azalması[247] kaleme alınmamıştır. Ancak, 4077 sayılı TKHK'da ise, değer azalması ibaresine yer verilmekteydi.

TBK düzenlemesi ve öğreti dikkate alındığında, lüzumlu vasıfların eksikliğinin ayıp olarak değerlendirilmesi ve satıcının sorumluluğuna gidilebilmesi için ayıbın

[244] **ÖZEL,** s. 110,111; **ŞAHİNİZ,** s. 45; **EDİS,** s. 57; **ASLAN,** s. 133; **ÖZEL,** Ayıp, s.784.; **OLGAÇ,** s. 146

[245] Yargıtay HGK. E. 2002/13-755, K. 2002/783, T. 09.10.2002 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 16.11.2018)

[246] Yargıtay 3. HD. E. 200/10178, K. 2000/10425, T. 02.10.2000 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 16.11.2018)

[247] Değerden kasıt, satılan şeyin objektif piyasa değeri olduğu yönünde bkz. **EREN,** s. 110; **GÜMÜŞ,** s. 70; **ŞAHİNİZ**, s. 46; **ARAL/AYRANCI,** s. 123

önemli olması gerekir[248]. 6502 sayılı TKHK hükümlerine göre, satıcının ayıp hükümlerine göre sorumluluğu yoluna gidebilmek için lüzumlu vasıflardaki eksikliğin önemli olması gerekmez[249].

Kullanma elverişliliği, malın hangi amaca tahsis edileceği yönünde tarafların satış sözleşmesinde açık veya örtülü olarak anlaştıkları, böyle bir anlaşmanın bulunmaması halinde ise alışveriş hayatındaki anlayışa uygun olan kullanım şekli olarak tanımlanmaktadır[250]. Satış sözleşmesinin kurulması esnasında, kullanma elverişliliği

[248] **ARAL/AYRANCI,** s. 122; **EREN**, s. 110; **İNAL,** s. 976; **GÜMÜŞ,** s. 74,75 Yazar, TBK m. 219 vd. hükümlerine göre satıcının lüzumlu vasıf eksikliği nedeniyle ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olması için ayıbın esaslı ayıp olması gerektiğini, ancak öğretide esaslı ayıbın önemli ayıp kavramı gibi değerlendirildiğini ve esaslı ayıp ile önemli ayıbın farklı kavramlar olduğunu ifade etmektedir. ; Karşıt görüş için bkz**. AYDOĞDU/ KAHVECİ,** s. 146,147. Yazara göre, TBK m. 219/1 hükmünde her ne kadar ayıbın önemli olması gerektiği düzenlense de, diğer yasa hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde ayıbın önemli olması seçimlik hakların kullanılması ile ilgilidir. Ayıp önemli olmasa bile, açık, orta veya basit ayıplardan da sorumluluk söz konusudur.; **KAHVECİ,** s. 24. Yazara göre, olması gereken hukuk açısından önemsiz ayıplarında satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunu doğurması gerekmektedir.

[249] **KARAKOCALI/KURŞUN,** s. 55; **AYDOĞDU,** s. 144; **ASLAN,** s. 116-117. Yazar, tüketici işlemleri açısından ayıbın önemli olup olmaması yönündeki tartışmalara son verildiğini ve bu durumun tüketici lehine ayıp kavramını genişlettiğini ileri sürmektedir.; **AYDOĞDU/ KAHVECİ**, s. 148 Yazara göre, tüketici satışlarında önemli olmayan tüm ayıplardan satıcı sorumlu olmalıdır; ancak dürüstlük kuralı gereği önemsiz ayıplarda sadece ücretsiz onarım, tazminat ve satış bedelinden indirim yoluna gidilebilmelidir.

[250] **EREN,** s.110; **GÜMÜŞ,** s. 69; **ARAL/AYRANCI**, s.122 ; **İNAL**, s. 976; **KAHVECİ**, s. 23 Yazar, açık veya örtülü bir anlaşmanın söz konusu olduğu hallerde sözleşme konusu niteliğin, satıcı tarafından vaat edilen nitelik kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.; **ŞAHİNİZ,** s. 46 Kullanma amacı, alışveriş hayatındaki anlayışa, halin icaplarına, sözleşmenin özel şartlarına, malın fiyatına benzer şartlar altında ne gibi vasıflar aranacağın, satılan şeyin alışılmış olarak hangi işlerde kullanıldığına bakılarak tayin olunur.

kavramı değerlendirilirken, makul ve orta bir alıcının malı kullanma amacı dikkate alınmalı yani alıcının tek taraflı amaçladığı kullanma, önem arz etmemelidir[251].

Borçlar Kanunu'nda lüzumlu vasıflarda ayıp olarak ifade edilen ayıp şeklini, 6502 sayılı TKHK ayıplı mallar bakımından, "*objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımama, teknik düzenlenmesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler"* şeklinde ifade edilir.

TBK m. 219 f. 2'ye göre satıcı maldaki lüzumlu vasıflardaki eksikliği bilmese dahi ayıp hükümlerinden sorumludur. 4077 sayılı TKHK'da, 6502 sayılı TKHK'nın aksine, açıkça satılan malda bu tür eksikliklerin bilinmemesinin sorumluluğu kaldırmayacağı düzenlenmişti. Her ne kadar 6502 sayılı TKHK kapsamında bu düzenlemeye yer verilmese de, Kanun'da düzenlenmeyen bir durumda m. 83 f. 1 hükmündeki atıf gereğince, genel hükümler uygulama alanı bulur. Bu açıklamalar kapsamında gerek TBK, gerekse 6502 sayılı TKHK hükümlerince, satıcı satım konusu maldaki lüzumlu vasıfların eksikliğini bilmese dahi ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumludur[252].Bu sorumluluk, lüzumlu vasıflardaki ayıbın, kanundan doğan tekeffül borcu kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır[253].

[251] **ARAL/AYRANCI,** s. 122,123; **EREN,** s. 110; **KAHVECİ**, s. 23; **ŞAHİNİZ,** s. 46

[252] **AYDOĞDU,** s. 124; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 153; **ÖZEL,** s. 111;

[253] **İNAL**, s. 976; **EDİS,** s.57; **FEYZİOĞLU,** Özel, s. 271; **OLGAÇ,** s. 146; **ERCOŞKUN ŞENOL,** H. Kübra, *"Türk Borçlar Hukukunda Hilenin Münferit Uygulama Alanları",* GÜHFD, C. XVII, S.4, Y. 2013,s.93

d. Montaj Hataları ve Malın Kararlaştırılan Sürede Teslim Edilmemesi

6502 sayılı TKHK'da, tüketicilerin korunmasına yönelik Avrupa Birliği'nce çıkarılan direktiflere tam uyum sağlamak amacıyla bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden en dikkat çekeni, TKHK m. 8 f. 3'te yer alan malın kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi ve montaj hatalarının ayıp kapsamında değerlendirileceği ve satıcının ayıba karşı tekeffül hükümlerinden sorumlu olacağına yönelik düzenlemedir. 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 2. maddesinin 5. paragrafında[254] *"malın gereği gibi monte edilmeme halinin sözleşmeye aykırı ifa sayıldığı"* düzenlemeyle, 6502 sayılı TKHK m. 8 f.3'teki düzenleme birbirine paraleldir. Ancak, 1999/44 sayılı AB Yönergesinde, kararlaştırılan sürede malın teslim edilmemesi yani temerrüt ayıp kapsamında düzenlenmemiştir.

6502 sayılı TKHK m.8/3 hükmü, *"sözleşmeye konu olan malın, sözleşmede kararlaştırılan süre içinde teslim edilmemesi veya montajının satıcı tarafından veya onun sorumluluğu altında gerçekleştirildiği durumlarda gereği gibi monte edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. Malın montajının tüketici tarafından yapılmasının öngörüldüğü hâllerde, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle montaj hatalı yapılmışsa, sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olur."* şeklindedir. Bu düzenleme 6502 sayılı TKHK'nın aksine, 4077 sayılı TKHK'da yer almamaktaydı[255].

---

[254] 1999/44 sayılı AB Yönergesi madde 2 için bkz. **ATAMER/BAŞ**, s.21; **KIRCA,** Çiğdem, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal",* Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016, s.149 vd.; **ATAMER/İNCEOĞLU**, s. 8 vd.

[255]4077 sayılı Kanun zamanında da Yargıtay'ın montajın gereği gibi yapılmaması halinde satıcının ayıptan sorumluluğuna gidileceğine yönünde verdiği karar için bkz. Yargıtay 13. HD. E. 2012/7607, K. 2012/13805, T. 28.05.2012(https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 13.02.2019)

6502 sayılı TKHK m. 8 f.3 hükmü ile tüketici sözleşmelerinde sözleşme konusu malın kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi sözleşmeye aykırı ifa olarak değerlendirilir. TBK m. 117 vd. hükümlerde ise, satıcının sözleşme konusu malı kararlaştırılan sürede teslim etmemesi borçlu temerrüdü olarak düzenlenmektedir. 6502 sayılı TKHK m. 8 f.3 kapsamında sözleşme konusu malın zamanında teslim edilmemesi *"ayıplı mal"* kapsamında düzenlenerek, ayıp ve temerrüt kavramları özdeş kılınmaya çalışılmaktadır[256]. 6502 sayılı TKHK'da temerrüt halinin de ayıp olarak düzenlenmesi, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan borca aykırılık düzenlemesinin sistematiğine aykırıdır[257].

6502 sayılı TKHK m. 8 f. 3'e göre, sözleşme konusu malın sözleşmede kararlaştırılan sürede teslim edilmemesinin ayıp olarak değerlendirilebilmesi ve ayıba karşı tekeffül hükümlerinin uygulanabilirliği noktasında doktrinde görüş birliği söz konusu değildir.

---

[256] **İNCEOĞLU** s. 162; **ERKAN,** Vehbi Umut*, " Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması"* TAAD, Y.7, S. 30, Nisan 2017, s.300; **CUMALIOĞLU**, Emre*, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları"*, THD, C.9, S.99, Kasım 2014, s. 22.Geç teslim ile ayıbın aynı hükümde değerlendirilmesi Borçlar Kanunu sistematiği ile çelişmektedir.; **ŞENOCAK**, Zarife*, " 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları",* THD, C.9, S.99, Kasım 2014, s. 31 Yazar, temerrüt teşkil eden bu durumun ayıplı mal teslimi söz konusuymuş gibi, ayıplı mal kavramının altında düzenlenmesinin yerinde olmadığı kanaatindedir. Ancak, Kanun'un açık düzenlemesi karşısında ayıplı mal teslimine ilişkin hükümlerin niteliğine uygun düştüğü ölçüde burada da uygulanması gerektiği kanaatindedir.; **GÜMÜŞ**, Tüketici, S. 91; **ÇABRİ,** s. 180 vd.

[257] **KIRCA,** s. 172; **ÖZ**, Turgut*, " Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü",* Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016, s.176; **ERKAN,** s.300, **KAHVECİ**, s. 233; **ÇABRİ,** s. 180

Öğretide yer alan bir görüşe göre[258], sözleşme konusu malın zamanında teslim edilmemesi her ne kadar ayıplı mal kapsamında düzenlenmiş olsa da temerrüt ve ayıp kavramları birbiriyle bağdaşmamaktadır. Temerrütten söz edebilmek için satıcının malı ifa etmemiş olması gerekirken, ayıp hükümlerinin uygulanabilmesi için satıcının satım konusu malı ifa etmesi gerekir. Aynı zamanda, ayıplı ifa halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar da temerrüt kavramı ile bağdaşmaz. Kanaatimizce, ayıp ve temerrüt hükümlerinin özdeşmiş gibi ele alınmasının kabulü mümkün değildir. Zira temerrüt durumunda TBK m. 112 vd. hükümler uygulanmalıdır. 6502 sayılı TKHK temerrüt kavramının düzenlendiğinden bahsedebilmek için, bu kavramın şartları ve sonuçlarının da Kanunda düzenlenmesi gerekir[259]. Bu sebeple temerrüdü ayıp kapsamında değerlendirmek isabetsiz bir düzenleme olup, Tüketici Hukukunda yer alan temerrüt kavramı borca aykırılık hallerinin tekrarından ibarettir[260].

Diğer bir görüş ise, kanun hükmü ile bağdaşır bir şekilde sözleşme konusu malın zamanında teslim edilmemesi halinde ayıba ilişkin hükümlerin uygulanabileceği yönündedir[261]. Zira, eski tarihli genel kanun ile yeni tarihli özel kanun çatıştığında, yeni tarihli özel kanuna öncelik tanınmalıdır[262]. Bu görüşü savunan yazarlar, Kanunun

---

[258] **KIRCA**, s. 171-174; Görüş açıklaması için bkz. **ERKAN,** s. 303

[259] **KIRCA,** s. 172

[260] **KIRCA,** s. 171-174

[261] **ERKAN,** s. 303 vd. Satım konusu malın sözleşmede kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi halinde tüketicinin ayıp hükümlerine başvurabilmesi için birtakım şartların bir arada gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar*; "sözleşmede malın teslimi için bir süre kararlaştırılmış olmalı, kararlaştırılan süre içerisinde mal teslim edilmemeli, malın kararlaştırılan sürede teslim edilmemesine tüketici sebep olmamalı ve ihbar ve kusurun gerekli olmaması"* şeklinde sıralanabilir.; **DERYAL/KORKMAZ,** s. 99; **AYDOĞDU,** s. 136-137; **ASLAN,** Onarım, s.104-107; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR**, s. 502

[262] **ERKAN,** s.303. TKHK m. 8 f. 3 hükmünün uygulanabilirliğinin tespitinde, hukuk kurallarının zaman bakımından uygulanması TKHK'un amacı ve kanun boşluğundan hareket edilmek suretiyle bir sonuca ulaşılacağını ileri sürmektedir.; **ÖZ**, Bildiri, s.178

gerekçesinden hareketle hükmün amacının temerrüt halinde de tüketicinin ayıplı mallara ilişkin hükümlerden faydalandırılması olduğu kanaatindedir. Bu durumda malın sözleşmede kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi halinde, tüketici seçimlik haklarından sadece, satıcıya uygun bir süre vermeksizin sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir[263]. Malın zamanında teslim edilmemesine binaen sözleşmeden dönen tüketicinin menfi zararlarının karşılığı olarak tazminatı hangi hükümlere göre talep edeceği noktasında bir açıklık yoktur. Zamanında teslim edilmeme malı ayıplı hale getirmediğinden tazminat kapsamında doğrudan-dolaylı zarar ayrımı yapan TBK m. 229/I-b.3 ile TBK m. 229/2 hükmü uygulanmaz[264]. Tüketici menfi zararlarının tazminini TBK m. 125 hükmüne dayanarak satıcıdan talep edebilir. Ancak, söz konusu hükümde kusurlu sorumluluk benimsendiğinden kusurlu olmadığını ispat eden satıcı tazminat sorumluluğundan kurtulur[265]. Temerrüt halini ayıp olarak kabul eden yazarlar, temerrüt hali içinde 10 yıllık değil, 2 yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanacağını ve bu durumun tüketici aleyhine olduğunu ifade etmektedirler[266].

---

[263] **ERKAN**, s. 307; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR,** s.502; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 91,92; **ÇABRİ**, s. 181; **CUMALIOĞLU,** s. 23; **İNCEOĞLU,** s.162. Sözleşme konusu malın zamanında teslim edilmemesi halinde niteliğine uygun düştüğü tüketicinin sözleşmeden dönme ve tazminat hakkının var olduğu kabul edilebilir ancak bu haklara tüketici TBK m. 125 ile zaten sahiptir.; **ÖZ,** Bildiri, s. 177 . Onarım ve ayıpsız misli ile değiştirme seçimlik haklarının temerrüt ile ilgisi bulunmamaktadır. Ancak, tüketici sözleşmeden dönme ve satış bedelinden indirim seçimlik haklarından birini temerrüt halinde kullanabilir.

[264] **ERKAN,** s.314,315 TBK m. 229/I-b.3 ile TBK m. 229/II hükümleri , ayıplı mal teslimi sebebiyle sözleşmeden dönülmesi durumunda uygulanabilir nitelikteki, istisnai hükümlerdir. Sözleşmeden doğan sorumlulukta doğrudan- dolaylı (diğer) zarar ayrımına sadece Türk Borçlar Kanunu'nun zapttan ve ayıptan doğan sorumluğa ilişkin maddelerinde (TBK md. 217 ve TBK md. 229) yer verilmektedir.

[265] **ERKAN,** s. 315

[266] Görüşün zamanaşımı yönünden tüketici aleyhine olduğuna ilişkin bkz. **GÜMÜŞ**, s. 92; **ÇABRİ**, s. 181; **İNCEOĞLU,** s. 163; **KAHVECİ,** s. 233-234; Malın zamanında teslim edilmemesi halinde 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönündeki aksi kanaat için bkz. **ERKAN,** s. 316

6502 sayılı TKHK m.8 f.3 hükmünün getirdiği bir diğer yenilik ise, montaj hatalarının ayıp hükümleri kapsamına dâhil edilmesidir. Bu hüküm ile, 1999/44 sayılı AB Yönergesi 2. maddesinin beşinci paragrafı ile paralel bir düzenleme, iç hukukumuza aktarılmıştır. TBK m. 208 hükmü ve 6502 sayılı TKHK m.10 f. 1 hükmü gereğince, satıcının, ayıp hükümlerine göre, sorumluluğunda önemli olan malın teslim anında ayıplı olup olmamasıdır. Ancak, 6502 sayılı TKHK m.8 f. 3'te, malın tesliminden sonra satıcı veya onun sorumluluğunda olan kişiler tarafından malın monte edilmesi durumunda ortaya çıkan bir ayıp halinde de satıcının ayıplı ifadan sorumlu olacağı düzenlenir. Zira tüketici tarafından satın alınan mal, tek tek parçalar değil, malın monte edilmiş halidir[267]. Satıcının, montajın gereği gibi yapılmamasından sorumluluğuna gidebilmek için, montajı yapacak kişinin satıcıya bağımlı olması gerekmez[268]. Taraflar arasındaki satış sözleşmesinde montajın satıcı tarafından yapılacağını kararlaştırmak yeterli olup, satıcının montajı bağımlı ya da bağımsız servise yaptırmasının satıcının sorumluluğu açısından önemi yoktur. Satım konusu malın montajının yetkili servis dışındaki bir kişiye yaptırılması halinde de, söz konusu ayıp servisin montaj hatasından kaynaklanmıyorsa satıcının ayıptan sorumluluğuna gidilir[269].

---

[267] **ATAMER/BAŞ**, s. 26; **İNCEOĞLU**, s. 165

[268] **ÇABRİ,** s. 178-179; **İNCEOĞLU**, s. 166; Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** s. 92 Satılan malın montajı satıcı dışında üreticiye bağlı servisler aracılığıyla gerçekleşiyorsa veya satıcı üçüncü kişi yararına istisna sözleşmesi ile montajı bağımsız olarak iş gören üçüncü bir kişiye yaptırdığı durumda ortaya çıkan montaj hatasından satıcının sorumluluğuna gidilmez.

[269] **ÇABRİ,** s. 179 ; *"Somut olayda, davacının ücretsiz onarım hakkını kullanmak istediği, ancak davalının klimanın montajının yetkili servis tarafından yapılmadığı gerekçesiyle bu yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır. Satış sonrası klimanın montajının yapılması davalının yükümlülüğündedir. Davalı, bu yükümlülüğünü yerine getirdiğini veya tüketiciden kaynaklanan nedenlerle yerine getiremediğini kanıtlamalıdır. Toplanan delillerden davalının montaja ilişkin yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır. Kaldı ki klimanın montajının tüketici tarafından yetkili servis dışında bir*

Aynı zamanda, *"malın montajının tüketici tarafından yapılması gereken hallerde dahi, montaj talimatındaki yanlışlık veya eksiklik nedeniyle hatalı bir montaj yapılmışsa, malın ayıplı olduğu kabul edilir ve satıcı ayıplı ifa hükümlerinden sorumlu olur*[270]*."* Montaj talimatında eksiklik veya yanlışlık bulunmamasına rağmen, tüketici talimatı anlayacak bilgi ve tecrübeye sahip olmadığından montajı hatalı yaparsa satıcının sorumluluğuna başvurulamaz[271]. Avrupa'da IKEA firması tarafından başlatılan, malların demonte halde satılması ve tüketiciler tarafından satın alınan malın montajının yapılması nedeniyle tüketicilerin mağduriyetine sebep olmamak adına, literatürde "IKEA klozu" olarak adlandırılan böyle bir hükme yer verilmiştir[272].

e. Ayıbın Önemli Olmasına Gerek Olmaması

TBK m. 219 f.1 hükmü gereğince satıcının ayıplı ifadan sorumlu olması için ayıbın önemli olması aranmaktadır. Alıcının satım konusu maldaki ayıbı bilmesi halinde

---

kişiye yaptırılması halinde dahi, maldaki ayıbın yetkili olmayan servisin hatalı montaj ve işleminden kaynaklanmaması halinde, satıcının tüketiciye karşı yasadan doğan yükümlülükleri devam eder." Yarg. 13 HD. E. 2008/11013, K. 2009/2410 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 13.02.2019)

[270] Malın montaj hatası nedeniyle ayıplı hale gelmediği durumda altı aylık zamanaşımı süresinin satıcı tarafından montajın yapıldığı ya da yaptırıldığı veya tüketiciye montaja ilişkin talimatın teslim edildiği andan başlaması gerektiği yönünde bkz. **CUMALIOĞLU,** s.24

[271] **ÇABRİ,** s. 179. Montaj talimatının doğru veya eksiksiz olması, talimatın herkes tarafından anlaşılabilecek şekilde hazırlanmasını gerekli kılmaz.; **GÜMÜŞ,** s. 92

[272] **AYDOĞDU,** s.137; **ATAMER,** Eleştiri, s. 85 dp.8; **ATAMER/ İNCEOĞLU,** s. 10,11; **KIRCA,** s.171

sözleşmeyi akdetmeyeceği yahut da var olan ayıp nedeniyle sözleşmenin devamının beklenemeyeceği türden ayıplar önemlidir[273].

TBK m. 219 kapsamında satıcının ayıp hükümlerinden sorumluluğuna gidilebilmesi için, *"alıcının maldan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların"* mevcut olması gerekir[274].TBK kapsamında, önemsiz ayıplardan satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna gitmek mümkün değildir[275].

6502 sayılı TKHK'da yer alan ayıplı mala ilişkin düzenlemede ayıbın önemli olması aranmamıştır. Borçlar Kanunu'nda *" beklenen faydayı önemli ölçüde azaltan"* ibaresiyle açıkça ayıbın önemli olması aranırken ne 4077 sayılı TKHK'da ne de 6502 Sayılı TKHK'da, söz konusu ibareye yer verilmediğinden ayıbın önemli olması aranmaz[276]. Ancak, önemsiz ayıp durumunda tüketici TMK m. 2 dürüstlük kuralı

---

[273] **GÜMÜŞ,** s. 75; **ASLAN,** s. 135; **ŞAHİNİZ,** s. 51 Alıcının ayıbı bilmesi durumunda satılanı hiç iktisap etmeyeceği ya da düşük bir satım parası ödeyeceği hallerde ayıbın önemli olduğu kabul edilir.; **ÇABRİ,** s. 194; **AYDOĞDU,** s. 144

[274] **EDİS,** s. 72 Yazar, hem zikir ve vaat edilen vasıflardaki ayıplarda hem de lüzumlu vasıflardaki ayıplarda önemli olma şartının sorumluluk için gerekli olduğu kanaatindedir. Aynı görüş için bkz. **ARBEK,** s. 173 Aksi kanaatte görüş için bkz. **ASLAN,** s. 135 TBK m. 219 hükmü, zikir ve vaat edilen vasıfların eksikliği noktasında bu eksikliklerin önemli olmasını aramamaktadır.

[275] **OLGAÇ,** s. 144;**ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 160; **ARAL/AYRANCI,** s. 122; **EDİS,** s. 72-74;**ÇABRİ,** s. 194-195;**TUNÇOMAĞ,** s. 123-125; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.73 vd.; **ARSLANLI,** s. 268; Aksi kanaatte görüş için bkz. **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 146-147Her ne kadar TBK m.219/1 de önemli ayıp kavramından bahsedilse de, bu durum diğer kanunlarla birlikte değerlendirilmelidir. Ayıbın önemli olması sadece alıcın seçimlik haklarını kullanması ile ilgili bir durum olup, satıcı yahut sağlayıcının önemli olmayan ayıplardan da sorumlu olacağını ileri sürmektedir.

[276] **ÇABRİ**, s. 195,196; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 148,149; **ATAMER/BAŞ,** s. 26; **TİRYAKİ**, s. 106; **SEROZAN,** Eleştiri, s. 588;**AYDOĞDU,** s. 144; **YILDIRIM**, Mesafe, s.259; **KARA,** Tüketici, s.730Yazara göre, maldaki ayıp nispeten önemsiz olsa bile sözleşmeden dönme veya ayıpsız benzeriyle değiştirme seçimlik hakkı kullanılabilir.; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR**, s. 503; Ayıbın önemli olması

çerçevesinde satıcıyı zora sokmadan bedel indirimi, tazminat veya onarım gibi haklarını kullanmalıdır[277]. Önemsiz ayıplara örnek vermek gerekirse tüketicinin satın aldığı kitabın birkaç sayfasının kıvrılmış olması durumunda kitapta herhangi bir basım hatası ya da yazıların okunmasını engelleyecek bir ayıp söz konusu olmadığından bu tür kıvrılmalar önemsiz ayıp olarak nitelendirilir[278].

Teknik düzenlemesine aykırı olarak piyasaya sürülen mallar da önemli ayıplı kabul edilir ve satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna gidilir[279].

f. Ayıbın Olması Gereken An

TBK m. 208' e göre, *"Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya*

---

gerektiğini ileri süren görüş için bkz. **YAVUZ,** Cevdet,*" Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Korunması",* Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s.1297 Yazar, TKHK m. 4'te, ayıbın önemli olmasına ilişkin bir kayıt olmasa da, *"tahsis ve kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran"* şeklinde bir nitelendirme yapılarak ayıbın önemli olması gereğinin ortaya konulduğunu ifade etmektedir.; **DOĞAN,** s. 188

[277] **AYDOĞDU,** s. 144; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 149; **ÇABRİ**, s.196

[278] Önemsiz ayıpla ilgili örneklerin devamı için bkz. **AYDOĞDU**, s. 144; **ÇABRİ,** s. 195 Önemsiz ayıp, malın kullanımını engellemeyen, buna rağmen kullanıma bağlı tüketicinin umduğu edim yararını azaltan, ancak bunun kayda değer büyüklükte olmamasını ifade eder.; **GÜMÜŞ,** s. 75 Önemsiz ayıp, alıcının varlığına rağmen sözleşmeye devam etmesinin kendisinden beklenebildiği ayıplardır.

[279] **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 161; **AYDOĞDU**, s.147; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ÇABRİ,** s. 195. Yazar, teknik düzenlemesine aykırı malların satışının kesin olarak yasaklanmasının, bu mallara ilişkin yapılan satış sözleşmelerini kesin hükümsüz kılacağı kanaatindedir. Bu gibi durumlarda tüketici, satın aldığı malı iade eder ve, ödemiş olduğu bedeli sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre talep eder.

aittir." Bu hükme göre, tüketiciye satın aldığı maldaki, yarar ve hasar taşınırlarda zilyetliğin devri[280], taşınmazlarda tescil ile geçer.

1999/44 sayılı AB Yönergesi m.2 paragraf 1'de satıcının tüketiciye satım sözleşmesine uygun mallar teslim etmesi gerektiği düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK m.8 f.1'e göre, ayıp malın tüketiciye teslim anına göre belirlenir. 1999/44 sayılı AB Yönergesi, TBK ve 6502 sayılı TKHK hükümleri dikkate alındığında ayıbın var olması gereken an teslim anıdır. Bu durumda malın tüketiciye teslim edilmesi gereken ana kadar her türlü zarardan satıcı sorumludur[281].

TBK m. 208/2'ye göre, *"taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer."* Tüketicinin de satım konusu malı devralmada temerrüde düştüğü hallerde, zilyetlik devredilmiş gibi satılanın yarar ve hasarı tüketiciye geçer[282].

---

[280] Zilyetliğin devri kavramının teslim olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s.36 ve s. 90; **GÜMÜŞ,** s.33. Yazar, TBK m. 208/1'deki "zilyetliğin devri" kavramı "ayni akid" ve "teslim ya da alıcı kabul ederse teslim dışında bir yolla zilyetliğin devri" olarak okunması gerektiğini ileri sürmektedir.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **CUMALIOĞLU,** s. 24. Borçlar Hukuku anlamında yarar ve hasarın nakli için fiili teslimin şart sayılmadığı, hükmen teslim, kısa elden teslim ve zilyetliğin havalesi yoluyla da hasar ve yararın alıcıya geçeceği kanaatindedir.

[281] 2011 Tarihli AB Yönergesi m. 20'ye paralel olarak tüketici satım sözleşmelerinde götürme borcunun söz konusu olduğunu ve malın fiilen teslim edildiği ana kadar meydana gelen zarardan satıcın sorumlu olacağı yönünde bkz. **ATAMER/BAŞ,** s. 27; **ATAMER,** Eleştiri, s. 86; Aksi kanaatte görüş için bkz. **İNCEOĞLU,** s. 169-170 Yazar, TKHK m. 8 f. 1'de yer alan "*teslim anında"* ifadesinin TBK'na uyumlu bir şekilde hasarın geçtiği an olarak kabul edilmesi ve bu konuda da TBK m. 208 hükmünün uygulanması gerektiği kanaatindedir.

[282] **ÇABRİ,** s. 189; Aksi kanaatte görüş için bkz. **CUMALIOĞLU,** s. 24. Yazar, 6502 sayılı TKHK'un yarar ve hasar intikali için teslimi aradığını bu sebeple, tüketici teslim almada temerrüde düşse dahi satıcının teslim anına kadar meydana gelecek ayıplardan sorumlu olacağını ileri sürmektedir.

TBK m. 208/3'e göre, *"Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer."* Tüketici satış sözleşmelerinde, götürme borcunun varlığı esas olduğundan, hasar ve yararın geçiş anı için satılanın taşıyıcıya teslim anı değil, bizzat tüketiciye teslim edildiği an esas alınır[283]. Türk Borçlar Kanunu'nda mesafe satışlarında gönderme borcu söz konusu olduğundan satıcının bağımsız taşıyıcıya malı teslim etmesiyle birlikte yarar ve hasar alıcıya intikal eder. Ancak, 6502 sayılı TKHK'da, TBK'nın aksine, tüketicilerin yaptığı satım sözleşmelerinde götürme borcu söz konusu olduğundan, satıcı bağımsız taşıyıcıya malı teslim ederek sorumluluktan kurtulamaz. Satıcının sorumluluktan kurtulması için, satım konusu malı tüketiciye teslim etmesi gerekir.

Kural olarak malın tüketiciye tesliminden sonra meydana gelen ayıplardan satıcının sorumluluğu söz konusu değildir. Ancak, bu ayıbın teslimden önceki bir nedenden kaynaklandığı ispatlandığı takdirde satıcının ayıp hükümlerine göre sorumluluğuna gidilir[284].

Her ne kadar ayıbın teslim anında bulunması gerektiği düzenlense de demonte olarak teslim edilen malın satıcı veya onun sorumluluğundaki kişiler tarafından monte edilmesi anında meydana gelen zarardan satıcının ayıp hükümlerine göre sorumluluğu söz konusudur. Aynı şekilde montaj işleminin tüketici tarafından yapılacağı durumlarda da talimat ve kullanma kılavuzundaki eksiklik ya da yanlışlık durumunda da meydana gelen hasarlar da ayıp olarak nitelendirilmekte ve satıcının ayıp hükümlerine göre sorumluluğuna gidilmektedir.

---

[283] **ATAMER/BAŞ,** s. 27; **İNCEOĞLU,** s.169,170**; ÇABRİ,** s. 190; **CUMALIOĞLU,** s.24

[284] **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 150; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 162; **ÇABRİ,** s. 189; **ŞAHİNİZ,** s. 62; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 92; **YAVUZ**, Armağan, s. 1299; **OLGAÇ,** s. 144; **AYHAN,** s.22

g. Ayıbın Görünür Olmaması

6502 sayılı TKHK m. 10 f.2'ye göre, *"Tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hâllerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz. Bunların dışındaki ayıplara karşı tüketicinin seçimlik hakları saklıdır."*. Burada dikkat edilmesi gereken husus tüketicinin ayıptan teslim tarihinde değil, sözleşmenin kurulduğu tarihte haberdar olup olmamasıdır[285]. Ayrıca, tüketicinin haberdar olduğu veya haberdar olmasının beklendiği ayıplar dışında başkaca bir ayıp bulunursa satıcının bu ayıba ilişkin sorumluluğu olacağından tüketici seçimlik haklarından birini kullanabilir[286].

TBK m. 222'ye göre, *"satıcı, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumlu değildir. Satıcı, alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da, ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmişse sorumlu olur."* Tüketici, malda bulunan ayıbı bilerek satın almışsa artık satıcının ayıp hükümlerinden sorumluluğu söz konusu olmaz[287]. Tüketicinin ayıbı bilmediği durumlarda, birtakım varsayımlardan yola çıkarak ayıbı bildiği ileri sürülemez[288].

TBK m. 222 f. 2'ye göre, satıcı alıcının yeterince gözden geçirmek suretiyle görebileceği ayıplardan ayrıca bu ayıpların satın alınan malda bulunmadığını üstlendiği

---

[285] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 163; **İNCELİOĞLU**, s. 171; **CUMALIOĞLU,** s. 26

[286] Örneğin, 6502 Sayılı TKHK m.10 madde gerekçesinde belirtildiği üzere, çizik olduğu bilinerek ve etiketinde de açıkça belirtilerek satışa sunulan buzdolabının motorunda meydana gelen ayıptan satıcının sorumluluğu devam eder.

[287] **ASLAN,** s. 137. Yazar, satıcının sorumluluktan kurtulması için tüketicinin sadece ayıbı bilmesinin yeterli olmadığını, ayrıca ayıbın ortaya çıkaracağı sonuçları da bilmesi gerektiği kanaatindedir.

[288]**ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 163; **AYDOĞDU,** s. 154

takdirde sorumlu olacağı düzenlenir[289]. Bu hüküm kapsamındaki ayıplara açık ayıp denilir[290]. Gösterilecek dikkat ve özenin belirlenmesinde alıcının sahip olduğu kişisel yetenek, deneyim ve yerel adetler dikkate alınılır[291]. TBK m. 222 f.2'de alıcıya muayene külfeti yüklenirken, 6502 sayılı TKHK'da da 4077 sayılı TKHK gibi tüketiciye bu külfet yüklenmemiştir.

6502 sayılı TKHK m.10 f.3'e göre, satıcı, üretici veya ithalatçı tarafından defolu olan mal üzerine veya ambalajına malın ayıbına ilişkin tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği bir etiket konulması zorunludur. Bu hükme göre, *"etiketin tüketiciye verilmesi veya ayıba ilişkin açıklayıcı bilginin tüketiciye verilen fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde açıkça gösterilmesi zorunludur."* Bu kapsamda da tüketicinin satın aldığı malda etikette yer alan ayıp haricinde başkaca bir ayıp bulunursa bu ayıp kapsamında satıcının sorumluluğu söz konusu olur[292].

6502 sayılı TKHK m. 10 f. 3' e göre, *"teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünler hiçbir şekilde piyasaya sürülemez."* Teknik düzenlemesine aykırı olan ürünler, etiket konulmak suretiyle dahi piyasaya sürülemez[293].

1999/44 sayılı AB yönergesi m. 2'den farklı olarak, 6502 sayılı TKHK satıcılar için, defolu mallara özgü etiket koyma ve fatura veya fiş gibi belgelerde ayrıca ayıbı açıkça gösterme zorunluluğu getirmiştir.

---

[289] **GÜMÜŞ**, Tüketici, s. 99. Yazar, TBK m. 222 f. 2'deki " gözden geçirme" kavramının "olağan inceleme" olarak okunması gerektiğini ifade etmektedir.

[290] Ayıbın açık olması ile ayıbın bilinmesi halinin birbirinden farklı iki durum olduğu yönünde bkz. **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 163,164; **AYDOĞDU,** s. 157,158; Yarg. 13. HD. E. 2015/17327, K.2016/13078, 16. 05.2016 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018); **GÜMÜŞ,** s. 74,75 Yazar, aşikar ayıp ile açık ayıbın farklı şeyler olduğunu ifade etmektedir.

[291] **EREN,** s. 112

[292] **İNCEOĞLU,** s. 172; **CUMALIOĞLU**, s. 26; **ATAMER**, Eleştiri, s. 87

[293] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.102

3. Muayene ve İhbar Külfetinin Şart Olmaktan Çıkması

Muayene ve ihbar, bir yükümlülük değil külfet olduğundan, yerine getirilmemesi halinde herhangi bir tazminat söz konusu olmaz, sadece tüketici/alıcı, seçimlik haklarını kullanamaz[294].

Adi satışlarda, alıcının satın aldığı malı muayene ve ihbar külfeti bulunmaktadır[295]. TBK m. 223'e göre, *"Alıcı, devraldığı satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkân bulunur bulunmaz gözden geçirmek ve satılanda satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görürse, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorundadır. Alıcı gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, satılanı kabul etmiş sayılır. Ancak, satılanda olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılamayacak bir ayıp bulunması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz. Bu tür bir ayıbın bulunduğu sonradan anlaşılırsa, hemen satıcıya bildirilmelidir; bildirilmezse satılan bu*

---

[294] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 169; **ARAL/AYRANCI,** s. 126; **EREN,** s. 114,115; **ASLAN,** s. 142 ; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 155; **ÜNLÜTEPE,** Mustafa, *"Taşınır Satış Sözleşmesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu Bakımından Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetinin Yerine Getirilmesinin Tabi Olduğu Süreler",* MÜHFHAD, C. 24, S. 1, Y.2018, s.301; **ÖZDEMİR**, Hayrunnisa, *" Türk Borçlar Kanunu'na ve Milletlerarası Satım Sözleşmesine Göre Ayıbın İhbar Edilmesi",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmalar Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y.2016, s. 2310;**YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 105; **ÇABRİ,** s. 197; **YÜCER AKTÜRK**, İpek, Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Ankara 2012, s. 68-72

[295]**OLGAÇ**, s. 166-176; Muayene ve ihbar külfetinin sadece ticari satımlar için geçerli olması gerektiği yönünde açıklamalar için bkz. **ÇETİNER,** Bilgehan, *"Borçlar Kanunu Tasarısında Düzenlenen Muayene ve İhbar Külfetine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme",* LHD, S. 85, Y. 2010, s.135-140 Yazara göre, muayene ve ihbar külfeti TBK 'da düzenlenen tüm sözleşme çeşitlerini kapsayacak şekilde çıkartılmalıdır. Yazar, muayene ve ihbar külfetinin kanuni bir yüküm olmaktan çıkartılarak, tarafların iradesine bırakılması gerektiği kanaatindedir.; **ATAMER,** Yeşim M., *"Taşınır Satımı Sözleşmesi",* Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler- Tebliğler,(Der. İNCEOĞLU, M. Murat), İstanbul 2012, s.200-205

ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır." TBK m. 223 hükmü dikkate alındığında, muayene ve ihbar külfetine ilişkin kesin sürelerin yer almadığı bu konuda kanun koyucunun hâkime takdir yetkisi tanıdığı görülmektedir[296].

Muayene ve ihbar külfeti değerlendirmesini adi satım, ticari satım ve tüketici satımlarında ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

Adi satımlarda, muayene ve ihbar külfeti TBK m. 223 vd. hükümlere göre yapılır. Bu hükme göre, açık ayıp ve gizli ayıba ilişkin muayene ve ihbar külfeti farklıdır[297]. Açık ayıplara ilişkin alıcı, satın aldığı malı *"işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz gözden geçirmeli ve satıcının sorumluluğunu gerektirecek bir ayıp görürse, bunu uygun bir sürede"* satıcıya bildirmelidir. Gizli ayıplarda ise, ayıbın varlığının anlaşıldığı anda *"hemen"* satıcıya bildirilmesi gerekir. Eski Borçlar Kanunu m.198'de açık ayıp, gizli ayıp ayrımı yapılmaksızın ayıbın tespiti halinde derhal satıcıya bildirilmesi gerektiği düzenlenmişti. Bu kapsamda muayene ve ihbar külfetini yerine getirmeyen alıcının satıcının sorumluluğuna gidemeyeceği, malı ayıplı olarak kabul ettiği yani seçimlik haklarını kullanamayacağı aşikârdır.

Alıcının, ayıbı bilerek malı satın aldığı durumlarda satın alınanı ayıplı kabul ettiği varsayılır ve satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğuna gidilemezdi. Ancak, TBK m. 225'e göre, *"Ağır kusurlu olan satıcı, satılandaki ayıbın kendisine süresinde bildirilmemiş olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kısmen de olsa kurtulamaz.*

---

[296] **ÇETİNER,** s. 138. Yazar, muayene ve ihbar külfetinin süresinde yapılıp yapılmadığının tespitinde, yasada belirli süreler öngörülmediğinden farklı uygulamaların ortaya çıktığını ve bu durumun ticari hayatta güven sarstığını ifade etmektedir.; **EREN,** s. 117. Örneğin, bir kar temizleme makinası için gözden geçirme süresi ancak kar yağdığı zaman başlar. Ancak zeytinyağı gibi mallarda gözden geçirme süresi, malın teslim alınmasından sonra 2-3 veya 8-9 gün dinlendirildikten sonra başlar.

[297] Yarg. 13. HD. E.2016/17339, K. 2018/8335, T.26.09.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018)

Satıcılığı meslek edinmiş kişilerin bilmesi gereken ayıplar bakımından da aynı hüküm geçerlidir[298]."

Gözden geçirme noktasında tacir olmayan alıcıların satın alınan mal konusunda uzman olması beklenemeyeceğinden, beklenen özen derecesi tacir olan alıcılara göre daha hafif değerlendirilmelidir[299]. Alıcının muayene külfeti, satım konusu mal üzerinde fiili hâkimiyet kurması ile başlar[300]. Aynı zamanda alıcı satın aldığı malı fiili hâkimiyetine geçtiği yerde muayene etmeli ve TBK m. 211 gereği malın devri ile ilgili olan gözden geçirme masraflarına da katlanmalıdır[301].

---

[298] **ÜNLÜTEPE,** s. 327 vd. TBK m. 225/II hükmü, öncelikle TBK ve TTK kapsamındaki, alıcı ile üretici vasfındaki satıcı arasındaki satış sözleşmeleri bakımından uygulama alanı bulmalıdır. Ayrıca üretici olmayan satıcı ile yapılan satış sözleşmeleri bakımından, satıcıdan orijinal ambalajlı ürünlerin, ambalajlarını açarak ayıplarını kontrol etmesi beklenmemeli ve bu haller, hüküm kapsamında görülmeyerek satıcının sorumlu tutulabilmesi için bildirim külfetinin yerine getirilmesi aranmalıdır. Üretici olmayan satıcının taraf olduğu ambalajlı olmayan ürünlere ilişkin satış sözleşmeleri bakımından ise satılanın gözden geçirmeye gerek olmaksızın ilk bakışta kolaylıkla anlaşılabilir nitelikteki aşikar ayıplarına dayalı olarak TBK m. 225/II hükmü uygulama alanı bulmalıdır.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ATAMER,** Taşınır, s. 205. Yazar, TTK kapsamındaki tacirler arasındaki ticari satışlarda TBK m. 225/2 hükmünün uygulanmaması gerektiği kanaatindedir. Zira, yazara göre, muayene ve ihbar külfetinin asıl olarak ticari satışlarda aranması gerekmektedir.; **MAKARACI BAŞAK**, Aslı, " *Türk Borçlar Kanunu madde 225/II Hükmünün Değerlendirilmesi"*, Cevdet Yavuz'a Armağan, MÜHFHAD, C.22, S.3, Y.2016, s. 1915-1930, Yazar, Atamer'in görüşüne katılmakla birlikte, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine atıf yapan TTK m. 23/I hükmü karşısında TBK m. 225/II hükmünün dar anlamda ticari satımlara da uygulanacağını ifade etmektedir.

[299] **EREN,** s. 115

[300] **EREN**, s. 116; **ÜNLÜTEPE,** s.301;

[301] **EREN,** s. 118; **ARAL/AYRANCI,** s. 129-131; **GÜMÜŞ,** s. 84-87; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 154-157; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 169-170; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 145-150

Alıcı, satın aldığı malda tespit ettiği ayıpları açık bir şekilde tanımlamalı ve satıcıya malı kabul etmeme iradesini kesin ve net bir ifadeyle bildirmelidir[302]. Alıcı ayıp ihbarı ile birlikte seçimlik hakkını kullanma mecburiyetinde değildir. Ayıp ihbarında bulunan alıcı, sadece ihbarda bildirdiği ayıplara ilişkin olarak zamanaşımı süresi içerisinde istediği zaman seçimlik haklarından birini kullanabilir[303].

Ayıp ihbarı, hukuki niteliği itibariyle tasavvur açıklamasıdır[304]. Öğretide, ayıp ihbarının süresinde yapılıp yapılmadığının tespiti noktasında varma anının mı gönderme anının mı esas alınması gerektiği yönünde tartışma bulunmaktadır. Ayıp ihbarının süresinde yapılıp yapılmadığının tespitinde, bizim de katıldığımız öğretideki hâkim

---

[302] **EREN**, s. 119; **AKÇURA KARAMAN**, Tuba, *"Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması (VSA) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu ve Alıcının Hakları",* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı, 2013/1, s. 236; **RUETSCHI,** David, *"Ayıp Bildiriminin İçeriğinin Doldurulması- İsviçre Federal Mahkemesi I. Hukuk Dairesi'nin 28 Mayıs 2002 tarihli 4.C 395/2001 Sayılı Kararı",* (Çev. YÜCER, İpek), KBÇHD., Y.2, S.6, Temmuz 2012, s. 31-43, "İsviçre Federal Mahkemesi, ayıp bildiriminin, çok detaylı olarak oluşturması suretiyle satıcıya bunun içeriğini inceleme imkânı verme amacına hizmet etmediğini açıkça belirtmiştir. Ayıp bildiriminde alıcının sübjektif görüşünü belirtmesi yeterlidir. Teslim edilen odunların eskilere oranla daha az kaliteli olduğu, bundan dolayı da işlenemeyeceğine ilişkin alıcı tarafından yapılan ayıp bildirimi, satıcıya ayıbın önemine ilişkin, yani teslim edilen odunların sözleşmede kararlaştırılan kaliteden işlenmesi mümkün olmayacak kadar farklı olduğuna yönelik bilgi vermesi bakımından yeterlidir. Bundan dolayı ayıp bildiriminin içeriğinin yeteri kadar doldurulmuş olduğu öngörülmüştür."; **TANDOĞAN,** Özel, s.180; **ÖZDEMİR,** İhbar, s.2317,2318; **AYHAN**, s. 31; Ayıp bildiriminin içeriği ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 173-184

[303] **GÜMÜŞ**, s. 86; **ÜNLÜTEPE**, s.314; **AKÇURA KARAMAN**, s. 236; **EDİS**, s. 87,88

[304] **GÜMÜŞ,** s. 86; **EREN**, s. 119; **ASLAN**, s. 142; **EDİS,** s. 85; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 113; **ÖZDEMİR,** İhbar, s. 2309; Ayıp ihbarının hukuki niteliği noktasındaki tartışmalar için bkz. **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s.72-74

görüş[305], gönderme anının dikkate alınması gerektiğini kabul etmektedir. Alıcı, bildirimi zamanında yapmışsa, gönderdiği andan itibaren bildirim külfetinin yerine getirildiği kabul edilir ve bildirimin satıcıya geç varmış olması halinde risk alıcıya yüklenemez[306].

Ticari nitelikteki satımlarda, muayene ve ihbar külfeti ile ilgili TTK m. 23 hükmü uygulanır[307]. Bu hükme göre, *"ticari satımlarda teslim anında ayıp açıkça görülebilir nitelikteyse alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Teslim sırasında anlaşılamayan ayıplarda ise, alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içerisinde malı muayene etmeli yahut da muayene ettirmeli ve malda bulunan ayıbı satıcıya bildirmelidir."* Gizli ayıplar ise, bu süreler içinde ortaya çıkmayan ayıplardır. Gizli ayıplarda TTK m. 23 hükmündeki atıftan yola çıkarak TBK m. 223 düzenlemesi uygulama alanı bulur. Bu durumda ticari satımlarda da alıcı, malda bulunan gizli ayıbın varlığını anladığı anda derhal satıcıya bildirmelidir; yoksa malı ayıplı olarak kabul etmiş sayılır.

---

[305] **EREN,** s. 119; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 114;**ARAL/AYRANCI,** s.134**; ÜNLÜTEPE**, 315; **AKÇURA KARAMAN,** s. 237,238; **ASLAN,** s. 142; **ŞAHİNİZ,** s.76; **ÖZDEMİR,** İhbar, s. 2334-2338; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 214-219; **ÖZDEMİR,** CISG, s. 312,313

[306] **ÜNLÜTEPE,** s. 315; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 219-222;Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** s. 86 Yazar, ayıp ihbarının süresinde yapılıp yapılmadığının tespitinde varma anının esas alınacağını ve ihbarın satıcıya ulaşamaması veya geç ulaşmasının sonuçlarına alıcının katlanacağı kanaatindedir.

[307] *"Somut olayda davacı dava konusu şarj aletlerini 07/08/2012 tarihinde satın ve teslim aldığını bildirmiş ve 06/11/2012 tarihinde kargo vasıtasıyla ayıp ihbarında bulunduğunu beyan etmiştir. Davacının mesleğinin elektronik tamircisi olduğu da gözetildiğinde satın aldığı malları 6102 sayılı TTK'nun 23. maddesinde öngörülen süreler içerisinde inceleyip varsa ayıp durumunu tespit etmesi mümkün iken bu süreleri geçirdikten sonra kargo yoluyla ayıp ihbarında bulunduğunu beyan etmesi karşısında somut olay bakımından süresinde ayıp ihbarında bulunulmadığının kabulü gerekir. Bu itibarla davanın reddi gerekirken somut olaya uygun düşmeyen gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir."* Yarg. 19. HD. E. 2016/1974, K. 2016/15653, T. 12.12.2016 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018)

Ticari satımlarda da ayıp ihbarının süresinde yapılıp yapılmadığının tespitinde gönderme anı esas alınmaktadır[308]. Zira iki ve sekiz günlük süreler kesin süre olduğundan bildirimin satıcıya geç ulaşmasındaki risk alıcıya yüklenemez. Alıcının bu süreler içerisinde ayıp ihbarında bulunmasıyla bildirim külfetinin yerine getirildiği kabul edilir. Ayıp ihbarındaki süreler hak düşürücü süreler olup, uyuşmazlık anında hâkim tarafından resen dikkate alınır[309].

Ayıp ihbarı, bir şekle tabi değildir. Alıcı, yazılı yahut sözlü istediği gibi ayıp ihbarında bulunabilir[310]. Ticaret Kanunu'nda da ayıp ihbarının hangi şekilde yapılacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Ancak, son zamanlardaki Yargıtay kararları ve öğretideki birtakım yazarlar, ticari satımlara ilişkin ayıp ihbarında da TTK 18 f. 3 hükmünün[311] kıyasen uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir[312]. Kanaatimizce, ticari

---

[308] **ÜNLÜTEPE,** s. 321

[309] **ASLAN,** s. 144; **ARAL/AYRANCI**, s. 133; **YAVUZ,** Armağan, s. 1300; **ÜNLÜTEPE,** s. 316 ; **ŞAHİNİZ**, s.82; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 117; **MAKARACI BAŞAK,** s.1916; **YILDIRIM,** Mesafe, s. 307; **ÖZDEMİR,** İhbar, s.2319; Yarg. HGK. E. 2014/13-1125, K. 2016/587, T. 04.05.2016 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018)

[310]**ŞAHİNİZ,** s. 77; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 114;**EDİS,** s. 86; **YAVUZ**, Armağan, s. 1300;**EREN,** s. 120; **ARAL/AYRANCI,** s.132; **YILDIRIM,** Mesafe, s. 307; **YÜCER AKTÜRK**, Külfet, s. 184;*"Dava alacak istemine ilişkindir. Ayıp ihbarının kural olarak şekle tabi bulunmadığı, içeriği itibariyle ayıptan karşı tarafı haberdar olmasını sağlamaya elverişli her türlü ihbarın, ayıp ihbarı olarak kabulünün mümkün olduğu yönünde, somut olay özellikleri delil tespiti raporuyla birlikte delil tespiti istemini içeren dilekçenin davalıya tebliğinin ayıp ihbarı olarak kabul edilmesi sonucunu doğuracağı dikkate alındığında süre aşımından bahsedilmesi mümkün değildir."* Yarg. HGK. E. 2009/13-160, K. 2009/185, T.13.05.2009 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018); Aynı yönde; Yargıtay 15. HD. E. 1975/4455, K. 1976/107, T.16.01.1976 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018)

[311] TTK m. 18 f. 3, *"Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır."*

satımlarda da ayıp ihbarı şekle tabi değildir[313]. Çünkü, kişi, ayıp ihbarı ile seçimlik haklarından birini kullanmamaktadır.

Satım sözleşmesinin taraflarından biri tüketici ise bu durumda 6502 sayılı TKHK hükümleri uygulanır. 6502 sayılı TKHK'da malı gözden geçirmeye yönelik bir hüküm bulunmadığı gibi önceki Kanunda yer alan 30 günlük ihbar süresi de kaldırılmıştır. 6502 sayılı TKHK bu yönüyle 1999/44 sayılı AB Yönergesi ile uyum içerisindedir. Zira, 1999/44 sayılı AB Yönergesi zorunlu bir ihbar külfeti getirmediği gibi, bunun yerine üye ülkelere ayıbın tespit edildiği tarihten itibaren iki aylık ihbar süresini uygulayıp uygulamamakta serbesti tanır[314].

4077 sayılı TKHK zamanında tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi için malın tesliminden itibaren 30 gün içerisinde ayıp ihbarında bulunması gerekliydi. 6502 sayılı TKHK m. 10 gerekçesinde, tüketicinin, seçimlik haklarından birini tercih ettiğini satıcıya her hâlükârda bildireceğinden, bunun haricinde bir de zorunlu ayıp ihbarında bulunması gerekliliği anlamsız bulunmaktadır. Ayrıca, uygulamada ayıbın hangi anda tespit edildiği ve buna bağlı ayıp ihbarının süresinde yapılıp yapılmadığı hususları sorun oluşturmaktadır. Uygulamada tüketiciler açısından bu denli sıkıntı oluşturan ihbar

---

[312] **GÜMÜŞ**, s. 91; **EREN**, s. 149,150; **AKÇURA KARAMAN,** s. 316,317; **EDİS,** s. 86; **ŞAHİNİZ,** s. 77,78; *"Satılan maldaki ayıpların ihbarı herhangi bir şekle tabi tutulmamıştır. Ancak, uyuşmazlık halinde ayıp ihbarının kanıtlanması şekle tabidir. Tacirlerarası ticari satımlarda ayıp ihbarının eTTK.'nun 20/3 (Yeni TTK m.18/3) maddede öngörülen şekilde yapıldığı kanıtlanmalıdır. Mahkemece bu yön düşünülmeden yazılı gerekçeyle davanın kabulünde isabet görülmemiştir."* Yargıtay 19. HD. E. 2002/2445, K. 2002/3993, T.13.05.2002 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018);Yargıtay 19 HD. E. 2005/6939, K. 2006/2620, T. 16.06.2006 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 01.12.2018)

[313] **ARAL/AYRANCI,** s. 132. Yazar, tacirler arası satışlarda da alıcının, TTK m.18 f. 3'te belirtilen şekilde ayıp ihbarı yapmasına gerek olmadığını ileri sürmektedir.; **MAKARACI BAŞAK**, s.1916; **TANDOĞAN,** Özel, s. 180; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 185; **ARSLANLI,** s. 284

[314] **ATAMER/BAŞ,** s. 31-33

bildirimi hususu 6502 Sayılı TKHK ile kaldırılarak tüketiciler lehine bir düzenleme getirilmiştir[315]. Bu önemli değişiklikle beraber tüketici artık ayıp ihbarına gerek olmaksızın zamanaşımı süresi içerisinde her zaman seçimlik hakkını kullanabilir.

6502 Sayılı TKHK m.10 ile, *"teslim tarihinden itibaren 6 ay içerisinde malda meydana gelen ayıpların teslim tarihinde de var olduğu kabul edilir. Malın ayıplı olmadığını ispat yükü satıcıdadır."* Bu hüküm ile, ihbar bildirimindeki süre kaldırılmıştır.

6502 sayılı TKHK'nın getirdiği yenilikle tüketicinin, satın aldığı maldaki ayıbı satıcıya bildirme zarureti yoktur. Ancak, maldaki ayıbı tespit eden tüketici, uzun bir süre seçimlik haklarını kullanmayarak, ayıplı malın daha fazla zarara uğramasına da sebep olmamalıdır. Aksi takdirde, tüketicinin davranışı TMK m. 2 gereği hakkın kötüye kullanılması teşkil eder[316]. Bu durumda tüketici, satın alınan malda meydana gelen ayıbı satıcıya bildirmeyerek zararın artmasına sebep olmuşsa, malda bulunan ayıp nedeniyle satıcıdan talep edeceği tazminatta, TBK m. 52 gereği hâkim tarafından hükmedilecek tazminatın indirilebileceği yahut da tamamen kaldırılabileceği hususu göz ardı edilmemelidir[317].

Yapılan açıklamalar ışığında tekrar belirtmek gerekirse, 6502 sayılı TKHK satılanın ayıplı olması halinde tüketiciye muayene ve ihbar külfeti yüklememektedir. 4077 sayılı TKHK'da düzenlenen 30 günlük bildirim süresi de 6502 sayılı TKHK ile

---

[315] **İNCEOĞLU,** s. 175. Aksi kanaatte görüş için bkz. **CUMALIOĞLU,** s. 27. Yazar, 6502 sayılı TKHK ile muayene külfetinin kalktığını ancak, TBK m. 223'e kıyasen tüketicinin, ayıbı tespit ettiğinde uygun zamanda satıcıya bildirmesi gerektiği kanaatindedir.

[316] 6502 Sayılı TKHK m. 10 gerekçesine göre; "Ayıbın çok erken bir safhada tespit edilmiş olmasına rağmen tüketicinin uzun bir süre seçimlik haklarını kullanmamış olması, duruma göre Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bir hakkın kötüye kullanılması itirazı ile karşılaşabilecektir."

[317] **ATAMER/BAŞ**, s. 33; **İNCEOĞLU,** s. 176**; ÇABRİ,** s. 198

kaldırılmıştır. İhbar süresinin kaçtığı savunmasıyla artık tüketicilerin seçimlik hakkını kullanması engellenemeyecek, tüketiciler zamanaşımı süresi içerisinde istedikleri her zaman seçimlik haklarını kullanabileceklerdir[318].

III. AYIBA KARŞI TEKEFFÜL BORCUNU SINIRLANDIRAN KAYITLAR

Türk Borçlar Kanunu m. 221'de satıcının hangi durumlarda sorumluluğunu kaldıran veya sınırlandıran anlaşmalar yapabileceği düzenlenir. Bu hükme göre, *"satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan her anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."* TBK m.115 ile paralel olan bu hüküm doğrultusunda, satıcının hafif kusurunun varlığı halinde yapılan *"sorumsuzluk anlaşması[319]"* geçerliliğini korur[320].

Satıcının sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan anlaşmalar açıkça veya örtülü olarak yapılabilir. Satıcının sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan anlaşmalar dar yoruma tabidir; yani, alıcı ile satıcının anlaşmayı yaparken makul olarak

---

[318] Ayıp ihbarının zamanında yapılmadığına ilişkin kararlar için bkz. Yarg. 13. HD., E.2017/7574, K. 2018/10792, T. 19.11.2018; Yarg. 13 HD., E.2016/24192, K.2019/ 1115, T.04.02.2019; Kararlar için bkz. (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 17.03.2019)

[319] Sorumsuzluk anlaşması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **ÖZER,** M. Tolga, *"Satım Sözleşmelerinde Ayıptan ve Zapttan Sorumsuzluk Anlaşması",* İÜHFM C. 74, S. 1, 2016, s.331-347. Sorumsuzluk anlaşması, taraflar arasındaki bir sözleşmenin ihlâli durumunda doğması muhtemel olan bir zarara ilişkin olarak, zarar doğmadan önce yapılan ve bu muhtemel zarar nedeniyle oluşacak olan tazminat talebinin doğmasını tamamen ya da kısmen engelleyen anlaşmalardır.; **NOMER**, s. 343vd.

[320] **İNCEOĞLU**, s. 173; **GÜMÜŞ,** s. 78 vd.; *" Sorumsuzluk anlaşmasının geçerliliğinden söz edebilmek için satıcının, ayıbı hileli davranışlarla saklamaması ve satılanın ayıplı olarak devrinde ağır kusurunun bulunmaması gerekmektedir. Alıcının iğfal edilip edilmediğinin tespit edilerek bir karar verilmesi gerektiği yönünde;* Yarg. HGK. E.2013/19-1696, K. 2015/1109, T.27.03.2015 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

öngörebildikleri ayıplar bakımından söz konusu anlaşma geçerli olur[321]. Satıcının alıcı ile yapmış olduğu ve ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan bir anlaşmada tereddüt olması halinde bu anlaşmanın alıcı lehine yorumlanması gerekir[322].

6502 sayılı TKHK'da ise satıcının sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan bir anlaşmanın yapılıp yapılamayacağı konusunda açık bir düzenleme kaleme alınmamıştır. Bu konuda açık bir düzenleme mevcut olmasa dahi haklı olarak bazı yazarlar[323], tüketici sözleşmelerinde satıcının sorumluluğunu kaldıran veya sınırlandıran anlaşma yapılamayacağını ve bu tarz bir anlaşma yapılması halinde, anlaşmanın geçersiz olacağını kabul etmektedirler. Kimi yazarlar ise[324], birtakım şartların gerçekleşmesi halinde tüketici sözleşmelerinde de satıcının sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan anlaşmaların yapılabileceğini ve bu anlaşmaların geçerli olacağını ileri sürmektedirler.

Sonuç olarak, satıcının sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan anlaşmaların, TBK hükümlerine göre geçerli olduğu ancak, 6502 sayılı TKHK hükümlerine göre tüketici sözleşmelerinde geçersiz olduğu kabul edilir. Tüketici sözleşmelerinde bu tür anlaşmalar kararlaştırılsa dahi, satıcının ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğuna gidilir. Hem TBK hem de 6502 sayılı TKHK hükümlerine göre, satıcının ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğunun genişletilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

---

[321] **TANDOĞAN,** s. 175; Bir arazi satım sözleşmesinde yapılan sorumsuzluk anlaşmasının maddi ayıpları kapsarken hukuki ayıbı kapsamayacağı örneğini vermiştir. **GÜMÜŞ**, s. 79; **ASLAN**, s. 145; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 161vd.

[322] **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 76; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 162; **ASLAN,** Onarım, s.67

[323]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 163; **İNCEOĞLU**, s. 173; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 166 vd.; **AYDOĞDU**, s. 160 vd.; **CUMALIOĞLU**, s. 25; **ASLAN**, Onarım, s.68; **YILDIRIM,** Mesafe,s.302; **TİRYAKİ,** s. 107; **DOĞAN,** s.186, 190

[324] **ASLAN**, s. 147; **ÖZEL**, s. 114,115; **İNCEOĞLU,** s. 173.Yazar, bu görüşün kabulü halinde tüketici sözleşmelerinde yer alan sorumsuzluk anlaşmalarını TKHK m. 5'te düzenlenen haksız şartlar denetimine tabi tutmak gerektiği kanaatindedir.

Tüketici sözleşmelerinde sorumsuzluk anlaşması yapılmasa dahi, satıcının sorumluluktan kurtulmasını sağlayan bir düzenlemeye yer verilmiştir. 6502 sayılı TKHK m. 10 f. 3 hükmüne göre; *"satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket konulur."* Ancak, satıcının sorumluluktan kurtulması için sadece özrü bildirir etiket koyması yeterli değildir. Aynı zamanda malın defolu olduğunu bildirir etiketin tüketiciye verilmesi veya fiş, fatura veya satış belgesinde açıkça ayıba ilişkin bir bilginin yer alması gerekir. Bu durumda tüketici, maldaki özür yani ayıp halinden haberdar olacağı için satıcının ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğuna gidilemez. Ancak, etikette yazan ayıp haricinde satın alınan malda başkaca bir ayıbın mevcudiyeti halinde tüketici, satıcının ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğuna başvurabilir[325].

4077 sayılı TKHK m.4 hükmüne göre, satıcının ayıp hükümlerinden sorumlu olmaması için satış konusu mala tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde *"özürlüdür"* ibaresini içeren bir etiket konulması gerekmektedir. Ancak bir katın ya da reyonun ayıplı mal satışına özgülenmesi halinde satış konusu mallara ayrıca "özürlüdür" ibaresini içeren etiket konulması zorunlu değildir. Örneğin, outlet mağazalarda satış konusu mallara *"özürlüdür"* etiketinin konulması zorunluluğu yoktur. Bu düzenlemeye 6502 sayılı TKHK'da yer verilmemiştir. Bu nedenle sorumluluktan kurtulmak isteyen satıcı, bir katı ya da reyonu ayıplı mal satışına özgülese dahi, satış konusu mallardaki özrü bildirir etiket koyması ve bu özrün satış belgesi, fatura veya fiş üzerinde açıkça göstermesi gerekir[326].

[325] **İNCEOĞLU**, s. 172; **CUMALIOĞLU**, s. 26; **ATAMER,** Eleştiri, s. 87

[326] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 166 vd, **AYDOĞDU**, s. 162

IV. GARANTİLİ MALLARIN AYIPLI ÇIKMASINDA SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞU

A. Genel Olarak

Avrupa Birliği mevzuatında zorunlu garanti yükümlülüğüne yer verilmediği gibi[327], 6502 sayılı TKHK'nın ilk taslağında da yer verilmemiştir; lakin kanunlaşma aşamasında zorunlu garanti yükümlülüğü 6502 sayılı TKHK'un 56. maddesinde düzenlenmiştir[328]. Aynı şekilde, 4077 sayılı TKHK'da da zorunlu garanti yükümlülüğüne yer verilmekteydi. Garanti belgelerine ilişkin bir düzenlemeye TBK[329] ve TTK'da rastlanmamaktadır.

4077 sayılı TKHK gibi 6502 sayılı TKHK'da da garanti belgesi tanımı yapılmamıştır. Her iki kanun döneminde de garanti belgesine ilişkin tanıma yönetmeliklerde[330] yer verilmiştir. Garanti Belgesi Yönetmeliği[331] m.4/c bendinde *"garanti belgesi, üretici ve ithalatçılar tarafından, tüketiciye yönelik üretilen, ithal edilen veya satılan mallar için düzenlenen ve tüketicinin sahip olduğu hakları gösteren belgeyi ifade eder"* şeklinde tanımlanır.

---

[327] Avrupa Birliği'nde zorunlu garanti uygulamasının mevcut olmadığı ve 6502 Sayılı Kanun'da zorunlu garanti belgesi düzenlemeye yer verilmesinin Türkiye ve AB arasında var olan Gümrük Birliği Antlaşması çerçevesinde bir ticaret engeli oluşturabileceği yönünde bkz. **ATAMER/BAŞ,** s. 55

[328] **İNCEOĞLU,** s. 221; **ATAMER/BAŞ,** s. 55

[329] Zorunlu garanti sisteminin benimsenmesi halinde Borçlar Hukuku'ndaki irade serbestliği ilkesinin zedeleneceği yönünde bkz. **ATAMER/BAŞ,** s. 55; **ATAMER/ İNCEOĞLU**,s.53

[330] 24.04.2011 tarih ve 27914 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik m.4/g (4077 Sayılı Kanun döneminde yürürlükteydi.)

[331] Garanti Belgesi Yönetmeliği 13.06.2014 tarih 29029 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik bu çalışmada GBY olarak kısaltılmıştır.

6502 sayılı TKHK m. 56'da garanti belgesine ilişkin, 57. maddede de ihtiyari garantiye ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. 4077 sayılı TKHK'da garanti belgesinin Bakanlıkça onaylı olması şartı düzenlenmişken, 6502 sayılı TKHK'da garanti belgesinin yönetmelikle belirlenen içeriğe sahip olması yeterli görülmektedir. Ayrıca, 6502 sayılı TKHK'da tüketiciye verilecek olan garanti belgesinde mala ilişkin faturanın tarih ve sayısını içermesi gerektiği aranmamış ve garanti belgesinin tekemmül ettirilerek tüketiciye verilmesi sorumluluğu sadece satıcıya verilmiştir. 4077 sayılı TKHK'da yer alan, *"satıcı, garanti belgesi kapsamındaki malların garanti süresi içerisinde arızalanması halinde herhangi bir ad altında ücret talep etmeksizin tamirle yükümlüdür"* düzenlemesine 6502 sayılı TKHK'da yer verilmemiştir. Ancak, bu yükümlülük GBY m. 8 ile satıcıya yüklenmiştir.

Bir malın garanti belgesi ile satılması tüketicinin haklarını kısıtlamamaktadır. Aksine tüketici 6502 sayılı TKHK kapsamında ayıplı mal satımından kaynaklı olarak 11. maddede düzenlenen seçimlik haklarından dilediğini kullanabileceği gibi, garanti belgesi ile sahip olduğu onarım hakkını da talep edebilir. Tüketicinin 11. madde ve 56. maddede düzenlenen hakları yarışan haklardır[332]. Ancak, tüketici garanti taahhüdü kapsamındaki hakkını kullanmakla, satın aldığı maldaki istediği elverişliliğe ulaşmışsa artık ayıptan doğan haklarını kullanması söz konusu değildir[333]. Aynı şekilde, tüketici

[332] **KAHVECİ**, s. 153; **İNCEOĞLU**, s. 223; **HAVUTÇU,** Üretici, s.44

[333] **KAHVECİ**, s. 153-155; **HAVUTÇU**, Üretici, s.44; **AKÜNAL,** Teoman,*" İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs 1966 Tarihli Kararı (BGE 91 II 344)"* , İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 7, S. 10, Y. 1973, s. 243-250. Kararda davacı, garanti kaydına dayanarak onarım hakkını kullanmış ancak araçtaki arıza giderilememiştir. Davacı, arızanın giderilmesi için aracını 4 defa satıcıya bırakmış ancak araçtaki arıza giderilememiştir. Bu sebeple davacı, sözleşmeden dönme hakkını kullanmıştır. İhtilaf konusu garanti kaydının sözleşmeden dönmeden nihai olarak değil geçici olarak feragat anlamına geldiği ve davacının davasının kabulüne karar verilmiştir.

m. 11'de düzenlenen seçimlik haklarından onarım dışındaki bir hakkını tercih etmesi halinde de,56. maddeye gidemez[334].

B. Zorunlu Garanti Belgeleri

1. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu ve İçeriği

6502 sayılı TKHK m. 56'da yer alan garanti belgesine ilişkin hüküm bir nevi üretici garantisidir[335]. Hangi malların garanti belgesi ile satılması gerektiği ve garanti belgesine ilişkin usul ve esaslar GBY'de düzenlenir. Yönetmelik ekinde garanti belgesiyle satılması zorunlu olan ürünlerin listesi ve garanti süreleri yer alır. Listeye göz atıldığında bu ürünlerin sanayi malları olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sanayi malları için, 4077 sayılı TKHK'da açıkça Bakanlıkça onaylı garanti belgesi düzenlemenin zorunlu olduğuna ilişkin hükme yer verilirken; 6502 sayılı TKHK'da bu hüküm yerine, içeriği yönetmelikle belirlenen garanti belgesinin düzenlenmesi zaruretinden bahsedilir.

6502 sayılı TKHK m. 56 f. 1'e göre, garanti belgesini düzenlemesi gereken kişiler üretici ve ithalatçılardır. Her ne kadar Kanun'da garanti belgesini düzenleyecek kişilerin üretici ve ithalatçı olduğu düzenlense de sistematik olarak ikisinin bir arada bulunması söz konusu değildir. Malın Türkiye'de üretilmesi halinde garanti belgesini düzenlemesi gereken üreticiyken, malın ithal edildiği durumlarda garanti belgesini düzenlemesi gereken ithalatçıdır. Bu kapsamda satıcıya düşen görev, garanti belgesini tekemmül ettirerek tüketiciye vermektir.

Garanti Belgesi Yönetmeliği m. 5'te, "Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu" kaleme alınmıştır. Bu hükme göre, garanti belgesini düzenleme zorunluluğu üretici ve ithalatçıların üzerindeyken, garanti belgesini tekemmül ettirerek

[334] **ASLAN,** s. 149

[335] **HAVUTÇU,** Üretici, s.39 dp.47; **KAHVECİ**, s.152

tüketiciye verme görevi satıcıdadır. Ayrıca, garanti belgesinin doldurularak tüketiciye teslim edildiğini ispat külfeti de satıcıdadır.

Garanti Belgesi Yönetmeliği m. 5 f.3'te açıkça, faturaların garanti belgesi yerine geçmeyeceği düzenlenmiştir. Öğretide bazı yazarlar, faturanın garanti belgesi yerine geçmediği gerekçesiyle, tüketicinin garanti kapsamındaki haklarından mahrum bırakılabileceği ve herhangi bir sorun teşkil etmeyen eski uygulamanın yönetmelikle engellenmesinin tüketiciler aleyhine bir durum teşkil edeceğini ileri sürmektedir[336]. Ancak, Kanun gerekçesinden de anlaşıldığı üzere, garanti belgesi ile satılması gereken bir mal için tüketiciye garanti belgesi verilmemesi veya garanti belgesinin eksik düzenlenmesi tüketicinin haklarını kullanamayacağı anlamına gelmemektedir. Zira garanti belgesi tüketiciye haklarını hatırlatmaya yarayan ve ispat etmesine olanak sağlayan bir belgedir[337].

Yönetmeliğin 7. maddesinde garanti belgesinde bulunması zorunlu bilgilere yer verilir. Bu hükme göre, *"Üretici veya ithalatçı firmanın unvanı, adresi, telefonu ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi, satıcının unvanı, adresi, telefonu*

---

[336] **KAHVECİ,** s. 150,151; **ÇABRİ,** s.912; *"Dosyanın incelenmesinde, davacı S.. Ç..'nın kullanımında olduğu tartışmasız olan bilgisayarın babası İ.Ç. tarafından 05.03.2013 tarihli fatura ile 2.400TL bedelle, HP Laptop olduğu belirtilerek, davalı şirketten satın alındığı açıktır. Ancak, 28.02.2013 tarihli ürün sipariş ve teslim fişinde, davacının babasına E. marka bilgisayarın teslim edildiği belirtilmiştir. Yapılan bilirkişi incelemesinde de, davacının elinde bulunan HP marka bilgisayarın donanımsal arızalı olduğunun belirtildiği anlaşılmaktadır. Hal böyle iken, kullanıcının davacı Soner, faturada da alınan bilgisayarın HP marka olduğu belli olduğuna göre, davanın kabulü gerekirken, reddi yönünde yanlış değerlendirmeyle hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir."* Yargıtay 13. HD. E. 2014/7382, K.2014/14278, T. 05.05.2014 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

[337] **İNCEOĞLU,** s. 223; **ERBEK ODABAŞI,** Özge, "*6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Garanti Belgelerinin Hukuki Niteliği",* DEÜHFD., Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan,C.19, Özel Sayı, Y.2017, s.659; **ATAMER**, Eleştiri, s. 105

ve diğer iletişim bilgileri ile yetkilisinin imzası ve kaşesi, fatura tarih ve sayısı, malın cinsi, markası, modeli ile varsa bandrol ve seri numarası, malın tüketiciye teslim tarihi ve yeri, garanti süresi, azami tamir süresi, bütün parçaları dahil olmak üzere malın tamamının garanti süresince garanti kapsamında olduğuna ilişkin bilgi, Kanunun 11 inci maddesinde tüketiciye sağlanan seçimlik haklara ilişkin bilgi, kullanım hatalarına ilişkin bilgi, tüketicilerin şikayet ve itirazları konusundaki başvurularını tüketici mahkemelerine ve tüketici hakem heyetlerine yapabileceklerine ilişkin bilgi, varsa tüketiciye sağlanan diğer haklar" gibi bilgilerin garanti belgesinde bulunması zorunludur.

6502 sayılı TKHK m. 77 f. 6'ya göre, *" garanti belgesinin düzenlenmesinde belirtilen yükümlülüklere aykırı hareket eden üretici ve ithalatçı hakkında piyasaya arz edilen satıcı hakkında tüketiciye satışı yapılan her bir mal için iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanır."*

2. Garanti Belgesinin Tüketiciye Sağladığı Haklar

Bir malın garanti belgesi ile satılması tüketicinin m. 11'de düzenlenen seçimlik haklarını kısıtlamamaktadır. Aksine tüketici, garanti belgesinden kaynaklı onarım hakkını kullanabileceği gibi, 11. maddede düzenlenen seçimlik haklarından da herhangi birini kullanabilir. Ayıba karşı tekeffül sorumluluğu ile zorunlu garanti yükümlülüğünden kaynaklanan sorumluluğun yarışan haklar olduğunu ve tüketicinin dilediği hakka gidebileceği kabul edilir[338]. Ancak, tüketicinin ayıplı mal teslim edilmesi sebebiyle sahip olduğu seçimlik haklar yenilik doğurucu olup, bir kez kullanılmakla tükenen haklardandır[339]. Kural bu olmakla birlikte, 6502 sayılı TKHK m. 56 f. 3'te,

[338] **İNCEOĞLU,** s. 223; **KAHVECİ,** s. 153; **HAVUTÇU,** Üretici,s.44,45

[339] Yenilik doğuran haklarla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. **BUZ,** Vedat, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005, s. 55 vd. ;. **SEROZAN**, Rona, Sözleşmeden Dönme, Gözden Geçirilmiş

birtakım şartların gerçekleşmesi halinde tüketicinin 11. maddede düzenlenen seçimlik haklarını tekrar kullanma olanağı kazandığı, istisna bir hükme yer verilmektedir.

6502 sayılı TKHK m. 56 f. 3'e göre, "*tüketici Kanun'un 11. maddesinde belirtilen seçimlik haklarından onarım hakkını kullanmışsa, tüketicinin satın aldığı malın garanti süresi içerisinde tekrar arızalanması veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hâllerinde sözleşmeden dönme, bedel indirimi veya ayıpsız misliyle değiştirme gibi seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı tüketicinin talebini reddedemez. Bu talebin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur."* 4077 sayılı TKHK m. 13 f.3'te yer alan garanti süresi içerisinde *"sık arızalanma"* kavramı yerine *"tekrar arızalanma"* kavramı tercih edilmiştir. 4077 sayılı TKHK'da sık arızalanma nedeniyle maldan yararlanamama halinin süreklilik arz etmesi gerekiyordu[340] ve bu Kanun zamanındaki yönetmeliğin 14. maddesinde de tüketici

---

2. Bası, İstanbul 2007, s. 43 vd. *"Seçimlik haklarından birini kullanan tüketici sonradan bundan dönerek diğer seçimlik haklarından birisini kullanamaz. Kural böyle olmakla birlikte anılan yasanın 13. maddesiyle "Garanti Belgeli Mallar" yönünden tercih hakkını onarım yönünde kullanan tüketiciye malın yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkı, belirli koşulların gerçekleşmesi durumunda ayrıca verilmiştir."* Yargıtay 13. HD. E.1998/6654, K. 1998/8835, T.09.11.1998 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

[340] *"Tüketiciye teslim edildiği tarihten itibaren, garanti süresi içinde kalmak kaydıyla, bir yıl içerisinde en az dört defa veya imalatçı-üretici ve/veya ithalatçı tarafından belirlenen garanti süresi içinde altı defa arızalanmasının yanı sıra, bu arızaların maldan yararlanamamayı sürekli kılması...." şeklinde yapılan düzenleme tüketicinin onarım hakkını kullanmasına rağmen sonuç alamadığı halleri düzenlemekte olup, davacı tüketici, eldeki davasında onarım hakkını kullanmış, ancak netice alamamıştır. Bu haliyle, davacının talebinin yönetmelik gereği yeni bir hakka dayalı olduğu değerlendirilip, bu yönde dosya ele alınarak, sonucu çerçevesinde karar verilmesi gerekirken; aksine düşüncelerle yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir."* Yarg. 13. HD. E. 2016/16424, K.

aleyhine bir düzenleme söz konusuydu. 6502 sayılı TKHK'nın 56. maddesine paralel olarak düzenlenen Garanti Belgesi Yönetmeliği'nin 9. maddesi, eski Kanun ve yönetmeliğe nazaran diğer seçimlik hakların kullanılmasını tüketici lehine kolaylaştırır[341].

Tüketicinin zorunlu garanti yükümlülüğü çerçevesinde sahip olduğu asli hakkın onarım hakkı olduğunu ve bu hakkı kullanması ile birlikte Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan üç durumun gerçekleşmesi halinde, tüketicinin ayıba karşı tekeffül hükümleri çerçevesinde sahip olduğu, sözleşmeden dönme, bedel indirimi ve ayıpsız misliyle değiştirme haklarından birini kullanabileceği sonucuna varılır[342]. Tüketicinin garanti süresi içerisinde ayıplı malın onarılmasını talep etme hakkı ilk kez 4077 sayılı TKHK ile getirilmiştir. 4077 sayılı TKHK ile ücretsiz onarım hakkının tanınmadığı süreçte

---

2018/3603, T.27.03.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018); Yarg. 13. HD. E. 2015/30070, K. 2017/11172, T. 15.11.2017(https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

[341]Bu hüküm ve Yönetmelik ile, diğer seçimlik hakların kullanımının tüketici lehine ama adaletsiz bir şekilde kolaylaştırıcı olduğu, özellikle otomotiv gibi birçok sektörü zora sokacağından bu hükmün değiştirilmesi ve eski Yönetmelikte olduğu gibi, onarım dışındaki seçimlik haklardan birinin kullanılabilmesi için söz konusu arızaların maldan yararlanamama halini sürekli kılmasına bağlanması gerektiği yönünde bkz. **İNCEOĞLU,** s.229

[342] **HAVUTÇU,** Üretici, s.43,44; *"Mahkemece, toplanan deliller ve alınan bilirkişi raporuna göre, davaya konu cep telefonunun kasasının imalinde kullanılan malzemenin yetersiz olduğu için uygun kullanım imkanı vermediği,6502 sayılı yasanın ve 13.06.2014 tarih ve 29029 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan garanti belgesi yönetmeliğin 6.8. ve 9.maddelerine göre davacının davasında haklı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, cep telefonunun davalıya iadesine ve telefon bedelinin iade tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir."* Yarg. 19. HD. E.2016/16534, K. 2018/1376, T.20.03.2018
(https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

satıcının ücretsiz onarım yükümlülüğüne gidebilmek için tüketici ile arasındaki sözleşmede bu borcu yüklenmesi gerekmekteydi[343].

Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği'nin[344] *"Satış Sonrası Hizmet Verilmesi Zorunlu Olan Ürünler Listesi" a*dlı ekinde yer alan tüm sanayi malları için azami tamir süresi 20 iş günüdür. Yönetmelikte düzenlenen azami tamir süresi garanti belgesi ile uzatılamaz, fakat kısaltılabilir[345].

GBY m. 8'e göre, *"tüketicinin ücretsiz onarım hakkını seçmesi halinde satıcı; işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli ya da başka herhangi bir ad altında hiçbir ücret talep etmeksizin malın onarımını yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Ayrıca tüketicinin ücretsiz onarım hakkını kullanmasından satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur."* Tüketici, satın aldığı malın ayıplı olması halinde kullandığı seçimlik hakkı bildirerek üzerine düşen külfetten kurtulmaktadır. Ayrıca, satıcının mağazasına ya da servis istasyonuna ayıplı malı taşıma külfetine katlanmak zorunda değildir[346].

Garanti Belgesi Yönetmeliği'nin 11. maddesine göre, tüketicinin ücretsiz onarım hakkından yararlanabilmesi için satın aldığı malı tanıtma ve kullanma kılavuzuna aykırı kullanmaması gerekir. Tüketicinin, malı kılavuza aykırı kullanmasından kaynaklanan bir arızanın söz konusu olduğu hallerde, tüketici ücretsiz onarım ve diğer seçimlik haklarından yararlanamaz. Bu kapsamda, tanıtma ve kullanma kılavuzuna aykırı kullanım tek başına satıcı, üretici ve ithalatçıların garanti sorumluluğunu kaldırmaz. Ancak, söz konusu tanıtma ve kullanma kılavuzuna aykırı kullanım ile ortaya çıkan

---

[343] **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 396

[344] Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği 13.06.2014 tarihli ve 29029 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

[345] **ASLAN,** s. 153; **ARBEK,** s. 216; **TUTUMLU,** Mehmet Akif: *"Ayıplı Mal Davasında 30 Günlük Onarım Süresinin Anlamı ve Sonuçları",* LHD, C. 9, S.99, s.918

[346] **ASLAN**, s. 153

arıza arasında nedensellik bağının mevcudiyeti halinde satıcı, üretici ve ithalatçının garanti sorumluluğunun kalkacağı Yönetmelikte düzenlenmektedir.[347].

Garanti Belgesi Yönetmeliği m. 11 f. 2'ye göre, *"arızalarda kullanım hatasının bulunup bulunmadığının, yetkili servis istasyonları, yetkili servis istasyonunun mevcut olmaması halinde sırasıyla; malın satıcısı, ithalatçısı veya üreticisinden birisi tarafından mala ilişkin azami tamir süresi içerisinde düzenlenen raporla belirlenmesi ve bu raporun bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur."* Ancak, GBY m. 11 f. 3'e göre, *"tüketiciler, ikinci fıkrada belirtilen rapora ilişkin olarak bilirkişi tarafından tespit yapılması talebiyle uyuşmazlığın parasal değerini dikkate alarak tüketici hakem heyetine veya tüketici mahkemesine başvurabilir."*

3. Garanti Belgesi ile Satılması Zorunlu Olan Mallar

6502 sayılı TKHK'nın 56. maddesine göre, üretici ve ithalatçılar garanti belgesi düzenlemek zorundadır. Garanti belgesi ile satılması zorunlu olan mallar, Garanti Belgesi Yönetmeliği ekinde tek tek sayılır[348]. Yönetmelik ekindeki liste incelendiğinde bu ürünlerin sanayi malları olduğu anlaşılır. Ayrıca, Yönetmelikte yer alan listede tüketim amaçlı olmayan, sanayide kullanılacak nitelikte pek çok ürünün de yer aldığı görülmektedir[349].

---

[347] **İNCEOĞLU**, s. 231

[348] Yönetmelik ekindeki listede yer alan sanayi ürünleri tek tek sayılmayacaktır.

[349] **ASLAN,** s. 153; 4077 Sayılı Kanun döneminde, Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'ten önce garanti belgesi ile satılması zorunlu mallara ilişkin listede itfaiye araçları, ambulans gibi tüketim amaçlı olmayan mallar sayılırken, değişiklikle birlikte yalnızca tüketici işlemine onu olabilecek mal gruplarına listede yer verilmiştir. **KAHVECİ,** s. 148-146, dp. 367; **ERBEK ODABAŞI,** s.639

C. Zorunlu Garanti Belgesinin Hukuki Niteliği

1. Genel Olarak

Zorunlu garantinin hukuki niteliği konusunda görüş birliği söz konusu değildir. Öğretide bir görüş, zorunlu garantinin sözleşmesel bir taahhüt olduğunu ileri sürmektedir[350]. Bu görüşe göre, üretici ile tüketici garanti sözleşmesi yapmak zorundadır, aksi takdirde tüketici dava açarak üretici veya ithalatçıyı sözleşme yapmaya zorlar[351].

Bizim de katıldığımız hâkim fikre göre[352], zorunlu garanti kanundan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Zira Garanti Belgesi Yönetmeliği, 6502 sayılı TKHK, ve Kanun'un gerekçesi birlikte ele alındığında tüketiciye garanti belgesi verilmese dahi, tüketicinin yasal haklarını kullanabileceği görülmektedir. Ayrıca, 6502 sayılı TKHK'da üretici garantisi yer aldığından, üretici ile tüketici arasında bir sözleşme ilişkisi olmasa da, üretici kanunen garanti yükümlülüğü altındadır.

Üretici veya ithalatçının zorunlu garanti belgesinden doğan sorumluluğuna gidebilmek için tüketici ile satıcı arasındaki satım sözleşmesinin geçerli olması gerekir. Zira, garanti belgesi ile doğan yükümlülükler tali niteliktedir[353]. Üretici veya ithalatçı ile tüketici arasındaki ilişki, satıcı ile tüketici arasındaki ilişkiden bağımsızdır[354].

---

[350]Görüş açıklaması için bkz. **İNCEOĞLU**, s. 222; **ERBEK ODABAŞI**, s.656-660; **KAHVECİ**, s. 151-153

[351] Bu görüş, tüketicinin haklarını kullanmasını gereksiz yere zorlaştırdığı ve pratik olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Eleştiri için bkz. **İNCEOĞLU,** s.222; **ERBEK ODABAŞI**, s.656-660

[352] **KAHVECİ**, s.152; **İNCEOĞLU**, s. 222,223; **ASLAN**, 154; **DEMİR**, Mehmet, *"Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme",* AÜHFD., C.54, S.3, Y.2005,s.37; **ARBEK,** s. 135

[353] **KAHVECİ,** s. 152,153; **İNCEOĞLU,** s. 223; **ASLAN,** s. 154. Yazar, garanti belgesinin satış sözleşmesinin bir şartını oluşturduğunu ve tarafların sözleşme ile üstlendikleri asli edimlerin yanı sıra ,

2. Tüketicinin Seçimlik Haklarına Etkisi

Tüketici, satın aldığı malın ayıplı çıkması halinde satıcının ayıba karşı tekeffül hükümlerine göre sorumluluğuna gidebilir. Bir malın ayıplı sayılabilmesi için, zikir ve vaat edilen vasıfların veya lüzumlu niteliklerinde bir noksanlığın bulunması gerekir. Satıcının, ayıp hükümlerine ilişkin sorumluluğundan bahsedebilmek için, malın tüketiciye teslim anında ayıplı olması gerekir. Hasar ve yararın tüketiciye geçtiği andan sonra malda meydana gelecek olan tüm noksanlıklardan tüketici sorumludur. Ancak, maldaki ayıp, gizli ayıp teşkil ediyorsa satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğu halen söz konusudur. Zorunlu garanti belgelerinde ise durum biraz farklıdır. Bir malın garanti belgesi ile satıldığı durumlarda, ayıbın teslim anından önce yahut da sonra meydana gelmesi önem arz etmeksizin 2 yıllık garanti süresi içerisinde tüketicinin zorunlu garanti belgesi ile tanınan haklardan yararlanması mümkündür[355].

---

garanti belgesi ile fer'i bazı yükümlülükler yüklendiğini savunmaktadır. Hatta bu görüşüne dayanak olarak da İsviçre Federal Mahkemesi'nin garanti kaydını bir yan kayıt kabul ettiği kararını dayanak göstermektedir. Ayrıca Aslan'a göre, garanti belgesi geçersiz olsa bile satış sözleşmesi geçerli olmaya devam eder.; **ERBEK ODABAŞI**, s.658-660 Yazar, Aslan'ın savunmuş olduğu görüşü , garanti belgesinin satıcıya garanti belgesini tekemmül ettirerek tüketiciye vermek dışında herhangi bir yükümlülük yüklemediği, İsviçre Federal Mahkemesinin kararının üretici garantisine ilişkin olmadığı, satıcının alıcıya vermiş olduğu garantiye ilişkin bir karar olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir. Ayrıca, garanti belgesinin geçersizliği gibi bir durumdan bahsedilmemesi gerektiği, zira garanti belgelerinin bir ispat aracı olduğunu ifade etmektedir. Bu açıklamalar kapsamında, garanti belgesinin verilmemesi veya eksik verilmesi hususu satış sözleşmesinin geçerliliğini etkilemediği gibi, tüketicinin kanundan doğan haklarını kullanmasını da engellememektedir. ; **HAVUTÇU,** Üretici, s. 40 Üretici garantisine ilişkin borç ilişkisi doğum yönünden tali nitelikte olsa da, satım sözleşmesinin bir unsuru değildir.

[354] **KAHVECİ,** s. 152; **ERBEK ODABAŞI**, s.661

[355] **İNCEOĞLU**, s. 223

Ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun hukuki niteliği, sözleşmeden kaynaklanmaktadır. Zorunlu garanti taahhüdünün hukuki niteliği ise, kanundan kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda ayıba karşı tekeffül hükümlerinin satıcı ve tüketici arasındaki satım sözleşmesinden kaynaklandığını, zorunlu garanti taahhüdünün de üretici veya ithalatçı ile tüketici arasındaki kanundan kaynaklanan bir borç ilişkisi olduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Tüketicinin sahip olduğu ücretsiz onarım hakkının, hem satış sözleşmesinde ayıba karşı tekeffül hükümleri ile bağlantılı hem de zorunlu garanti taahhüdü ile bağlantılı olarak iki farklı şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Ayıptan doğan sorumluluk hükümleri ile zorunlu garanti belgelerine ilişkin hükümler arasında *"birlik ve destekleme ilkesi"* esastır[356].

6502 sayılı TKHK m. 56 f. 3'te tüketicinin diğer seçimlik haklarını kullanabilmesi için ilk olarak 11. maddede düzenlenen onarım hakkını kullanması gerekir. 6502 sayılı TKHK m. 56/3'e göre, *"tüketici bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen seçimlik haklarından onarım hakkını kullanmışsa, malın garanti süresi içinde tekrar arızalanması veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hâllerinde 11 inci maddede yer alan diğer seçimlik haklarını kullanabilir. Satıcı tüketicinin talebini reddedemez. Bu talebin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur*[357]*."*

[356] **KAHVECİ**, s.153 ve s. 157 vd. ; **ERBEK ODABAŞI**, s. 664,665, dp. 157; **ARBEK,** s.117 Ayıba kaşı tekeffül hükümleri ile satılan mallarla beraber verilen garanti belgelerine ilişkin hükümlerin birlik prensibi esas alınarak, birbirleriyle bağlantılı şekilde uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir. Ayrıca, uygulamada, söz konusu bu birliğin gerçekleşebilmesi için bu hükümlerin birbirlerini tamamlayan yapıda olması ve birbirlerini desteklemesi gerekir.

[357] Müteselsil borçluların sorumluluğu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **REİSOĞLU,** s. 382-385; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s. 355-365; **NOMER**, s. 454-459; **FEYZİOĞLU,** Genel, s.317-337; **TUNÇOMAĞ**, Genel, s. 1034 vd. ; **ARSEBÜK,** s. 1004 vd; **OĞUZMAN,** M. Kemal/ **ÖZ,** Turgut,

Bilindiği üzere, tüketicinin seçimlik hakları yenilik doğurucu nitelikte olup, bir defa kullanılmakla tükenir. Kanun koyucu m. 56 f. 3'te, tüketicinin ücretsiz onarım hakkını seçmesi ve hükümde sayılan üç durumdan birinin gerçekleşmesi halinde, tüketicinin diğer seçimlik haklarından birini kullanma şansına tekrar sahip olabileceği düzenlenir. 6502 sayılı TKHK m. 56/3 hükmü, tüketicinin sahip olduğu yenilik doğurucu nitelikteki seçimlik hakların bir defa kullanılmakla tükendiği kuralının istisnasıdır.

6502 sayılı TKHK m. 56'nın atıf yaptığı 11. maddeden anlaşıldığı üzere, tüketicinin sadece ücretsiz onarım ve malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi seçimlik haklarında satıcı ile birlikte üretici veya ithalatçının sorumluluğuna gidebilir. Tüketici, 11. maddeye göre, sözleşmeden dönme ve bedel indirimi haklarını sadece satıcıya karşı kullanabilir. 56. maddedeki satıcı, üreticiyi veya ithalatçının müteselsil sorumlu olacağına ilişkin ibarenin nasıl anlaşılması gerektiği hususunda bir görüş ayrılığı söz konudur. Öğretideki hâkim görüşe göre[358], m.56 ve m.11 birlikte değerlendirilmeli, ayıba karşı tekeffül hükümleri kapsamında yer alan sınırlar burada da uygulanmalıdır. Yani, tüketici sözleşmeden dönme ve bedel indirimi haklarını sadece satıcıya karşı ileri sürebilmelidir.

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilip, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2016, s.458 vd.

[358] **ASLAN**, s. 156; **ATAMER/BAŞ,** s.55,56; **ŞENOCAK,** s. 37; **ERBEK ODABAŞI**, s. 635-638; Aksi kanaatte görüş için bkz. **İNCEOĞLU,** s. 232 Bu görüşün zorunlu garanti mantığına aykırı olduğunu asıl taahhütte bulunan üretici ve ithalatçı olduğundan müteselsil sorumluluk kavramının geçerli olması gerektiğini ileri sürmektedir.; **CEYLAN,** Ebru, *"6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Garanti Belgesi ve Satış Sonrası Hizmetlere İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi",* İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2-1,Y.2016, Garanti, s.423

3. Zamanaşımına Etkisi

6502 sayılı TKHK'nın m.56 f.2'ye göre, *"garanti süresi, malın teslim tarihinden başlamak üzere asgari iki yıldır."* 2 yıldan daha uzun bir garanti süresi kararlaştırılmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır[359]. Ancak, Kanunda yer alan iki yıldan daha az garanti süresi kararlaştırılamaz. GBY 6. maddesinin 3. fıkrasına göre, *"malın arızalanması durumunda, tamirde geçen süre garanti süresine eklenir."* Garanti süresi içerisinde satın alınan malın bir parçası değiştirilmişse, değiştirilen malın garanti süresi satın alınan malın kalan garanti süresi kadardır[360]. (Yön. m.10)

Garanti şartlarının süre ile değil de Bakanlıkça başka bir ölçü birimi ile belirlenmesi mümkündür. Kanun'un gerekçesinde de ifade edildiği üzere, fotokopi makinalarında çekim adedi gibi durumlarla garanti süresinin belirlenmesi mümkündür. Garanti süresinin sona erme halini belirlerken bunlardan hangisinin önce dolduğuna bakmak gerekir. GBY m.6 f. 2'ye göre, *"garanti süresinin başka bir ölçü birimi ile belirlenmiş olması halinde, malın üzerinde bu ölçü biriminin tespitine yönelik bir düzeneğin bulunması veya yapısının bu değerin tespitine uygun olması gerekir. Aksi halde garanti süresinin asgari iki yıl olduğu kabul edilir."*

Ayıplı mal ifasında zamanaşımı süresine ilişkin düzenlemeler, 6502 sayılı TKHK m. 12 ve TBK m. 231'de yer alır. Bu hükümler incelendiğinde ayıplı mal ifasından doğan sorumluluk, kanun ya da sözleşme ile daha uzun bir süre

---

[359] **DEMİR,** Garanti, s.33-34; **TÜRKMEN,** Ahmet, *"Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi",* DEÜHFD, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C.16, Özel Sayı 2014, s.3426-3427; **ARBEK,** s. 239

[360] **CEYLAN,** Garanti, s.419. Yazara göre, maldaki arıza nedeniyle değiştirilen yeni ürünün asgari garanti süresinin satın alınan malın kalan garanti süresiyle sınırlanmasının adil bir uygulama değildir.

kararlaştırılmadığı takdirde malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıldır[361]. Konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise zamanaşımı süresi malın tesliminden itibaren beş yıldır. Kanun yahut tarafların anlaşması ile, zamanaşımı süresinden daha uzun bir süre tüketiciye garanti verilmişse tüketici, bu garanti süresi zarfında seçimlik haklarını kullanabilir. Ancak, öğretide savunulan bir görüşe göre[362], garanti taahhüdü ile ayıba karşı tekeffül sorumluluğu en fazla TBK m. 146 gereği 10 yıl uzatılabilir. 10 yılın sonunda ayıba karşı tekeffül sorumluluğu sona erer, ancak tüketiciye garanti taahhüdü ile seçimlik haklar dışında ek garantiler sağlanmışsa bunlara yönelik taahhütler 10 yılla sınırlandırılamaz.

Garanti süresinde herhangi bir uzatmanın söz konusu olmadığı, zamanaşımı süresi ile garanti süresinin iki yıl olarak kaldığı durumlarda tarafların tüketiciyi garantili mallara yönelik, garanti taahhüdü ile sağlanan ek haklardan yararlandırmak istediği bunun haricinde daha uzun süre koruma sağlamak istemediği anlaşılmalıdır[363].

Garanti belgelerine ilişkin asgari süre, zamanaşımında olduğu gibi iki yıldır. Bu kapsamda, tüketiciye sağlanan garanti süresinin iki yıldan daha az kararlaştırılması

---

[361] *" Ana bayii tarafından imzalanan ve onun bayisi durumundaki davalı satıcı şirket tarafından aracın teslimi sırasında satış evrakı ekinde satıcı sıfatı ile imzalanarak davacıya verilen garanti belgesinde iki yıllık garanti süresi öngörüldüğünden, satıcının bu süre içinde ayıba karşı tekeffülde bulunduğunun kabulü gerektiğinden ve dava da iki yıllık süre içinde açılmış olduğundan mahkemece işin esasına girilerek karar verilmesi gerekir. Mahkemece bu hususlar göz ardı edilerek, davalı satıcı yönünden davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır."* Yargıtay HGK. E. 2011/19-505, K. 2011/636, T. 19.10.2011 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 15.12.2018)

[362] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.126; **TÜRKMEN,** s. 3427

[363] **ASLAN,** s. 157;**ARBEK,** s.240; **TÜRKMEN,** s. 3426

mümkün değildir[364]. Ancak, garanti süresi ile genel zamanaşımı süresi olan 10 yıllık sürenin de üzerine çıkılması, örneğin sürenin 18 yıl olarak belirlenmesi mümkündür[365].

Tüketiciler günlük hayatta genelde sıfır diye hitap edilen daha önce başka biri tarafından kullanılmamış malları tercih ederler. Ancak, fiyatların çok yüksek olması, tüketicinin satın alacağı malı çok sık kullanma ihtiyacının olmaması gibi sebeplerden ötürü, ikinci el satın aldığı mallarda garanti süresi ve zamanaşımına ilişkin nasıl bir uygulamanın kabul edildiği sorusu akla gelmektedir. Satış sözleşmesi her ne kadar satıcı ile tüketici arasında olup sözleşmesel bir ilişkinin mevcudiyetinden bahsedilse de, üretici garantisi olarak da adlandırılan zorunlu garanti taahhüdü kanundan kaynaklanan bir borç olup, sonraki tüketiciler de korumadan yararlanır. Bu durumda söz konusu ikinci el mal, zamanaşımı süresi içerisinde yine bir tüketiciye satılmışsa, hem ayıba ilişkin hem de garantiye ilişkin hakların ikinci alıcıya temlik edildiği kabul edilir[366].

---

[364] **ARBEK,** s. 239,240. Kanuni zamanaşımı süresinden daha kısa garanti süresi kararlaştırılamaz. Eğer, garanti belgesinde kanuni zamanaşımı süresinden daha kısa bir süre öngörülmüşse bu süre geçersizdir. Bu gibi durumlarda kanuni zamanaşımı süresi uygulanır.; **TÜRKMEN,** s. 3425 Kanuni zamanaşımı süresinden daha kısa garanti süresi kararlaştırılamaz. Ancak, böyle bir durumda taraf iradesi yasal zamanaşımı süresini kısaltmak yerine, kanunun tüketiciye tanımadığı bir takım hakları tanımak için olabilir. Kanunun tüketiciye tanımadığı haklar bakımından zamanaşımı süresinden kısa garanti verilebilir.; **GÜMÜŞ,** Tüketici,s.130

[365] **ASLAN,** s. 157; *"Üretici firmanın ürettiği araç yönünden 30 yıl içten dışa doğru paslanmaya karşı, 30 yıl da marş ve arıza sorunlarına karşı garanti süresi tanıdığı, tercümesi yapılan belgeden anlaşılmasına göre satıcının/ayıba karşı sorumlu tutulanların yasada belirlenen zamanaşımı süresinden daha uzun bir garanti süresi vermesi, dolayısıyla da daha uzun bir süre sorumluluk üstlenmesi söz konusu olup, bu yönden de zamanaşımının varlığını kabule olanak bulunmamaktadır."* Yarg. HGK. E. 2005/4-487, K. 2005/553, T. 05.10.2005 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/ , Erişim Tarihi: 15.12.2018)

[366] **ATAMER/BAŞ,** s.60; **TÜRKMEN,** s. 3428; **İKİZLER,** s.1336 vd.; **AYDOĞDU,** s. 168;**İNCEOĞLU**, s. 226 dp. 17., İkinci el satışlarda garanti taahhüdünün mevcudiyetini koruduğunu ancak, alacağın temlikinin yazılı şekil şartına tabi olduğu gerekçesiyle bu görüşün kabul edilmemesi kanaatindedir.; **KARA**, Tüketici, s. 800;*"Otomobilin garanti süresi içinde el değiştirmesi durumunda*

D. İhtiyari Garanti Belgesi

6502 sayılı TKHK'da, 4077 sayılı TKHK'nın aksine ihtiyari garanti taahhüdüne ilişkin bir hükme yer verilir. 4077 sayılı TKHK'da ihtiyari garanti taahhüdüne ilişkin doğrudan bir hükme yer verilmeyip yönetmelik[367] ile bu konu hakkında düzenleme yapılmıştır. 6502 sayılı TKHK m. 57'de ihtiyari garantinin tanımı yapılır. Bu hükme göre*, "İhtiyari garanti, tüketicinin yasal hakları saklı kalmak kaydıyla mal veya hizmetle ilgili; değişim, onarım, bakım, bedel iadesi ve benzeri hususlarda satıcı, sağlayıcı, üretici veya ithalatçı tarafından verilen ilave taahhüdü ifade eder*[368]."

İhtiyari garanti taahhüdü tanımı yapılırken *"tüketicinin yasal hakları saklı kalmak kaydıyla"* ifadesine yer verilerek, tüketicinin satım sözleşmesi ve zorunlu

---

dahi garanti borcu ortadan kalkmayıp, satın alan tüketicinin garanti kapsamından yararlanma olanağı vardır. Somut olayda, davacının ikinci el satın alan kişi olduğu kabul edilse bile, dava konusu aracın garanti süresi içinde arızalanmış olması nedeniyle davanın 4077 sayılı Yasa kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Şu durumda, uyuşmazlığın çözümü konusunda Tüketici Mahkemesi görevlidir. Yerel mahkemece, açıklanan olgular gözetilmeyerek yerinde olmayan yazılı gerekçeyle mahkemenin görevsizliği nedeniyle dava dilekçesinin reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir." Yarg. 4. HD., E. 2009/4845, K. 2009/6847, T.14.05.2009 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 15.12.2018) ; Yargıtay, garanti süresi içerisindeki ayıplarda ve garanti süresi dışındaki gizli ayıplarda sonraki tüketiciyi koruma eğilimindedir. Buna ilişkin karar için bkz. Yarg. HGK. E.2009/13-542, K.2009/551, T.25.11.2009 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 16.03.2019)

[367] Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik m. 12*, "Bu Yönetmeliğe ekli listede yer almayan bir malı imal veya ithal eden firmalar, kendi sorumlulukları çerçevesinde, ihtiyari garanti belgesi düzenleyebilirler. İhtiyari garanti belgesinin içeriği ve garanti şartlarına ilişkin hususlar imalatçı-üretici ve/veya ithalatçı firma tarafından belirlenir. Bu belgelerin onaylanması için ayrıca Genel Müdürlüğe başvuru yapılmaz."*

[368] İhtiyari garanti için bkz. **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 397-399; **AYDOĞDU,** s.101-103; **ASLAN,** s. 157,158; **İNCEOĞLU**, s. 233-238; **ATAMER/BAŞ**, s.56-58; **ERBEK ODABAŞI**, s. 638 vd.

garanti taahhüdü ile sahip olduğu hakların varlığının korunduğu, ihtiyari garanti taahhüdü ile bu hakların kısıtlanmadığı aşikârdır. Ayrıca, Kanun'un gerekçesinde de ifade edildiği üzere, garanti taahhüdünün tüketiciye tanınan seçimlik hakların herhangi birinin yerine geçmesi söz konusu değildir. Zorunlu garanti taahhüdünden farklı olarak, satıcı ve sağlayıcı da, ihtiyari garanti taahhüdünde bulunabilir. Ayrıca, zorunlu garanti taahhüdü sadece mala ilişkin yapılabilirken, hükümden de anlaşıldığı üzere ihtiyari garanti taahhüdü hem mala hem de bir hizmete yönelik yapılabilmektedir[369].

İhtiyari garanti taahhüdü, satıcı, sağlayıcı, üretici veya ithalatçı ile tüketici arasında söz konusu olan sözleşmesel bir taahhüttür[370]. İhtiyari garanti taahhüdü hukuki niteliği itibariyle de zorunlu garanti taahhüdünden ayrılmaktadır. Nitekim, zorunlu garanti taahhüdü kanundan kaynaklanan bir borç iken, ihtiyari garanti taahhüdü garanti veren ile tüketici arasındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanan bir borçtur.

İhtiyari garanti taahhüdünde taraflar arasında sözleşmesel bir borç ilişkisi söz konusu olduğundan sadece ihtiyari garanti veren kişinin sorumluluğuna gidilir. Zorunlu garanti taahhüdünde olduğu gibi m. 57'de müteselsil bir sorumluluktan söz edilmemiştir[371].

İhtiyari garanti, zorunlu garanti belgesi ile satılması gereken mallara ilişkin olabileceği gibi zorunlu garanti kapsamına dâhil olmayan mallara ilişkin de düzenlenebilir. İhtiyari garanti taahhüdü altına giren yani garanti veren, taahhüt içeriği konusunda serbesttir. İhtiyari garanti kapsamına seçimlik hakların tamamı yerine bir veya birkaçının dâhil edilmesi mümkündür. Ancak, 6502 sayılı TKHK'nın 57. maddesinin 3. fıkrasına göre, *"taahhütte bulunan, taahhüdünün yanı sıra ilgili reklam*

[369] **İNCEOĞLU**, s. 234

[370] **İNCEOĞLU,** s. 234; **ATAMER/BAŞ**, 56-57; **ERBEK ODABAŞI**, s.642

[371] **İNCEOĞLU**, s. 234 Yazar, 6502 Sayılı Kanun m. 57'de düzenlenen sorumluların birlikte ihtiyari garanti taahhüdü vermeleri halinde, aksi sözleşmede belirlenmedikçe TTK m. 7 teselsül karinesi gereği müteselsilen sorumlulukların kabul edilebileceği görüşündedir.

ve ilanlarında yer alan ifadelerle de bağlıdır. Bu taahhütte, tüketicinin yasal haklarının saklı olduğu, garantiden faydalanma koşulları, süresi, garanti verenin adı ile iletişim bilgileri yer almak zorundadır." Tüketicilerin yasal haklarının saklı olduğu noktasında garanti verenin bilgilendirme yükümlülüğü zuhur etmektedir. Zira, tüketici ihtiyari garanti kapsamında kendisine tanınan hakların, sahip olduğu tek imkân olduğu noktasında yanılgıya düşebilir[372].

6502 sayılı TKHK m. 57 f. 2'ye göre, *"ihtiyari garanti taahhüdü süresince, taahhüt edilen hakların kullanılması nedeniyle tüketiciden masraf talep edilemez."* Bu düzenleme ile birlikte, tüketiciye ek garanti sağlayan kişiler herhangi bir ücret adı altında tüketiciden masraf talep edemez. İhtiyari garanti, sözleşme taraflarının irade serbestisinden kaynaklandığından, başlangıçta ek garantinin yapılması için bir bedel talep edilebilir. Ancak, başlangıçtaki bedeli ödeyerek ek garanti yaptıran tüketiciden, garanti süresi içinde meydana gelen noksanlıklar için herhangi bir ücret adı altında masraf talep edilemez[373].

6502 sayılı TKHK'nın gerekçesinde de ifade edildiği üzere, m. 57 hükmü 1999/44 sayılı AB Yönergesine uygun düzenlenmiştir. İhtiyari garanti taahhüdünde her ne kadar gönüllülük esas olsa da, Kanunda içerik ve şekil açısından emredici bir takım düzenlemeler söz konusudur[374]. 6502 sayılı TKHK m. 57 f. 4'e göre, *"ihtiyari garanti taahhüdünün tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile verilmesi zorunludur."* Bu hüküm, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 6'ya uygun olmakla birlikte, yönergede böyle bir zaruriyet söz konusu değildir. 1999/44 sayılı AB Yönergesinde, ihtiyari garanti taahhüdünün yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı ile verilmesi tüketicinin isteğine bırakılmıştır.

---

[372] **ATAMER/BAŞ**, s. 57; **İNCEOĞLU**, s. 235

[373] **AYDOĞDU,** s. 102; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 398; **İNCEOĞLU**, s. 238

[374] **ATAMER/BAŞ**, s. 57; **ERBEK ODABAŞI**, s.642,643; **AYDOĞDU,** 101-103; **İNCEOĞLU**, s. 235

İhtiyari garanti taahhüdü, hem şekil hem de içerik bakımından 57. maddede düzenlenen zorunlu kurallara uygun olmalıdır. Ancak, bu kurallara uygun olmasa dahi taahhüdün geçersizliği söz konusu değildir. Nitekim, Kanun'un 57. maddesinin 5. fıkrasında, ihtiyari garanti taahhüdünün, maddede sayılan özellikleri taşımaması halinde dahi taahhütte bulunanı bağlayacağı düzenlenir[375]. Satıcının, şekle aykırılık iddiası ile garanti taahhüdünün geçersizliğini ileri sürmesi halinde bu iddiası hakkın kötüye kullanılmasını teşkil ettiğinden dinlenmez(TMK m. 2)[376]. Kanunun gerekçesinde de ifade edildiği üzere, ihtiyari garanti taahhüdünü ayakta tutmak tüketici lehine bir çözümdür. Bu kapsamda, ihtiyari garanti taahhüdünün 57. madde kapsamında sayılan özellikleri taşımaması halinde garanti veren, aykırı hareket ettiği her bir işlem veya sözleşme için iki yüz Türk lirası idari para cezasına çarptırılır. (TKHK m.77/1)

İhtiyari garanti taahhüdü kapsamında üzerinde durulması gereken bir husus da ikinci el satışlarda taahhüdün geçerliliğini koruyup korumayacağıdır. Zira, ihtiyari garanti taahhüdü sözleşmesel bir taahhüt olduğu için taraflar arasında hüküm ve sonuç doğurması beklenir. Zorunlu garanti taahhüdü ise kanundan doğan bir borç olduğundan ikinci el alan tüketici için de geçerliliğini korumaya devam etmekteydi. Öğretide bazı yazarlar[377], garantiyi verene göre değerlendirme yapmaktadır. Garanti veren satıcı ise, tüketici ile satıcı arasında sözleşmesel bir ilişki söz konusu olduğundan ikinci alıcı ihtiyari garantiden yararlanamaz. Ancak, garanti veren üretici veya ithalatçı ise, taraflar arası sözleşmesel bir ilişki mevcut olmadığından verilen taahhüt ikinci alıcı için de geçerlidir. Ancak, bu geçerliliği tespit ederken garanti taahhüdünün yorumlanması gerekir[378]. Özellikle, ek garanti başlangıçta bir bedel ödemek suretiyle yaptırılmışsa, bu

[375] **CEYLAN,** Garanti, s.429. Yazar, Kanun'un asıl amacının tüketiciyi korumak olduğundan bahisle söz konusu düzenlemenin yerinde olduğunu ifade eder.

[376] **AYDOĞDU**, s. 103

[377] **İNCEOĞLU,** s. 236,237

[378] **İNCEOĞLU,** s. 236,237

durumda ikinci alıcının da devam eden garantiden yararlanabileceği sonucu çıkarılabilir. Uygulamada, satın alınan malın garanti kapsamında olup olmaması satış fiyatına etki eden bir durum olduğundan[379], garanti taahhüdünün ikinci alıcıyı kapsayıp kapsamadığı değerlendirmesini yaparken somut olaya göre yorumlamak gerekir[380].

E. Servis Sunma Zorunluluğu

Satış Sonrası Hizmetlere ilişkin 58. maddede, tüketicinin, 11. maddedeki ücretsiz onarım hakkını kullanmasını garanti altına alır[381]. Üretici veya ithalatçıların sorumlulukları ayıp hükümlerinde olduğu gibi iki yıl değildir. 6502 sayılı TKHK m.58/1'e göre, *" Üretici veya ithalatçılar, ürettikleri veya ithal ettikleri mallar için Bakanlıkça belirlenen kullanım ömrü süresince, satış sonrası bakım ve onarım hizmetlerini sağlamak zorundadır."* Tüketici, satın aldığı malın ayıplı çıkması halinde, m.11'de düzenlenen ücretsiz onarım hakkını, zamanaşımı süresi içerisinde herhangi bir isim altında ücret ödemeksizin kullanabilir. Ancak, satım konusu malın kanuni zamanaşımı süresi dolduktan sonra, tüketici, kullanım ömrü içerisinde ücretini vermek kaydıyla malın onarımını sağlayabilir. Örneğin, satın alınan mal 5. yılında arızalandıysa Bakanlıkça belirlenen bu kullanım süresi içerisinde tüketici ücretini vermek kaydıyla malın onarımını sağlayabilir.

---

[379] **AKÇİ**, Yavuz, *" İkinci El Otomobil: Tüketici Bakışıyla",* AÜSBED, Y.8, S.2, Y.2016, s.329-362 Yapılan araştırmada, garantinin devam etmesi ve kredi konuları ilk defa ikinci el otomobil alacak tüketiciler açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

[380] **İNCEOĞLU,** s. 236,237 Yazar, sadece ilk alıcının garantiden yararlanacağı hallerde dahi, garanti taahhüdünde bir temlik yasağı bulunmadığı sürece, ilk tüketicinin, ikinci tüketiciye garanti taahhüdünden doğan haklarını yazılı bir temlik sözleşmesi ile devredebileceğini ifade etmektedir.

[381] **ASLAN**, s. 159; **ZEVKLİLER/ÖZEL,** s. 401

4077 sayılı TKHK zamanında yürürlükte olan yönetmelikte[382] malların kullanım ömrü, genel olarak 7 veya 10 yıldı. 6502 sayılı TKHK gereğince satış sonrası hizmet verilmesi gereken ürün listesi Bakanlıkça belirlenen kullanım ömrü ile birlikte, Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği ekinde düzenlenir. 6502 sayılı TKHK'nın gerekçesinde de ifade edildiği üzere, satın alınan malda meydana gelen noksanlıklar tüketicinin seçimlik haklarını kullanması için var olan 2 yıllık sürenin sonunda ortaya çıktığında, tüketiciler mağdur olmaktaydı. Söz konusu düzenlemeyle birlikte, tüketiciler ücreti mukabilinde satın aldığı malı tamir ettirerek kullanmaya devam etmekte ve kullanım ömrü boyunca faydalanmayı amaçlamaktadır.

Üretici veya ithalatçılar, satış sonrası bakım, onarım gibi hizmetlerini yetkili servis istasyonları aracılığıyla gerçekleştirirler. 4077 sayılı TKHK'dan farklı olarak, üretici veya ithalatçılar, yönetmelikle belirlenen mallar için Bakanlıkça onaylı satış sonrası hizmet yeterlilik belgesi almak zorundadır (6502 sayılı TKHK m.58/2). 6502 sayılı TKHK. m.58 f.4'e göre, "*Bakanlıkça onaylı satış sonrası hizmet yeterlilik belgesi alan üretici veya ithalatçı, yetkili servis istasyonlarını kendileri kurabileceği gibi servis istasyonlarının verdiği hizmetlerden sorumlu olmak şartıyla kurulu bulunan servis istasyonlarından veya servis organizasyonlarından da faydalanabilir."*

Üretici veya ithalatçıların, satış sonrası hizmet sunduğu servis istasyonları yetkili servis istasyonu[383] ve özel servis[384] istasyonundan oluşur. Aydoğdu'ya göre; üretici

[382] Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetmelik 14.06.2003 tarih ve 25317 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

[383] Satış Sonrası Hizmet Yönetmeliği m. 4/m'de yetkili servis istasyonu, "Üretici veya ithalatçıların ürettikleri veya ithal ettikleri mallar için; kullanım ömürleri süresince satış sonrası montaj, bakım ve onarım hizmetlerini yürütmek üzere, kendileri tarafından veya aralarındaki sözleşme uyarınca, bu amaçla yetki verilen gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan ya da kurulmuş bulunan tesisleri ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır.

veya ithalatçının, bizzat kurduğu servise *"iç servis"*, piyasaya sunduğu malın satış sonrası hizmetini gerçekleştirmesi için anlaştığı servis istasyonlarına *"bağımlı servis istasyonu"*, anlaşma olmaksızın faaliyet gösteren servislere de *"bağımsız servis diğer adıyla anlaşmasız özel servis"* denir[385].

Satış Sonrası Hizmet Yönetmeliği m. 14 f.1'e göre*, "üretici veya ithalatçılar, yetkili servis istasyonlarının ayrı bir tüzel kişiliği olsa dahi, satış sonrası hizmetlerin sağlanmasından ve yürütülmesinden yetkili servis istasyonları ile birlikte müteselsilen sorumludur."* 6502 sayılı TKHK m. 58 f. 5'e göre, "*herhangi bir üretici veya ithalatçıya bağlı olmaksızın faaliyette bulunan servis istasyonları da verdikleri hizmetten dolayı tüketiciye karşı sorumludur."* Satış sonrası hizmet, yetkili servis istasyonu aracılığıyla sağlanıyorsa, servis istasyonunun ayıplı hizmetinden üretici ve ithalatçıda müteselsil sorumluyken[386], anlaşmasız özel servis aracılığıyla sağlanıyorsa ayıplı hizmetten üretici veya ithalatçının sorumluluğu söz konusu değildir.

6502 sayılı TKHK m. 58/3'e göre, *"bir malın yetkili servis istasyonlarındaki tamir süresi, yönetmelikle belirlenen azami süreyi geçemez."* Satış Sonrası Hizmet Yönetmeliğine göre bu süre azami yirmi iş günüdür.

6502 sayılı TKHK'da ithalatçının bir malı piyasaya sürdükten sonra ticari faaliyetinin sona ermesi halinde, tüketicinin satın aldığı malların bakım ve onarımından kimlerin nasıl sorumlu olacağı konusunda da, 4077 sayılı TKHK'dan farklı bir düzenlemeye yer verilir. Zira, yönetmelik ve Kanun hükmü dikkate alındığında satış sonrası hizmetin malın kullanım ömrü boyunca söz konusu olduğu aşikârdır. Buna göre,

---

[384] Satış Sonrası Hizmet Yönetmeliği m. 4/h'de özel servis, "Herhangi bir üretici veya ithalatçıya bağlı olmaksızın faaliyette bulunan servis istasyonlarını ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır.

[385] **AYDOĞDU**, s. 194

[386]**ASLAN,** s. 160,61. Yazar, üretici veya ithalatçıya, yedek parça tedarik etmeme, servisleri eğitmeme gibi özel bir kusuru söz konusu olmadığı halde , yetkili servis istasyonunun kusuru nedeniyle, idari para cezası kesilemeyeceği kanaatindedir.

6502 sayılı TKHK m. 58 f. 6'ya göre, *"ithalatçının herhangi bir şekilde ticari faaliyetinin sona ermesi hâlinde bakım ve onarım hizmetlerinin sunulmasından garanti süresi boyunca satıcı, üretici ve yeni ithalatçı müteselsilen sorumludur. Garanti süresi geçtikten sonra ise kullanım ömrü süresince bakım ve onarım hizmetlerini üretici veya yeni ithalatçı sunmak zorundadır"* 4077 sayılı TKHK'da ithalatçının ticari faaliyetinin sona ermesi halinde, malın kullanım ömrü boyunca bakım ve onarımından yeni ithalatçının sorumlu olacağı düzenlenmişti.

6502 sayılı TKHK m. 58/7'ye göre, *"servis istasyonlarının kuruluşu, işleyişi, sayısı, özellikleri ile diğer uygulama usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYIPLI İFA NEDENİYLE TÜKETİCİNİN SAHİP OLDUĞU HAKLAR

I. GENEL OLARAK

Satın aldığı malın ayıplı çıkması halinde tüketiciye, dört seçimlik hak tanınır. Satın alınan malın ayıplı olması halinde, tüketiciye tanınan seçimlik haklara paralel bir düzenlemeye de Türk Borçlar Kanunu'nda yer verilir.

6502 sayılı TKHK m. 11 f. 1'de tüketiciye tanınan seçimlik haklar yer alır. Bu hükme göre, *"malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici; satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme, satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme, aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme, imkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme, seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür."*

Tüketici seçimlik haklarından dilediğini kullanabileceği gibi, ayıplı ifa sebebiyle uğradığı zararların tazminini de talep edebilir. Tüketicinin ayıplı ifa neticesinde sahip olduğu dört seçimlik haktan bahsedilmekle birlikte, tazminat isteme hakkının seçimlik bir hak olmadığı aksine seçimlik haklara yapışık bir hak olduğu ifade edilir[387].

Tüketici, ayıplı ifa neticesinde dilediği seçimlik hakkı kullanmakta özgürdür, ancak kanun gereği kendisine tanınan dört seçimlik haktan yalnızca birini seçebilir.

---

[387] **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 176; **AYDOĞDU/KAHVECİ** s. 180; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 125; **ÇABRİ,** s. 221; **AYDOĞDU,** s. 168. Yazar, tazminat isteme hakkının seçimlik hak olmadığı dört seçimlik hakka yapışık bir hak olduğunu ifade etmekle birlikte, tüketicinin genel hükümlere göre, bağımsız ve tek başına sözleşmeye aykırılık hükümleri çerçevesinde satıcıdan tazminat talep etmesini engelleyen bir hükmün bulunmadığı kanaatindedir.

Tüketici seçimlik haklardan kural olarak dilediğini tercih etmekte özgür olduğu gibi, satıcı da Kanun gereği tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketicinin talebine karşılık satıcının, malın ayıplı olduğunu bilmediği veya satım konusu malın ayıplı olmasında kusuru olmadığını ileri sürmesi dikkate alınmaz. Çünkü, ayıba karşı tekeffül sorumluluğu kusursuz bir sorumluluk halidir. Aynı zamanda, TBK m. 227 f.3'te olduğu gibi, satıcının alıcıya malın ayıpsız bir benzerini vermek ve uğradığı zararın tamamını gidermek suretiyle seçimlik haklarını kullanmasını önleyen bir düzenleme, ne 4077 sayılı TKHK'da ne de 6502 sayılı TKHK'da bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, satıcı, tüketicinin seçim hakkını kullanmasını engelleyemeyeceği gibi hangi seçimlik hakkı kullanması gerektiği yönünde tüketiciyi doğrudan yahut dolaylı olarak yönlendiremez[388].

1999/44 sayılı AB Yönergesi m.3' te, sözleşmeye aykırılık halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar düzenlenmiştir. Ancak, 1999/44 sayılı AB Yönergesi, Türk Hukukundan farklı olarak tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakları kademeli olarak sunmaktadır[389]. 1999/44 sayılı AB Yönergesi m.3'e göre, tüketici ilk aşamada ücretsiz onarım ve malın yenisi ile değiştirilme haklarına sahip olmakla birlikte, bu iki haktan birini tercih etmelidir. Ancak, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 3/5'e göre, *"tüketici ücretsiz onarım veya malın yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkına sahip değilse, satıcı ücretsiz onarım veya yenisi ile değiştirme talebini zamanında tamamlayamazsa veya tüketiciye önemli bir rahatsızlık vermeden bu haklardan birini tamamlayamazsa tüketicinin diğer iki seçimlik hakkından birini talep edebilir."* Tüketici Kanunu düzenlemelerinde her ne kadar AB Direktifleri ile uyum çalışmaları yapılsa da, ne 4077 sayılı TKHK'da ne de 6502 sayılı TKHK'da tüketicinin sahip

[388] **ÇABRİ,** s. 221,222; **EDİS,** s. 97 vd.; **AYDOĞDU,** s.168; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 126

[389] **ATAMER/BAŞ,** s.36,37; **KAHVECİ,** s. 102; **ATAMER,** Eleştiri, s. 90

olduğu seçimlik haklar arasında 1999/44 sayılı AB Yönergesinde olduğu gibi bir kademelendirme söz konusudur.

Ayıplı ifa sebebiyle tüketici, seçimlik haklarından birini kullandıktan sonra satım konusu malda yeni bir ayıbın meydana gelmesi halinde daha önceki seçimlik hakkı ile bağlı kalmaksızın, yeni ayıp için istediği seçimlik hakkı kullanma imkânına sahiptir[390].

6502 sayılı TKHK m.11/6 c.1'ye göre, *"tüketicinin seçimlik haklarından birini kullanması sebebiyle ortaya çıkan tüm masraflar, seçimlik hakkı yerine getiren tarafça karşılanır."* Örneğin, ayıplı malın tamir edilmesi için yetkili servise götürülmesi gereken bir durumda yapılan nakliye, posta vb. işlemler için yapılan masrafların seçimlik hakkı yerine getiren tarafça karşılanması gerekir. Bu düzenleme ile, ayıplı ifa ile mağduriyetine sebep olunan tüketicinin daha fazla mağdur olmaması adına, seçimlik hakların kullanılması ile ortaya çıkan masraflara katlanması gerekmediği açıkça ifade edilir.

---

[390] **ÖZTAŞ,** İlker, *" Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Taşınır Satışında Alıcının Ayıplı Satılanın Değiştirilmesini Talep Hakkı"* MÜHFHAD, C. 22, S.2, s.339*;* **İNCEOĞLU,** *s. 193;" Somut olayda davacı tüketici , aracın ücretsiz onarımı için dava açmıştır. Ancak yargılama esnasında aracın gizli ayıplı olduğu saptanmış ve davacı aracın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini talep etmiştir. Dava dilekçesinde davacının onarım hakkını kullanmış olması, yargılama sırasında aracın gizli ayıplı olduğunun ortaya çıkmasından sonra davacının bu tercihini aracın ücretsiz değiştirilmesi şeklinde kullanmasına engel olarak gösterilemez. Davacı sözleşmeyi ayakta tutarak malın yenisi ile değiştirilmesini istediğine göre, davalılar, tüketicinin tercihine göre, sorunun çözümlenmesi ile yükümlüdür. Açıklanan tüm bu olgu ve yasal düzenlemeler karşısında, yenisi ile değiştirilmesini isteme koşulları gerçekleşen araca ilişkin olarak; dava dilekçesinde tercih hakkını ücretsiz onarım yönünde kullanan davacının, ıslaha gerek olmaksızın aracın misliyle değiştirilmesi şeklinde değiştirebileceği kuşkusuzdur."* Yarg. HGK. E.2010/13-389, K. 2010/429, T. 29.09.2010 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 29.12.2018)

TBK hükümlerine göre, alıcı muayene ve ihbar külfetini yerine getirerek zamanaşımı süresi içerisinde istediği zaman seçimlik hakkını kullanabilir, ancak bu durum TMK m. 2 kapsamında hakkın kötüye kullanılması teşkil etmemelidir[391]. 6502 sayılı TKHK ile tüketicinin muayene ve ihbar külfeti bulunmadığından tüketici zamanaşımı süresi içerisinde seçimlik haklarından istediğini kullanabilir. Seçimlik hakkın zamanaşımı süresi içerisinde kullanımının tek sınırı, TMK m.2 kapsamında hakkın kötüye kullanılması teşkil etmemesidir.

Sonuç olarak, tüketicinin ayıplı ifa sebebiyle sahip olduğu seçimlik haklar bakımından 6502 sayılı TKHK ile 6098 sayılı TBK arasında paralel bir düzenleme mevcuttur.

II. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakların hukuki niteliği öğretide tartışmalıdır[392]. Sözleşme görüşüne göre[393], tüketici satıcıya yönelttiği tek taraflı irade beyanıyla seçimlik haklarını kullanamaz. Tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi için satıcının bu hakkın kullanımını kabul etmesi gerekir. Ancak, satıcının anlaşmadan kaçınması halinde, tüketici açacağı eda davası ile satıcıyı kaçındığı kabul beyanına mahkûm ettirerek sözleşmenin kurulmasını sağlar[394]. Mahkemenin verdiği yenilik

[391] **EDİS,** s. 99

[392]Görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **İNAL,** s. 1009-1012; **GÜMÜŞ,** s. 95-98; **ARAL/AYRANCI,** s. 137-139; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 181-185; **EREN**, s. 128-131; **YAVUZ/ ACAR/ ÖZEN,** s. 85,86; **ÖZTAŞ,** s.333-337; **BUZ,** s. 170 vd.; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.133-140; **ŞAHİNİZ,** s. 99-109; **TÜRKMEN**, s.3390-3394; **SEROZAN,** s.294 vd.

[393] **GÜMÜŞ,** s. 95 dp. 421'deki yazarlar

[394] **GÜMÜŞ,** s. 95,96

doğurucu karar tarafların yerine getirmiş olduğu edimlerin iadesini kapsamaz[395]. Yerine getirilmiş edimlerin iadesi için ayrıca dava açılması gerekir.

Yenilik doğuran dava görüşü[396], değiştirilmiş sözleşme teorisi olarak da adlandırılmaktadır. Bu görüşe göre; tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi için satıcı ile tüketicinin seçimlik hakkın kullanılması hususunda anlaşmaları veya satıcının anlaşmaya yanaşmadığı hallerde tüketicinin yenilik doğuran bir dava açması gerekir[397]. Tüketici tarafından açılan bu davada hâkim yenilik doğurucu bir karar verir. Hâkimin vereceği yenilik doğurucu karar, tasfiye sonucuna bağlı iade talebinin ifasını da içerir[398]. Yenilik doğuran dava görüşünde tüketicinin edim iadesi için ayrıca bir dava açması gerekmez. Bu durum, yenilik doğuran mahkeme kararlarının kendiliğinden icra edilebilir özelliğinden kaynaklanmaktadır[399]. Bu görüşü savunan yazarların, dayanağı TBK m. 227 f. 3 hükmüdür. Aksi takdirde bu hükmün bir anlamı olmayacağını ifade ederler[400].

---

395 **GÜMÜŞ** ,s. 96

396 **ÖNEN,** s. 103;**GÜMÜŞ,** s. 96 dp. 422' deki yazarlar; **ARAL/AYRANCI**, s. 139; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 138 dp. 16'daki yazarlar; Bu görüşün eleştirisi için bkz. **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 86; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 139. Yeni Borçlar Kanunu m.227 f.1 eski Borçlar Kanunu m.202 f.1 c.2'deki "dava eder" ifadesine yer vermeyerek tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakların yenilik doğuran bir hak olduğu görüşü doğrultusunda bir düzenleme yapmıştır. Nitekim, yenilik doğuran dava görüşü Borçlar Kanunu'nun amacına ve tüketiciyi koruma eğilimlerine uygun düşmemektedir.

397 **EREN,** s. 128,129; **ARAL/AYRANCI,** s. 137

398 **GÜMÜŞ**, s. 96; **ÖZTAŞ**, s.333,334

399 **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 138

400 Alıcı, sözleşmeden dönme hakkını tercih etmesine rağmen hâkimin durumun şartlarına göre bedelin indirimine karar vermesini düzenleyen BK m. 202/3 (TBK m. 227/3) hükmü yenilik doğurucu haklara getirilen yenilik doğurucu bir kararla getirilen sınırlamayı ifade etmelidir. Hâkime tanınan bu yetkinin ayıba karşı tekeffülden doğan hakların yenilik doğuran dava olarak nitelendirilmesine gerekçe oluşturmayacağına ilişkin eleştiri için bkz. **BUZ,** s. 180-182

Yenilik doğurucu hak görüşü, bizim de katıldığımız öğretideki hâkim görüştür[401]. Yenilik doğuran haklar, tek taraflı irade beyanı ile yeni bir hukuki durum yaratan, mevcut hukuki durumu değiştiren ya da ortadan kaldıran inşai haklardır[402]. Bu görüşe göre, tüketicinin seçimlik hakkını kullanması için satıcı ile anlaşmasına veya dava açmasına gerek yoktur. Tüketici, sahip olduğu seçimlik hakları, bazı istisna haller dışında tek taraflı irade beyanı ile kullanır. Tüketicinin irade beyanının satıcının hâkimiyet alanına girmesi ile seçimlik hak sonuçlarını doğurur, ayrıca satıcının onayına ihtiyaç duyulmaz. Tüketici ile satıcı arasında bir anlaşmazlık söz konusu olması halinde tüketici dava açmak zorunda kalırsa hâkimin vereceği karar, tespit niteliğinde, açıklayıcı bir karar olur[403]. Tüketici seçimlik haklarını açık ya da örtülü kullanabilir. Ancak, seçimlik hakların kullanılması şarta bağlanamaz ve bu haklar kötüye kullanılamaz[404].

Öğretideki bazı yazarlara[405] göre, dönme ve satış bedelinin indirilmesi hakları, tek taraflı irade beyanı ile kullanılmakta ve bir defa kullanılmakla tükenmektedir. Seçimlik hakları ayrıma tabi tutan yazarlar, sözleşmeden dönme ve satış bedelinden indirim haklarının yenilik doğuran hak olarak nitelendirirken, ücretsiz onarım ve malın

---

[401] **ASLAN,** s. 169; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 86;**GÜMÜŞ,** s. 96,97; **DOĞAN**, s. 192,193; **AYAN**, s. 25;**ÇAĞLAYAN,** s. 367; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 135-140; **ŞAHİNİZ,** s. 101-102; **ZEVLİLER/GÖKYAYLA,** s. 126-127; **EDİS,** s. 98; **YAVUZ**, Armağan, s.1303 ; **YILDIRIM,** Mesafe, s. 308,309; **KIZILAY**, s. 206

[402] Yenilik doğuran hak tanımı ve özellikleri için bkz. **BUZ**, s. 55 vd .ve s. 55 dp.2; **CANSEL/ ÖZEL,** s.70-75; **ÖNEN,** Ergun: İnşai Dava İnşai Hak-İnşai Dava- İnşai Hüküm- İnşai Tesir, Ankara 1981, s.17 vd.

[403] **EREN,** s. 130; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.140

[404] **EREN**, s. 130; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.141

[405]**ATAMER/BAŞ**, s. 35-36; **ÖZTAŞ,** s.336; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 182; **BUZ**, s. 170 vd.; **TÜRKMEN**, s. 3390,3391; **KAHVECİ,** s.100-101 ; **ASLAN,** Onarım, s. 49-54

ayıpsız benzeri ile değiştirilme haklarını aynen ifa hakkının devamı niteliğinde olan alacak hakkı olarak nitelendirmektedir[406].

Seçimlik hakları, yenilik doğuran hak olarak nitelendiren görüşe göre, bu haklar tek kullanımlık olup bir defa kullanmakla tükenen ve kullanıldıktan sonra geri dönülemeyen haklardır. Tüketicinin yenilik doğuran hakkını kullandığına ilişkin beyan karşı tarafa ulaşmadan geri dönülmesi mümkün iken, hakkın kullanımının karşı tarafa ulaşması ile artık bu haktan geri dönülmesi mümkün değildir[407]. Öğretide bazı yazarlar, satıcının hukuken korunmaya değer bir menfaatinin olmaması halinde tüketicinin/alıcının yenilik doğuran seçimlik hakkını geri alabileceğini ileri sürmektedir[408].

Tüketicinin ıslah[409] hakkına sahip olup olmadığı hususu öğretide tartışmalıdır. Islah prosedürü yenilik doğuran hakların nitelik ve yapılarına uygun düşmez, çünkü bu

---

[406] **ÖZTAŞ**, s.336; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 182; **ATAMER/BAŞ,** s. 35,36.Yargıtay'ın ücretsiz onarım ve ayıpsız benzeri ile değiştirme haklarını yenilik doğurucu hak olarak nitelendiren kararlarına katılmamaktadır.; **BUZ,** s. 170-182 Yazar'a göre ayıbın ücretsiz olarak giderilmesini talep hakkı alacak hakkı iken sözleşmeden dönme ve bedel indirimi hakları yenilik doğuran haktır.; **TÜRKMEN,** s. 3390-3391

[407] **BUZ**, s. 183-187

[408] **BUZ,** s. 443 vd. ,Yazar, yenilik doğuran hakların tek taraflı olarak geri alınamamasının temelinde muhatabın menfaatinin korunması gerektiği düşüncesinin yattığını ve seçimlik hakkın kullanılması halinde muhatabın korunmaya değer bir menfaati söz konusu değilse alıcının yenilik doğuran seçimlik hakkını geri alabileceği kanaatindedir.; Aynı görüş için bkz**. ŞAHİNİZ,** s. 102-109 ; **KIZILAY,** s. 206

[409] Islah ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **PEKCANITEZ,** Hakan, Medeni Usul Hukuku, C. I, 15. Bası, İstanbul 2017,s. 1486 vd. Islah, tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde yaptığı usul işlemlerini, kanunda öngörülen sınırlar içinde düzeltmeye yarayan, iddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağının istisnası olan bir hukuki imkandır. ; **TANRIVER,** Süha: Medeni Usul Hukuku, C. I, Ankara 2016, s. 729 vd.; Islah ile ilgili hükümlere 6100 sayılı HMK m. 176 vd. maddelerde ulaşabilirsiniz.

haklar bir defa kullanmakla tükenirler[410]. Yenilik doğuran dava görüşünde, usul hukukunun izin verdiği ölçüler doğrultusunda, davanın ıslahı ile tüketici kullandığı seçimlik hakkı geri alıp değiştirebilmektedir[411]. Yargıtay'a göre, tüketicinin seçimlik hakkını ıslah yolu ile değiştirmesi mümkün değildir[412]. Aynı şekilde, Yargıtay'a göre tüketici hangi seçimlik hakkı seçiyorsa buna ilişkin talebini açıkça belirtmelidir. Başka bir ifadeyle tüketicinin terditli dava[413] şeklinde bir talepte bulunması söz konusu değildir[414]. Ancak, tüketicinin seçimlik haklarını terditli olarak ileri sürmesinde

[410] **EREN,** s. 130,131; **ARAL/AYRANCI,** s. 139Aksi görüş için bkz. **ŞAHİNİZ,** s. 108-109. Muhatabın menfaatinin söz konusu olmadığı hallerde seçimlik hakkın geri alınabileceğini savunan Şahiniz, alıcının değiştirme hakkına sahip olduğu durumlarda, bir defa değiştirme hakkının mümkün olabileceğini ve bu durumun alıcı tarafından satıcıya dava açmadan kullanılabileceği gibi, dava açıldığı durumda da ıslah prosedürü çerçevesinde kullanabileceği kanaatindedir.

[411] **EREN,** s. 131; **ŞAHİNİZ**, s.100; **ARAL/AYRANCI**, s. 139

[412] *"Davacı, depo yakıt ikmal kapağının değiştirilmesi ve ayıplı hizmetten kaynaklanan benzin giderinin ödenmesi talebi ile eldeki davayı açmış, bilahare aracın değiştirilmesi olmadığı taktirde bedelin iadesi istemi ile talebini ıslah etmiştir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda ayıplı mal ve ayıplı hizmetle ilgili tüketicinin seçimlik hakları sayılmıştır. Bu haklar kullanımla biten inşai haklardan olup, davacının onarım olarak kullandığı seçimlik hakkını ıslah ile değiştirmesi mümkün değildir. Bu nedenle davacı tarafından yapılan ıslah hukuki sonuç doğurmaz."* Yarg. 13. HD. E. 2008/1735, K. 2008/7867, T.05.06.2008 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 27.12.2018)

[413] Terditli davaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **PEKCANITEZ,** s. 1083 vd. Davacı açtığı davada birden fazla talepte bulunuyor ve fakat asıl talebi kabul edilmediği yardımcı talebi hakkında karar verilmesini stiyorsa terditli veya kademeli bir dava söz konusudur.; **TANRIVER,** s. 615 vd.; Terditli davaya ilişkin hüküm, 6100 sayılı HMK m. 111'de düzenlenmiştir.

[414] **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s.182. Yazar, seçimlik hakların terditli olarak ileri sürülebileceği kanaatinde olup, Yargıtay'ın seçimlik hakların terditli olarak ileri sürülemeyeceğine ilişkin kararlarına katılmamaktadır. ; *" Somut olayda mahkeme davanın kabulü ile aracın ayıpsız misli ile değiştirilmesine bu durumun mümkün olmaması halinde değer kaybı ve mahrumiyet zararının davalıdan tahsiline karar vermiştir. Karar davalı tarafından temyiz edilmiştir. Temyiz neticesinde; 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 4.maddesinde tüketiciye tanınan haklar yenilik doğurucu yani tüketilen*

hukuken herhangi bir engel yoktur. Zira, tüketicinin ileri sürdüğü talepler aynı hukuki sebepten doğmaktadır. Tüketici, talep ettiği seçimlik hakkın yerine getirilmesinin mümkün olmaması halinde diğer seçimlik hakkının kabul edilmesini ister. Bu durumda, tüketicinin talepleri gayet açık ve nettir. Tüketicinin irade serbestisini kaldıran TBK m. 227 f. 4 gibi bir hükmü kıyasen tüketici sözleşmelerinde uygulamaktansa tüketiciye terditli dava açma imkânı vermek daha yerinde bir karar olurdu.

III. SEÇİMLİK HAKLARIN SINIRLARI

A. Genel Olarak

Ayıplı ifa halinde alıcı kural olarak, seçimlik haklarından dilediğini kullanmakta özgürdür. Ancak, TBK hakkaniyet gereği belli durumlarda alıcının seçimlik haklarını kullanmasını sınırlandırır. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen bu sınırlandırmaların, 6502 sayılı TKHK kapsamındaki hükümler çerçevesinde tüketici için de geçerli olup olmayacağı konusu tartışmalıdır. Aşağıda TBK'da düzenlenen ancak, 6502 sayılı TKHK'da düzenlenmeyen sınırlandırmaların tüketiciler açısından da geçerli olup olmayacağı hususları incelenecektir.

---

haklardan olup, tüketici bunlardan ancak birini seçebilir. Mahkemece, davacıya hangi seçimlik hakkını kullandığı sorulup neticesine göre bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde terditli olarak hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir." şeklinde hüküm verilmiştir. Yarg. 13. HD. E. 2014/22522, K. 2016/4208, T. 16.02.2016 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 27.12.2018); Aynı yönde karar : Yarg. 13. HD. E.2014/26516, K. 2015/18721, T. 04.06.2015 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr/, Erişim Tarihi: 27.12.2018)

B. Haklı Sebepler

TBK m. 227 f.4 hükmüne göre, *"Alıcının, sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hâkim, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebilir*[415]*."*

Sözleşmeden dönmenin, alıcıya sağladığı fayda ile satıcıya vereceği zarar arasındaki dengeyi sağlamaması, ticari hayattaki cari dürüstlük kuralı ile bağdaşmayacak derecede taraflar arası aşırı bir oransızlık yaratması halinde hâkim, sözleşmeden dönme yerine satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarıma hükmedebilir.[416]. Durumun dönmeyi haklı gösterip göstermediği hususu belirlenirken dönme anı dikkate alınmalıdır[417].

TBK m. 227 f. 4 hükmü, satılanda önemli bir ayıbın olmadığı, değer eksikliğinin çok az olduğu hallerde uygulama alanı bulurken, satıcının ağır kusurlu veya hileli davranışlarda bulunduğu, satılanda önemli bir ayıbın söz konusu olduğu hallerde uygulanamaz[418].

Bu hüküm, uygulamada alıcının tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeden döndüğü ancak, satıcıya ödemiş olduğu bedeli geri alamadığı hallerde alıcının açacağı bir eda

---

[415] Hükmün eleştirisi için bkz. **ATAMER/BAŞ**, s.46,47 Seçim hakkının alıcının elinden alarak hâkimin kullanmasında ısrar etmek irade serbestisi ilkesine aykırı iken birde malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi ilişkin hakkın kullanılmasına izin vermemek ayrı garabettir. Zira, sözleşmeden dönmek isteyen alıcı o malı elinde bulundurmak istememektedir. Yapılması gerekenin kira (TBK m.306) veya eser sözleşmelerinde (TBK m. 475 b.1) olduğu gibi dönme hakkının kullanılmasının sözleşme ihlalinin esaslı olması şartına bağlanması gerektiği yönündedir. ; **BİLGİN,** s. 402,403

[416] **ARAL/AYRANCI,** s. 140,141; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 144**; ŞAHİNİZ,** s. 109; **EDİS,** s.100; **EREN**, s.132; **TANDOĞAN,** Özel, s.188;**TUNÇOMAĞ,** s. 167-169

[417] **EREN,** s. 132

[418] **ŞAHİNİZ,** s. 111; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 143-144; **EREN,** s.132; **ARAL/AYRANCI,** s.141

davası ile karşımıza çıkabilir. Alıcının açacağı bu tarz bir davada satıcı sözleşmeden dönmenin haklı bir sebebe dayanmadığı, dönme halinin kendisi için aşırı güçlük yarattığı yönündeki savunması ile satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarıma karar verilmesini talep etmesi halinde görülür. Satıcının savunmasının hukuki niteliği yani itiraz mı def'i mi[419] olduğu hususunda öğretide tartışma söz konusudur. Bir görüşe göre[420], satıcının savunması *"itiraz"* olarak kabul edilir. Başka bir deyişle, hâkim dosyadan durumun gereğinin sözleşmeden dönmeyi haklı kılmadığını anlarsa satıcının bir talebi olmasa dahi dönme yerine satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarım hakkından birine hükmedebilir. Diğer bir görüş ise[421], satıcın savunmasını "def'i" olarak kabul eder. Yani, hâkim satıcının talebi olmaksızın dosyadan durumun gereğinin sözleşmeden dönmeyi haklı kılmadığını anlasa dahi satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarıma hükmedemez.

6502 sayılı TKHK'ya göre, satıcı, tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. TBK m. 227 f. 4 hükmüne benzer bir düzenlemeye, hem eski hem de yeni TKHK'da yer verilmemiştir. Ancak, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m.3 f. 6'ya göre tüketici, ayıbın önemsiz olması halinde sözleşmeden dönemez. 1999/44 sayılı AB Yönergesine uyum sağlamak için hazırlanan 6502 Sayılı TKHK'da da sözleşmeden dönmeye ilişkin sınırlandırmaya yer verilmemiştir.

6502 sayılı TKHK'da tüketiciye tanınan sözleşmeden dönme hakkı herhangi bir sınırlandırmaya tabi değilken öğretide bazı yazarlar[422], m.83 atfı gereğince, TBK m. 227

---

[419] İtiraz ve def'i farkı için bkz. **NOMER**, s. 27-29; **REİSOĞLU,** s. 36; **TUNÇOMAĞ,** Genel, s. 54-56

[420] **ŞAHİNİZ**, s. 110

[421] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk" , s.144-145

[422] **ÖZÇELİK**, Ş. Barış, *" Tüketicinin Kullandığı Dönme Hakkı Yerine Bedel İndirimine Yer Verilebilir Mi? Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 7.6.2017 tarihli ve E. 2017/13-653, K. 2017/1085 sayılı Kararı Üzerine Düşünceler"* , TBBD, 2018(135), s. 309-318; **İNCEOĞLU,** s. 188; **AYDOĞDU,** s. 170; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 178;**ÇABRİ,**s. 230; **YENİOCAK,** Umut, *"Ayıplı Otomobil Alan Tüketicinin*

f. 4 hükmünün tüketici sözleşmelerinde de uygulanması gerektiğini ileri sürerler. Bu görüşün temelinde, TMK'da düzenlenen hakkın kötüye kullanılması yasağının sözleşmeden dönme hakkı için de bir sınır teşkil etmesi yatmaktadır[423]. Taraf menfaatleri ve ayıbın durumu dikkate alındığında sözleşmeden dönme hakkının kullanılması açıkça TMK m.2/2 kapsamında hakkın kötüye kullanılması teşkil ederse, hâkim sözleşmeden dönme yerine satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarıma hükmedebilmelidir.[424].

Bizim de katıldığımız bir diğer görüş ise[425], TBK m. 227 f. 4 hükmünün, kişinin irade serbestisini kaldırdığını bu nedenle bu denli sakıncalı bir hükmün Tüketici Hukuku'nda uygulanmasında dikkatli davranılması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüşe göre, sözleşmeden dönme hakkı, 1999/44 sayılı AB Yönergesinde olduğu gibi yalnızca önemli ayıplarla sınırlanmalı, önemsiz ayıplar bakımından uygulanmamalıdır. Hâkim, önemsiz ayıplarda, tüketicinin sözleşmeden dönme talebini reddetmekle yetinmeli, tüketicinin yerine geçip satış bedelinden indirim veya ücretsiz onarım hakkından birine karar vermemelidir[426].

Seçimlik Haklarına İlişkin Yargıtay Uygulamaları", Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları, 6. Tüketici Hukuku Kongresi, (Der. Çakır, İsmail/ Tokbaş, Hakan/ Üçışık, Fehim/ Zafer, Hamide), 1. Baskı, Mayıs 2017,s.709; **ASLAN,** s. 172-173. Yazar, TBK m. 227 f.4 hükmünün ancak, hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiği hallerde uygulanabileceği, aksi halde tüketici işlemlerinde dönme hakkını kullanan tüketiciye uygulanamayacağı kanaatindedir.; **ÖZ,** Bildiri,s.184. TMK m. 2 çerçevesinde bu hükmün tüketici işlemlerine uygulanabileceğini aksi takdirde tüketici işlemlerinin bu sınırlandırmalara takılmayacağı kanaatindedir.

[423] **ÖZÇELİK,** Karar, s. 309-318

[424] **YILDIRIM**, s.1040; **ÖZÇELİK**, Karar, s. 315,316

[425] **ATAMER/BAŞ,** s. 46,47

[426] **ATAMER/BAŞ**, s.47; Bu görüş, usul ekonomisine aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Eleştiri için bkz. **İNCEOĞLU**, s. 188,189; **ÖZÇELİK**, Karar, s.315

C. Değer Noksanının Satış Bedeline Çok Yakın Olması

Alıcının, kullandığı seçimlik haklara ilişkin bir diğer sınır da TBK m. 227 f. 5 düzenlenmektedir. TBK m. 227 f.5'e göre, *"satılanın değerindeki eksiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı, ancak sözleşmeden dönme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme haklarından birini kullanabilir."* Satılanın değerindeki eksikliğinde satış değerine çok yakın[427] olduğu durumlarda alıcının irade serbestisiyle, istediği seçimlik hakkını tercih etmesi kanunen sınırlandırılmaktadır. Böyle bir durumda, alıcı dönme veya satılanın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesini talep etme hakkına sahiptir.

Satılanın değerindeki eksikliğin satım parasına eşit ya da çok yakın olduğu hallerde hâkim, sadece alıcının satış bedelinden indirim talebini mi reddetmelidir yoksa satış bedelinden indirim için açılmış olan davada söz konusu haklardan biri için karar verebilir mi? Bir görüşe göre[428], hâkim alıcının talebini aşan nitelikte karar vermemelidir. Bir başka ifadeyle, satış bedelinden indirim talep etmek için açılan bir davada hâkim, dönme veya satılanın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesine ilişkin karar vermemeli, alıcının talebini reddetmekle yetinmelidir. Söz konusu seçimlik haklarından hangisini kullanacağına alıcı karar vermelidir[429]. Diğer bir görüş ise[430], TBK m. 227/5

---

[427] Satılandaki değer eksikliğinin satış bedeline *"eşit"* olduğu durumda mı yoksa değer eksikliğinin satış bedeline *"çok yakın"* olduğu hallerde mi mülga BK m. 202/3 hükmünün uygulanacağı öğretide tartışılmaktaydı. Öğretideki tartışma için bkz. **EDİS,** s 100-101; **ŞAHİNİZ**, s. 112-113; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 146-147.; Mülga BK zamanındaki tartışma satılanın değerindeki eksikliğin satış bedeline çok yakın olduğu hallerde de TBK m. 227 /5(mülga BK m.202/3) hükmünün uygulanabileceği görüşü lehine çözüme kavuşturulmuştur.

[428] **ŞAHİNİZ,** s. 112-113; **ÖZTAŞ,** s. 339; Görüş açıklaması için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 146 vd.

[429] **ÖZTAŞ,** s.339

[430] **ŞAHİNİZ,** s. 113 dp. 355

hükmündeki şartlar gerçekleştiyse alıcının satış bedelinden indirim talebinin yerine hâkim sözleşmeden dönme kararı verebilir.

Son olarak, alıcının satış bedelinin indirilmesine yönelik açtığı davada satıcının, mülga m.202 f. 3(TBK m. 227/5) hükmü çerçevesinde yapacağı savunmasının def'i mi yoksa itiraz mı olduğu yönünde bir tartışma mevcuttur. Öğretide bir görüşe göre, satıcının savunması itiraz niteliğindedir; yani, hâkim dava dosyasından hareket ederek re'sen alıcının satış bedelinin indirilmesi talebini reddedebiir[431]. Diğer bir görüşe göre, satıcının savunması def'i niteliğindedir; yani satıcı TBK m. 227 f.5 hükmüne dayanan bir savunma yapmalıdır[432]. Aksi takdirde hâkim dava dosyasından hareketle re'sen alıcının satış bedelinden indirim talebini reddedemez.

Borçlar Kanunu'nda yer alan bu sınırlandırma hem eski hem de yeni TKHK'da yer almamaktadır. Öğretide, satılandaki değer eksikliğinin satış bedeline çok yakın veya eşit olması halinde TBK m.227 f.5 hükmündeki kısıtlamanın 6502 sayılı TKHK m. 83 hükmü sebebiyle, tüketici sözleşmeleri için de geçerli olacağı ileri sürülür[433].

D. Satıcının Teklifi

TBK m. 227 f. 3 hükmüne göre, satılanın ayıplı çıkması halinde, satıcı, satılanın ayıpsız bir benzerini hemen vermek ve alıcının uğradığı tüm zararları gidermek koşuluyla alıcının seçimlik hakkını kullanmasını engelleyebilir. Mülga Borçlar Kanunu

---

[431] **ŞAHİNİZ**, s. 113

[432] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 146-147

[433]**ASLAN,** s.173-174; **İNCEOĞLU**, s. 190; **ŞENOCAK,** s. 34; **YENİOCAK,** s. 706; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ÖZ**, Bildiri, s.184. Yazar, TBK m. 227/5 hükmünün tüketici sözleşmelerinde uygulanmaması gerektiği kanaatindedir. Hakkın kötüye kullanılması teşkil etmediği sürece, satılanın ayıbı, satış bedeline çok yakın değer düşüklüğü aratsa da, şayet satılanın onarımı mümkünse, alıcı satıcıyı onarıma zorlayabilmelidir.

m. 203 son fıkrada satıcıya verilen bu engelleme yetkisinin yerinde satımlarda geçerli olduğu mesafe satımlarında satıcıya böyle bir yetkinin verilmediği görülür[434]. Ancak, yeni Borçlar Kanunu yerinde satım, mesafe satımı ayrımını kaldırmıştır. Bu sebeple, artık mesafe satımlarında da TBK m. 227 f. 3 hükmü uygulanma imkânı bulur. Bu hüküm dürüstlük kuralının bir yansıması olmakla birlikte, ayıplı ifadan sorumlu tutulan satıcının ifasını gereği gibi yerine getirmesi için ikinci bir imkandır[435].

4077 sayılı TKHK m.4'te olduğu gibi, 6502 sayılı TKHK m. 11 f. 1'de de, satıcı, tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. 6502 sayılı TKHK bu konuyla ilgili açıkça tüketicinin tercihinin yerine getirilmesi gerektiğini düzenlediğinden, TBK m. 227 f. 3 hükmü tüketici sözleşmelerinde uygulanmaz[436].

E. Malın Alıcının Fiili ile Telef Olması

TBK m. 228 f. 2 hükmüne göre, *"satılan alıcıya yüklenebilen bir sebep yüzünden yok olmuşsa veya alıcı onu başkasına devretmişse ya da biçimini değiştirmişse alıcı, ancak değerindeki eksiklik karşılığının satış bedelinden indirilmesini isteyebilir."* Hükümdeki üç halden birinin gerçekleşmesi halinde, alıcı, yalnızca satış bedelinden indirim seçimlik hakkını kullanabilir.

İlk olarak satım konusu malın alıcı yüzünden yok olması halinde alıcının, sadece satış bedelinden indirim seçimlik hakkını talep edebileceği üzerinde durulacaktır. Alıcıya yüklenebilen sebepten anlaşılması gereken teknik anlamda bir kusur değildir;

---

[434] **ŞAHİNİZ,** s. 113-114; **ATAMER**, Taşınır, s. 205-206;**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 147-148. Yazar, ayıpsız ifanın kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilebileceği mesafe satımlarında da bu hükmün uygulanabileceği kanaatindedir.

[435] **ÖZTAŞ,** s.352; **ATAMER,** Taşınır, s. 205,206

[436] **ASLAN,** s. 174; Tüketici sözleşmelerinde de kıyasen TBK m. 227/3 hükmünün uygulanması gerektiğine ilişkin görüşler için bkz. **İNCEOĞLU,** s.190; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 122; **ÖZ,** Bildiri, s. 184

zira, alıcının kendine yüklenebilen herhangi bir davranışıyla malın yok olması yeterlidir[437]. Ayrıca, alıcının davranışlarında herhangi bir hukuka aykırılık aranmaz[438].

Dürüstlük kuralı gereğince kendinden beklenen dikkat ve özeni gösterseydi satılanın yok olmasını engelleyebileceği durumlarda, alıcı seçimlik haklarından yalnızca satış bedelinin indirilmesini kullanmak zorundadır[439].

TBK m. 228 f. 2'de satılanın yok olmasından bahsedilse de, satılanın alıcıya yüklenebilen bir nedenle esaslı bir şekilde hasara uğraması ya da değer kaybetmesi hallerinde de kıyasen bu hüküm uygulanır ve alıcı, sadece satış bedelinden indirim seçimlik hakkını kullanmak durumunda kalır[440]. Ancak, satılandaki değer kaybı veya esaslı bir hasara uğraması, alıcının malı muayene etmesi esnasında meydana gelmişse alıcı istediği seçimlik hakkı tercih etmekte serbesttir[441]. TBK m. 228 f. 1 hükmüne göre, malın ağır biçimde zarara uğraması ya da yok olması alıcıya yüklenebilen bir sebepten ötürü değilse, alıcı, elinde ne kalmışsa onu geri vermek kaydıyla sözleşmeden dönebilir.

TBK m. 228 f. 2 hükmüne benzer bir düzenlemeye, hem eski hem de yeni TKHK'da yer verilmemiştir. Tüketicinin, ayıplı malı kötü ve özensiz kullanımı, malın yok olmasına sebebiyet verirse, hakkaniyet gereği satış bedelinden indirim dışındaki

---

[437] **ŞAHİNİZ**, s. 115-117; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 148-149; **EREN,** s. 133; **ARAL/AYRANCI**, s. 141,142

[438] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 148,149

[439] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 148

[440] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 149; **ŞAHİNİZ**, s. 116, **ARAL/AYRANCI,** s. 142; **ÖZTAŞ**, s.346; Aksi kanaatte görüş için bkz. **İNCEOĞLU,** s. 199 Yazar, TBK m. 228/2'de sadece malın yok olmasından bahsedildiği gerekçesiyle, malın kötü kullanım nedeniyle olağan eskimeden daha fazla zarar verildiği hallerde de, mal yok olmadığı sürece tüketicinin sözleşmeden dönme ve malın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesine ilişkin haklarını kullanabileceğini ileri sürmektedir.

[441] **ŞAHİNİZ**, s. 116; **ÖZTAŞ,** s. 347

seçimlik haklarından birini kullanması doğru olmayacağından, TBK m. 228/2 hükmünün tüketici sözleşmelerinde de uygulanması gerekir[442].

F. Malın Temliki

TBK m. 228 f. 2 hükmünde, sadece satış bedelinden indirim seçimlik hakkının kullanılmasını gerektiren durumlardan ikincisi, alıcı tarafından malın başkasına devridir. Mülga Borçlar Kanunu m. 204 f. 2'de bu durum, *" müşteri onu başkasına temlik etmişse"* şeklinde ifade edilmiştir. Buradaki temlik ve yeni düzenlemedeki devir ibareleri geniş yorumlanmalı ve alıcının hem mülkiyeti başkasına geçirdiği hem de malın üzerinde sınırlı ayni hak tesis ettiği durumlarda, alıcının, malın değerindeki eksikliğin karşılığı olarak yalnızca satış bedelinden indirim isteyebileceği anlaşılmalıdır[443].

TBK m. 228 f.2 hükmünden de anlaşıldığı üzere, satım konusu ayıplı malı başkasına devreden alıcı, satış bedelinin indirilmesinden başka bir seçimlik hakkını kullanamaz[444]. Ancak, sonraki alıcı satılanın ayıplı olması sebebiyle sözleşmeden döner

---

[442] **ASLAN,** s. 175; **ÖZ**, Bildiri, s. 186; **İNCEOĞLU,** s. 199; **ÇABRİ** ,s. 233; **ŞENOCAK**, s. 34

[443] **ŞAHİNİZ,** s. 117; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 149. Yazar, taşınmazlar için ilgili sayfaya kişisel hak şerh edilmesinin de temlik olarak değerlendirilebileceği kanaatindedir.; **ASLAN,** s. 175; **ÖZTAŞ**, s. 348-349; **EDİS,** s.102; **ARAL/AYRANCI,** s. 142; **BİLGİN,** s. 405 ; **TANDOĞAN,** Özel, s.189,; Aksi kanaatte görüş için bkz. **OLGAÇ,** s. 188 Yazar, alıcı, satın aldığı şeyden faydalandığı veya onu başkasına devrettiği takdirde, maddede gösterilen seçimlik haklarından vazgeçmiş sayılacağı görüşündedir.(mülga BK m. 202)

[444] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 149; Alıcı, satılanın ayıplı olduğunu bilmeden başkasına temlik ederse seçimlik haklarında herhangi bir sınırlama söz konusu olmaz.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** s. 112 Alıcının satılanı başkasına devrederken maldaki ayıbı bilip bilmemesi önem arz etmez. **ÖZTAŞ,** s.348

ve satılanı iade ederse, bu durumda satıcı konumunda olan ilk alıcı, malı satın aldığı kişiye karşı seçimlik haklarından herhangi birini kullanmakta özgür olur[445].

Her ne kadar 6502 sayılı TKHK'da benzer bir sınırlama söz konusu değilse de kanun koyucu tarafından hakkaniyet gereği düzenlenen TBK m. 228 f. 2 hükmü tüketici sözleşmelerinde de uygulanabilir[446].

G. Malın Biçimini Değiştirme

TBK m. 228 f.2 hükmünde, malın biçiminin değiştirilmesi alıcının, sadece satış bedelinden indirim seçimlik hakkını kullanmasını gerektiren sebeplerin sonuncusudur. Bu hükümde bahsi geçen biçim değiştirmeden, işleme, karışma ve birleşme gibi haller anlaşılmalıdır[447]. Malda meydana gelen biçim değişikliği, satılanın ayıplı olup olmadığını anlamak için yapılan muayene esnasında meydana gelmişse alıcı, seçimlik haklarından herhangi birini tercih etmekte özgürdür[448]. Ancak, alıcı ticari teamül gereği yapılması gereken bir muayenede sınırı aşan bir faaliyet yapmış ve bunun sonucunda satılanın biçimi değişmişse alıcının tazminat yükümlüğü doğabilir[449].

---

[445] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 149; **ŞAHİNİZ**, s. 117; **ÖZTAŞ**, s. 348

[446] **ASLAN,** s. 175; **ÖZ,** Bildiri, s. 186; **ŞENOCAK,** s. 34

[447] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.149,150; **ŞAHİNİZ**, s.117; **ASLAN,** s. 175; **GÜMÜŞ,** s. 112; **EDİS,** s. 102; **ÖZTAŞ**, s.349; **TANDOĞAN,** s. 189

[448] **ŞAHİNİZ,** s. 117; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 150**; EDİS,** s.102, **ÖZTAŞ**, s.349

[449] **ŞAHİNİZ,** s. 117; Yavuz, satılanın değişmesinde esaslı bir değişiklik olmasa dahi, satılandaki değişikliğin sebebi muayeneden doğmakta ise alıcının bir giderim tazminatı yükümlülüğü olabileceği kanaatindedir. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 150; **ÖZTAŞ**, s.350 Yazar, alıcının satılanda herhangi bir zarara veya ekonomik değer kaybına sebep olmadan, satılanı eski haline getirebildiği durumlarda da seçimlik haklarından istediğini kullanmak da özgür olduğunu ifade etmektedir.; **TANDOĞAN**, Özel, s. 189.

Satılanın sarf ve istihlak edildiği durumlarda, ayıbın ispat edilme olanağı varsa ve durumun gereğinden, alıcının şeyi kullanmaya devam etmesinde haklı nedeni varsa, bu durum her ne kadar dönme hakkından feragat anlamına gelse de, TBK m. 228 f.2 hükmüne kıyasen sadece satış bedelinin indirilmesini talep edebilir[450]. Satılanın biçim değiştirmesine ilişkin TBK m.228 f. 2 hükmü, 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince tüketici sözleşmelerinde de hakkaniyet gereği uygulanır[451].

H. Birden Ziyade Şeyin Birlikte Satımı ve Eklentiler

TBK m. 230'da birden çok malın satışında tüketicinin seçimlik haklarını nasıl kullanacağına ilişkin bir düzenleme söz konusudur. Bu hükme göre, *"birden çok mal veya birden çok parçadan oluşan bir mal, birlikte satılmış olup da bunlardan bazıları ayıplı çıkarsa, dönme hakkı bunlardan ancak ayıplı çıkanlar için kullanılabilir. Ancak, alıcıya veya satıcıya önemli bir zarar vermeksizin ayıplı parçanın diğerinden ayrılmasına imkân yoksa, dönme hakkının satılanın tamamını kapsaması zorunludur."* Hükümde her ne kadar ayıplı mallar için alıcının sözleşmeden dönme hakkını kullanabileceği ifadesi yer alsa da buradaki sınırlamanın alıcının diğer seçimlik haklarını da kapsadığı kabul edilmelidir[452].

Satım sözleşmesinin konusunu, birbirinden bağımsız şeyler oluşturabileceği gibi, birden fazla şey eşya birliği teşkil etmek suretiyle de oluşturabilir[453]. Bu durumda, satılan eşyalardan bazıları ayıplı çıkarsa, sadece ayıplı satılanlar hakkında alıcı seçimlik

---

[450] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 150; **ŞAHİNİZ,** s. 118; **ÖZTAŞ,** s. 350,351; **ASLAN,** s. 175 ; **TANDOĞAN**, Özel s. 190

[451] **ASLAN**, s. 175; **ÖZ,** Bildiri, s. 186; **ŞENOCAK,** s. 34

[452] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 150-153; **ŞAHİNİZ**, s. 118-121; **ASLAN,** s. 176; **ÖZTAŞ,** s.356

[453] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 151; **ŞAHİNİZ,** s. 119; **ÖZTAŞ**, s.356; **GÜMÜŞ,** s.113

haklarından herhangi birini kullanabilir. Art arda teslimlerde de durum aynıdır, yani teslimlerden ayıplı olan bakımından alıcı seçimlik hakkından birini kullanır.

Satılan şeydeki ayıplı parçanın ayıpsız kısımdan ayrılması taraflardan birine önemli bir zarar veriyorsa, alıcının kullanacağı seçimlik hakkın malın tamamını kapsaması gerekir.

TBK m. 230 f. 2'de, *"satılanın aslı için satıştan dönülmesi, ayrı satış bedeli gösterilerek satılmış olsalar bile, eklentilerini de kapsar; fakat eklentiler için dönme, satılanın aslını kapsamaz."* şeklinde düzenleme mevcuttur. Satılanın aslındaki ayıp nedeniyle alıcı seçimlik hakkını kullandıysa, eklentiler ayıpsız olsa dahi kullanılan seçimlik hak onları da kapsar. Ancak, söz konusu ayıp satılanın eklentisinde ise, alıcının eklentideki ayıp nedeniyle kullandığı seçimlik hak satılanın aslını kapsamaz.

TBK m. 230 hükmüne benzer bir düzenleme 6502 sayılı TKHK'da bulunmamaktadır. Ancak, 6502 sayılı TKHK m. 83 hükmündeki atıf gereğince, tüketici sözleşmelerinde de TBK m.230 hükmü uygulanır[454].

IV. SEÇİMLİK HAKLARIN KULLANILMA ZAMANI

A. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK m. 12 f. 1 hükmüne göre, *"Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır."* Seçimlik hakların kullanılması için gereken zamanaşımı süresi, 4077 sayılı TKHK'ya paraleldir. Mülga

[454] **ASLAN,** s. 177. Yazar, hükmün uygulanmasında tereddüt yaşanırsa tüketici lehine dar yorum yapılması gerektiğini ifade etmektedir.; **ÖZ,** Bildiri, s.185; **AYDOĞDU**, s.170

BK m. 207'de bu süre bir yıl olarak düzenlenirken, TBK m. 231'de bu süre iki yıla çıkarılmış ve 4077 sayılı TKHK ile paralellik sağlanmıştır. 6502 sayılı TKHK m. 12 f. 1'deki düzenleme, 1999/44 sayılı AB yönergesi m.5'e de uygundur.

B. Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı

6502 sayılı TKHK m.12'ye göre, zamanaşımı süresinin başlangıcı malın tüketiciye teslim edildiği tarihtir. 6502 sayılı TKHK zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden de 4077 sayılı TKHK ile paralel bir düzenlemeye sahiptir. TBK m. 231'de zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak *"malın alıcıya devrinden"* bahsedilir. Ancak, hükümdeki devir ifadesinden satılanın teslimi anlaşılmalıdır[455].

Satın alınan malda ister açık ister gizli ayıp olsun zamanaşımı süresinin başlangıcı için tüketicinin ayıbı öğrendiği an değil, satın alınan malın teslim edildiği tarih esas alınır[456]. Bir başka deyişle, zamanaşımı süresinin başlangıcında tüketicinin maldaki ayıbı teslim tarihinden önce yahut sonra öğrenmiş olması önemli değildir. Çünkü, sürenin başlangıcında önemli olan teslim tarihidir. Her ne kadar taşınmazlarda mülkiyet tapu kütüğüne tescil ile geçse de; 6502 sayılı TKHK m. 12 ile tüketici işlemine konu taşınmazlar için de, zamanaşımı süresinin başlangıcında taşınmazın tüketiciye

---

[455] **GÜMÜŞ**, s. 114. Yazar, alıcının dolaylı zilyetliği elde etmesinin zamanaşımının başlangıcı için yeterli olmadığını, dolaysız zilyetlik elde etmeden iki yıllık zamanaşımı süresinin işlemeye başlamayacağını ifade etmektedir.; Ayrıca bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 126; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 90 TBK m.231'de geçen satılanın alıcıya devredilmesi ifadesini, satılanın fiilen alıcının iktidar alanına geçirilmesi olarak anlamlandırmak amaca uygun olur.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **BİLGİN,** s. 414 Malın zilyetliğinin devrinin malın teslimi olmaksızın yapılması sonucunda mülkiyetin geçirilmesi hallerinde de, mal fiilen alıcının eline geçmese bile, zamanaşımı süreleri başlar.

[456] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s 156,157; **ŞAHİNİZ,** s. 123; **GÜMÜŞ,** s. 114; **EREN,** s. 123;**ASLAN,**s. 178; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 138; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s.90; **TÜRKMEN,** s.3398; **ARAL/AYRANCI**, s. 155; **EDİS**, s. 130,131; **ÇABRİ,** s. 274; **OLGAÇ,** s.212

teslim edildiği tarih esas alınır[457]. Kural olarak, zamanaşımı süresinin başlangıcında malın teslim tarihi esas alınırken; geciktirici koşula bağlı satımlarda, şart gerçekleşmeden mal teslim edilmiş olsa dahi, zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz[458]. Art arda teslimlerde ise, her teslim için ayrı ayrı zamanaşımı süresi işler[459].

6502 sayılı TKHK m. 12'de ve TBK m. 231'de ifade edilen teslimden anlaşılması gereken, satım konusu malın tüketicinin tasarruf alanına bırakılması; yani satım konusu malın ayıplı olup olmadığını gözden geçirebileceği şekilde fiili hakimiyetine bırakılmasıdır[460]. Tüketici, malı teslim almada temerrüde düşerse yahut da malın bir yerden başka bir yere gönderilmesini talep ederse bu süre zarfında teslim gerçekleşmediği için zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz[461]. Ancak, satılan malın

[457]**TÜRKMEN,** s. 3400; **ÇABRİ,** s.279; Aksi görüş için bkz. **İNCEOĞLU,** s. Yazar, zamanaşımı süresinin teslimden itibaren başlayacağına ilişkin hükmün taşınmaz satımlarını da kapsamasının isabetli olmadığını ileri sürmektedir.; **OLGAÇ**, s. 213

[458] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s 156; **TANDOĞAN,** Özel, s.200; **OLGAÇ**, s.213; **ŞAHİNİZ**, s. 123; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 138; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 219; **TÜRKMEN,** s. 3400;**EDİS,** s. 131; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**,s.90; Aksi görüş için bkz. **ASLAN**, s. 179. Mülga BK zamanında hasar ve yararın geçiş anı olarak teslim anının değil sözleşmenin kurulduğu anın dikkate alındığını bu nedenle de geciktirici şarta bağlı satışlarda zamanaşımı süresinin şartın gerçekleştiği tarihten itibaren işlemeye başlaması gerektiği savunulmaktayken, yeni TBK ile hasar ve yararın geçiş anı olarak teslim tarihini dikkate aldığından, zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı anın artık şartın gerçekleştiği an değil teslim tarihi olması gerektiği kanaatindedir.

[459] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s 156; **ŞAHİNİZ**, s. 123; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 138; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 219; **TÜRKMEN,** s. 3400; **ARAL/ AYRANCI**, s. 155; **EDİS,** s. 131; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s.90

[460] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 156,157; **ŞAHİNİZ,** s. 123; **GÜMÜŞ**, s.114; **TÜRKMEN,** s. 3399; **EREN,** s. 123; **TANDOĞAN,** Özel, s.200**; OLGAÇ**, s.212; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 90

[461] **TÜRKMEN**, s. 3399; **ÇABRİ,** s. 275

tüketicinin temsilcisine teslim edilmesi, zamanaşımı süresinin başlangıcı için yeterlidir[462].

C. Zamanaşımı Süresinin Durması ve Kesilmesi

Öğretide, seçimlik hakların yenilik doğuran hak olarak kabul gördüğüne değinilmişti. Kural olarak yenilik doğuran haklar hak düşürücü süreye tabiyken, alacak hakları zamanaşımı süresine tabidir. Ancak, tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar her ne kadar yenilik doğuran hak olarak kabul görse de, öğretideki hâkim görüş, 6502 sayılı TKHK m.12'de düzenlenen sürelerin zamanaşımı süresi olduğu yönündedir[463].Bu görüşü savunan yazarlara göre, hak düşürücü sürelere tabi olan sadece yenilik doğuran hakkı kullanma imkanıyken, yenilik doğuran hakkın kullanılmasından doğacak alacak hakkı zamanaşımı süresine tabidir[464]. Tüketicinin seçimlik haklarını kullanma zamanı zamanaşımı süresine tabi olduğuna göre, TBK'da düzenlenen zamanaşımının durmasına

[462] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.157; **ŞAHİNİZ**, s. 123; **TÜRKMEN,** s. 3399; **ÇABRİ,**s.275; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 90

[463] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 155; **ŞAHİNİZ,** s. 122; **GÜMÜŞ**, s. 115; **EREN,** s. 123; **ASLAN**, s. 178;**YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 82; **ARAL/AYRANCI**, s. 156 vd.; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 218, 219; **TÜRKMEN**, s.3392;**ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s. 137 vd.; **ÜNALAN,** s. 43;**PETEK**, s. 1005 dp. 72; Yenilik doğuran hakların zamanaşımına tabi olmaması gerektiğini savunan aksi kanaatteki görüş için bkz. **BUZ,** s.398; **YILDIRIM**, Abdulkerim, Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicilerin Korunması, İstanbul 2009, s.310; **ÖNEN,** s. 29-31. Yazar, inşai haklar için zamanaşımı değil, hak düşümünün söz konusu olduğu kanaatindedir.

[464] **ŞENOCAK,** Zarife, Eser Sözleşmesinde Ayıbın Giderilmesini İsteme Hakkı, Ankara 2002, s. 227; Bu görüşle ilgili açıklamalar için bkz. **BUZ,** s.261-265

(TBK m. 153) ve zamanaşımının kesilmesine (TBK m. 154) ilişkin genel hükümler, 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince burada da uygulanır[465] .

Borçlar Kanunu'nda zamanaşımının durması[466] ve kesilmesine ilişkin hükümler sınırlı olarak sayılmış olup, kıyas yoluyla yeni sebepler yaratılması mümkün değildir[467]. Bu kapsamda satıcının ayıbı ikrar etmesi veya tüketicinin ayıp nedeniyle Tüketici Hakem Heyetine başvuruda bulunması[468], tüketicinin satıcı aleyhine icra takibi başlatması zamanaşımını kesen sebepler arasındadır.

---

[465] **TANDOĞAN,** Özel, s. 201; **ASLAN**, s. 178; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s. 138; **ŞAHİNİZ,** s. 122; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 155; **GÜMÜŞ**, s. 116; **ARAL/AYRANCI,** s. 154; **EREN,** s. 123, 124; **YAVUZ/ACAR/ ÖZEN,** s. 85; **TÜRKMEN,** s. 3411-3419;**PETEK,** s. 1006,1007; **ÇABRİ,** s. 275

[466] **TÜRKMEN,** s.3412-3413. Yazar, tüketicinin seçimlik hakkını satıcıya bildirdiği tarihten satıcının bu seçimlik hakkı yerine getirip getirmeyeceğini düşünüp reddettiği ana kadar geçen sürenin de zamanaşımını durduran bir sebep sayılmasının yerinde bir çözüm olacağı görüşündedir. Aynı şekilde, tüketicinin ücretsiz onarım veya değiştirme hakkını talep ettiğini satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yönelttiği tarihten itibaren azami 30 iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda 60 iş günü ve Garanti Belgesi Yönetmeliği ekli listedeki ürünlerde azami tamir süresi içerisinde tüketici taleplerinin yerine getirileceği düzenlenmiştir. Ancak bu süreler de 2 yıllık zamanaşımı süresinde azımsanmayacak ölçüde olmasına rağmen zamanaşımının durmasına yönelik bir düzenlemenin söz konusu olmamasının önemli bir eksiklik olduğuna vurgu yaparak eleştirmiştir.

[467]Zamanaşımının durması ve kesilmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **NOMER,** s. 440-445; **HATEMİ/GÖKYAYLA,** s. 350-352; **REİSOĞLU,** s.372-376; **FEYZİOĞLU,** Genel, s.566-602; **TUNÇOMAĞ,** Genel, s. 1275 vd.; **ARSEBÜK,** s. 898 vd.

[468] *"4077 sayılı Tüketicinin korunması hakkındaki Kanunun 22 maddesinde tüketici sorunları hakem heyetlerinin verecekleri kararların tüketici mahkemelerinde delil olarak ileri sürüle-bilecekleri hükme bağlanmıştır. Dairemizin öteden beri sapma göstermeyen içtihatlarına göre hakeme başvurmak zamanaşımını kesen sebeplerden birisidir. (BK:133) Tüketici sorunları hakem heyetince 4077 sayılı yasa ile kurulmuş olup, vereceği karara tarafların uyup uymayacağı hususu bu kararın alınmasından sonra anlaşılabilecek bir durumdur. Davalının hakem heyetinin kararına uyması ve bu karar gereğini yerine getirmesi her zaman mümkündür. Bu itibarla kesilen zamanaşımı B. K.nun 135 maddesi gereğince yeniden işlemeye başlar. Somut olayda davacı 15.4.1998 tarihinde aracı satın ve teslim almış araçta*

Tüketicinin seçimlik haklarından birini kullanmak suretiyle zamanaşımının durması veya kesilmesine sebep olması halinde, söz konusu ayıpla ilgili olarak diğer seçimlik haklar ve tazminat hakkı için de zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi söz konusudur [469]. Bu durum, farklı nitelik ve içeriğe sahip seçimlik hakların, aynı hukuki sebepten doğmasından kaynaklanır[470]. Satılanın ayıplı olması nedeniyle tüketicinin seçimlik haklarla beraber ya da tek başına talep edebileceği tazminat hakkı için açılan davada da seçimlik haklar bakımından zamanaşımı süresi kesilir[471].

D. Tarafların Sözleşme ile Zamanaşımı Süresini Değiştirmesi

6502 sayılı TKHK m. 12 hükmünde açıkça, *"Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan*

---

meydana geldiğini iddia ettiği arızalardan dolayı 27.5.1999 tarihinde tüketici sorunları hakem heyetine müracaat etmiş ve tüketici sorunları hakem heyetinin 11.1.2000 gün 01-1 sayılı kararı ile tüketicinin değişim talebinin yerine getirilmesine karar verilmiş, davacı ise bu davayı 8.1.2001 tarihinde açmıştır. Bu durumda davanın yasada öngörülen sürede açıldığının ve olayda zamanaşımı süresinin dolmadığının kabulü gerekir. Mahkemece değinilen bu yön gözetilerek tarafların iddia ve savunmalarına ilişkin delilleri ve karşı delilleri toplanarak gerekli araştırma ve inceleme yapılmalı hasıl olacak sonuca uygun bir karar verilmelidir. Bu husus gözardı edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." Yarg. 13. HD. E. 2002/2803, K. 2002/5178, T.06.02.2002 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi : 04.01.2019)

[469]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 157; **ŞAHİNİZ**, s. 124; **GÜMÜŞ**, s. 116; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 91; **TÜRKMEN,** s .3417; **ARAL/AYRANCI**, s.154; **TANDOĞAN**, Özel, s.201

[470] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 158; **ŞAHİNİZ,** s.124; **TÜRKMEN,** s.3417-3418 Tüketicinin, ayıptan doğan sorumluluk hükümleriyle yarışan diğer haklara ilişkin davalardan, tüketicinin garanti belgesindeki taahhütlerin yerine getirilmemesi nedeniyle açtığı davalar (TKHK m. 56-57) ile hata, hile gibi irade sakatlıklarına dayanarak açtığı davalar seçimlik haklar yönünden zamanaşımını kesmeyecektir. Zira bu davaların hukukî sebepleri ve dayanakları birbirinden farklıdır.

[471] **ARAL/ AYRANCI**, s. 154; **TÜRKMEN**, s. 3418

sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır." TBK m. 231'de de, 6502 sayılı TKHK m. 12'ye paralel olarak satıcı daha uzun süre üstlenmedikçe ayıptan doğan sorumluluğun satılanın alıcıya devrinden itibaren iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir.

TBK m. 231'de düzenlenen zamanaşımı sürelerinin tarafların anlaşmasıyla değiştirilmesi mümkün olup, bu yönüyle m.148 hükmündeki zamanaşımı sürelerinin sözleşme ile değiştirilemeyeceği kuralının istisnasıdır[472]. TBK m.231'de de, satıcının kanunda düzenlenen zamanaşımı süresinden daha uzun bir süre ayıp hükümlerinden sorumlu olacağı yönünde tarafların anlaşabileceği hükmüne yer verilmiştir. Ancak, TBK m. 221 kapsamında satıcının sorumluluğunu kaldıran veya kısıtlayan anlaşma yapılması mümkün olduğuna göre, taraflar sözleşme ile satıcının ayıp hükümlerinden sorumlu olduğu zamanaşımı süresini de kısaltabilirler ancak, bu kısaltma alıcının seçimlik haklarını kullanmasını engelleyecek derecede olmamalıdır[473].

6502 sayılı TKHK m. 12 hükmü nispi emredici nitelikte olup, söz konusu iki yıllık zamanaşımı süresinin tüketici lehine uzatılması mümkünken, tüketici aleyhine kısaltılması mümkün değildir[474]. Zira, Borçlar Kanunu'nda zamanaşımı süresinin

---

[472] **EREN,** s. 124; **ARAL/AYRANCI**, s. 155

[473] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 160; **ŞAHİNİZ,** s. 125; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s. 139;**GÜMÜŞ,** s. 116; **TÜRKMEN,** s.3396; **EREN,** s. 124; **ARAL/AYRANCI,** s. 155; **EDİS**, s. 131; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ASLAN,** s. 182. Yazar, TBK m. 231'de zamanaşımı süresinin kısaltılmasına dair bir ibarenin yer almadığını ifade etmektedir. ; **FEYZİOĞLU,** Özel, s.302. Yazar, zamanaşımı süresinin kısaltılmasının caiz olmadığı görüşündedir.

[474]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 219; **ASLAN**, s. 182; **TÜRKMEN,** s.3395,3396; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 138; **ÇABRİ,** s. 276; **AYDOĞDU**, s. 189; **SİRMEN,** Lale, *"Tüketici Hukukunun Amacı ve Özellikleri",* Journel Of Yaşar University, C.8, Özel Sayı, Y.2013, s.2468. 6502

kısaltılmasının dayanağı olan TBK m. 221 hükmü gibi satıcının sorumluluğunu kaldıran yahut da kısıtlayan bir hükme, 6502 sayılı TKHK'da yer verilmemektedir. Taraflar bir sözleşme ile zamanaşımı süresini kısaltırlarsa, kanunun emredici hükümlerine aykırı olan bu sözleşme kesin hükümsüzlük yaptırımına (TBK m. 27) tabi olur. 6502 sayılı TKHK m. 12 ifadesinden Tüketici Kanunu haricindeki bir başka kanunda tüketicinin seçimlik haklarını kullanabileceği daha uzun bir zamanaşımı süresi düzenlenmişse lehe olan daha uzun zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği anlaşılır.

Hem TBK m. 231'de hem de 6502 sayılı TKHK m. 12'de tarafların zamanaşımı süresini uzatabileceğinden bahsedilmekte; ancak zamanaşımı süresinin uzatılmasına ilişkin bir üst sınırın mevcut olup olmadığından bahsedilmemektedir. Bizim de katıldığımız öğretideki hâkim görüşe göre, tarafların sözleşme ile zamanaşımı süresini uzatmasında TBK m. 146 gereği üst sınır 10 yıl olmalıdır; aksi takdirde 10 yılı aşan kısım kesin hükümsüzdür[475]. Öğretideki diğer bir görüş ise, kanunda üst sınırın 10 yılı aşamayacağına dair emredici bir hüküm olmadığı ve tarafların sözleşmeyle 10 yılı aşkın zamanaşımı süresi kararlaştırabilmelerinin mümkün olduğu yönündedir[476]. Bu görüşü savunanlara göre, tarafların sözleşmeyle zamanaşımını uzatmak istemeleri halinde bir üst sınır söz konusu değildir.

6502 sayılı TKHK'da, ilk kez ikinci el satış kavramına yer verilmiştir. 6502 sayılı TKHK m. 12/2'ye göre, *"ikinci el satışlarda satıcının ayıplı maldan sorumluluğu*

---

sayılı TKHK'daki hükümlerin çoğu nispi emredici niteliktedir. Bir başka deyişle, bu hükümlerin tüketici aleyhine aksi kararlaştırılamaz; ancak tüketici lehine aksi kararlaştırılabilir.

[475]**ŞAHİNİZ,** s. 125; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 219-220; **GÜMÜŞ,** s. 116; **EREN,** s. 124-125; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA**, s. 138-139; **TÜRKMEN,** s. 3396-3397; **ARAL/AYRANCI,** s. 155; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 125-126; **TANDOĞAN**, Özel, s.201; **FEYZİOĞLU,** Özel,s.302; **TUNÇOMAĞ**, s. 192

[476] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 159; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 91; **ASLAN,** s. 182; **AKÇAAL/UYUMAZ**, s. 266-267; **ÇABRİ,** s. 277

bir yıldan, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise üç yıldan az olamaz." Zamanaşımı süresinin tüketici aleyhine kısaltılamayacağına ilişkin kuralın istisnasına ikinci el satışlarda rastlanmaktadır[477]. Ancak, her ne olursa olsun zamanaşımı süresi kanunda belirtilen sürelerden daha kısa olamaz. Bu düzenleme, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m.7'ye paraleldir.

TBK ve TTK'da ikinci el satış kavramına yer verilmemiştir. Mesleki ve ticari amaçla ikinci el bir taşınır satın alan tacir, taşınırdaki ayıp nedeniyle, TBK m. 231 gereğince iki yıllık zamanaşımı süresinden faydalanır. İkinci el satışlarda ayıp olması halinde, adi satış ve ticari satışlarda 2 yıllık zamanaşımı süresi kabul edilirken, tüketici satışlarında 1 yıllık zamanaşımın geçerli olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu düşünce, 6502 sayılı TKHK'nın ruhu ve amacıyla çelişir. Bu sebeple, tüketicinin taraf olduğu ikinci el satışlarda sözleşme ile zamanaşımı süresi kısaltılmaz ise, TKHK m. 12 f. 1 hükmündeki 2 ve 5 yıllık sürelerin burada da uygulanması gerektiği kanaatindeyiz[478]. İkinci el satışlarda, taraflar sözleşmeyi taşınırlar için 1, konut ve tatil amaçlı taşınmazlar için ise 3 yıldan fazla kısaltamazlar.

E. Satıcının Ağır Kusur veya Hilesinin Zamanaşımına Etkisi

4077 sayılı TKHK m. 4'te yer alan düzenlemeye, 6502 sayılı TKHK m. 12 f. 3'te, aynen yer verilmektedir. 6502 sayılı TKHK m.12 f.3'e göre, "*ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz."* TBK m. 231 f.2'de de, *"satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz"* şeklinde paralel bir düzenleme mevcuttur. TBK m. 231

[477] **ATAMER/BAŞ,** s. 60; **TÜRKMEN,** s.3404 Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.126 Yazar, hükmün lafzından söz konusu zamanaşımı sürelerinin tarafların anlaşmasıyla uzatılabileceğinin anlaşıldığını ifade etmektedir.; **ÇABRİ,** s. 281

[478] **TÜRKMEN,** s.3404; Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 126

f.2'de *"hile"* kavramına yer verilmeyerek sadece ağır kusurdan bahsedilmektedir. Öğretide bazı yazarlar, *"ağır kusur"* kavramının kast ve hileyi de kapsadığını, bu sebeple hükümde ayrıca *"hile"* kavramına yer verilmesinin isabetsiz olduğunu ifade ederler.[479] Böyle bir düzenleme 1999/44 sayılı AB Yönergesinde yer almamaktadır.

Satıcı, malda var olan bir ayıbı kasıtlı olarak söylememişse yahut da tüketiciyi oyalayarak zamanaşımı süresi içerisinde seçimlik haklarından birini kullanmasını engellemişse, satıcının hileli davranışlarda bulunduğu kabul edilir ve 6502 sayılı TKHK m. 12 f. 3 hükmü uygulanır[480].

Hem TKHK hem de TBK'da satıcının, maldaki ayıbı hileli veya ağır kusurlu bir davranışla gizlediği hallerde iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanmayacağı kabul edilirken, tüketicinin seçimlik hakkını kullanacağı zamanaşımı süresinin ne olacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretideki hâkim görüşe göre, satıcının hile veya ağır kusurlu davranışı ile satılandaki ayıbı gizlediği hallerde, tüketici, seçimlik haklarından herhangi birini, taşınırlar için TBK m. 146'daki 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde, konut ve tatil amaçlı taşımazlar için de TBK m. 244/3 hükmü gereğince 20 yıllık zamanaşımı süresi kullanmalıdır[481].Diğer bir görüşe göre[482],

---

[479] **ASLAN,** s. 180; **İNCEOĞLU,** s. 201; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.129.;TBK m. 231 gerekçesinde de ağır kusurun, kastı dolayısıyla da aldatmayı ve ağır ihmali de içerdiği göz önünde tutularak hükümde sadece ağır kusur ifadesine yer verilmesi ile yetinildiği ifade edilmiştir.

[480] Yarg. HGK., E. 2004/4-29, K. 2004/83, T. 18.02.2004 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 06.01.2019)

[481]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 164; **ŞAHİNİZ**, s. 130; **ASLAN**, s. 180,181; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 222; **EREN,** s. 125,126; **ZEVKLİLER/ ÖZEL**, s. 202,203; **GÜMÜŞ**, s. 115,116; **AYDOĞDU,** s. 191; **ARAL/AYRANCI,** s. 157; **TÜRKMEN,** s. 3406,3407; **ATAMER/BAŞ**, s. 59; **KARAKOCALI/KURŞUN,** s. 71**; ÇABRİ**, s. 282,283; **AYDOĞDU, s**. 190-191; **EDİS,** s. 132; **DEMİR,** Garanti, 42,43; **PETEK,** s. 1007; **BİLGİN,** s. 414; **FEYZİOĞLU**, Özel, s. 277; **TUNÇOMAĞ,** s. 193; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 92,93

[482] **ARSLANLI,** s.298; **ERCOŞKUN ŞENOL,** s. 99 dp. 74'teki yazarlar

satıcının hilesi haksız fiil teşkil etmekte olup, haksız fiile ilişkin TBK m. 72/1'deki zamanaşımı süreleri uygulanmalıdır. Bu hükme göre, tüketici seçim hakkını, ayıbın hile veya ağır kusurla gizlendiğinin öğrenilmesinden itibaren iki yıl, herhalde hileli fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl içerisinde kullanmalıdır[483]. Öğretideki hâkim görüşün ileri sürdüğü kanaatler tarafımızca isabetli bulunmaktadır.

6502 sayılı TKHK m. 12 f. 3'te, ayıbın ağır kusur veya hileli bir davranışla gizlenmesi halinde zamanaşımına ilişkin sürenin uygulanmayacağı düzenlenmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, *"gizli ayıp"* ile *"gizlenmiş ayıbın"* farklı şeyler olduğu ve kanun koyucunun zamanaşımı süresinin uygulanmayacağı yönünde bu hükmünü gizlenmiş ayıplara özgü düzenlediğidir[484]. Söz konusu hükümden de anlaşıldığı üzere satılanda gizli ayıp varsa 2 yıllık kısa zamanaşımı süresi uygulanırken; gizlenmiş ayıp varsa 10 yıllık genel zamanaşımı süresi uygulanır.

Satıcı ile birlikte üretici veya ithalatçının müteselsil sorumluluğunun söz konusu olduğu hallerde ayıbın kim tarafından gizlendiğinin bir önemi bulunmaz[485]. Müteselsil

---

[483] **ŞAHİNİZ**, s. 131 dp. 431'deki yazarlar; Görüşün eleştirisi için bkz. **ARAL/ AYRANCI**, s. 157. Yazar, satılandaki ayıbın hile veya ağır kusurla gizlendiğinin teslimden kısa bir süre sonra öğrenilmesi halinde iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanacağını, bu durumunda kanun koyucunun hile veya ağır kusur ile satılandaki ayıbın gizlendiği hallerde zamanaşımının uygulanmayacağı yönündeki iradesinin bir anlam ifade etmeyeceğini ileri sürmektedir.

[484] **ATAMER/BAŞ**, s. 59-60; **TÜRKMEN**, s. 3406; **ATAMER/İNCEOĞLU,** s.67-68; Yarg. 13 HD. E. 2016/558, K. 2018/6595, T.05.06.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 22.02.2019); Yarg. 13. HD., E.2017/9950, K. 2018/4004, T.02.04.2018 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 22.02.2019); Yargıtay'ın eleştirilen kararları için bkz. Yarg.13. HD. 2008/6176, K. 2008/10736, T.18.09.2008 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 22.02.2019); Yarg. 13. HD. E. 2005/8728, K.2005/13683,T. 22.09.2005 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 22.02.2019)

[485] **TÜRKMEN**, s. 3408 Ayıbın kim tarafından gizlendiği sadece müteselsil sorumluların iç ilişkilerindeki rücu hakları bakımından önem taşır. Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ**, Tüketici, s. 129,130. Yazara göre, ayıbın gizlenmesinde satıcının ağır kusuru söz konusu değilse, üretici veya ithalatçı

sorumluluk halinde dahi ayıp kim tarafından gizlenmiş olursa olsun, tüm sorumlular bakımından tüketicinin kullanacağı seçimlik haklarında iki yıllık zamanaşımı süresi uygulanmaz.

F. Tüketicinin Seçimlik Haklarını Zamanaşımı Süresi İçinde Kullanamamasının Hükmü ve Tüketicinin Sürekli Def'i Hakkı

Satılan malın ayıplı olması halinde tüketici iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde seçimlik haklarını kullanmalıdır. Tüketici, seçimlik haklarını zamanaşımı süresi içerisinde kullanamazsa, seçimlik hakları sona ermez ancak, eksik borç haline gelen bu hakların devlet organları aracılığıyla talep edilme imkânı kalmaz[486]. Tüketici, zamanaşımı süresi geçtikten sonra seçimlik haklarından birini kullanırsa, satıcı zamanaşımı def'inde bulunarak tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasını engeller[487]. TBK m. 161'e göre, *"satıcı tarafından zamanaşımı def'i ileri sürülmedikçe hâkim bunu resen dikkate alamaz."* Ancak, satıcının zamanaşımı def'inde bulunması hakkın kötüye

---

ağır kusurlu olsa dahi , üretici veya ithalatçıya yönelik taleplerde 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmaz.

[486] **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 219; **ARAL/ AYRANCI**, s. 156,157; **TÜRKMEN**, s.3419; **EREN,** s. 123; Eksik borç kavramı için bkz. **NOMER,** s. 25-27; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s. 21-23 Eksik borç, kural olarak dava hakkı vermeyen bir borç ilişkisinden doğan borçtur.; **REİSOĞLU,** s. 34. Eksik borçların ortak özeliği; borcun mevcut oluşu, borçlu tarafından kendi isteğiyle yerine getirildiği takdirde ifanın geçerli oluşu fakat, borcun ifasının reddi halinde, alacaklının dava ve cebri icra yoluyla borcun ifasını sağlayamamasıdır.; **TUNÇOMAĞ**, Genel, s. 41-47

[487] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 164; **ŞAHİNİZ,** s. 131; **EREN**, s. 123; **TÜRKMEN,** s.3419; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s.93

kullanılması teşkil etmemelidir; aksi halde tüketici tarafından ileri sürülmese bile hâkim resen satıcının zamanaşımı def'ini reddeder[488].

TBK m. 231 f. 1 c. 2'de, *"alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def'i hakkı, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz."* Görüldüğü üzere, TBK zamanaşımı süresi içerisinde seçimlik hakkını kullanmayan alıcıya, malın devrinden itibaren iki yıl içerisinde muayene ve ihbar külfetini yerine getirmek kaydıyla sürekli def'i hakkı tanır. Bu hüküm kapsamında alıcı, satıcının taleplerine karşı seçimlik haklarını def'i olarak ileri sürebilir. Ancak, alıcının her ayıba karşı def'i hakkı bulunmamaktadır. Zira, alıcının yalnızca zamanaşımı süresi içerisinde satıcıya bildirdiği ayıplara ilişkin def'i hakkının bulunduğu ifade edilir[489].

TBK m. 231 f. 1'de alıcıya tanınan sürekli def'i hakkına benzer bir düzenleme Tüketici Kanunu'nda bulunmamaktadır. 6502 sayılı TKHK m.83 atfı gereğince TBK m.231 f. 1 hükmü tüketici sözleşmelerinde de uygulanır[490]. Ancak, ayıplı mallara ilişkin olarak tüketicinin muayene ve ihbar külfeti 6502 sayılı TKHK'da kaldırılmıştır. Bu durumda tüketici, hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek şekilde, herhangi bir muayene ve ihbar külfeti söz konusu olmaksızın, seçimlik haklarını def'i olarak satıcıya

---

[488] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 164; **ŞAHİNİZ**, s. 131; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 87; **TÜRKMEN,** s .3420. Yazar, zamanaşımı def'inin dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanıldığı hallerde Yargıtay'ın zamanaşımının işlemeyeceğine ya da duracağına ilişkin kararlarına katılmamaktadır. Zira, zamanaşımını kesen ve durduran haller kanunda sınırlı olarak sayılmıştır.

[489] **ARSLANLI,** s. 294; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 93

[490] **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s.139; **ASLAN,** s.181; **TÜRKMEN,** s. 3409; **ÇABRİ,**s.283; **İNCEOĞLU,** s.206

karşı ileri sürebilir[491]. Öğretide, bu def'i hakkının zamanaşımına uğrayıp uğramayacağına ilişkin bir tartışma söz konusudur. Bir görüşe göre, def'i ile mevcut hukuki durum korunmaya çalışıldığından, alıcının sahip olduğu def'i hakkı zamanaşımına uğramaz[492]. Tüketici def'i hakkıyla birlikte, seçimlik haklarını da derhal satıcıya bildirmek suretiyle kullanmalıdır[493]. Diğer bir görüşe göre, alıcı def'i hakkını 10 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde kullanılmalıdır; aksi takdirde 10 yılın dolmasıyla def'i hakkı zamanaşımına uğrar[494].

Tüketicinin def'i hakkını satıcının hangi taleplerine karşı ileri sürebileceği hususunda da öğretide görüş birliği söz konusu değildir. Bir görüşe göre, tüketici def'i hakkını ayıplı satılanı konu edinen satış sözleşmesinden kaynaklı satıcı taleplerine karşı ileri sürebilir[495]. Bir diğer görüşe göre ise, tüketici def'i hakkını satıcı ile arasındaki ayıplı malı konu edinen satış sözleşmesi haricindeki bir hukuki işlemde de kullanabilir[496]. Tüketicinin def'i hakkını başka bir hukuki işlemde de kullanabilmesi

---

[491] **ÇABRİ,** s. 284; **TÜRKMEN,** s. 3410; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ASLAN**, s.181. Yazar, tüketicinin def'i yoluyla seçimlik haklarını kullanabilmesi için, malın tesliminden itibaren 2 yıl içerisinde ortaya çıkan ayıpları satıcıya bildirmesi gerektiği kanaatindedir.

[492] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 165; **ŞAHİNİZ,** s. 133; **YAVUZ/ACAR/ ÖZEN**, s. 93; **TÜRKMEN,** s.3410

[493] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 165; **ŞAHİNİZ**, s. 133; **YAVUZ/ACAR/ ÖZEN,** s. 93

[494] **ŞAHİNİZ,** s. 133 dp. 440'taki yazarlar; **GÜMÜŞ,** s. 117. Sürekli def'ilerin yenilik doğuran bir hak olmasından hareketle satıcının açtığı davanın reddedilmesiyle birlikte, taraflar arasında satış sözleşmesinden dönme hakkı kullanılmış gibi tasfiyeye ilişkin hükümler uygulanır. Bu sebeple söz konusu def'i hakkı kıyasen TBK m. 146'daki 10 yıllık zamanaşımına tabidir.

[495] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 165 dp. 143'teki yazarlar

[496] **TANDOĞAN,** Özel, s. 202; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 165; **ŞAHİNİZ**, s. 132; **ASLAN,** s. 181; **ARAL/ AYRANCI,** s. 159

için, ayıba karşı tekeffülden doğan zamanaşımı süresi içerisinde satıcının alacak haklarının muacceliyet kazanması gerekir[497].

V. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI

A. Sözleşmeden Dönme Hakkı

Sözleşmeden dönme hakkı, karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, ifa edilmemiş edimleri sona erdiren, ifa edilmiş edimlerin iadesi borcunu doğuran, tek taraflı varması ve yöneltilmesi gereken, herhangi bir şekle tabi olmayan, bozucu yenilik doğuran haktır[498].

Sözleşmeden dönme ve sözleşmenin feshi kavramları farklı hukuki kavramlar olmasına rağmen; satılanın ayıplı olması nedeniyle *"sözleşmemi feshediyorum"* derse bu ifadeden de tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullandığını anlamak gerekir[499].

Tüketicinin dönme hakkını kullanmasının sözleşmenin geçerliliğine etkisi hususunda öğretide tartışma söz konusudur. Bu konudaki görüşler[500], "klasik dönme görüşü", "yasal borç ilişkisi görüşü", "ayni etkili dönme görüşü", " dönüşüm (yeni dönme) görüşü", şeklinde dört grupta toplanmaktadır. Görüşler hakkında detaylı bilgi vermek yerine, kısa açıklamalarla yetinilecektir.

---

[497] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 165; **ŞAHİNİZ,** s. 132; **ASLAN,** s. 181; **ARAL/ AYRANCI,** s. 159; **TANDOĞAN,** Özel, s.202

[498] **KAHVECİ,** s. 167; **SEROZAN,** s. 45 vd.; **ÇABRİ,** s. 225; **SEROZAN,** Rona, *"CISG'a ve TBK'n Göre Alıcının Dönme Hakkının Sınırları"*, İÜHFM, C.LXX, S.2, Y.2012, s.209; Tacirler arasındaki sözleşmeden dönme TTK m. 18 f. 3 hükmüne göre şekle bağlıdır.

[499] **ASLAN,** s.183; **AYDOĞDU/ KAHVECİ,** s. 186

[500] Görüşlerin açıklanması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ** s. 176-189

Klasik dönme görüşüne göre[501], dönme hakkının kullanılmasıyla sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. İfa edilmemiş edim yükümlülükleri kendiliğinden ortadan kalkar, buna rağmen taraflardan biri ifa talebinde bulunursa, talepte bulunana hakkın sona erdiği itirazı yöneltilir. İfa edilmiş edim yükümlülüklerinin iadesini taraflar sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre ve kişisel talebe bağlı olarak ister[502].

Yasal borç ilişkisi görüşüne göre, dönmeyle birlikte sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Dönme ile ortaya çıkan durum, tasfiyeye yönelik yasal bir borç ilişkisidir. Bu kapsamda ifa edilmiş edim yükümlülüklerinin iadesi yasadan doğan özel bir borç ilişkisidir. Taraflar ifa edilmiş edim yükümlülükleri bakımından iadenin kapsamını sebepsiz zenginleşme hükümlerini kıyasen uygulayarak belirler[503]. Ancak, bu görüşü savunan yazarlar iade talebine ilişkin zamanaşımı süresinin 10 yıl olacağı kanaatindedir[504].

Ayni etkili dönme görüşü, dönmeyle birlikte sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Diğer iki görüşün aksine, ayni etkili dönme görüşünde sebebe bağlılık ilkesi gereğince, borçlandırıcı işlemin yanı sıra tasarruf işlemi de geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaktadır[505]. Bu görüşü savunan yazarlar, tarafların ifa ettikleri edim

---

[501] **ÖZ,** M. Turgut, *" Borçlu Temerrüdünde Sözleşmeden Dönmenin Bu Sözleşme Gereğince Kazanılmış Ayni Haklara Etkisi Ve Klasik Dönme Kuramı İle Yeni Dönme Kuramının Kısa Bir Karşılaştırmalı Eleştirisi",* İÜMHAD, C. 13, S. 16, Y.1996, s. 131-172

[502] **ÖZ,** Eleştiri, s. 131-172 ; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 169 dp. 164'teki yazarlar; Görüş açıklaması için bkz. **SEROZAN,** s. 544,545; **GÜMÜŞ**, s. 98; **KAHVECİ,** s . 176-179 ; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 109; **ÇABRİ,** s. 227-229

[503] **KAHVECİ,** s. 179

[504] **KAHVECİ**, s. 179 dp. 426'daki yazarlar; Görüş açıklaması için bkz. **KAHVECİ**, s. 179,180; **GÜMÜŞ,** s. 98-99; **GÜMÜŞ**, Tüketici, s. 110

[505] **KAHVECİ,** s. 180; **ÇABRİ,** s. 228

yükümlülüklerinin iadesini istihkak davası açmak suretiyle talep edebilecekleri kanaatindedirler[506].

Yeni dönme (dönüşüm) görüşünde, dönme hakkının kullanılması sözleşmeyi ortadan kaldırmamakta, bunun yerine sözleşme içerik değiştirerek tasfiye ilişkisi haline dönüşmektedir[507]. Tarafların ifa ettikleri edim yükümlülüklerinin iadesi sözleşmeye dayanmaktadır. İade taleplerinde genel zamanaşımı süresi olan 10 yıllık süre geçerlidir.[508] İsviçre Federal Mahkemesi bu konuda birden fazla görüş değiştirmiş ancak 1988 tarihinde vermiş olduğu bir karardan itibaren yeni dönme görüşünü benimsemiştir[509]. Bizim de katıldığımız yeni dönme görüşü Türk Hukuk öğretisinde de desteklenmektedir.

6502 sayılı TKHK m. 11/1 hükmü gereğince *"... tüketici satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme..."*hakkına sahiptir[510]. TKHK m. 11 f. 1 hükmünde, düzenlenen sözleşmeden dönme hakkı, TBK m. 227 /1 ile paraleldir.

6502 sayılı TKHK'da tüketici, sözleşmeden dönme hakkını sözleşmelerin nispiliği ilkesi gereğince sadece satıcıya karşı kullanır. Buna karşılık, 4077 sayılı TKHK

---

[506] Görüş açıklamaları için bkz. **KAHVECİ,** s. 180,181; **GÜMÜŞ,** s. 99; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 110; **ÇABRİ,** s. 228; **ŞAHİNİZ,** s. 133 vd.

[507] **SEROZAN,** s. 78 vd., **EREN,** s. 137;**KAHVECİ,** s. 181 vd. ve s. 182 dp. 433'teki yazarlar; **ARAL/AYRANCI,** s. 144 **GÜMÜŞ**, s. 99; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 169; **GÜMÜŞ** , Tüketici, s. 110; Görüşün açıklaması ve eleştirisi için bkz. **ÖZ**, Eleştiri, s. 131-172

[508] **SEROZAN,** s. 78 vd., **KAHVECİ,** s. 181 vd. ve s. 182 dp. 433'teki yazarlar; **ARAL/AYRANCI,** s. 144 **GÜMÜŞ,** s. 99; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 169; **GÜMÜŞ** , Tüketici, s. 110

[509] **KAHVECİ,** s. 183 ve s. 183 dp.439

[510] Tüketicinin satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirmek zorunda olduğu yönünde bkz. **ASLAN**, s. 187; Tüketicinin satın aldığı malı geri vermeye hazır olduğunu, sözleşmeden dönme hakkına ek olarak satıcıya bildirmesine gerek olmadığı yönünde bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 111; **İNCEOĞLU**, s. 177; **GÜMÜŞ,** s. 100

zamanında tüketicinin sahip olduğu sözleşmeden dönme hakkından satıcı, üretici, bayi, ithalatçı ve acente müteselsilen sorumluydu.

Sözleşmeden dönme için ayıbın esaslı olması yeterli değildir, bu hakkın kullanılabilmesi için ayrıca ayıbın önemli olması gerekir[511]. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde, tarafların ifa ettikleri edim yükümlülüklerinin iadesine ilişkin talepler gündeme gelir. Taraflar iade yükümlülüklerini karşılıklı olarak aynı anda yerine getirmelidirler, aksi halde taraflardan her biri, ödemezlik def'i ileri sürebilir[512]. Ayıplı malın iade yeri bakımından, dönme hakkının kullanıldığı anda malın bulunduğu yer esas alınır[513].

6502 sayılı TKHK m. 11/1'de tüketicinin sözleşmeden dönme hakkına sahip olduğu ifade edilirken, sözleşmeden dönmenin sonuçlarına değinilmemiştir. 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince sözleşmeden dönme hakkının sonuçlarına genel hüküm niteliğindeki TBK m. 229 vd. hükümler uygulanır[514].

---

[511] **KAHVECİ,** s. 235-238; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 127; **ÇABRİ,** s. 229; **ATAMER/BAŞ,** s. 26,27; **ÖZBİLEN,** s. 286; Aksi kanaatte görü için bkz. **KARA,** Tüketici, s. 730

[512] **ASLAN,** s. 188; **GÜMÜŞ,** s. 100; **EREN,** s.138; İsviçre Federal Mahkemesi, alıcı bakımından ödemezlik def'inin sağladığı korumayı yeterli bulmayarak, alıcıya, satım bedelinin faiziyle birlikte iade edildiği ana kadar, satım konusu mal üzerinde hapis hakkı tanımaktadır. Bu süreçte alıcı, malın uğradığı zararlardan rehinli alacaklı gibi sorumludur. (TMK m. 945) Aynen aktarılan, **KAHVECİ,** s. 251; **GÜMÜŞ**, s. 101; **TANDOĞAN,** Özel, s. 192

[513] **ŞAHİNİZ**, s. 155,156; **KAHVECİ**, s. 305; **EREN,** s.138

[514] **ÇABRİ**, s. 233; **ASLAN**, s. 186,187;**İNCEOĞLU,** s. 178; **GÜMÜŞ**, Tüketici, s.111; **ATAMER/BAŞ,** s.48; **ŞENOCAK,** s. 33; **CEYLAN,** Garanti, s. 424

1. Satıcının Borçları

a. Genel Olarak

TBK m. 229'da, malın ayıplı çıkması sebebiyle alıcının sözleşmeden dönme seçimlik hakkını kullanmasının sonuçları düzenlenir. Bu hükme göre, satıcının yükümlülükleri, satış bedelini faiziyle birlikte geri verme, alıcı/tüketici tarafından mala yapılan masrafların ve yargılama giderlerinin ödenmesi ve alıcının/tüketicinin uğradığı zararların tazminidir.

b. Satış Bedelini Faiziyle Birlikte Geri Verme Borcu

Sözleşmeden dönme halinde satıcı, satış bedelini faiziyle birlikte iade etmekle yükümlüdür. Satıcı, satış bedelinden herhangi bir faiz elde etmemiş veya tüketici de faiz kaybı yaşamamış olsa dahi, tüketiciye satış bedeli faiziyle birlikte ödenmelidir[515]. Taraflar, faiz oranını sözleşme ile belirlememişlerse 3095 sayılı Kanun[516] m. 1 gereğince, *"kanuni faiz oranı"* dikkate alınır. Ayrıca, kanunda bahsedilen faiz anapara faizidir[517].

Faizin işletilmeye başlayacağı an hakkında kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Öğretide, satış bedelinin satıcıya ödendiği tarihten itibaren faiz

---

[515] **ŞAHİNİZ**, s. 140; **ARAL/AYRANCI,** s. 145;

[516] 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun 19.12.1984 tarih, 18610 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[517] **ŞAHİNİZ,** s. 140; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 188; **GÜMÜŞ,** s. 101; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ATAMER/BAŞ** s. 48. Yazar, satıcı, tacir olduğu için ticari faizin esas alınması gerektiğini belirterek, söz konusu faizin temerrüt faizi olduğunu ileri sürmektedir.; **ÇABRİ**, s. 241; **KARA,** Tüketici, s. 759; **ELVAN**, Osman Devrim, *"Mobilyada Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Hakları"*, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, C.3,S.1, Y. 2018,s. 29

işletilebileceği kabul edilir[518]. Öğretinin aksine Yargıtay, tüketicinin ayıplı malı satıcıya teslim ettiği andan itibaren faiz isteyebileceğini kabul etmektedir[519].

Kabul ettiğimiz yeni dönme teorisine göre, satış bedelinin geri verilmesine ilişkin talepler, 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde istenir[520].

c. Tüketici Tarafından Mala Yapılan Masrafların ve Yargılama Giderlerinin Ödenmesi Borcu

TBK m. 229 gereğince satıcı, alıcının satım konusu mala yaptığı masrafları ve yargılama giderlerini de ödemekle yükümlüdür. Söz konusu yargılama masrafları, tüketici ile üçüncü kişi arasındaki yargılama masraflarıdır; zira tüketici ile satıcı arasındaki sözleşmeden dönmeye ilişkin yargılama masraflarında HMK hükümleri uygulanır[521]. Başka bir deyişle, tüketici satım konusu malı üçüncü bir kişiye devrettiği

---

[518] **ATAMER/BAŞ,** s. 48; **KAHVECİ,** s. 249;**ÇABRİ,** s.242; **EDİS,** s. 113

[519] *"Dava konusu televizyon davacı tarafından halen kullanılmakta olup iade edilmediğine göre davacı ancak televizyonun iade tarihinden itibaren faiz talep edebilir. Bu halde faize fatura tarihinden hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir."* Yarg. 13. HD. E. 2013/10704, K. 2013/21403, T. 09.09.2013(https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 23.02.2019); Yarg. 13. HD., E. 2011/15585, K. 2012/17023, T.02.07.2012 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 23.02.2019); **KAHVECİ,** s. 251 Yazar, Yargıtay içtihatlarının, taraflardan birinin zenginleşmesini önlemesi ve tasfiye ilişkisinin sadeleştirilmesi açısından yerinde olduğunu ifade etmektedir.

[520] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 172; **ŞAHİNİZ,** s. 141

[521] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 172; **ŞAHİNİZ,** s. 141; **KAHVECİ,** s. 252; **GÜMÜŞ,** s. 101; **ARAL/ AYRANCI,** s. 145,146; **ÇABRİ**, s. 242; Aksi kanaatte görüş için bkz. **EDİS,** s. 113 dp. 71Yazar, muhakeme masrafları bakımından TBK m. 217'ye atıf yapılmasının yerinde olmadığı kanaatindedir. Zira, satıcının ödemek zorunda olduğu muhakeme masrafları alıcı ile üçüncü kişi arasındaki masraflar değildir.

ve üçüncü kişinin de satılandaki ayıp nedeniyle alıcıya açtığı dava sebebiyle ortaya çıkan yargılama masraflarından satıcı sorumludur[522].

Tüketici, satım konusu mala yaptığı masrafları da satıcıdan talep edebilir. Öğretide bir görüşe göre, tüketici sadece satım konusu mala yaptığı zorunlu ve faydalı masrafları talep edebilir[523]. Diğer bir görüşe göre, tüketici satım konusu mala yaptığı zorunlu ve faydalı masraflarla birlikte lüks masrafları da talep edebilir[524]. Kanaatimizce, tüketici satım konusu mala yaptığı her türlü masrafı satıcıdan talep edebilir.

d. Tüketicinin Uğradığı Zararların Tazmini

TBK m. 229 gereğince alıcı, satıcıdan doğrudan veya dolaylı zararlarının tazminini talep edebilir. TBK m. 229 f. 1 gereğince, doğrudan zararın talep edilmesi halinde satıcının kusursuz sorumluluğu söz konusudur. Ancak, dolaylı zararın tazmini istendiği hallerde satıcı kendisine hiçbir kusur isnat edilemeyeceğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur; zira dolaylı zararların tazmini kusura dayanır.(TBK m. 229/2)

Öğretide doğrudan zarar ve dolaylı zarar kavramlarının neyi ifade ettiği ile ilgili tartışmalar bulunmaktadır. Genel olarak bu tartışmalara menfi zarar ve müspet zarar kavramlarıyla açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Bu konu, Türk Hukukunda da desteklenen iki görüşün üzerinde durularak açıklanacaktır[525]. Bir görüşe göre, doğrudan zararı menfi zararın fiili zarar şeklindeki kısmını, dolaylı zararı da müspet zararın fiili

---

[522] **KAHVECİ,** s. 252; **ŞAHİNİZ**, s. 142; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 172

[523] **ARAL/AYRANCI,** s.146; **KAHVECİ**, s. 252 dp.609'daki yazarlar; **TUNÇOMAĞ,** s. 171

[524] **KAHVECİ**, s. 252; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 173**; ŞAHİNİZ**, s. 142; **ASLAN,** s. 190; **SEROZAN,** s. 571,572; **ARBEK,** s. 56; **ÇABRİ,** s. 243; **EDİS,** s. 114,115

[525] Öğretideki diğer görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **KAHVECİ,** s. 271 vd.; **KARA,** Doğan, " *İsviçre- Türk Hukuk Sisteminde Ayıptan Sorumluluk Çerçevesinde Doğrudan ve Dolaylı Zarar Ayrımı",* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, Y. 2018, s.483-530

zarar ve yoksun kalınan kâr şeklindeki kısmını oluşturur[526]. Bizim de kabul ettiğimiz diğer bir görüşe göre[527], menfi zarar müspet zarar kalemlerinden ziyade, doğrudan zarar dolaylı zarar arasındaki sınırı illiyet bağının yoğunluk derecesine göre tespit etmek gerekir. Bu kapsamda satım konusu ayıplı mal sebebiyle ortaya çıkan ilk zararlar, *"doğrudan zarar"* olarak adlandırılır. Ancak, satılanın ayıplı olmasının yanı sıra başka olguların da eklenerek bir zararın meydana gelmesi halinde *"dolaylı zararın"* varlığı söz konusudur. İsviçre Federal Mahkemesi de meşhur papağan kararı ile bu görüşü benimsemektedir[528].

2. Tüketicinin Borçları

a. Genel Olarak

TBK m. 229 f.1 hükmüne göre, satım konusu malın ayıplı çıkması sebebiyle dönme hakkını kullanan alıcının/tüketicinin de bir takım geri verme yükümlülükleri bulunur. Söz konusu yükümlülükler, satım konusu malın geri verilmesi ve alıcının/tüketicinin satılandan elde ettiği semereleri geri vermesidir.

---

[526] **ERCOŞKUN ŞENOL**, s. 96. Yazar, sözleşmeden dönme ve müspet zarar kavramlarının birbiriyle çeliştiğini ancak alıcıyı daha geniş ölçüde korumak maksadıyla bu görüşün tercih edilmesini daha doğru bulmaktadır.; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 174 vd. ve s. 174 dp. 181; **KAHVECİ,** s. 273 dp.656'daki yazarlar

[527] **ARAL/AYRANCI** s. 147; **ŞAHİNİZ**, s. 144; **KAHVECİ**, s. 273 dp. 658'deki yazarlar; **EREN,** s.141-147; **GÜMÜŞ,** s. 102; **KARA,** Zarar, s.506 vd.; **ARAL,** s.165 vd.

[528] **KAHVECİ,** s. 277-278; **GÜMÜŞ,** s.102; Malvarlığı zararlarına ilişkin açıklama için bkz. **AYDOS**, Oğuz Sadık, *"Ayıplı Mal Nedeniyle Ortaya Çıkan Malvarlığı Zararları",* Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s.317-334

b. Satım Konusu Malı Geri Verme Borcu

TBK m. 229 f. 1'e göre, sözleşmeden dönen alıcı satılanı geri vermekle yükümlüdür. Alıcı, geri verme yükümlülüğü doğduktan sonra işleme, birleşme veya karışma gibi bir nedenden ötürü satım konusu malı geri veremezse, para ile ödemede bulunur[529].

TBK m. 228/1'e göre, *"Alıcıya ayıplı olarak devredilmiş olan satılanın ayıptan, beklenmedik hâlden veya mücbir sebepten dolayı yok olması veya ağır biçimde zarara uğraması, alıcının sözleşmeden dönme hakkını kullanmasını engellemez. Bu durumda alıcı, satılandan elinde ne kalmışsa onu geri vermekle yükümlüdür."* Bu hüküm satıcının ayıplardan sorumlu olmasının bir sonucudur[530]. Aynı zamanda bu hüküm, yarar ve hasarın sözleşmenin kurulması ile alıcıya geçeceğine ilişkin kuralın istisnası olup, satıcıya karşı alıcıyı koruyucu nitelikteki hükmün adaletsiz olduğu yönünde eleştiriler söz konusudur[531].

Geri verme borcu doğduktan sonra satım konusu mal telef olursa, hangi hükümlerin uygulanacağı noktasında görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre[532], satım konusu malın dönme hakkı kullanılmadan önce, telef olması halinde dahi alıcının dönme hakkını kullanmasına engel olmadığı, bu nedenle de TBK m. 228 f. 1 hükmünün geniş yorumlanarak söz konusu durumda da uygulanabileceği savunulmaktadır.[533]. Diğer bir görüşe göre[534], yeni dönme teorisinde sözleşme sona ermemekte tasfiye

[529] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 177; **EDİS,** s. 111

[530] **KAHVECİ,** s. 292; **ŞAHİNİZ,** s. 151; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 167,168

[531] Eleştirilerin haklı olduğu yönünde görüş için bkz. **KAHVECİ,** s. 293 vd.; Eleştirilerin haksız olduğu ve söz konusu hükmün hukuk politikası açısından adaletli olduğu yönünde bkz. **ŞAHİNİZ,** s. 151

[532] **KAHVECİ** s. 296 dp. 716

[533] **KAHVECİ,** s. 296

[534] **KAHVECİ**, s. 296

ilişkisine dönüşmektedir. Bu sebeple, alıcı dönme hakkını kullandıktan sonra satım konusu malın geri verilmesi imkânsız hale gelirse, TBK m. 136 hükmü uygulanmalıdır[535].

c. Satılandan Elde Ettiği Semereleri Geri Verme Borcu

Tüketici/alıcı, satılanı elde ettiği semerelerle birlikte geri verme borcu altındadır. Tüketicinin, geri vermekle yükümlü olduğu semereler, satım konusu malın teslim alınması ile geri verilmesi anı arasında gerçekleşen menfaatler toplamıdır[536].

Öğretideki hâkim görüşe göre, tüketici sadece elde ettiği semereleri satılanla birlikte satıcıya geri verme borcu altındadır[537]. Diğer görüşe göre, TBK m. 217/b.1 kıyasen uygulanmalı ve alıcı/tüketici elde ettiği semerelerin yanı sıra elde etmeyi ihmal ettiği semereleri de geri vermekle yükümlü olmalıdır[538]. Tüketici lehine olan ve ayıp hükümleri ile bağdaşan, tüketicinin yalnızca elde ettiği semereleri satılanla birlikte satıcıya vermesi gerektiği yönündeki hâkim görüşe katılmaktayız.

Öğretideki hâkim görüşe göre, tüketici, sadece elde ettiği semereleri değil, aynı zamanda satım konusu malı kullanmak suretiyle elde ettiği menfaatleri de satıcıya geri vermekle yükümlüdür[539]. Başka bir deyişle, satım konusu malı kullanan tüketici,

---

[535] **SEROZAN,** s. 476, s. 608; **KAHVECİ**, s. 296

[536] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 178; **KAHVECİ,** s. 302; **ŞAHİNİZ,** s. 153; **EDİS,** s. 112

[537]**ŞAHİNİZ,** s. 152; **ARAL/AYRANCI,** s. 145; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 127; **ZEVKLİLER/ÖZEL**, s. 177; **KAHVECİ,** s. 300 vd.; **GÜMÜŞ**, s. 100,101; **ÇABRİ,** s. 236; **EDİS,** s.111; **TANDOĞAN,** Özel, s. 191

[538] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 178; Görüşe ilişkin açıklama ve eleştiriler için bkz. **KAHVECİ**, s. 300-301

[539] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 178,179; **TANDOĞAN,** Özel, s. 191,192; **ŞAHİNİZ**, s. 153,154; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 127; **KAHVECİ,** s. 300; **ARAL/AYRANCI,** s. 145; **ATAMER/BAŞ,** s. 48; **EDİS,** s.112; **ÇABRİ,** s. 237,238; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU,** s. 135; **İNCEOĞLU,** s. 178

kullanma karşılığını tazmin etmekle yükümlüdür. Yargıtay, sözleşmeden dönme halinde satıcının kullanma bedeli, tüketicinin de faiz talep edemeyeceği kanaatindedir[540].

Öğretide, tüketicinin ödeyeceği tazminat miktarı belirlenirken taksitle satış sözleşmesinden dönmeye ilişkin TBK m. 260/1 hükmünün, söz konusu durumda da uygulanabileceği savunulmaktadır[541]. TBK m.260 f. 1 hükmüne göre, satıcı hakkaniyete uygun bir kullanma bedeli talep edebilir. Söz konusu kullanma karşılığı bedelini, tespit ederken hâkim malın piyasadaki kira bedelini dikkate alır. Ancak, kira bedeli içerisinde kâr unsurunu barındırırken, ayıplı mal sebebiyle tarafların dönmeleri halinde karşılıklı geri verme yükümlülüğü söz konusu olduğundan kâr unsuru dikkate alınmaz[542].

Satım konusu malın kiraya verilmeyen bir mal olması halinde, hâkimin uygun kullanım karşılığı bedelini tespit etmesi zordur. Alman Federal Mahkemesinin uyguladığı bir hesaplama yöntemi Türk Hukuku açısından da yol gösterici nitelikte olabilir[543]. Bu yönteme göre, mahkeme öncelikli olarak satım konusu malın ortalama kullanım ömrünü tespit etmelidir. Kullanım ömrü süresi mal için ödenen fiyata oranlandığında aylık kullanım karşılığı tespit edilir. Aylık kullanım karşılığı tespit edildikten sonra, ayıbın ortaya çıkışına kadar olan süre için kullanım karşılığı kolaylıkla hesaplanır[544]. Örneğin, Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliğinde cep telefonlarının

---

[540] Yarg. 13 HD. E.2006/6251, K. 2006/11865, T. 18.09.2006 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 23.02.2019) Yargıtay, tüketiciden kullanma bedeli alınamayacağı görüşündedir.; **KARA,** Tüketici, s. 758.Yazar, Yargıtay kararlarının isabetli olduğu kanaatindedir.; **ASLAN,** s. 188 TKHK'da tüketicinin elde ettiği semereleri ve satım konusu malı kullanılması sebebiyle kazandığı yararları geri vermesine ilişkin bir hükmün bulunmadığı bu sebeple de tüketicinin kullanma karşılığı ödemesine gerek olmadığını ifade eder.

[541] **ŞAHİNİZ,** s. 154; **KAHVECİ**, s. 302

[542] **ŞAHİNİZ,** s. 154; **KAHVECİ**, s. 302

[543] **ATAMER/BAŞ,** s. 48,49; **ŞAHİNİZ,** s. 154; **KAHVECİ,** s. 303;

[544] Alman Federal Mahkemesi'nin kullanım karşılığı hesaplama yöntemi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **ATAMER/BAŞ,** s.48,49; **KAHVECİ,** s. 302,303; **ÇABRİ,** s. 238,239

kullanım ömrü 5 yıl olarak belirtilmiştir. Tüketicinin, satım bedeli 3000 TL olan bir cep telefonunu 5 ay kullanabildiğini sonrasında sözleşmeden döndüğünü varsayalım. Kullanım ömrü 5 yıl yani 60 ay olan cep telefonu, satım bedeli olan 3000 TL'ye oranlanırsa aylık kullanım karşılığı 50 TL'dir. 50*5=250 TL tüketicinin satıcıya kullanım karşılığı bedeli ödemesi gerektiği tespit edilir. Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği ekinde birden çok sanayi ürününün kullanım ömrü yer almaktadır. Bu sebeple Alman Federal Mahkemesinin benimsediği bu yöntemin Türk Hukukunda da uygulanması mümkündür[545].

B. Satış Bedelinin İndirilmesi

Satılanın ayıplı olması sebebiyle tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklardan ikincisi satış bedelinin indirilmesini talep etme hakkıdır. "*Tüketici, satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim talep edebilir."*(TKHK m. 11/1-b; TBK m.227/1-2) 6502 sayılı TKHK, seçimlik haklar noktasında 1999/44 sayılı AB Yönergesi'nde olduğu gibi kademeli bir sistem tercih etmemiştir. Bu nedenle, tüketici dilediği seçimlik hakkı kullanmakta serbesttir. Ancak, 6502 sayılı TKHK ile, tüketici, bazen satış bedelinden indirim hakkını seçmek zorunda kalabileceği gibi, bazen de ayıp sebebiyle ortaya çıkan değer azalmasının satış bedeline eşit ya da çok yakın olması halinde satış bedelinden indirim hakkını değil de, satılanı ayıpsız bir benzeriyle değiştirme veya sözleşmeden dönme hakkından birini seçmek zorunda kalabilir.(TKHK m. 83 atfı ile TBK m. 227/V)

Tüketici, satış bedelinin indirilmesine ilişkin seçimlik hakkını kullandıktan sonra, taraflar indirilecek tutarı aralarında belirleyebilirler yahut da anlaşmazlık söz

[545] **ŞAHİNİZ,** s. 154; **ATAMER/BAŞ,** s. 49; **KAHVECİ,** s. 303

konusu olduğu hallerde mahkeme kararıyla da bu tutar belirlenebilir[546]. Öğretideki hâkim kanaat ve Yargıtay uygulamaları seçimlik hakların hukuki niteliğinin yenilik doğuran hak olduğu noktasındadır. Bu sebeple, tüketici dava açmadan satıcıya yönelteceği bir irade beyanıyla satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını kullanabilir. Tüketici, satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını yalnızca satıcıya karşı kullanabilir.

Satış bedelinin indirilmesi halinde yalnızca satış bedelinde değişiklik söz konusu olur. Bu durumda taraflar arasında yeni bir sözleşme söz konusu değildir, yani satım sözleşmesi geçerliliğini sürdürmektedir[547]. Ayrıca, satış bedelinin indirilmesi, borcun yenilenmesi anlamına da gelmez[548]. Satış bedelinin indirilmesi hakkı, değiştirici yenilik doğuran bir hak olup, sadece satış sözleşmesinin bedel unsuru değişir.[549].

Satış bedelinin indirilmesi hakkı, tazminat niteliği taşımamaktadır; bu sebeple TBK m. 50 vd. hükümler uygulanmaz[550]. Örneğin, TBK m. 52'de tazminatın

---

[546] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 180; **ŞAHİNİZ**, s. 157;**YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 103.; **EREN**, s. 147,148; **EDİS,** s. 122

[547] Satım sözleşmesinin bedele ilişkin şartlar dışında varlığını sürdürdüğü ve karşılıklı alacaklara ait fer' i haklarında varlığını sürdürdüğü yönünde bkz. **EDİS,** s. 122; **EREN,** s. 147; **TUNÇOMAĞ,** s. 173;**ARAL/AYRANCI,** s.149; **ÇABRİ,** s. 247; **ŞAHİNİZ,** s. 157 ;**TURGUT,** Cemile, *" Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Satış Sözleşmesinde Ayıp Nedeniyle Bedelde İndirim Hakkı"*, İÜHFM, C. 75, S.1,s.455; **ASLAN,** s. 193; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 103

[548] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.180;**ASLAN,** s. 193; **TURGUT** ,s.455; **EDİS,** s. 122; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 103

[549] **EREN,** s. 147; Bazı yazarlar, söz konusu hakkın kullanıldığı durumu, satış bedelinden indirim yapıldığı oranda sözleşmesinin geçmişe etkili olarak ortadan kalkmasını sağlayan sözleşmeden kısmen dönülmesi olarak değerlendirmektedir. Bu görüş için bkz. **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 180; **ŞAHİNİZ**, s. 157;**YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 103; **EDİS,** s. 122; **ÇABRİ**, s. 247

[550]**TUNÇOMAĞ,** s. 174; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 186,187; **ŞAHİNİZ,** s. 159,160; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 105; **ASLAN,** s.193

indirilmesine ilişkin bir düzenleme mevcutken; satış bedelinden indirilecek tutar üzerinden söz konusu hükümde olduğu gibi indirim yapılması mümkün değildir.

6502 sayılı TKHK m. 11/5'e göre, *"Tüketicinin sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim hakkını seçtiği durumlarda, ödemiş olduğu bedelin tümü veya bedelden yapılan indirim tutarı derhâl tüketiciye iade edilir*[551]*."* Tüketici, satış bedelinin indirilmesi seçimlik hakkını, satılanın bedelini ödedikten sonra kullanabileceği gibi ödeme yapmadan önce de kullanabilir[552]. Bu durumda tüketici satış bedelini ödemediyse, satıcıya indirimli bedeli öder. Ancak, tüketici satış bedelini ödemişse, indirilen tutarın derhal tüketiciye geri verilmesi gerekir. Öğretideki bazı yazarlar, satış bedelinin ödenmesi durumunda, ödeme tarihinden itibaren satıcının indirilen tutar üzerinden hesaplanacak faizi de tüketiciye geri vermesi gerektiğini savunmaktadır[553].

Satış bedelinin indirilmesinde satılanın kıymet takdirinin tespitinde hasar ve yararın geçiş anı dikkate alınır. Eski Borçlar Kanunu zamanında yarar ve hasar sözleşmenin kurulması ile satıcıya geçerken yeni Borçlar Kanunu m. 208 hükmüne göre yarar ve hasar taşınırlarda teslim, taşınmazlarda tescille alıcıya geçmektedir. Bu

[551] **AKÇAAL/UYUMAZ,** s.264.Hükümdeki *"derhal"* ifadesinin hakime takdir yetkisi tanıdığını ifade etmektedir.; **YILDIRIM,** s. 1041. Yazar, hükümde geçen *"derhal"* ifadesi yerine her türlü tereddüdü ortadan kaldırmak için somut kısa bir sürenin belirtilmesinin faydalı olacağı kanaatindedir.

[552] **ŞAHİNİZ,** s. 157; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 113

[553] **ATAMER/BAŞ,** s. 47,48; **ŞAHİNİZ,** s. 158; **ASLAN,** s. 192. Yazar, satıcının satış bedelinden indirilen tutarı derhal geri vermediği takdirde, tüketicinin talep anından itibaren faiz talep edebileceği kanaatindedir.; Aksi kanaatte görüş için bkz. **İNCEOĞLU,** s. 182,183 Yazar, olması gereken hukuk bakımından savunulacak bu görüşün kanuni dayanağının bulunmadığını ifade etmektedir.

sebeple, satış bedelinin indirilmesine ilişkin satılanın kıymet takdiri yapılırken, taşınırlarda teslim, taşınmazlarda tescil anı dikkate alınmalıdır[554].

1. İndirim Miktarının Tespiti

Tüketicinin satın aldığı malın ayıplı çıkması halinde satış bedelinden indirim seçimlik hakkını kullanabileceği 6502 sayılı TKHK'da düzenlenir. Ancak, indirim miktarının nasıl hesaplanacağına ilişkin, ne TBK ne de 6502 sayılı TKHK'da açık bir düzenleme bulunmaktadır. Aynı şekilde 4077 sayılı TKHK döneminde de indirim miktarının nasıl hesaplanacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktaydı.

İndirim miktarının nasıl hesaplanacağına ilişkin öğretide, mutlak metot, tazminat metodu ve nispi metot olmak üzere üç yöntem geliştirilmiştir[555].

a. Mutlak Metot

Bu görüşe göre, satım konusu malın ayıplı ve ayıpsız değeri belirlenir, ayıplı ve ayıpsız değer arasındaki fark, satış bedelinden çıkarılarak tüketicinin asıl ödemesi gereken bedel tespit edilir[556]. Örneğin;

Satış Bedeli = 150 TL

---

[554] **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 190; **ASLAN,** s. 193;**EREN,** s.149 Kıymet takdirinin tespitinde sözleşmenin kurulma anının dikkate alınacağına ilişkin görüş için bkz. **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 187; **ŞAHİNİZ,** s.159

[555] Yöntemler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 180-187; **EDİS,** s.123-124; **EREN**, s. 148,149; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 103-106

[556] Görüş açıklaması için bkz. **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 180,181, s. 181 dp. 221,222'de görüşü savunan yazarlar sayılmıştır.; **ASLAN,** s. 193; **GÜMÜŞ,** s. 105; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 190; **AYDOĞDU,** s.171; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 130; **ÇABRİ**,s.248; **EDİS,** s.123; **EREN,**s.148,; **OLGAÇ,** s. 189; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 103

Ayıpsız Değer = 120 TL

Ayıplı Değer = 80 TL

Ayıpsız değerden ayıplı değer çıkarılarak indirilecek tutar tespit edilir.

İndirilecek Tutar = 40 TL

Ödenecek Bedel = 110 TL (Tüketicinin ödemesi gereken bedel)

Satım konusu malın, ucuza satıldığı hallerde satıcı, pahalıya satıldığı hallerde de tüketici aleyhine adaletsiz sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle bu görüş eleştirilir[557].

b. Tazminat Metodu

Bu görüşe göre, satım sözleşmesinde kararlaştırılan bedel ile satım konusu malın ayıplı değeri arasındaki fark satış bedelinden çıkarılır[558].

Satış Bedeli = 150 TL

Ayıplı Değer = 80 TL

Satış bedelinden ayıplı değer çıkarılarak indirilecek tutar tespit edilir.

İndirilecek Tutar = 70 TL

Ödenecek Bedel = 80 TL (Tüketici sadece, satılanın ayıplı değerini öder.)

Satım konusu malın gerçek değerinden daha aşağı bir bedel ile satıldığı hallerde, tazminat metoduna göre indirilecek tutar hesabında satış bedelinin indirilmesi imkânsız

[557] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 185-186; **ASLAN,** s. 194; **EDİS,** s. 123; **TANDOĞAN,** Özel, s.196; **OLGAÇ**, s. 189

[558]Görüş açıklaması için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 181; **ASLAN,** s. 194; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 190; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 130; **AYDOĞDU,** s.171; **ÇABRİ,** s.248; **EDİS,** s.123; **EREN**,s.148; **TANDOĞAN,** Özel, s.196; **OLGAÇ,** s. 189; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 104

bir hale gelebilir[559]. Örneğin, satış bedeli 100 TL olan malın, ayıpsız değeri 150 TL, ayıplı değeri 120 TL olması halinde, satış bedelinden indirim yapılmasına imkân bulunmaz.

c. Nispi Metot

Yargıtay uygulamalarında[560] ve öğretide kabul edilen bu görüşe göre[561]; satım konusu malın ayıplı değeri ile ayıpsız değeri arasındaki oranın, taraflarca kararlaştırılan

[559]**TANDOĞAN,** Özel, s. 196; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 186; **EDİS,** s. 124; **OLGAÇ**, s. 189;**ASLAN**, s. 194 Yazar, bu durumda tüketicinin satış bedelinden indirime ilişkin seçimlik hakkını kullanamayacağını satıştan dönme hakkının kullanılmasının zorunlu hale geldiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda tüketicinin ayıplı malı alıkoymasında yararının olabileceğini ve Kanun'un ona tanıdığı bu haktan sırf hesaplama metodu nedeniyle mahrum bırakılmasının doğru olmadığını ifade etmektedir.

[560] Yarg. 13. HD., E. 2016/25514, K. 2018/7321, T. 26.06.2018; Yarg. 13. HD. E.2015/35276, K. 2018/5760, T. 14.05.2018; Yarg. 13. HD. E. 2016/21154, K. 2018/4158, T. 04.04.2018; *"Satış bedelinden indirilecek miktarın tespitinde, doktrinde, "mutlak metot", "nispi metot" ve "tazminat metodu" adıyla bilinen değişik görüşler mevcutsa da, gerek Dairemiz gerekse Yargıtay tarafından öteden beri uygulanan "nispi metot" olarak adlandırılan hesaplama yöntemi benimsenmektedir. (Bkz. 13.HD. T.26.12.1997, E.1997/7580; K.1991/10870) Bu metoda göre; satış tarihi itibariyle satılanın, ayıpsız ve ayıplı değerleri arasındaki oranın, satış bedeline yansıma miktarı belirlenmektedir. Başka bir ifade ile satılanın, tarafların kararlaştırdıkları satış bedeli gözetilmeksizin, satış tarihi itibariyle gerçek ayıpsız rayiç değeri ile, mevcut ayıplı haldeki rayiç değeri ayrı ayrı belirlenerek, bu iki değerin birbirine bölünmesi suretiyle elde edilecek oran, satış bedeline uygulanmaktadır.."* Yarg. HGK. E. 2017/531, K.2018/409, T.28.02.2018; Yargıtay kararları için bkz.(https://www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 12.01.2019)

[561] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 182 vd.; **TANDOĞAN,** Özel, s.197;**TUNÇOMAĞ**, s. 176 vd.; **ŞAHİNİZ,** s. 158 vd.; **GÜMÜŞ,** s. 104; **ASLAN,** s. 194,195; **ARAL/AYRANCI**, s. 149; **ARBEK,** s. 58; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 190,191; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 104,105; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 113 ; **İNCEOĞLU,** s. 182; **AYDOĞDU,** s. 171; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s.130,131; **ÇABRİ,** s.248,249; **EDİS,** s.123; **EREN,**s.148; **BİLGİN,** s. 407; **ASLAN,** Onarım, s. 40,41; **TİRYAKİ,** s. 113; **FEYZİOĞLU,** Özel, s. 295; **OLGAÇ,** s. 190; **KARA,** Tüketici, s. 776 vd.; **ARSLANLI**, s. 291

satış bedeline uygulanması ile ödenecek satış bedeli tespit edilir. Nispi metot aşağıdaki şekilde formüle edilebilir[562].

Satılanın ayıpsız değeri ÷ Satılanın ayıplı değeri= Kararlaştırılan bedel ÷ Ödenecek bedel

$$\text{Ödenecek Bedel} = \frac{\text{Kararlaştırılan Bedel} \times \text{Satılanın Ayıplı Değeri}}{\text{Satılanın Ayıpsız Değeri}}$$

İndirilecek Miktar = Kararlaştırılan Bedel – Ödenecek Bedel

Bu formülü bir örnekle açıklamak gerekirse;

Kararlaştırılan Bedel = 1000 TL

Satılanın Ayıpsız Değeri = 600 TL

Satılanın Ayıplı Değeri = 300 TL

Ödenecek Bedel = (1000 × 300) ÷ 600 = 500 TL

İndirilecek Miktar = 1000- 500= 500 TL

Satımın sağladığı kârı da dikkate alan nispi metot, adalete en uygun yöntem olduğu gerekçesiyle kabul edilmektedir[563]. Ayrıca, TKHK m. 11/1-b hükmünde *"ayıp oranında satış bedelinden indirim"* ifadesine yer verilmek suretiyle tüketicilerin satış bedelinden indirime ilişkin seçimlik hakkını kullanması durumunda indirilecek tutarın nispi metot ile tespit edilmesi bir nevi kabul edilmiştir[564]. Aynı şekilde, hem 4077 sayılı

[562] Nispi metodun farklı uygulamaları için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 182 vd.

[563] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 185; **ŞAHİNİZ,** s. 159; **GÜMÜŞ,** s. 105; **EDİS**, s.124; **TANDOĞAN**, Özel, s.197; **TUNÇOMAĞ,** s.177; **OLGAÇ**, s.190

[564] **ÇABRİ,** s. 248-249; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.113 Yazar, TKHK m. 11/1-b'deki*, "ayıp oranında"* ifadesinin açıkça indirilecek bedelin hesaplanmasında nispi metodun kullanılmasını emrettiği kanaatindedir.; **AYDOĞDU**, s. 171. Yazar, kanunda herhangi bir hesaplama metodunun benimsenmediği görüşündedir.

TKHK m. 4'te hem de TBK m. 227'de indirilecek bedelin nispi metot ile hesaplanması kabul edilir.

2. Satış Bedelinden İndirim Talep Edilmesi Halinde Ayrıca Tazminat Talep Edilip Edilemeyeceği Sorunu

Ayıplı ifa halinde satış bedelinden indirim talep edilmesi, bazı durumlarda tüketicinin uğradığı zararların tamamının giderilmesine yetmeyebilir. Bu gibi durumlarda, tüketicinin sözleşmeden dönme halinde olduğu gibi doğrudan ve dolaylı zararlarının tazminini talep edip edemeyeceği hususu öğretide tartışmalıdır.

Bir görüşe göre[565], TBK m. 229 sözleşmeden dönmenin sonuçlarına ilişkin bir düzenleme olduğundan satış bedelinden indirim seçimlik hakkında uygulanmaz. Tüketici, bedel indirimi seçimlik hakkına ek olarak uğradığı zararların tazminini yalnızca TBK m. 112 hükmüne göre talep edebilir. Bu durumda, satıcı ancak, kusuru olmadığını ispat ederek tüketicinin zararını tazmin yükümlülüğünden kurtulur. Başka bir ifadeyle, TBK m. 229/1 b.3 hükmünde olduğu gibi satıcının kusursuz sorumluluğu söz konusu değildir. Sözleşmeden dönme, ayıplı ifanın en ağır sonuçlarını içerdiğinden bu denli istisnai bir hükmün daha hafif sonuçlar içeren satış bedelinden indirim seçimlik hakkında uygulanmasının doğru olmadığı ileri sürülmektedir.[566] Yargıtay uygulamalarında bu görüşü destekler kararlar mevcuttur[567].

---

[565] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 188 dp. 247'deki yazarlar; **TURGUT,** s. 462; **EDİS,** s. 124-126

[566] Görüşe ilişkin açıklamalar için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 188,189; **GÜMÜŞ,** s 105; **ARAL/AYRANCI,** s. 151; **ŞAHİNİZ,** s. 161,162

[567] *"BK'nun 202. maddesine göre satıcının tekeffülü altındaki satılanın ayıbı anlaşıldığı zaman, alıcı seçimlik hakkına sahiptir. Dilerse satılanı redde hazır olduğunu beyan ederek satımın feshini, dilerse satılanı alıkoyup semenin tenzilini isteyebilir. Şayet uğranılan zarar semenin tenzili ile karşılanmazsa alıcı, semenin tenzili ile birlikte eksik ifa nedeniyle uğradığı zararı BK'nun 96. maddesi uyarınca*

Bizim de katıldığımız öğretideki hâkim görüşe göre, TBK m. 229/I, b.3 ve II. fıkra hükmü kıyasen satış bedelinden indirim seçimlik hakkında da uygulanır[568]. Başka bir deyişle, satış bedelinden indirim talep eden tüketici, TBK m. 229 hükmüne göre, doğrudan ve dolaylı uğradığı zararların tazminini de talep edebilir.

Tüketicinin talep edebileceği tazminat alacağı, 10 yıllık genel zamanaşımı süresine tabidir[569].

C. Ayıpsız Benzeriyle Değiştirme

Tüketicinin ayıplı ifa sebebiyle kullanabileceği bir diğer seçimlik hakkı, imkân varsa, satılanın ayıpsız misli ile değiştirilmesini istemedir.(TKHK m. 11/1-ç) Bu düzenleme, TBK m. 227'de,*"imkân varsa, satılanın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteme"* şeklinde ifade edilmektedir. TBK ve 6502 sayılı TKHK'daki kavram uyuşmazlığı öğretide eleştirilmektedir. TKHK m. 11/1-ç'de ifade edilen *"misli"* kavramı ile sadece cins borçları esas alınarak tanım yapılmaktadır. Oysa TBK m. 227/1, b.4'teki imkân varsa ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi ifadesi, cins borcunu kapsadığı kadar, imkân olması halinde parça borcunu da kapsamaktadır[570]. Öğretideki bir kısım

---

isteyebilir." Yarg. 19. HD. E. 2001/1069, K. 2001/5025, T.28.06.2001 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 23.02.2019)

[568] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 187 vd.; **ŞAHİNİZ,** s. 160-161; **ARAL/AYRANCI,** s. 151 ve dp.181'deki yazarlar; **GÜMÜŞ,** s. 106; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 106 Yazar, satıcı için kusursuz sorumluluğu öngören TBK m. 229 düzenlemesinin sözleşmeden dönme dışında bir seçimlik hakkı tercih eden alıcı içinde uygulanması gerektiği görüşündedir.

[569] **ŞAHİNİZ,** s. 161

[570]**ÖZTAŞ,** s. 340; **ATAMER/BAŞ,** s. 38; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s. 131; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 103; **KIZILAY**, s.201; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ARAL/AYRANCI,** s. 152 Ayıpsız benzeri ile değiştirme hakkının sadece çeşit borçlarında olabileceği görüşündedir. Parça borçlarında değiştirme hakkı yalnızca tarafların anlaşması halinde mümkündür.; **EREN**, s. 150;

yazarlar, tüketiciyi koruma politikası gereğince, 6502 sayılı TKHK m. 11/1-ç hükmündeki *"misli"* kavram ifadesinin TBK m. 227/1, b.4 hükmünde olduğu gibi *"benzeri"* şeklinde yorumlanmasının daha isabetli olacağı görüşündedirler[571].

TBK m. 227 parça borcu, cins borcu ayrımı olmaksızın düzenlenmiştir. 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 3'teki düzenleme gereğince, hem parça borcu hem de cins borcu için ayıpsız benzeriyle değiştirme talep edilebilir. 4077 sayılı TKHK ve 6502 sayılı TKHK'da her ne kadar *"misli"* kavramı yer alsa da hem TBK hem de 1999/44 sayılı AB Yönergesi ile uyum çerçevesinde bu kavramın *"benzeri"* olarak okunması ve cins borçlarında olduğu kadar imkân dâhilinde parça borçlarında da tüketicinin ayıpsız benzeri ile değiştirme seçimlik hakkını kullanması gerektiği kabul edilmelidir. Zira, kanunun ruhuna ve tüketicinin korunması politikasına *"benzeri"* kavramı daha uygundur.

6502 sayılı TKHK ve TBK' da yer alan *" imkan varsa"* ibaresine 4077 sayılı TKHK'da yer verilmemiştir. Bu haliyle 6502 sayılı TKHK, 4077sayılı TKHK'ya nazaran tüketicinin seçimlik haklarına kısıtlama getirmektedir. Bazı yazarlara göre, 6502 sayılı TKHK ve TBK'da yer alan *"imkân varsa"* kavramı *"satıcıdan beklenebiliyorsa"* şeklinde okunmalı ve buradaki kısıtlama sadece *"parça satışı"* bakımından geçerli kabul edilmelidir[572].

TUNÇOMAĞ, s.180; **BİLGİN,** s. 412, **ÖZBİLEN,** s. 289; **HATEMİ/SEROZAN/ARPACI**, s.103 Parça borçlarında ayıpsız benzeriyle değiştirme olmaz olsa olsa ücretsiz onarım söz konusu olur.; **ELVAN,** s. 30

[571] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 120,121; **İNCEOĞLU,** s. 181; **ÖZTAŞ**, s. 342 dp. 34; **ASLAN,** s. 198; **ÇABRİ,** s.262; **ATAMER/BAŞ**, s. 36; Aksi kanaatte görü için bkz. **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 191 , Yazar, TBK m. 227/1, b.4 hükmündeki *"ayıpsız benzeri"* ifadesinin, satılanın *"misli mal"* olması gerektiği şeklinde yorumlanması kanaatindedir.; **AYDOĞDU**, s. 172; **İNAL,** s. 1018

[572] **GÜMÜŞ,** s. 107; **ÖZTAŞ,** s. 341 vd.

6502 sayılı TKHK m. 11/2'ye göre, *"Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu fıkradaki hakların yerine getirilmesi konusunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur. Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz."* Sözleşmeden dönme ve satış bedelinden indirim seçimlik haklarından farklı olarak tüketici, satıcı haricinde üretici veya ithalatçıya karşı da seçimlik hakkını kullanabilir. Satım sözleşmesinin gereği gibi yerine getirilmemesi halinde kural olarak taraflar taleplerini sadece birbirlerine karşı ileri sürer. Ancak, 6502 sayılı TKHK m. 11/2 hükmünde, ayıplı satılanın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesini talep hakkı satım sözleşmesi tarafı olmayan üretici ve ithalatçıya karşı da doğrudan ileri sürülebilmektedir. Bu hüküm, sözleşmelerin nispiliği ilkesinin istisnasıdır.

6502 sayılı TKHK m. 11/4'e göre, *"ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur.... Aksi hâlde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir[573]."* Hükümdeki *"yöneltme"* ifadesiyle, talebin satıcı, üretici veya ithalatçıya gönderilme anı esas alınmaktadır[574]. Hükümde belirtilen süreler içerisinde tüketicinin talebi yerine getirilmezse, tüketici diğer seçimlik haklarından birini kullanabilir. Tüketicinin, satılanın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesi hakkı, yenilik doğuran hak kabul edildiğinden, söz konusu hak bir defa

[573] **ÇABRİ,** s. 258 Söz konusu süreleri, çok uzun olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir. ; **ATAMER/BAŞ,** s. 40,41. Yazar, hükümdeki gibi 30 ve 60 günlük süreler yerine 1999/44 sayılı AB Yönergesinde olduğu gibi, "makul süre" içerisinde seçimlik hakkın yerine getirilmesine ilişkin bir düzenlemenin yerinde olacağı kanaatindedir.

[574] **İNCEOĞLU,** s. 183; Aksi kanaatte görüş için bkz. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 123. Yazar, *"yöneltme"* ifadesinden varma anının anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

kullanılmakla tükenir ve geri dönülemez. Ancak, bu hüküm kullanılan seçimlik haktan dönülemeyeceği kuralına istisna teşkil eder. 6502 sayılı TKHK m. 11/4 hükmü, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m.3(5)'e paraleldir[575].

6502 sayılı TKHK m. 11/3 hükmü ile, tüketicinin satım konusu malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini talep hakkının sınırı düzenlenir. Söz konusu seçimlik hakkın kullanılması satıcı açısından *"orantısız güçlükleri de"* beraberinde getiriyorsa tüketici malın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesini talep edemez. Böyle bir durumda, tüketici dönme veya satış bedelinden indirim haklarından birini tercih edebilir. 6502 sayılı TKHK m. 11 f. 3'te, *"orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır."* 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 3/3'te düzenlenen kriterler esas alınarak, yönergeye uyum çerçevesinde 6502 sayılı TKHK'da da bu kriterlere yer verilmiştir[576]. Ancak, Yargıtay kararlarında, tüketicinin malın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesi seçimlik hakkını tercih etmesinin satıcı açısından orantısız güçlük yaratıp yaratmadığı hususu dikkate alınmamaktadır[577].

TBK m. 227 f. 3 hükmüne göre, *"satıcı, alıcıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir."* Söz konusu hüküm TBK'da satış sözleşmesinin yerinde satış veya mesafeli satış olduğuna bakılmaksızın uygulanır[578]. Ancak, 6502 sayılı TKHK'da TBK m. 227 f.3'e benzer bir hükme yer verilmemiştir. Aksine, 6502 sayılı TKHK'da tüketici dilediği seçimlik hakkı seçmekte özgür olduğu gibi, satıcı da tüketicinin tercihini yerine

---

[575] **ATAMER/BAŞ,** s. 40

[576] **ATAMER/BAŞ,** s. 34, s. 38 vd.; **ÇABRİ,** s. 235; **ATAMER**, Eleştiri, s. 92

[577] Yarg. HGK.., E. 2009/4-11, K.. 2009/99, T.04.03.2009 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 24.02.2019);Yarg. 13. HD., E.2010/4865, K.. 2010/16036 T.02.11.2010 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 24.02.2019)

[578] **ÖZTAŞ,** s. 352; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN,** s. 102

getirmek zorundadır[579]. 6502 sayılı TKHK bu konuyla ilgili açıkça tüketicinin tercihinin yerine getirilmesi gerektiğini düzenlediğinden, TBK m. 227 f. 3 hükmü tüketici sözleşmelerinde uygulanmaz[580].

Satım konusu malın değiştirilmesini talep eden tüketiciye, aynı model veya marka mal verilmesi şart olmadığı halde, tüketiciye dürüstlük kuralı gereği kabul edebileceği bir mal verilmelidir[581]. Malın ayıpsız benzeriyle değiştirilmesini talep eden tüketiciden kullanım karşılığı veya bir üst model için fiyat farkı istenip istenemeyeceği hususunda tartışmalar söz konusudur. Satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini talep eden tüketiciden kullanım karşılığı istenemeyeceği gibi, AB hukuku çerçevesinde satılanın daha üst modelinin teslimi halinde fiyat farkı da istenemez[582]. Yargıtay kararlarında da satıcı lehine kullanma tazminatına hükmedilmediği görülmektedir[583].

Yargıtay kararlarında, satılanın aynı model ve ayıpsızının stoklarda bulunmaması halinde, satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesine ilişkin hüküm icra

---

[579] **ASLAN,** s. 199

[580] **ASLAN,** s. 174; Tüketici sözleşmelerinde de kıyasen TBK m. 227/3 hükmünün uygulanması gerektiğine ilişkin görüşler için bkz. **İNCEOĞLU,** s.190; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 122; **ÖZ**, Bildiri, s. 184 **ŞAHİNİZ,** s. 115-117; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 148,149; **EREN**, s. 133; **ÇABRİ,** s. 269

[581] **ÇABRİ**, s. 262; **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.121; **İNCEOĞLU,** s. 180; **ATAMER/BAŞ**, s.26

[582] **ATAMER/BAŞ** s. 42-43; **İNCEOĞLU,** s.181;

[583] *"Davacı, dava dilekçesinde; imalat hatası bulunan 1997 model Porche marka aracının yerine yenisinin verilmesini, bu mümkün olmadığı takdirde değerini istemiştir. Mahkeme ise aracın "O" km. aynı nitelikte yenisi ile değiştirilmesine hükmetmiştir. İİK'nın 24/4. maddesinde; "....Menkul malın değeri ilamda yazılı olmadığı veya ihtilaflı bulunduğu takdirde İcra Müdürü tarafından haczin yapıldığı tarihteki rayice göre takdir olunur" hükmü yer almaktadır. Bu açık hükmün varlığı karşısında, kararın infazının güçlüğünden de söz edilemez."* Yarg. HGK., E. 2005/4-309,K. 2005/391, T. 22.06.2005 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 24.02.2019)

edilemediğinden, İİK m.24 kapsamında satılanın bedelinin tüketiciye ödenmesine hükmedilmektedir[584]. Bu ödeme satılanın fatura bedelinden daha düşük olamaz[585].

D. Ücretsiz Onarım Talep Hakkı

Alışveriş hayatındaki ihtiyaçlar doğrultusunda 4077 sayılı TKHK'da ücretsiz onarım hakkı düzenlenmiştir[586]. 4077 sayılı TKHK ile tüketicilerin taraf olduğu satış sözleşmelerinde ücretsiz onarım hakkı tanınırken, eski BK'da ücretsiz onarım hakkı düzenlenmemişti. Ancak, 6098 sayılı TBK'da alıcıların ücretsiz onarım hakkına sahip olduğu düzenlemesine yer verilerek, 4077 sayılı TKHK ile paralellik sağlandı.

6502 sayılı TKHK ve TBK'da aşırı masraf gerektirmeyen hallerde, bütün masraflar satıcıya ait olmak üzere ücretsiz onarım hakkının kullanılabileceği düzenlenir.(TKHK m. 11/1-c, TBK m.227/1-3) Söz konusu hükümlerdeki *"aşırı masraf gerektirmediği takdirde"* ifadesi TMK m. 2 gereğince hakkın kötüye

---

584 Yarg. HGK., E.2009/4-11, K..2009/99 T. 04 03.2009 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 24.02.2019) ; **ÇABRİ**, s. 263; **AYDOĞDU**, s. 173;; Yargıtay uygulamasına eleştiriler için bkz. **ÖZTAŞ,** s. 345. Yazar, Yargıtay'ın bu tutumunun her zaman tüketici lehine olmayacağını, ifade etmektedir. Tüketici satış bedelinin iadesini talep etseydi, sözleşmeden dönme hakkını kullanırdı. Bu nedenle, ayıplı satılanın değiştirilmesinin hakkın kullanılmasından sonra imkansız hale gelmesi halinde, tüketiciye seçimlik hakkını değiştirme yetkisinin tanınmalıdır. **İNCEOĞLU**, s. 180; **ATAMER/İNCEOĞLU,** s. 62,63; **ATAMER/BAŞ,** s. 43,44

585 Yargıtay 13. HD. E. 2012/4033, K.2012/8523, T. 28.03.2012 (Karar için bkz. **KARA,** Tüketici, s. 377)

586 **AKÜNAL**, Teoman, *"Satıcının Onarım Garantisi"*, İÜHFM, C.38, S. 1-4, s. 547-570; **ASLAN,** Onarım, s. 48 vd.

kullanılması yasağının bir yansımasıdır[587]. Onarımın aşırı masraf gerektirdiğini ileri sürmesi gereken kişiler, satıcı, üretici veya ithalatçıdır[588].

Tüketicinin, ücretsiz onarım hakkını talep etmesi halinde bütün masraflar satıcıya aittir. GBY m. 8'e göre, *"Tüketicinin, Kanunun 11 inci maddesinde yer alan seçimlik haklarından ücretsiz onarım hakkını seçmesi durumunda satıcı; işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli ya da başka herhangi bir ad altında hiçbir ücret talep etmeksizin malın onarımını yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür."* Satıcının karşılaması gereken bu masraflara, malın onarıma gönderilmesi ve onarım yapıldıktan sonra tüketiciye geri gönderilmesi masrafları da dâhildir[589]. Ücretsiz onarımdan maksat, sözleşmeye aykırı ifanın, sözleşmeye uygun hale getirilmesinde meydana gelen tüm masraflara, yani onarımla bağlantılı tüm masraflara satıcının katlanmasıdır[590].

Ayıplı malın tamir edilebilirliği noktasında, ayıbın kısmen veya tamamen tamir edilebilir olmasını öngören objektif kıstas ve tarafların iradesine dayanan sübjektif kıstas söz konusudur[591]. Ayıplı malın objektif olarak tamir edilmesi mümkün değilse, tüketici onarım hakkı haricindeki seçimlik haklarından birini kullanmalıdır[592].

Tüketici, ücretsiz onarım hakkını, satıcı, ithalatçı veya üreticiden birine veya birkaçına ileri sürebileceği gibi hepsine karşı da ileri sürebilir[593]. 6502 sayılı TKHK m.

---

[587] **ATAMER/BAŞ,** s.38; **ASLAN**, Onarım, s. 54

[588] **ARBEK,** s. 180

[589] **İNCEOĞLU,** s. 183; **ARBEK,** s. 204 vd. ; **ÇABRİ**, s. 252

[590] **ATAMER/BAŞ**, s. 41,42; **ÇABRİ**, s. 257;**ASLAN,** Onarım, s. 177-185

[591] **ARBEK,** s. 84,85

[592] **ARBEK,** s. 176-178, Ayrıca, yazara göre, malın kısmen tamir edilmesi halinde de alıcının ayıba karşı tekeffülden doğan seçimlik haklarından birini tercih edebilmesi mümkündür. ; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 132; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 198; **ASLAN,** Onarım, s.146-149

[593] **ÇABRİ,** s. 253 dp.189. Yazara göre, satıcı, üretici veya ithalatçı onarım hakkından her ne kadar müteselsile sorumlu olsalar da, tüketici onarım hakkını kime karşı kullanmışsa, onarımı yerine getirmekle o kişi sorumludur. Eğer tüketici, onarım hakkından hepsinin sorumlu olmasını istiyorsa, hepsine karşı

11/2'ye göre, *"Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi hakları üretici veya ithalatçıya karşı da kullanılabilir. Bu fıkradaki hakların yerine getirilmesi konusunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur. Üretici veya ithalatçı, malın kendisi tarafından piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın doğduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu tutulmaz."*

6502 sayılı TKHK m. 11 f. 3 hükmü ile, tüketicinin satım konusu malın ücretsiz onarım talep hakkının sınırı düzenlenir. Söz konusu seçimlik hakkın kullanılması satıcı açısından *"orantısız güçlükleri"* de beraberinde getirirse, tüketici malın ücretsiz onarımını talep edemez. Tüketici ücretsiz onarım yerine, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında satış bedelinden indirim haklarından birini kullanmalıdır. 6502 sayılı TKHK m. 11 f. 3'te, *"orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır."* 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 3/3'te düzenlenen kriterlerin esas alındığı ve yönergeye uyum çerçevesinde 6502 sayılı TKHK'da da bu kriterlere yer verildiğini ifade etmek yanlış olmaz[594].

6502 sayılı TKHK m. 11/4'e göre, *"Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur[595]. Ancak, bu*

---

onarım talebinde bulunmalıydı. **GÜMÜŞ,** Tüketici, s. 117. Yazar, ücretsiz onarım hakkının sadece birine karşı kullanılması halinde, seçimlik hakkın kullanılmadığı diğer sorumluların, yasal borca katılma çerçevesinde müteselsil sorumlu olacaklarını kabul etmektedir.

[594] **ATAMER/BAŞ,** s. 34, s.38 vd.

[595] **ÇABRİ,** s. 258 Söz konusu süreleri, çok uzun olduğu gerekçesiyle eleştirmektedir. ; **ATAMER/BAŞ,** s. 40,41. Yazar, hükümdeki gibi 30 ve 60 günlük süreler yerine 1999/44 sayılı AB Yönergesinde olduğu gibi, *"makul süre"* içerisinde seçimlik hakkın yerine getirilmesine ilişkin bir düzenlemenin yerinde olacağı kanaatindedir.

Kanunun 58 inci maddesi uyarınca çıkarılan yönetmelik eki listede yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebi, yönetmelikte belirlenen azami tamir süresi içinde yerine getirilir. Aksi hâlde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir." Hükümdeki *"yöneltme"* ifadesi, talebin satıcı, üretici veya ithalatçıya *"gönderilme anını"* ifade eder[596] . Hükümde belirtilen süreler içerisinde tüketicinin talebi yerine getirilmezse, tüketici diğer seçimlik haklarından birini kullanabilir. Ücretsiz onarım hakkını, yenilik doğuran hak olarak kabul ettiğimize göre, tüketicinin seçimlik hakkı bir defa kullanılmakla tükenir ve bu haktan geri dönülemez. Ancak, bu hüküm kullanılan seçimlik haktan dönülemeyeceği kuralına istisna teşkil eder.

Tüketicinin, ücretsiz onarım talebine rağmen satılandaki ayıpların giderilmesi imkânsızsa veya satıcının onarmaya çalışmasına rağmen ayıp giderilemezse, tüketicinin korunması amacı ön planda tutularak, tüketicinin diğer seçimlik haklarından birini kullanabilir[597]. GBY m. 9 f. 1 hükmüne göre*, "tüketicinin, ücretsiz onarım hakkını kullanması halinde malın; garanti süresi içinde tekrar arızalanması, tamiri için gereken azami sürenin aşılması, tamirinin mümkün olmadığının, yetkili servis istasyonu, satıcı, üretici veya ithalatçı tarafından bir raporla belirlenmesi, durumlarında; tüketici malın bedel iadesini, ayıp oranında bedel indirimini veya imkân varsa malın ayıpsız misli ile değiştirilmesini satıcıdan talep edebilir. Satıcı, tüketicinin talebini reddedemez. Bu*

[596] **İNCEOĞLU,** s. 184; **TUTUMLU,** s. 918, Yazar, sürenin bildirimle başlayacağını ve bildirim gününün de süreye dahil edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Aksi kanaatte, **GÜMÜŞ**, Tüketici s. 118, Yazara göre, *"yöneltme"* ifadesi varma anı olarak okunmalıdır.

[597] **AKÜNAL**, s.562 vd.; **ASLAN,** s. 200 vd.; Yarg. 13. HD., E. 2005/387, K. 2005/6686, T.19.04.2005 "*Yargıtay, yolda kalan araçtaki gizli ayıbın yetkili servis tarafından giderilerek yola devam edilmesi halinde, bu durumun tüketici tarafından ücretsiz onarım seçimlik hakkının kullanıldığı anlamına gelmeyeceğine ilişkin karar vermiştir.* "(http://www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 17.03.2019)

talebin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur[598]*.*"

Tüketiciler, zamanaşımı süresi içerisinde ücretsiz onarım hakkından yararlanır. Ancak, zamanaşımı süresi dolduktan sonra meydana gelen ayıplar için tüketiciler ne yapmalıdır? Bakanlıkça tespit ve ilan edilen malların, kullanım ömrü süresince satış sonrası hizmetlerinin devam etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Söz konusu mallar, kullanım ömrü süresince ücreti mukabilinde tamir ettirilebilir. Tüketiciler, ücreti mukabilinde satın aldığı malı tamir ettirerek söz konusu malı kullanmaya devam etmekte ve kullanım ömrü boyunca faydalanmayı amaçlamaktadır. 6502 sayılı TKHK m. 56 ve m.58 hükümleri ile tüketicilerin sahip olduğu onarım hakkı garanti altına alınır[599].

E. Tazminat Talep Hakkı

6502 sayılı TKHK m. 11/ 6'ya göre, *" tüketici seçimlik haklarından biri ile birlikte 6098 Sayılı TBK hükümlerine göre tazminat da talep edebilir."* 6502 sayılı TKHK'da tüketicinin, ayıplı ifa sebebiyle uğradığı zararlar için seçimlik haklarıyla birlikte TBK hükümlerine göre tazminat da talep edebileceği ifadesine yer verilmekle yetinilmiştir. 4077 sayılı TKHK m. 4'te, *"tüketicinin seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde tazminat isteme hakkına sahip olduğu"* açıkça yer almaktaydı. 4077 sayılı TKHK'daki, ayıplı malın bir kişinin ölümüne veya yaralanmasına sebep olması halinde bu zararlarında tazmin edileceğine ilişkin düzenlemeye 6502 sayılı TKHK'da açıkça yer verilmemiştir. Ancak, bu hususlar

[598] **ASLAN,** s. 201 Yazar, söz konusu yönetmelik hükmünün garantisiz mallar için de kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

[599] **ASLAN**, s. 204

Kanun'un gerekçesinde ifade edilir. Tazminat talep hakkı, 6502 sayılı TKHK'da olduğu gibi TBK'da da seçimlik hak olarak düzenlenmemiştir.

Kanun hükmünde tüketicinin seçimlik haklardan biri ile birlikte tazminat talep edebileceği ifade edilse de kanunun lafzından sadece seçimlik haklarla birlikte tazminat istenmesi gerektiği çıkarımı yapılmamalıdır. 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel kanunlara gidilir hükmü ve kanunda tazminatın tek başına talep edilmesini yasaklayan, engelleyen bir hükmün olmaması hasebiyle tüketici seçimlik haklarından birisiyle birlikte kullanmaksızın da sadece tazminat talebinde bulunabilir[600]. Tüketici, TBK m. 112 hükmüne göre tazminat hakkını talep eder. Tüketici, seçimlik haklarından birini kullanabileceği kısa zamanaşımı süresini kaçırsa bile, 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde uğradığı zararın tazminini talep edebilir.

Tüketicinin, seçimlik haklarından biri ile birlikte ya da tek başına kullanabileceği tazminat hakkı maddi zararlara ilişkin olabileceği gibi manevi zararlara ilişkin de olabilir[601].

---

[600] **HAVUTÇU,** Ayşe, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmet Nedeniyle Tüketicinin Tazminat Hakkı (Özellikle Bedensel Zararlar Yönünden)",* TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016, s.109; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 201; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 135; **İNCEOĞLU,** s. 184;**ASLAN,** s. 211; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 109,110

[601] **HAVUTÇU**, s.110; **KARA,** İlhan, *" Tüketici Hukukunda ve Ticaret Hukukunda Bedensel Zararlar Nedeni İle Tazminat Davaları ve Uygulamaları",* TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016, s.117; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA,** s. 135; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 201; **KARA,** Tüketici, s. 783; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR,** s. 508 vd. Manevi zararların dayanağı TBK m. 229/2'dir.;*"Somut olay manevi tazminat davasına ilişkindir. Davacı tarafça satın alındığı, bir miktar tüketildikten sonra şişede bulunan yabancı maddenin (sinek) fark edildiği, şişenin orijinal olduğu, bilyalı kapak sistemi nedeniyle imalat aşamasından sonra şişe içerisine yabancı cisim girmesi veya konulmasının mümkün bulunmadığı, buna göre şişedeki yabancı maddenin depolama ve dolum sırasında*

Tüketici, sözleşmeden dönme hakkıyla birlikte TBK m.229'da düzenlenen doğrudan ve dolaylı zararlarının tazminini satıcıdan talep edebilir. 6502 sayılı TKHK m. 83 atfı gereğince, TBK m. 229'da düzenlenen dönmenin sonuçları tüketici sözleşmelerinde de uygulanır. Satıcının, ayıplı ifa nedeniyle doğrudan zararlardan kusursuz sorumluluğu söz konusuyken, dolaylı zararlardan kusurlu sorumluluğu söz konusudur[602]. Sözleşmeden dönme hakkı ile birlikte tazminat talebini tüketici sadece satıcıdan isteyebilir.

Dönme haricindeki diğer seçimlik haklardan biri ile birlikte tazminat talep eden tüketici TBK m. 112 hükmüne dayanır. Satım konusu malın gereği gibi ifa edilmemesinde kusurlu olan satıcıdan tüketici tazminat talep eder. Tazminatın kimden talep edileceği noktası tüketicinin kullandığı seçimlik hakka göre değişiklik arz eder. Tüketici, satış bedelinden indirim hakkı ile birlikte tazminat talebini satıcıya karşı ileri sürerken, ücretsiz onarım ve ayıpsız benzeri ile değiştirme hakları ile birlikte tazminat talebini satıcı, üretici ve ithalatçıya karşı ayrı ayrı veya birlikte ileri sürebilir[603].

---

girdiğini kabul etmek gerektiği, ürünün ayıplı olduğu, yabancı madde reaksiyonu nedeniyle içen şahsa zarar verebileceği, davacı tarafın bir miktar tükettikten sonra yabancı maddeyi fark ettiği, içilmiş olan rakı nedeniyle davacının vücut bütünlüğünün ve ruh sağlığının bozulduğu; bu nedenle de davacı yararına tazminat takdiri gerektiğine ilişkin kararı usul ve yasaya uygundur." Yarg. HGK.,E. 2009/4-234, K. 2009/260, T.17.06.2009; Yarg. HGK. E. 2001/15-498, K.2001/508, T. 13.06.2001 Kararlar için bkz. (www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 20.01.2019)

[602] Sözleşmeden dönme halinde talep edilebilen doğrudan zarar ve dolaylı zararın niteliği hususu dönme seçimlik hakkı anlatılırken bahsedilmiş olup ayrıca bahsedilmeyecektir.

[603] **ASLAN,** s. 211; Aksi kanaatte görüş için bkz. **HAVUTÇU,** s. 108 Yazara göre, tüketici, TBK m. 112 kapsamında tazminat talebini sözleşmesel ilişki içerisinde olmadığı ithalatçı ve üreticiye karşı ileri süremez.; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 205,206. Yazarlara göre, tüketici satışları dışında, TBK m. 227/2 atfıyla uygulanacak olan TBK m. 112'deki tazminatta sözleşmelerin nisbiliği gereğince yalnızca satıcı sorumludur. Ancak, tüketici satışlarında, garanti belgesi verilerek satılan mallar için garanti belgesine

TBK m. 112 gereğince, satım konusu malın gereği gibi ifa edilmemesinde kusuru olmadığını ispat edemeyen satıcı, malın ayıplı olmasından doğan zararları ve vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle meydana gelen zararları gidermekle yükümlüdür. Bu konuda, satıcı ayıbı bilmediğini ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz.

6502 sayılı TKHK'da ayıp kavramı, sözleşmeye aykırılık olarak tanımlanır. Bu sebeple, tüketici ile satıcının arasındaki sözleşmesel ilişki baz alınarak, satıcı, malın ayıplı olmasından doğan zararları ve vücut bütünlüğünü ihlal eden zararları tazmin etmekle yükümlüdür. Sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü bir kişi, tüketicinin satın aldığı ayıplı mal sebebiyle zarara uğrarsa nasıl bir yol izlenmesi gerekir? Üçüncü kişi, ister sözleşmeden doğan sorumluluk isterse de sözleşme dışı sorumluluk hallerinde, sorumluluğu gerektiren eylem veya olgulardan zarar gören, çıkarları zedelenen kişilerdir[604]. Öğretide, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşmelerde TMK m. 2 dürüstlük kuralı gereğince özen ve koruma yükümlülüklerinin sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişilere sirayet ettiği kabul edilmektedir[605]. Sözleşmelerin nispiliği ilkesinin istisnası teşkil eden bu durumda, tüketicinin aldığı mal nedeniyle zarara uğrayan üçüncü kişiler de uğradıkları zararı tüketicinin kurduğu sözleşmeye dayanarak talep edebilirler[606].

---

bağlı garanti sözleşmesi kapsamında ayıplı mallar dolayısıyla üretici ve ithalatçının da tüketicinin uğradığı zararlardan sorumluluğuna gidilir.

[604] **ÖZEL,** Çağlar, *" Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararlar Çerçevesinde Tüketici Kavramı",* TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016, s.15; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR**, s. 505 vd. Üçüncü kişi, tüketiciye yakın olan, onunla aynı ortamda bulunan kişidir. Üçüncü kişinin mutlaka eş, çocuk, akraba olması gerekmez. Somut olaya göre, komşu veya misafir de üçüncü kişi kapsamında korumadan yararlanabilir.

[605] **ÖZEL,** Zarar, s. 18; **AYDOĞDU/KAHVECİ,** s. 207; **AYDOĞDU,** s. 182,183; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR,** s.525

[606] **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 208; **KARA,** s.120; **ÖZEL,** Zarar, s. 19,20. Yazara göre, üçüncü kişilerin tarafı olmadıkları sözleşmenin koruyucu etkisinden yararlanabilmesi için belli şartların olması gerekir. Bu şartlar; üçüncü kişi edime yakın olmalı yani tehlike alanı içinde bulunmalı, edim alacaklısının üçüncü

Tüketiciler ve üçüncü kişiler uğradıkları zararı ispatlamak koşuluyla tazminat talep edebilirler.

6502 sayılı TKHK, 4077 sayılı TKHK'nın aksine, ayıplı malın, ölüm ve yaralanmaya yol açtığı zararları ve diğer mallara vereceği zararları açıkça düzenlemese de bu zararları da tüketici talep edebilir. Tüketici, ayıplı olması nedeniyle satın aldığı malı kullanamamış, o malın yerine başka bir mal tedarik etmişse onun da tazminini isteyebilir[607].

VI. İSPAT YÜKÜ

6502 Sayılı TKHK m. 10/1 hükmüne göre*, "teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığının ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz."* 6502 sayılı TKHK, 4077 sayılı TKHK'dan farklı olarak satılandaki ayıbın ispat yükünü tüketici lehine kolaylaştırmıştır. 6502 Sayılı Kanun m. 10/1 hükmü, 1999/44 sayılı AB Yönergesi m. 5'e paralel bir düzenlemedir.

6502 sayılı TKHK'nın gerekçesinde de ifade edildiği üzere, bir malın sözleşmeye aykırı ifa edilip edilmediği teslim anına göre tespit edilir. Tüketici, ayıplı ifa sebebiyle sahip olduğu haklarını kullanabilmek için, malın teslim anında ayıplı olduğunu ispat etmelidir. Ancak, satım konusu malın telef olduğu hallerde malın teslim anında ayıplı olduğunu ispat etmek oldukça güçtür. Dolayısıyla, 6502 sayılı TKHK m.

---

kişinin korunmasında ilgisi bulunmalı, ilk iki koşul bilinmeli ya da bilinebilir olmalı son olarak da üçüncü kişi talep hakkına esas olacak olgular sebebiyle bir başkasına karşı aynı içerik de dava hakkına sahip olmamalıdır.; **ÖZCAN BÜYÜKTANIR,** s. 524 vd.

[607] **İNCEOĞLU ,**s. 185. Ayrıca yazar, tüketici işlemlerinin kar elde etme amacı gütmediği gerekçesiyle kar kaybına hükmedilmemesi gerektiğini ileri sürmektedir.

10 f. 1 ile, teslimden itibaren ilk altı ay içerisinde ortaya çıkan ayıplarda, TMK m.6'da düzenlenen genel ispat kuralının aksine ispat yükü satıcıya yüklenmiştir.

6502 sayılı TKHK m.10/1'e göre, *"teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığının ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz* [608]*."* Ancak, kanun koyucu bazı hallerde satıcının mağduriyetine sebep olmamak adına ispat yükünü tüketici üzerinde bırakmaktadır. 6502 sayılı TKHK'nın gerekçesinde de ifade edildiği üzere, doğası gereği çabuk bozulan, çürüyen mallar için bu karinenin kabulü, malın niteliği ile bağdaşmaz. Aynı zamanda, ayıbın tüketicinin kullanım hatasından kaynaklanmasının muhtemel olduğu durumlarda hâkim, ayıbın teslim anında da var olduğunu ispat yükünü tüketicinin üzerinde bırakabilir[609].

6502 sayılı TKHK m. 10/2 hükmüne göre, *"tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği*

---

608 *"Taraflar arasındaki mobilya alım satımına ilişkisinde davacının ileri sürdüğü ayıplı mal satış iddiası ,satış tarihi olan 19/01/2015 tarihi dikkate alındığında uyuşmazlığın 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında kaldığı ve buna göre ilgili kanunun "ispat yükü" başlıklı 10/1.maddesi uyarınca teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğunun kabul edileceği ve bu durumda malın ayıplı olmadığının ispatının satıcıya ait olacağı hususu açık olduğu halde davalı temsilcilerince düzenlenen 21/02/2015 tarihli müşteri hizmetleri bakım ve şikayet formu aksi davalı tarafından ispatlanamadığı gibi, mahkemece de bilirkişi marifetiyle yaptırılan incelemede mobilya konusunda uzman bulunan bir bilirkişi temin edilmeden inceleme yaptırılması ve neticeten ispat yükü yanlış değerlendirilerek davacının davasını ispat edemediği gerekçesiyle davanın mevcut şekli ile davanın reddine karar verilmesi hatalı olmuştur."* Yarg. 13. HD., E. 2017/4596, K.2017/4877,T. 24.04.2017 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 25.01.2019)

609 **HELVACI,** Serap/ **ALTINER YOLCU,** Fatma Zeynep, *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un İspat Yüküne İlişkin Getirdiği Düzenleme",* MÜHFHAD, C. 24, S. 2, Y.2018, s.813; **AYDOĞDU,** s. 166

hâllerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz." Bu hallerde, tüketici ayıplı ifa sebebiyle seçimlik haklarını kullanamaz. Tüketicinin, herhangi bir çaba sarf etmeksizin görebileceği bu ayıpları, ağır ihmali nedeniyle fark edememesi halinde, sözleşmeye aykırı ifadan bahsedilemez[610]. Zira 6502 sayılı TKHK ile, tüketicinin muayene ve ihbar külfetini kaldırıldığından, tüketiciden açıkça görünen ayıptan haberdar olmasından başka bir şey beklenemez[611].

6502 sayılı TKHK m. 10 f.3 hükmü ile, *"satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket"* konulması zorunluluğu getirilmiştir. Satıcı, tüketici tarafından okunması güç veya ayıba ilişkin açıklayıcı bilgi içermeyen bir etiket koymak suretiyle ayıba ilişkin sorumluluktan kurtulamaz. Defolu mal üzerine veya ambalajına ayıbı bildirir etiket konulması sorumluluktan kurtulmak için yeterli değildir. Sorumluluktan kurtulmak isteyen satıcı ayrıca, ayıbı bildirir etiketi tüketiciye vermeli veya ayıba ilişkin açıklayıcı bilgiyi tüketiciye verilen fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde açıkça göstermelidir.(TKHK m. 10/3) Satıcı, 6502 sayılı TKHK'nın zorunlu olarak aradığı aşamaları yerine getirmediği takdirde, sorumluluktan kurtulamaz[612].

Teknik düzenlemesine aykırı olan yani güvensiz ürünler, etiket konulmak suretiyle dahi piyasaya sürülemez[613].

---

[610] **HELVACI/ ALTINER YOLCU,** s. 817,818; **ÇABRİ,** s. 213

[611] **ÇABRİ,** s. 213; **ELVAN,** s.28

[612] **ÇABRİ,** s. 214

[613] **GÜMÜŞ,** Tüketici, s.102

VII. TÜKETİCİ HAKLARININ YARIŞMASI

A. Genel Olarak

Bazı durumlarda ortaya çıkan olgular, hem ayıba karşı tekeffül hükümlerinin hem de TBK'da düzenlenen yanılma, aldatma ve borcun gereği gibi ifa edilmemesi yani kötü ifanın şartlarını aynı anda içerir.

Bu gibi durumlarda, tüketici ayıba karşı tekeffül hükümlerine mi başvurmalı yoksa yanılma, aldatma ve kötü ifa hallerinden hangisinin şartları oluşmuşsa bunlardan birine mi başvurmalıdır? Ayıba karşı tekeffül hükümleri ile TBK genel hükümlerinde düzenlenen yanılma, aldatma ve kötü ifa arasındaki ilişkinin nasıl olacağı ayrı ayrı ele alınmıştır.

B. Yanılma ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi

TBK m. 30'a göre, *"sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmaz."* Hükümden de anlaşıldığı üzere, yalnızca sözleşme kurulurken düşülen esaslı yanılma[614] (hata) sözleşmenin geçerliliğini etkiler. TBK m. 31'deki esaslı yanılma halleri, örnek mahiyetindedir.

Satım sözleşmesinin kurulması esnasında satıcının bildirdiği niteliklerin veya satılanda bulunması gereken niteliklerin tüketici için sözleşmenin temeli sayılmasına dürüstlük kuralının imkân verdiği hallerde, söz konusu niteliklerin yokluğu, hem ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun şartlarını hem de esaslı yanılma halinin şartlarını

[614] Hata tanım ve çeşitleri için bkz. **EDİS,** Seyfullah, Türk İsviçre Borçlar Hukuku Sistemine Göre Akdin Lüzumlu Vasıflarında Hata, Ankara 1973, s. 3 vd.; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,** s. 30 vd.; **NOMER,** s. 92-95; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s.93-100; **REİSOĞLU**, s. 97-102; **TUNÇOMAĞ,** Genel, s.335-351

barındırır[615]. Öğretide bazı yazarlar tarafından, çeşit satımlarında, sözleşmenin kurulması esnasında edim konusunun henüz belirlenmediğinden bahisle ayıba karşı tekeffül hükümleri ile esaslı yanılma hükümlerinin şartlarının aynı anda gerçekleşemeyeceği ileri sürülmektedir[616]. Satım sözleşmesinde, tüketicinin ayıba ilişkin hükümlerin yanı sıra esaslı yanılma hükümlerine de dayanıp dayanamayacağı hususu tartışmalıdır.

Bir görüşe göre[617], ayıba hükümleri, yanılmaya ilişkin hükümlere göre özel hüküm niteliğinde olduğundan, tüketici şartların gerçekleşmesi halinde ayıba karşı tekeffül hükümlerine başvurmalıdır[618]. Bu görüşü savunan yazarların en büyük dayanağı, İsviçre Federal Mahkemesinin hayvan satımında, alıcının yalnızca ayıba karşı tekeffül hükümlerine başvurabileceğine yönelik kararıdır. Bu kararın, bütün satış türlerinde kabul edilmesi gerektiğini ileri sürerler[619].

---

[615] **ŞAHİNİZ**, s.191; **ARAL/AYRANCI,** s. 161; **ARSEBÜK,** s.398 vd.

[616] **ARAL/AYRANCI**, s. 161; Aksi kanaatte görüş için bkz. **ŞAHİNİZ,** s.192 Yazara göre, çeşit satımında sözleşmenin kurulması esnasında edim konusu somut olarak belli olmasa dahi, bu durum ayıplı ifa ve temel hatasının şartlarının aynı anda gerçekleşmesine engel olmaz.

[617] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 220 dp. 53'teki yazarlar; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 79 vd.

[618] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,** s. 80,81. Vasıf hatası faraziyeleri, alıcı açıcından hata dışında sadece borcun yerine getirilmemesi (satışta, ayıp) hükümleri çerçevesi içinde mütalaa edilmesi gerekli faraziyeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece iş hayatının güvenliğine ve BK 194 vd. ile güdülen gayelere daha uygun ir çözüme varılmakta ve alıcı münhasıran ayıp hükümlerinin himayesine terk olunmaktadır.

[619] Görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **BURCUOĞLU**, Haluk*, "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satım Sözleşmelerinde Alıcının Ayıp Hükümlerine Ya da Hata Hükümlerine Başvurma Yollarından Birini Seçebileceğine İlişkin 7 Haziran 1988 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi"* , İÜ MHAD, No: 18, İstanbul 1990, s. 96,97; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk s. 220,221; **ARAL/ AYRANCI,** s. 162

Katıldığımız diğer bir görüşe göre,[620] ayıba karşı tekeffül hükümleri ile yanılma hükümleri arasında özel - genel hüküm ilişkisi söz konusu değildir. Ayıba karşı tekeffül hükümleri ve yanılma hükümlerinin dayandıkları hukuki sebepler farklıdır; bu sebeple iki hüküm arasında yarışma söz konusudur. İsviçre Federal Mahkemesi de ayıba karşı tekeffül hükümleri ile hata hükümleri arasında yarışma olduğunu kabul etmektedir[621]. Tüketici, şartları oluştuğu takdirde ister ayıp hükümlerine isterse de hata hükümlerine başvurabilir.

C. Aldatma ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi

Tüketici, satıcının aldatması sonucu sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile sözleşme ile bağlı değildir. (TBK m. 36/1) Aldatma halinde, sözleşmenin geçersizliği için yanılmanın esaslı olması aranmaz[622].

Satıcı, satım konusu maldaki ayıbı gizlemek suretiyle veya malda bulunmayan bir vasfın bulunduğunu bildirmek suretiyle tüketiciyi aldatabilir. Bu gibi durumlarda, ayıptan sorumluluk ve aldatma (hile) hükümlerinin şartları aynı anda gerçekleşir. Bu

---

[620] **BURCUOĞLU,** s. 98-99; **ARAL/AYRANCI,** s. 162; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 221-222; **ŞAHİNİZ,** s. 193, **ASLAN,** s. 206,207; **KARACA,** Tekin: *"Satılanın Ayıbına Karşı Tekeffül ve Hata Hükümlerinin Yarışması",* LHD, C.10, S. 113, Y. 2012, s.51-73; **EDİS,** Hata, 84 vd. **EREN,** s. 156,157; **TANDOĞAN,** Özel, s204,205; **ÖZBİLEN,** s. 298; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s.268; **TUNÇOMAĞ,** s. 182-186; **ÇABRİ**, Kira, s. 76-79

[621] İsviçre Federal Mahkemesinin 7 Haziran 1988 tarihli karar değerlendirmesi için bkz. **BURCUOĞLU,** s.89-103

[622] Aldatma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz**. NOMER,** s. 96,97; **HATEMİ/GÖKYAYLA,** s. 100,101; **REİSOĞLU,** s. 103-105; **TUNÇOMAĞ,** Genel, s. 351-362; **ARSEBÜK,** s.421 vd.

durumda da, yanılma hükümlerinde olduğu gibi ayıba karşı tekeffül hükümleri ile aldatma hükümlerinin yarıştığı kabul edilir[623].

Tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar 2 yıllık kısa zamanaşımı süresine tabidir. Ancak, satıcı ayıbı hile veya ağır kusur ile gizlemişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz.(TKHK m. 12/3) Bu durumda, tüketicinin ayıba karşı tekeffül hükümleri yerine aldatma hükümlerine başvurmasında hukuki yararı bulunmamaktadır[624]. Her ne kadar hükümler arasında yarışma söz konusu olsa da, tüketicinin zamanaşımı süresi içerisinde ayıba karşı tekeffül hükümleri yerine, aldatma hükümlerine başvurmasında hukuki yararı yoktur.

D. Kötü İfa ve TKHK'nın Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin İlişkisi

TBK m. 112 hükmüne göre, *"Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür."*

Satıcının borcunu gereği gibi ifa etmemesi hali kötü ifa teşkil etmektedir. Tüketici, satım konusu malda bulunan ayıbı bilmeden veya bilebilecek durumda olmadan teslim almışsa bu durum hem kötü ifa hem de ayıplı ifa teşkil eder. Bu durumda tüketicinin ayıplı ifa ve kötü ifadan istediğini seçip seçemeyeceği hususu tartışmalıdır.

Bir görüşe göre[625], ayıp hükümleri, borcun gereği gibi ifa edilmemesine yani kötü ifaya ilişkin hükümlere göre özel hüküm niteliğindedir. Bu sebeple ayıba karşı

---

[623] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 225; **ARAL/AYRANCI**, s. 163; **ASLAN, s.** 208; **ŞAHİNİZ,** s. 200; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 270; **OLGAÇ** s. 147; **ÇABRİ,** Kira, s. 79-81

[624] **ARAL/AYRANCI,** s. 163; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 225,226

[625] **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 230, dp. 105; Görüş açıklamaları için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 230, **ŞAHİNİZ,** s. 196;

tekeffül hükümleri ile kötü ifa hükümleri arasında yarışma söz konusu değildir. Tüketici, özel hüküm niteliğindeki ayıba karşı tekeffül hükümlerine başvurmalıdır.

Diğer bir görüşe göre[626], ayıba karşı tekeffül hükümleri ile kötü ifa hükümleri birbiri ile yarışabilir. Ancak, kötü ifaya ilişkin hükümlere göre tazminat istenebilmesi için, muayene ve ihbar külfetinin yerine getirilmesi ve söz konusu tazminat talebinin kısa zamanaşımı süresi olan 2 yıl içerisinde talep edilmesi gerekir. 6502 sayılı TKHK ile, tüketicinin muayene ve ihbar külfeti kaldırılmıştır. Ayrıca, kötü ifaya ilişkin hükümlere göre tazminat talep eden tüketicinin 2 yıllık kısa zamanaşımı süresine tabi tutulması aleyhe bir durum olacağından bu görüşün kabulü de mümkün değildir.

Bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre[627], kötü ifaya ilişkin hükümler ile ayıba karşı tekeffül hükümleri birbiriyle yarışır. Tüketici, satım konusu malın ayıplı ifasında ister ayıba karşı tekeffül hükümlerine isterse kötü ifaya ilişkin hükümlere dayanarak satıcının sorumluluğuna gider. Tüketicinin, kötü ifaya ilişkin hükümlere göre tazminat talep edebilmesi için, muayene ve ihbar külfetini yerine getirme yükümlülüğü olmadığı gibi, iki yıl içerisinde talep etme zorunluluğu da yoktur. Tüketici, TBK m. 112'ye dayanan tazminat talebini 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde talep edebilir.

---

[626] **TANDOĞAN,** Özel, s 206; **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.230 dp. 106'daki yazarlar; **ŞAHİNİZ,** s.196, dp. 626'daki yazarlar; Görüş açıklaması için bkz. **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s. 230; **ŞAHİNİZ**, 196

[627] **ARAL,** s.193; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 231; **ŞAHİNİZ,** s. 198-199; **ASLAN**, s. ; **ARAL/AYRANCI,** s.165,166;**EREN,** s. 155,156; **ARBEK,** s. 87; **YÜCER AKTÜRK,** Külfet, s. 264; **ÇABRİ,** Kira, s. 70-72; Yarg. 13. HD., E. 1983/8918, K. 1984/2052, T.16.03.1984 (https://www.sinerjimevzuat.com.tr , Erişim Tarihi: 25.02.2019)

SONUÇ

Tüketici kavramı, her ne kadar 19. yüzyıldan itibaren daha sık kullanılmaya başlanmış olsa da, bu kavram Babil, Sümer ve eski Yunan gibi çok eski dönemlerde de kullanıldığı için köklü bir geçmişi sahiptir.

Toplum olarak günlük yaşantımızda bir tüketim zinciri içerisinde bulunmaktayız. Teknolojik ilerlemelerle birlikte, satıcılarla çok hızlı ve rahat iletişim kurmaktayız. Bu sebeple, beğendiğimiz ürünü görüp alabilmenin yanı sıra hiç kendimizi yormadan internet üzerinden de satın alabiliriz. Bu kadar hızlı satım sözleşmesi yapabilen tüketicilerin, satın aldıkları her mal hakkında yeterli bilgiye sahip olması beklenemez. Piyasada mal bolluğu ve çeşitliliğinin artması, kaliteyi düşürmektedir. Kalitesi düşük mallar, abartılı reklamlarla birlikte piyasaya sürülmekte ve bu aldatıcı reklamlar neticesinde tüketicinin satın alma eğilimi ciddi bir şekilde etkilenmektedir. Bu sebeplerle, tüketimin araç olmaktan ziyade amaç olduğu toplumumuzda tüketicinin korunması gerekliliği hâsıl olmuştur. Tüketiciyi korumaya yönelik bir takım gelişmelere Amerika ve Avrupa Birliği ülkelerinde yer verilirken ülkemizde de 1995 yılında 4077 sayılı TKHK'nın kabulü ile zayıf konumda olan tüketicilerin korunmasına yönelik ilk yasal düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları" başlıklı bu çalışmada, ayıplı mallar ve satıcının ayıptan sorumluluğu ile tüketicinin sahip olduğu haklar incelenmiştir.

Tüketicinin doğrudan korunması amacıyla 08.03.1995 tarihinde yürürlüğe giren ve 23.02.1995 tarihli 4077 sayılı TKHK kabul edilmiştir. Ancak, sosyal ve ekonomik alandaki gelişmeler karşısında 4077 sayılı TKHK'nın yetersiz kalması, TTK ve TBK'ya uyum sağlanması ve AB direktiflerine uyum sağlanması gibi nedenler 6502 sayılı Kanun'un hazırlanmasını etkilemiştir. 6502 sayılı TKHK 28.11.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış ve yayımlandığı tarihten 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir.

6502 sayılı TKHK'nın 3/k maddesinde, *"tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmaktadır. AB direktiflerinden farklı olarak 6502 sayılı TKHK tüzelkişileri de tüketici kapsamına dâhil etmiştir. Dernek ve vakıfların, ticari veya mesleki amaç dışında bir malı kullanmak veya yararlanmak için yaptığı satım sözleşmelerinde korunmaya ihtiyaç duyması nedeniyle, 6502 sayılı TKHK'daki bu düzenleme yerindedir. Ancak, tüzelkişi olan şirketlerin tüketici olarak kabul edilmesi söz konusu olamaz. Tüzel kişi tacirlerin adi alanı yoktur ve her türlü işlemi ticari sayılır. Zira, TTK m. 19/1 hükmündeki istisna sadece gerçek kişi tacirler için geçerlidir.

6502 sayılı TKHK'nın getirdiği en önemli yeniliklerden bir tanesi de tüketici işlemi kavramının kapsamının genişletilmesidir. 6502 sayılı TKHK m. 3/l hükmünde, *"tüketici işlemi, mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem"* olarak tanımlanmıştır. 6502 sayılı TKHK'ya göre, tüketici işlemi sayılan, eser, taşıma ve sigorta gibi sözleşme türleri kapsamında bir uyuşmazlık çıkarsa Tüketici Mahkemeleri görevlidir. 4077 sayılı TKHK zamanında, görev yönünden söz konusu olan tartışmalara 6502 sayılı TKHK ile son verilmiştir. Madde metninde, *"... her türlü sözleşme ve hukuki işlem..."* kavramı birlikte yer alır. Hukuki işlem kavramı, sözleşme kavramını da kapsayan geniş bir ifade olduğundan sadece hukuki işlem kavramının kullanılması yerinde olurdu. Ayrıca, *"işlem"* kavramı tek taraflılığı ifade ettiğinden, tüketici işlemi kavramı yerine tüketici sözleşmesi kavramının kullanılmasının daha uygun olacağı öğretideki bazı yazarlar tarafından ileri sürülmektedir. Bu çalışmada da tüketici işlemi kavramından ziyade iki taraflılığı ifade eden tüketici sözleşmesi kavramı tercih edilmiştir.

Ayıp kavramı en genel tanımıyla, satılan malda ortaya çıkan ve tüketicinin o maldan gerektiği gibi yararlanmasını engelleyen maddi, hukuki, ekonomik her türlü eksiklik veya aksaklıklardır. Başka bir deyişle satım konusu malda ayıp, satıcının vaat ettiği vasfın satılanda bulunmaması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, dürüstlük kuralı gereği satılanda bulunması gereken vasfın bulunmaması şeklinde de ortaya çıkabilir.

Eski ve yeni Tüketici Kanunu'nda ayıp kavramı tanımlanmamıştır. Her iki Kanunda da ayıplı mal kavramı tanımlanır. 6502 sayılı TKHK m.8'de, *"ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan mal"* şeklinde tanımlanır. Söz konusu düzenlemeden sözleşmeye aykırı olan malın ayıplı mal sayılacağı anlaşılır.

6502 sayılı TKHK m. 8 f. 2'de ayıp teşkil edecek bir takım kriterler sayılmaktadır. Söz konusu kriterlerden bir veya bir kaçının satım konusu malda bulunması o malın ayıplı olduğuna karine teşkil eder.

6502 sayılı TKHK'daki ayıplı mal kavramı, AB direktiflerine uyum sağlamak adına 1999/44 sayılı AB Yönergesi'ndeki ayıplı mal kavramının ele alınış biçimi ile paralellik arz eder.

1999/44 sayılı AB Yönergesine paralel olarak, 6502 sayılı TKHK da montaj hatalarını ayıp kapsamına almıştır. Ancak, 1999/44 sayılı AB Yönergesinde yer almayan, *"sözleşmede kararlaştırılan süre içinde malın teslim edilmemesi"* hali de 6502 sayılı TKHK m. 8 f.3'te ayıp kapsamında değerlendirilir. 6502 sayılı TKHK'nın ayıp ve temerrüt kavramlarını özdeşleştirmeye çalışması öğretide tartışmalara yol açmıştır. Kanaatimizce, sözleşme konusu malın zamanında teslim edilmemesi her ne kadar ayıplı mal kapsamında düzenlenmiş olsa da temerrüt ve ayıp kavramları birbiriyle bağdaşmaz. Aynı zamanda, ayıplı ifa halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar

da temerrüt kavramı ile bağdaşmamaktadır. Bu sebeple, temerrüt kavramının ayıp kapsamında değerlendirilmesi isabetli bir düzenleme değildir.

Satım konusu malın ayıplı olması halinde satıcının ayıp hükümlerinden sorumluluğu söz konusudur. Tüketicinin, satıcının ayıp hükümlerine göre sorumluluğuna gidebilmesi için, satım konusu malın ifa edilmesi, ifa edilen malın ayıplı olması, tüketicinin ayıptan haberdar olmaması veya haberdar olmasının kendisinden beklenmemesi ve ayıbın malın tüketiciye teslimi anında var olması gerekir. Kanun'a göre, malın tesliminden itibaren 6 ay içerisinde ortaya çıkan ayıpların teslim anında da var olduğu kabul edilir. Bu düzenlemeyle, 6502 sayılı TKHK tüketici lehine ispat yükünü ters çevirmiştir. Tüketicinin, satıcının sorumluluğuna gidebilmesi için maldaki ayıbın önemli olması gerekmez. 4077 sayılı TKHK'da yer alan ayıbı ihbar külfeti 6502 sayılı TKHK ile kaldırılmıştır. Böylece, tüketicinin satıcının ayıptan sorumluluğuna gidebilmesi için malı muayene ve ihbar külfetinden bahsedilemez. Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre, adi satışlarda satıcının ayıptan sorumluluğuna gidebilmek için alıcının muayene ve ihbar külfetini yerine getirmesi ve söz konusu ayıbın önemli olması gerekir. Ayrıca, TBK hükümlerinden farklı olarak, tüketici sözleşmelerinde, satıcının sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan anlaşmalar geçersizdir.

Tüketicinin satın aldığı malın ayıplı çıkması halinde tüketiciye, 6502 sayılı TKHK'da dört seçimlik hak tanınır. Satın alınan malın ayıplı olması halinde, tüketiciye tanınan seçimlik haklara paralel bir düzenleme de Türk Borçlar Kanunu'nda yer alır. 6502 sayılı TKHK m. 11'e göre, tüketici, sözleşmeden dönme, satış bedelinden indirim, malın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesi ve ücretsiz onarım haklarından dilediği birini tercih etmekte özgürdür. Tüketici seçimlik haklarından kural olarak dilediğini tercih etmekte özgür olduğu gibi, satıcı da Kanun gereği tüketicinin tercihini yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakların hukuki niteliği noktasında öğretide görüş birliği söz konusu değildir. Ancak, Yargıtay ve öğretideki hâkim görüşe

göre, tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar, yenilik doğuran bir haktır. Kural olarak, bir defa kullanılmakla tükenen bu hakların geri alınması söz konusu değildir. Ayrıca ayıplı ifa nedeniyle zarara uğrayan tüketici, seçimlik haklarıyla birlikte veya tek başına satıcıdan tazminat da talep edebilir.

6502 sayılı TKHK m.12'ye göre, zamanaşımı süresinin başlangıcı malın tüketiciye teslim edildiği tarihtir. 6502 sayılı TKHK zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden 4077 sayılı TKHK ile paralel bir düzenlemeye sahiptir. Satın alınan malda ister açık ister gizli ayıp olsun zamanaşımı süresinin başlangıcı için tüketicinin ayıbı öğrendiği an değil, satın alınan malın teslim tarihi esas alınır. Satım konusu malın ayıplı ifası sebebiyle tüketici, seçimlik haklarını, daha uzun bir süre kararlaştırılmadığı takdirde teslim tarihinden itibaren 2 yıl içerisinde kullanmalıdır. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren 5 yıldır. Zamanaşımı süreleri tüketici aleyhine kısaltılamaz.

6502 sayılı TKHK'da, ilk kez ikinci el satış kavramına yer verilmiştir. 6502 sayılı TKHK m. 12/2'ye göre, *"ikinci el satışlarda satıcının ayıplı maldan sorumluluğu bir yıldan, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise üç yıldan az olamaz."* Zamanaşımı süresi tüketici aleyhine kısaltılamayacağına ilişkin kuralın istisnasına, ikinci el satışlarda rastlanır. Ancak, her ne olursa olsun zamanaşımı süresi kanunda belirtilen sürelerden daha kısa olamaz. TBK ve TTK'da ikinci el satış kavramına yer verilmemiştir. Mesleki ve ticari amaçla ikinci el bir taşınır satın alan tacir, taşınırdaki ayıp nedeniyle, TBK m. 231 gereğince 2 yıllık zamanaşımı süresinden faydalanır. İkinci el satışlarda ayıp olması halinde, adi satış ve ticari satışlarda 2 yıllık zamanaşımı süresi kabul edilirken, tüketici satışlarında 1 yıllık zamanaşımının geçerli olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bu düşünce, 6502 sayılı TKHK'nın ruhu ve amacıyla çelişir. Bu sebeple, tüketicinin taraf olduğu ikinci el satışlarda sözleşme ile zamanaşımı süresi

kısaltılmaz ise, TKHK m. 12 f. 1 hükmündeki 2 ve 5 yıllık sürelerin burada da uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

6502 sayılı TKHK m. 12 f. 3'e göre, *"ayıp, ağır kusur veya hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz."* Bu tarz bir düzenleme 1999/44 sayılı AB Yönergesinde yer almamaktadır. 6502 sayılı TKHK m. 12 f. 3 hükmüne paralel bir düzenlemeye TBK hükümlerinde de rastlanır. Hem 6502 sayılı TKHK hem de TBK'da satıcının, maldaki ayıbı hileli veya ağır kusurlu bir davranışla gizlediği hallerde iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin uygulanmayacağı kabul edilirken, tüketicinin seçimlik hakkını kullanacağı zamanaşımı süresinin ne olacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bizim de kabul ettiğimiz öğretideki hâkim görüşe göre, satıcının hile veya ağır kusurlu davranışı ile satılandaki ayıbı gizlediği hallerde, tüketici seçimlik haklarından herhangi birini, taşınırlar için 10 yıllık genel zamanaşımı süresi, konut ve tatil amaçlı taşımazlar için de TBK m. 244/3 hükmündeki 20 yıllık zamanaşımı süresi kullanır.

Bazı durumlarda, ortaya çıkan olgular hem ayıba karşı tekeffül hükümlerinin hem de TBK'da düzenlenen yanılma, aldatma ve borcun gereği gibi ifa edilmemesi yani kötü ifanın şartlarını aynı anda içerir. Bu gibi durumlarda ayıba karşı tekeffül hükümlerinin mi uygulanacağı yoksa yanılma, aldatma veya kötü ifaya ilişkin hükümlerin mi uygulanacağı hususunda bir tartışma söz konusudur. Kanaatimizce, ayıba karşı tekeffül hükümleri ile, yanılma, aldatma veya kötü ifaya ilişkin hükümler birbiriyle yarışır. Tüketici, satım konusu malın ayıplı ifasında dilediği hükümlere dayanarak satıcının sorumluluğuna gitmekte özgürdür.

KAYNAKÇA*

ACAR, Hakan: *"1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına İlişkin Viyana Konvansiyonu'nda Ayıba Karşı Tekeffül",* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Y. 2007,s.25-49

ACEMOĞLU, Kevork: *"Aliud" ve Federal Mahkemenin "Aliud" Konusundaki Tutumu Üzerine"*, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.6, S.9, Y. 1972,s.19-29

AKAN, Perran: Tüketici ve Tüketicinin Korunması, 1995

AKÇAAL, Mehmet/ **UYUMAZ,** Alper: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Hükümlerine (m. 1-16) İlişkin Bir İnceleme",* İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S.2, Y. 2013,s.241-276

AKÇİ, Yavuz: *" İkinci El Otomobil: Tüketici Bakışıyla",* Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Y.8, S.2, Y.2016, s.329-362

AKÇURA KARAMAN, Tuba: *"Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması (VSA) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu ve Alıcının Hakları",* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı, 2013/1,s. 225-258

AKINTÜRK, Turgut/ **ATEŞ,** Derya: Medeni Hukuk, 24. Baskı, 2018

AKİPEK, Şebnem: Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara, 1999, (Kısaltılmışı: **AKİPEK,** Mukayese)

* Aynı yazarın birden fazla eserine ve aynı soyadı taşıyan farklı yazarlara yapılan atıfları ayırmak için belirlenen kısaltmalar, eserin sonunda parantez içinde verilmiştir.

AKİPEK, Şebnem: *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları"*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.52,S.3, Y.2003, s. 103-119

AKİPEK ÖCAL, Şebnem: "*Banka Mevduat Sözleşmeleri ve Tüketicinin Korunması",* Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları, 6. Tüketici Hukuku Kongresi, (Derleyen: Çakır, İsmail/ Tokbaş, Hakan/ Üçışık, Fehim/ Zafer, Hamide), 1. Baskı, Mayıs 2017, s.23-38 (Kısaltılmışı: **AKİPEK ÖCAL,** Mevduat)

AKÜNAL, Teoman: *"Satıcının Onarım Garantisi",* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.38, S. 1-4, s. 547-570

AKÜNAL, Teoman: *" İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs 1966 Tarihli Kararı (BGE 91 II 344)"* , İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 7, S. 10, Y. 1973, s. 243-250 (Kısaltılmışı: **AKÜNAL,** Karar)

ALTINER YOLCU, Fatma Zeynep: *"Tüketicinin Korunması Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Bu Gelişimin Türk Hukukuna Yansıması",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.24,S.2,Y.2018,s.1111-1124

ANKARA TİCARET ODASI: Türkiye'de Tüketici Haklarının Durumu, ATO Yayın No: 10, Ankara, Mart 2000

ARAL, Fahrettin: Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa, Ankara 2011

ARAL, Fahrettin/**AYRANCI,** Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 11. Baskı, Ankara 2018

ARBEK, Ömer: Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005

ARKAN, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Baskı, Ankara 2018 (Kısaltılmışı: **ARKAN**, Ticari İşletme)

ARKAN, Sabih: *"Tüketici Kredileri",* Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.18, S.1-2, Y. 1995, s. 35-42

ARSEBÜK, Esat: Borçlar Hukuku, C. I/II, 3. Basım, Ankara 1950

ARSLAN, Hüseyin : İslam'da Tüketici Hakları, Ankara 1994

ARSLANLI, Halil: Ticari Bey, I. Cilt, 4. Bası, İstanbul 1955

ASLAN, Bayram : Tüketicinin Onarım Hakkı, 1. Baskı, Ankara 2018 (Kısaltılmışı: **ASLAN,** Onarım)

ASLAN, İ. Yılmaz : 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Baskı 5, Bursa 2015

ATAMER, Yeşim M.: *"Taşınır Satımı Sözleşmesi",* Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler- Tebliğler,(Derleyen: İnceoğlu, M. Murat), İstanbul 2012, s. 187-22 (Kısaltılmışı: **ATAMER,** Taşınır)

ATAMER, Yeşim M.: "*Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri"* Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XXIV., S.1'den ayrı Bası, Y. 2007, s.81-106 (Kısaltılmışı: **ATAMER,** Eleştiri)

ATAMER, Yeşim M./ **BAŞ**, Ece : *" Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk"*, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014, s. 19-61

ATAMER, Yeşim M./ **İNCEOĞLU,** Murat: Satım Sözleşmesinde Tüketicinin Seçimlik Hakları ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyumu Sorunu, İstanbul 2012

AYAN, Nurşen: *"Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba Karşı Tekeffül Borcu"*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 1, Y. 2007, s.11-37

AYDIN YANAR, Ayşem / **ARLI,** Mustafa: *"Kanunname-i İhtisabı Bursa'nın Dokuma Kumaşlar ve Giysiler Açısından Değerlendirilmesi",* Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, S.28, Y.2012, s. 60-68

AYDOĞDU, Murat: Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2015

AYDOĞDU, Murat : *"6502 Sayılı Tüketicilerin Korunması Hakkındaki Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz",* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2,Y. 2013,s.1-62, (Kısaltılmışı: **AYDOĞDU,** Makale)

AYDOĞDU, Murat/ **KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bası, Ankara 2017

AYDOS, Oğuz Sadık: *"Ayıplı Mal Nedeniyle Ortaya Çıkan Malvarlığı Zararları"*, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s.317-334

AYHAN, Hilal Lale: *"Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu",* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XV, S. 2, Y. 2011, s. 1-57

AYHAN, Rıza/ **ÇAĞLAR,** Hayrettin: Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, Tamamen Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Bası, Ankara 2017

BAHTİYAR, Mehmet/ **BİÇER,** Levent :*"Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y. 2001,s. 395-436

BATTAL, Ahmet: *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı",* Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998,s. 313-332

BAYKAN, Renan: Tüketici Hukuku Mevzuata İlişkin Yorum- Eleştiri-Öneri, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2005-41, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul 2005

BAYRAKTAROĞLU, Necdet: Türklerde Standart ve Kaliteye Verilen Önem ve Sultan II. Bayezıd'ın Kanunname-i İhtisabı Bursa Fermanı, (http://www.kirmizilar.com/tr/index.php/guncel-yazilar3/3217-turklerde-standart-ve-kaliteye-verilen-onem-ve-sultan-ii-bayezid-in-kanunname-i-ihtisabi-bursa-fermani, Erişim Tarihi: 17.10.2018)

BİLGİN, Melek Yüce: *"Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları",* Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 2011, s. 381-418

BOZER, Ali/ **GÖLE,** Celal: Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2018

BURCUOĞLU, Haluk: *"İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satım Sözleşmelerinde Alıcının Ayıp Hükümlerine Ya da Hata Hükümlerine Başvurma Yollarından Birini Seçebileceğine İlişkin 7 Haziran 1988 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi",* İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.15, S. 18, Y. 1990, s. 89-103

BUZ, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005

CANSEL, Erol/ **ÖZEL**, Çağlar: Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2017

CENGİZ, Emrah: Tüketicinin Korunması- 4822 Sayılı Kanun İle Değişik 4077 Sayılı Kanun ve Yargı Kararları, 1. Baskı, İstanbul 2007

CEYLAN, Ebru*: "4822 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdiği Yeni Düzenlemeler",* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.1, S.2, s.267-295

CEYLAN, Ebru *:"Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri",* Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 79, Y.2008,s.35-60 (Kısaltılmışı: **CEYLAN,** Tüketici Kredileri)

CEYLAN, Ebru: *"6502 Sayılı Yeni Tüketicinn Korunması Hakkında Kanun'a Göre Garanti Belgesi ve Satış Sonrası Hizmetlere İlişkin Hükümlerin*

Değerlendirilmesi", İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S. 2-1,Y.2016, s. 415-438 (Kısaltılmışı: **CEYLAN,** Garanti)

CUMALIOĞLU, Emre: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları",* Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.99, Kasım 2014, s.20-29

ÇABRİ, Sezer: 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2016

ÇABRİ, Sezer: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Kiraya Verenin Ayıptan Sorumluluğu, 1. Baskı, Ankara 2013 (Kısaltılmışı: **ÇABRİ,** Kira)

ÇAĞLAYAN, Hasan Can: *"Ayıplı Hizmetten Sorumluluk ve Seçimlik Haklar",* Ulusal Hakemli Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y.2016, s. 351-372

ÇETİNER, Bilgehan: *"Borçlar Kanunu Tasarısında Düzenlenen Muayene ve İhbar Külfetine İlişkin Kısa Bir Değerlendirme",* Legal Hukuk Dergisi, S. 85, Y. 2010, s.135-140

DEMİR, Mehmet: Kapıdan İşlemlerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara, 2001

DEMİR, Mehmet *:"Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme"*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.54, S.3, Y.2005, s.23-51,(Kısaltılmışı: **DEMİR**, Garanti)

DENİZ, Bahar Yeşim: "*Avrupa Birliği Tüketici Hukuku İle Türk Tüketici Hukukunun Bazı Yönlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi,* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y.4, S.12, Ocak 2013, s.239-254

DERYAL, Yahya/ **KORKMAZ**, Yakup: Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Yeni Kanuna Göre Yeniden Yazılmış ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2015

DOĞAN, Gül: *"Satıcının Ayıplı Mallardan Sağlayıcının Ayıplı Hizmetlerden Sorumluluğu"* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5, S.1, Y. 2008, s.185-204

DOĞAN, Vahit: *" Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti",* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. M. Şakir Berki'ye Armağan, C.5, S.1-2,s.153-179 (Kısaltılmışı: **DOĞAN,** Tüketici)

DÖNMEZ, Zeynep: *"Avrupa Birliğinde Tüketici Hukuku Alanında Kanunlaştırma Hareketleri ve Tüketicinin Korunması Modelleri",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y.2016, s.953-958

EDİS, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963

EDİS, Seyfullah: Türk İsviçre Borçlar Hukuku Sistemine Göre Akdin Lüzumlu Vasıflarında Hata, Ankara 1973 (Kısaltılmışı: **EDİS,** Hata)

ELVAN, Osman Devrim: *"Mobilyada Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Hakları",* Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, C.3,S.1, Y. 2018, s. 25-34

ERBEK ODABAŞI, Özge: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Garanti Belgelerinin Hukuki Niteliği",* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan,C.19, Özel Sayı, Y.2017, s.611-677

ERCOŞKUN ŞENOL, H. Kübra: *"Türk Borçlar Hukukunda Hilenin Münferit Uygulama Alanları"*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, S.4, Y. 2013, s.81-115

ERDOĞAN, İhsan: *" Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması",* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S. 2, Y. 1997, s.53-66

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2018

ERKAN, Vehbi Umut: *" Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması",* Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y.7, S. 30, Nisan 2017,s.293-320

EROĞLU, Şükran: *"6502 Sayılı Yasa Tüketiciyi Koruyacak Mı?",* İstanbul Barosu Dergisi, C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014, s.15-18

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Borçlar Hukuku İkinci Kısım Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. I, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul 1980 (Kısaltılmışı: **FEYZİOĞLU,** Özel)

FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1977 (Kısaltılmışı: **FEYZİOĞLU,** Genel)

GÖLE, Celal: Ticaret Hukuku Açısından Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması, Ankara 1983

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt I, 3. Bası, İstanbul 2013

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, İstanbul 2014 (Kısaltılmışı: **GÜMÜŞ,** Tüketici)

GÜNAY, Cevdet İlhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler- Özel Borç İlişkileri, Ankara 2016

GÜNGÖR, Gülin: Milletlerarası Özel Hukukta Tüketicinin Korunması, Ankara 2000

GÜNGÖR, Tevfik: *"Ahiliğin Uzantısı Loncalar ve Gedikler",* (https://www.dunya.com/kose-yazisi/ahiligin-uzantisi-loncalar-ve-gedikler/17714, Erişim Tarihi: 04.02.2019) (Kısaltılmışı: **GÜNGÖR,** Ahilik)

GÜRSOY, Kemal T./ **EREN,** Fikret/ **CANSEL**, Erol: Türk Eşya Hukuku, Ankara 1978

HATEMİ, Hüseyin/ **GÖKYAYLA**, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Bası, İstanbul 2017

HATEMİ, Hüseyin/ **KALKAN OĞUZTÜRK**, Burcu, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler), İstanbul 2013

HATEMİ, Hüseyin/ **SEROZAN,** Rona/ **ARPACI,** Abdülkadir: Borçlar Hukuku Özel Hüküm, İstanbul 1992

HAVUTÇU, Ayşe: Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005 (Kısaltılmışı: **HAVUTÇU,** Üretici)

HAVUTÇU, Ayşe: *" İfa Engelleri ve İfa Engellerine Bağlanan Hukuki Sonuçlar"*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 2011, s.317-337 (Kısaltılmışı: **HAVUTÇU**, İfa)

HAVUTÇU, Ayşe: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmet Nedeniyle Tüketicinin Tazminat Hakkı (Özellikle Bedensel Zararlar Yönünden)",* Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Uluslararası Kongre, (Editörler: Uçakhan Güleç, Sema/ Basa, Necdet), C. 2, Ankara 2016, s. 91-114

HELVACI, Serap/ **ERLÜLE**, Fulya, Medeni Hukuk, 5. Bası, 2018

HELVACI, Serap / **ALTINER YOLCU,** Fatma Zeynep: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un İspat Yüküne İlişkin Getirdiği Düzenleme",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 24, S. 2, Y.2018, s.804-822

İKİZLER, Metin: *" Tüketici İle İşlem Yapan (Sonraki) Tüketicinin Korunmasına İlişkin Görüş ve Öneriler",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.22, S.3, Y.2016, s. 1333-1349

İLHAN, Cengiz: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerh, Ankara 2006

İNAL, H. Tamer: 6502 Sayılı TKHK'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Baskı, Ankara 2014

İNCEOĞLU, Murat: *"Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu"*, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı (Makaleler- Tartışmalar), (Derleyen: İnceoğlu, Murat), 1. Baskı, İstanbul 2015, s.153-238

KADIOĞLU, Kamil: *"4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da 4822 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişiklikler Hakkında İnceleme",* Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 55, Y. 2004,s.295-316

KAHVECİ, Nalan: Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Ankara 2014

KARA, Doğan: *" İsviçre- Türk Hukuk Sisteminde Ayıptan Sorumluluk Çerçevesinde Doğrudan ve Dolaylı Zarar Ayrımı",* Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, Y. 2018, s.483-530 (Kısaltılmışı: **KARA,** Zarar)

KARA, İlhan: Tüketici Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2015 (Kısaltılmışı: **KARA,** Tüketici)

KARA, İlhan: *" Tüketici Hukukunda ve Ticaret Hukukunda Bedensel Zararlar Nedeni İle Tazminat Davaları ve Uygulamaları",* TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016,s. 115-132

KARACA, Tekin: *"Satılanın Ayıbına Karşı Tekeffül ve Hata Hükümlerinin Yarışması",* Legal Hukuk Dergisi, C.10, S. 113, Y. 2012, s.51-73

KARAKOCALI, Ahmet/ **KURŞUN**, Ali Suphi: Tüketici Hukuku (6502 Sayılı Kanun ve İlgili Yönetmeliklere Göre), Bası 1, Eylül 2015

KIRCA, Çiğdem: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal",* Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016, s. 149-174

KIZILAY, Aygül: *" Türk Borçlar Kanunu ile Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Hükümleri Çerçevesinde Satış Sözleşmesinde Ayıptan Sorumlulukta Alıcının Seçtiği Hakkın Sonradan Değiştirilebilirliği Sorunu",* Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(2), Y. 2017, s. 193-210

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Güven Nazariyesi Karşısında Borç Sözleşmelerinde Hata Kavramı, İstanbul 1968

KUNTALP, Erden: "*Finansal Kiralama Kanunu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketim ve Yatırım Malı Ayrımı",* Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998,s. 287-311

MAKARACI BAŞAK, Aslı: *" Türk Borçlar Kanunu madde 225/II Hükmünün Değerlendirilmesi",* Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.22, S.3, Y.2016, s. 1915-1930

NOMER, Halûk N.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 15.Bası, İstanbul 2017

OĞUZMAN, M. Kemal/ **ÖZ,** Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilip, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2016

OĞUZMAN, M. Kemal/ **SELİÇİ,** Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR,** Saibe, Eşya Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017

OĞUZMAN, M. Kemal/ **SELİÇİ,** Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 10. Bası, İstanbul 2010 (Kısaltılmışı: **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR**, Kişiler)

OLGAÇ, Senai: Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Madde 182-371), C. 3, Ankara 1977

OZANOĞLU, Hasan Seçkin: Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın Nu: 352, Ankara 1999

OZANOĞLU, Hasan Seçkin: *"Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulama Alanı)",* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2001, Cilt: 50, S. I, s.55-90 (Kısaltılmışı: **OZANOĞLU,** Tüketici Sözleşmesi)

OZANOĞLU, Hasan Seçkin: *"Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı(Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)",* Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s.663-692 (Kısaltılmışı: **OZANOĞLU,** Kişi)

ÖNCEL TAŞKIRAN, Nurdan/ **BOLAT,** Nursel: "*Reklam ve Algı İlişkisi: Reklam Metinlerinin Alımlanmasında Duyu Organlarının İşlevleri Hakkında Bir İnceleme",* Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.6 S.1 Y.2013,s. 49-69

ÖNEN, Ergun: İnşai Dava İnşai Hak-İnşai Dava- İnşai Hüküm- İnşai Tesir, Ankara 1981

ÖZ, Turgut: *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü"* Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016, s.175-195 (Kısaltılmışı: **ÖZ,** Bildiri)

ÖZ, M. Turgut: *" Borçlu Temerrüdünde Sözleşmeden Dönmenin Bu Sözleşme Gereğince Kazanılmış Ayni Haklara Etkisi Ve Klasik Dönme Kuramı İle Yeni Dönme Kuramının Kısa Bir Karşılaştırmalı Eleştirisi",* İstanbul Üniversitesi

Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 13, S. 16, Y.1996, s. 131-172 (Kısaltılmışı: **ÖZ**, Eleştiri)

ÖZ, Turgut: *"Konut ve Tatil Amaçlı Taşınmaz Satımında Şekil Sorunu Ve Ayıplı İfa Eksik İfa Ayrımı",* 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", (Derleyen: Tokbaş, Hakan/ Üçışık, Fehim), Ankara 2013, s.526-543

ÖZBİLEN, Arif Barış: *"İsteğe Bağlı Açık Artırma Yoluyla Yapılan Satışlarda Müzayede Evlerinin Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Ayıptan ve Zapttan Doğan Sorumluluğu ve Bu Sorumluluğu Ortadan Kaldıran Anlaşmalar*", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S. 2, Y.2016, s. 271-330

ÖZCAN BÜYÜKTANIR, Burcu G.: *"Tüketicinin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini",* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 67, S. 3, Y. 2018, s. 495-534

ÖZÇELİK, Ş. Barış: *"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taşınmazlarda Ayıptan Sorumluluk"*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.64, S.4,Y.2015, s.1161-1188

ÖZÇELİK, Ş. Barış: *" Tüketicinin Kullandığı Dönme Hakkı Yerine Bedel İndirimine Yer Verilebilir Mi? Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 7.6.2017 tarihli ve E. 2017/13-653, K. 2017/1085 sayılı Kararı Üzerine Düşünceler" ,* Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2018(135), s. 309-318 (Kısaltılmışı: **ÖZÇELİK**, Karar)

ÖZDEMİR, Hayrunnisa: Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara 2013 (Kısaltılmışı: **ÖZDEMİR,** CISG)

ÖZDEMİR, Hayrunnisa: *"Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması"* , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53 S.3, Y.2004, s.61-90 (Kısaltılmışı: **ÖZDEMİR,** Reklam)

ÖZDEMİR, Hayrunnisa: *" Türk Borçlar Kanunu'na ve Milletlerarası Satım Sözleşmesine Göre Ayıbın İhbar Edilmesi",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmalar Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22, S.3, Y.2016, s.2306-2348 (Kısaltılmışı: **ÖZDEMİR,** İhbar)

ÖZDEMİR, Recep: *"Tarihte Tüketici Haklarına Yönelik Yapılan İlk Kanun: "Kanunname-i İhtisabı Bursa",* Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi , S.4, Y.2, Güz 2017, s.2-4 (Kısaltılmışı: **ÖZDEMİR,** Bursa)

ÖZEL, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, 6502 Sayılı Kanuna ve Güncel Yönetmeliklere Göre Yeniden Hazırlanmış 4. Baskı, Ankara 2018

ÖZEL, Çağlar: *" Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararlar Çerçevesinde Tüketici Kavramı",* TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016,s.13-20 (Kısaltılmışı: **ÖZEL,** Zarar)

ÖZEL, Çağlar: *"Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu",* Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s.771-819 (Kısaltılmışı: **ÖZEL,** Ayıp)

ÖZER, M. Tolga: *"Satım Sözleşmelerinde Ayıptan ve Zapttan Sorumsuzluk Anlaşması",* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası ,C. 74, S. 1, 2016, s.331-347

ÖZGÜL, Engin/ **AKSULU,** İkbal: *"Ambalajlı Gıda Ürünlerinde Tüketicilerin Etiket Duyarlılığındaki Değişimler",* Ege Akademik Bakış Dergisi, C.6, S. 1, Y. 2006, s. 1-9

ÖZTAŞ, İlker: *" Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Taşınır Satışında Alıcının Ayıplı Satılanın Değiştirilmesini Talep Hakkı",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.22, S. 2, s.331-364

PEKCANITEZ, Hakan: Medeni Usul Hukuku, C. I, 15. Bası, İstanbul 2017

PETEK, Hasan: *"Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması",* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Özel Sayı 2013; s.969-1017

POLATOĞLU, Muhammed: *"Tüketim Toplumu ve Hukuk İlişkileri",* Genç Hukukçular Hukuk Okumaları, s.419-527, (https://docplayer.biz.tr/4987703-Tuketim-toplumu-ve-hukuk-dliskileri.html, Erişim Tarihi: 15.10.2018)

POROY, Reha: *"Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Hukuk Sorunları",* Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 513-550

REİSOĞLU, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 18. Bası, İstanbul 2006

RUETSCHI, David: *"Ayıp Bildiriminin İçeriğinin Doldurulması- İsviçre Federal Mahkemesi I. Hukuk Dairesi'nin 28 Mayıs 2002 tarihli 4.C 395/2001 Sayılı Kararı",* (Çeviren: YÜCER, İpek), Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi, Y.2, S.6, Temmuz 2012, s. 31-43

SAAT, Dursun: "*Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22,S.3,Y. 2016,s.2453-2471

SEROZAN, Rona: Medeni Hukuk- Kişiler Hukuku, Bası 4, İstanbul, 2013 (Kısaltılmışı: **SEROZAN,** Medeni)

SEROZAN, Rona: Sözleşmeden Dönme, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 2007

SEROZAN, Rona: *"CISG'a ve TBK'n Göre Alıcının Dönme Hakkının Sınırları",* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.LXX, S.2, Y.2012, s.207-220 (Kısaltılmışı: **SEROZAN,** Sınır)

SEROZAN, Rona: *"Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi",* Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi, C. 15, S. 173/4, Mayıs 1996, s. 579-598 (Kısaltılmışı: **SEROZAN,** Eleştiri)

SİRMEN, A. Lale, Eşya Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2018

SİRMEN, Lale: *"Tüketici Hukukunun Amacı ve Özellikleri",* Journel Of Yaşar University, C.8, Özel Sayı, Y.2013, s.2465-2476 (Kısaltılmışı: **SİRMEN,** Tüketici)

ŞAHİNİZ, C. Salih: Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu, Ankara 2008

ŞENOCAK, Zarife: Eser Sözleşmesinde Ayıbın Giderilmesini İsteme Hakkı, Ankara 2002 (Kısaltılmışı: **ŞENOCAK,** Eser)

ŞENOCAK, Zarife: *" 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal Teslimi Halinde Tüketicinin Hakları"*, Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.99, Kasım 2014, s.30-37

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş Beşinci Basım'dan Altıncı Tıpkı Basım, C. I/1, İstanbul 2008 (Kısaltılmışı: **TANDOĞAN,** Özel)

TANDOĞAN, Haluk: *"İç ve Dış Ticaretin Düzenlenmesine İlişkin Kanun Tasarısı İle Ticarette Dürüstlüğün Korunması Hakkında Kanun Tasarısının Tüketicinin Korunması Açısından İncelenmesi",* Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.10,S.4,Y. 1980, s. 923-950

TANRIVER, Süha: Medeni Usul Hukuku, C. I, Ankara 2016

TAŞKIN, Mustafa: *"Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı",* Ankara Barosu Dergisi, S.1, Y.1997, s.30-37

TİRYAKİ, Betül: Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007

TUNÇ, Süleyman: *"Türkiye'de Tüketici Haklarının Gelişimi ve Hak Arama Yolu Olarak İnternet",* Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi, C. 1,S. 2, Y. 2015, s 70-85

TUNÇOMAĞ, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Üzerinde Çalışılmış 3. Bası, İstanbul 1977

TUNÇOMAĞ, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, Üzerinde Çalışılmış ve Geliştirilmiş 6. Bası, İstanbul 1976 (Kısaltılmışı: **TUNÇOMAĞ,** Genel)

TURGUT, Cemile : *" Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Satış Sözleşmesinde Ayıp Nedeniyle Bedelde İndirim Hakkı",* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 75, S.1, Y. 2017, s.453-468

TUTUMLU, Mehmet Akif: *"Ayıplı Mal Davasında 30 Günlük Onarım Süresinin Anlamı ve Sonuçları",* Legal Hukuk Dergisi, C. 9, S.99, s.917-927

TUTUMLU, Mehmet Akif: *" Tüketici Davaları Bakımından Tüketici Kavramı",* KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, Y.2016, s. 179-198 (Kısaltılmışı: **TUTUMLU,** Tüketici)

TÜKETİCİ HAKLARI DERNEĞİ: Tüketici Hareketi, Tüketici Hakları, Tüketici Bilinci, Kanun, Yönetmelikler, Tebliğler, Yayın No:3, Ankara 1998

TÜRKMEN, Ahmet: *"Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi",* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C.16, Özel Sayı 2014, s.3389-3448

ÜLGEN, Hüseyin/ **HELVACI,** Mehmet/ **KENDİGELEN,** Abuzer/ **KAYA,** Arslan/ **NOMER ERTAN,** Füsun: Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş Dördüncü Basıdan Beşinci Tıpkı Bası, İstanbul 2015

ÜNALAN, Ayşe: *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4. Maddesi: Ayıplı Mal ve Ayıplı Hizmet Kavramları",* Tüketicinin Korunması Semineri (Editör: Ceylan, Ebru), Ankara 2007, s. 41-55

ÜNLÜTEPE, Mustafa: *" Taşınır Satış Sözleşmesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu Bakımından Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetinin Yerine Getirilmesinin Tabi Olduğu Süreler",* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.24, S.1, Y.2018, s.296-335

YAVUZ, Cevdet: Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, İstanbul 1989 (Kısaltılmışı: **YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk)

YAVUZ, Cevdet/**ACAR,** Faruk/ **ÖZEN,** Burak: Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı, İstanbul 2018

YAVUZ, Cevdet*: " Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Korunması"*, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s.1293-1316 (Kısaltılmışı: **YAVUZ,** Armağan)

YAVUZ, Nihat: Ayıplı İfa, 5. Baskı, Ankara 2016(Kısaltılmışı: **YAVUZ,** Ayıplı İfa)

YENİCE, Özge: *" Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği*", Legal Hukuk Dergisi, S. 156, Y. 2015, s. 71-86

YENİOCAK, Umut: *"Ayıplı Otomobil Alan Tüketicinin Seçimlik Haklarına İlişkin Yargıtay Uygulamaları",* Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları, 6. Tüketici Hukuku Kongresi, (Derleyen: Çakır, İsmail/ Tokbaş, Hakan/ Üçışık, Fehim/ Zafer, Hamide), 1. Baskı, Mayıs 2017,s. 706-720

YILDIRIM, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicilerin Korunması, İstanbul 2009 (Kısaltılmışı: **YILDIRIM**, Mesafe)

YILDIRIM, Abdulkerim: *"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler",* Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, S. 1-2, Y.2013,s.1015-1047

YÜCER AKTÜRK, İpek, Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Ankara 2012 (Kısaltılmışı: **YÜCER AKTÜRK**, Külfet)

YÜCER AKTÜRK, İpek: *" Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan sorumluluğu",* Ankara Barosu Dergisi, S.2015/1, s.210-238 (Kısaltılmışı: **YÜCER AKTÜRK,** CISG)

YÜCER AKTÜRK, İpek:, *"Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı"*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S.2, Y. 2016, s.103-128 (Kısaltılmışı: **YÜCER AKTÜRK,** Tüzelkişi)

ZEVKLİLER, Aydın/ **AYDOĞDU,** Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Bası, Ankara 2004

ZEVKLİLER, Aydın/ **GÖKYAYLA,** Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 18. Bası, Ankara 2018

ZEVKLİLER ,Aydın / **HAVUTÇU,** Ayşe: Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2007

ZEVKLİLER, Aydın/ **ÖZEL,** Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, Birinci Baskı, Kasım 2016

MEVZUAT LİSTESİ

818 sayılı Borçlar Kanunu

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun

TBMM Bülteni, Yasama. Dönemi 24, Yasama Yılı 3; Sıra Sayısı 490.

Fiyat Etiketi Yönetmeliği

Garanti Belgesi Yönetmeliği

Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetmelik

Satış Sonrası Hizmetler Yönetmeliği

Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.amerikaninsesi.com/a/a-17-2007-11-29-voa21-88083252/859408.html

http://dergipark.gov.tr/

https://docplayer.biz.tr/4987703-Tuketim-toplumu-ve-hukuk-dliskileri.html

https://www.dunya.com/kose-yazisi/ahiligin-uzantisi-loncalar-ve-gedikler/17714

https://journal.yasar.edu.tr

https://jurix.com.tr

http://www.kazanci.com

http://www.kirmizilar.com/tr/index.php/guncel-yazilar3/3217-turklerde-standart-ve-kaliteye-verilen-onem-ve-sultan-ii-bayezid-in-kanunname-i-ihtisabi-bursa-fermani

https://legal.com.tr

https://www.turcademy.com/tr

https://www.turkcebilgi.com/ahilik

https://www.sinerjimevzuat.com.tr

ÖZET

Çalışmanın konusu, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları"dır. Çalışmamızda, yalnızca ayıplı mal ifasında tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar ve satıcının ayıp hükümlerinden sorumluluğu incelenmiştir.

Tez, giriş, üç ana bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş kısmında, konunun takdimine ve sınırlandırılmasına yer verilmiştir. Birinci bölümde, tüketici hareketinin tarihçesi, tüketici kavramının tanımı ve unsurları ile tüketici işlemi kavramı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, ayıp kavramı, ayıplı mal tanımı, çeşitleri ve ayıp karinesi açıklanmıştır. Ayrıca, ayıplı ifa kavramının benzer kavramlarla karşılaştırılmasına değinilmiştir. Aynı zamanda, satıcının ayıplı mal ifasından sorumlu tutulabilmesi için gereken şartlara ve sorumluluğun sınırlarına değinilmiştir. Zorunlu garanti belgesi, ihtiyari garanti belgesi kavramları ile, satın alınan malın kullanım ömrü boyunca verilmesi gereken servis sunma hizmetine de bu bölümde değinilmiştir.

Son olarak üçüncü bölümde, ayıplı ifa nedeniyle tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar, bu hakların hukuki niteliği, sınırları, kullanılma zamanı ve ispat yükünün kimde olduğu incelenmiştir. Ayrıca, tazminat talep etme hakkı ile hakların yarışması konuları da bu bölümde incelenmiştir.

Ayıplı mal ifasına yönelik bu çalışmada, doktrindeki tartışmalı konular hakkında da bilgi verilmiştir. Tartışmalı konular, Yargıtay'ın benimsediği görüş ve kendi kanaatimiz belirtilmek suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır.

Sonuç kısmında, çalışma esnasında edindiğimiz kanaatlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, tüketici işlemi, ayıplı mal, ayıptan sorumluluk, ayıplı ifa, tüketici hakları

ABSTRACT

The subject of the study is “Defective execution of obligation and its results within the scope of code numbered 6502 on protection of consumers”. In this study, the responsibility of the consumer for the discretionary rights and the defective provisions of the seller was investigated only in the performance of defective goods.

The thesis has been consisted of entrance, of three main sections and result. In the introduction section, the subject is subject to presentation and limitation. The first part, provides information about the history of consumer movement, definition of consumer concept and its elements and the concept of consumer transaction

In the second part, the concept of defective, definition of defective goods, types and the presumption of defective are explained. In addition, a comparison of the concept of defective execution with similar concepts was also mentioned. At the same time, the seller is responsible for the execution of the defective goods, the requirements and limitations of liability are mentioned. Compulsory warranty certificate, discretionary warranty certificate concepts, the service to be provided during the life of the goods purchased is also mentioned in this section.

Finally in the third part, the consumer's optional rights due to defective execution the legal nature of these rights, the limits, the time of use and the burden of proof are examined. In addition, the subjects of the right to claim compensation and the competition of rights were also examined in this section.

In this study on the execution of defective goods, we have also been informed about controversial subjects in doctrine. Controversial issues, have been tried to be explained by expressing the opinion adopted by the Supreme and our own opinion.

In the conclusion section, the conclusions we have gained during the study are included.

Key Words: Consumer, consumer transaction, defective goods, defective liability, defective execution, consumer rights